LVI.
A.
11.

BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
LVI
A
11

7.5
K
52

RESPVBLICA BOHEMIÆ

â

M. Paulo Stranskii

deſcripta.

LVGD. BATAVORVM,

Ex Officina Elzeviriana. *Anno* 1634.

Cum Priv.

M.
I

Sereniſ. quondam Bojemiæ

REGIS

FRIDERICI

filiis

Illuſtriſſimis ac Celſiſſimis Principib.

RVPERTO & MAVRITIO

fratibus Germanis

COMITIBVS PALATINIS RHENI,

Bavariæ utriusque Ducibus &c.

Ddnn. Ddnn. ſuis gratioſiſſmis,

VITAM VIVACEM,
HONORIS INCREMENTA,
FELICITATEM OMNEM.

Humilime ac ex animo precatur

NOn modo excultarum literis, uerum & barbararum gentium complurium, typis non ita pridem deſcriptæ, ac in publicum emiſſæ Reſpub. invito mihi etiam obnixeque reluctanti, impoſuerunt interea dum exulo quandam quaſi neceſſitatem de Repub. gentis meæ

(in qua vos, PRINCIPES CELSISSIMI, alter conceptus eſtis, quæq; nec tam obſcura, nec tam ἀπολίτευτος eſt, ut, de quo ſcribi ſit operæ pretium, nihil domi habeat) aliquid ſimile meditandi, inque literas conferendi. Optabam ſane (quod ne nunc quidem optare deſino) ut rerum uſu doctrinaque & judicio exercitatior, quin & recentioribus, juxta ac vetuſtis Bojemicarum rerum monumentis abundantior, atque laris certioris aliquis admoveret operi iſti manum: verum, quia qui laboris id vellet ſumere, nemo hactenus mihi eſt viſus, differre rem diutius, atque à ſcribendo me continere neutiquam potui.

Et certe non ſola fuerunt quæ me huc impellebant aliarum, ut dixi, gentium exempla. Tantum videlicet valuit apud me quoq; innatus in patriam amor, amantiumque patriæ Virorum bonorum, ac inprimis vetuſtæ nobilitatis gravisque judicii Equitis, Stephani Gerſtorfii cohortationes amicæ, ut nec de ſoli natalis mei dotibus, nec de gentis, ex qua ab atavis genus repeto, vivendi ratione conſociationeq; publica, ſilere me amplius ſint paſſæ. Prodeo ergo in publicum, ac meum hunc fœtum in lucem, urſino fortaſſe more, emitto. In quo, prout in tumultuariis fieri aſſolet, quamquam non pauca mihi videor videre, quæ de magni momenti rebus

vel præ-

vel præterita ſunt penitus, vel deſcripta, quam oportebat, tenuius: candidi tamen pectoris judicem neminem exiſtimo fore, qui voluntatis conatus meæ probos, virium, quas ad ſcribendum attuli, imbecillitate metiri, vel temeritatis propterea condemnare me velit. Feci ego hic quantum potui, non quantum volui, non quantum debui. Voti omnis eſt ſumma, ut patriæ creſcat honor, & ut ne opella hæc mea cujusquam, accuratius Bojemiam ac plenius ornare volentis πολυγρόφου *luminibus, ullo modo officiat. Adumbravi autem Rempub. Bojemam, non ea facie in quam belli hactenus flagrantis iniquitate eſt transformata, ſed qua eam cum jam olim, tum ſedente adhuc ad eius clavum patre Veſtro beatæ memoriæ Rege, ornatiſſimam vidimus, quaque eam refloreſcentem, à nobis & poſteritate videri, cum lacrymis optamus.*

Hanc, Illuſtriſſimi, atque cum ob veſtram ipſorum in homines noſtros animi propenſionem clementiſſimam, tum ob ἀνεπίληπτα *patris in primis majorumq; merita, obſequiis gentis Bojemæ fidelibus, venerationeq; & amore immortali omnium digniſſimi* PRINCIPES; *hanc, inquam, Reipub. Bojemæ adumbrationem qualis qualis eſt, ſupplex Vobis ac venerabun-*

dus conſecro, dedico, offero; perquam hu-militer ac enixe orans, ut eam gratam ha-bere, meque adeo ipſum, vel in ultimo clientulorum veſtrorum ordine connume-rare velitis. Opt. Max. Pater, probro ho-ſtium ſempiterno, Vos ambos, cum matre Regina, fratribusq; ac ſororibus, omnibus generi noſtro in multam ſenectutem con-ſervet ſoſpites, virtutibus exſuperanter co-ronet, collocatosq; in excelſo majeſtatis cu-bili, florere cum poſteritate omni jubeat FELICITER. *Dab. Nonis Novembr. anno Chriſtiano* CIƆIƆCXXXIII.

Deditiſs. patria extorris
cliens

M. Paulus Stransky.

CAPITVM

In hoc Reipub. Bojemiæ libello

Inſcriptiones.

Cap.		Pag.
I.	Situ & qualitatibus Bojemiæ,	1
II.	Diſtrictibus Bojemiæ,	11
III.	Statu Bojemiæ,	112
IV.	Incolis Bojemiæ & eorum moribus	143
V.	Regimine Politico Bojemiæ,	154
VI.	Religionis mutationibus & regimine Eccleſiaſtico in Bojemia,	247
VII.	Provinciis coronæ unitis,	297
VIII.	Principibus Regibusque Boj.	311
IX.	Reginis Bojemiæ,	370
X.	Regum Bojemiæ liberis,	383
XI.	Ordinibus Bojemiæ,	389
XII.	Comitiis Bojemorum,	407
XIII.	Muneribus ſeu officiis publicis in Bojemia,	416
XIV.	Concilio ſeu cōſiſtorio regio,	435
XV.	Tribunalibus juri dicundo conſtitutis,	445
XVI.	Opulentia & potentia regni Bojemiæ,	467
XVII.	Re numaria & computandi ratione,	484
XVIII.	Regiis reditibus,	498

Lecturo

REMPVB. BOIEMORVM.

QVæ quondam noſtri ſparſim ſcripſere Bohemi,
Hæc Paulus Stransky cuncta Magiſter habet.
Ecquid habet? patrii quæ ſunt in viſcere regni,
Quæq; in eo ſpectas, omnia ſolus habet.
Hic Legẽ Regemq; vides, hic munia plebis,
Ac euripeas, ut ſolet eſſe, vices;
Hic Lunæ eclipſin, Solis radiosq; videre eſt,
Vtque utrumq; Fides relligioſa refert!
Laudo tuos Stransky calamos, patriæque labores,
Poſtera quos gratum vita vocabit opus.
Perge diu patriæ jugi prodeſſe labore,
Nam pius eſt patriæ res recitare labor.
Si nunc labenti poteris ſuccurrere, demum
Et pius & fortis, res erit illa, labor.

Aliud.

Sixtus ab Ottrsdorffi Cocin, Cutthenus, Adamus,
Bis duo Bojemæ lumina gentis erant.
Si ſpectes patriæ rerum linguæq; peritum,
Me Paulus Stransky judice quintꝰ erit.

ſuo longe dilectiſs.

Dn. Propatri

M. Georgius Colſinius,
Bohemus.

REI-

Vultavæ ripam, validis & per certa intervalla turres præaltas ſuſtentantibus portis ac mœnibus, Vrbem quæ Nova vocatur, cœpit condere, Ann. 1348. Quæ ut maturius exſurgeret, multis propoſitis immunitatibus, poteſtatem publice quibuſvis fecit in Vrbe à ſe fundata, quam Carolinam vocari voluit, ædes novas conſtruendi, ac eadem propemodum, qua Praga Major gauderet, libertate legibuſque vivendi. Allecti ergo cum alia loci oportunitate, tum inprimis hortorum frequentium amœnitate plerique, præſertim materiarii, ferrarii, & id genus vicinos pulſibus aſſiduis inquietantes opifices, quin & non pauci quietioris vitæ homines, lares iſtic ſibi ac domicilia figebant, ita ut non multis intra annos Novæ iſtius Vrbis ea, quæ nunc conſpicitur, facies apparuerit.

Hæc igitur fuit Minoris, Majoris ſive Veteris, & Carolinæ ſeu Novæ, Vrbium Pragenſium origo ac incrementa.

Quæ vero, cum ſecunda, tum adverſa cujuſque fuerit fortuna, quoties fuerint variis bellorum motibus concuſſæ, flammiſque & Vultavæ eluvionibus fœdatæ, peſtis, famiſque calamitatibus afflictæ, diſſerere eſſet longum, neque huic inſtituto ac loco fortaſſe magnopere cõgruit. Vnicum eſt, quod hîc libet adjicere,

poetæ noſtratis, Petri nempe Capellæ, editum de Praga epigrammatium, ſic canentis;

Lignea *prima fuit, poſuit cum limina* PRAGAE
Iam tum ſurgenti prima LIBVSSA *ſua:*
Marmorea *inde ſtetit, poſtquam ſuper æthera turres*
Extulit, & magnas luxurioſa domos.
Iam non Marmorea eſt, non Lignea, at aurea *tota*
Continua facta eſt ſede RODOLPHE *tua.*

Splendoris nihilominus iſtius non parum Vrbi huic detraxit, primum Paſſavini, (*ann.* 1611.) poſtea Bucquojiani, (*ann.* 1620.) & nuper Saxonici militis irruptio, (*ann.* 1632.) quarum prima fuit Vrbs Minor per menſes duos vexata; ſecunda opes ditiorum expilatæ; tertia domus pluſquam mille trecentæ, intra ſemeſtre vaſtatæ, armamentarium regium evacuatum.

III. Praga ad Ortum tendentibus, primus ſe offert diſtrictus Curimenſis, vel potius Caurzimanus, ab omnium hujus regionis vetuſtiſſima Vrbe Caurzima ſic cognominatus. A vulgo vocatur *Kaurzimsko.* Limes ejus ab Occidente

dente eſt Vultava, & ab eo cognominatus diſtrictus; à Septentrione Albis, ab Oriente diſtrictus Czaſlavienſis; ab Auſtro diſtrictus Bechynenſis. Sunt in eo liberæ regni Vrbes Caurzima, Colina, & Broda cognomento Bojemica. Opida quæ cum omni vicino agro in Regis patrimonio cenſentur, ſunt Gilovia cum aurifodinis, Brandeiſum, ſive Brunduſium, cum arce Albi imminente, Coſtelecium ad Albim, loco à natura commúnito, Schelacovicæ, Zapæ, quæ me naſcentem prima vidit, vicinæ, Sadſcaque. Nobilitatis autem ditione continentur cum agro ſuo, Libna, Cleczanum, Chwaterubæ, Cloninum, Przerovum, Cluczovum, Caunicæ, Cerhenicæ, Zaſmuky, Colodegæ, Aurzinoveſium, Ratagæ, Sternberga, Coſtelecium in edito colle ſupra ſilvam quæ nigra vocatur, Pyſſeli, Hradecum ſeu Caſtellum ad Sazavam, Liſſno, arces partim ſolæ, partim cum opidis, & Domaſſinum, Beneſſovumque opida: Cœnobium hîc unum eſt, Abbatia clarum, monachorum Ordinis Benedictini, quod ad D. Procopii ſupra Sazavam vulgo vocamus, Brzetiſlai II. Ducis opus. Sacra in eo, inde à principio, Slavica, non Latina, vel ulla peregrina lingua peragi erant ſolita. Tractus hic ſilvis abundat, ex quibus reciſæ arbo-

res ſecundo Sazava Vultavaque Pragam, & ultra in cæteram Vultavæ Albique adjacentem viciniam ſubvehuntur. Eſt hîc ſilva per quam Praga Brodam euntibus iter habere eſt neceſſe, & quæ *Fidrolec* vocatur, latrociniis eo uſque infamis, ut cum locum furibus obnoxium notare volumus, proverbio, *Geſt tu co na Fidrolcy*, dicere ſoleamus. Inter regias ſeu regni Vrbes liberas eſt, ut dixi, Caurzima Vrbs cæteris vetuſtior, quæ à voce *Kaurziti*, quod Latinis eſt *fumare*, nomen accepit. Lechum enim fratrem Czechi Ducis, cui ſuam gens noſtra originem fert acceptam, perhibent paulo poſt quam à noſtratibus ora hujus regionis quæ circa Rzipum, ſeu Zrzitum montem eſt, coli eſſet cœpta, propterea quod ager is omni ſociorum fratris utriuſque multitudini neutiquam ſufficiebat, à fratre Duce feciſſe ſeceſſionem, converſumque ad Eurum cum ſuis, bidui itinere perveniſſe ad locum quem inter nemora, lari figendo jam ante deſignarat. Is ut ne frater ejus eſſet neſcius, ex compacto, tertio à profectione ſua die, Sole necdum orto, nemus proximum, quod in edito fuit, ſuccendit, tanta excitata flamma, ut ejus fumum fratri ſociiſque in monte Rzipo conſpicuum eſſe neutiquam dubitarit. In nemoris ergo flamma fumante

abſumpti

abſúmpti ſolo, mox ædificari cœptam Vrbem ex eo Caurzimam vocari voluit; quæ quia in agro ſita eſt frumenti feraciſſimo, pomariiſque aptiſſimo, mature non ſolum domorum populique frequentia, ſed & vallo maceriaque, adverſus vim hoſtilem oportuna, inclaruit. Præfuiſſe illi fertur Lechus priuſquam in Polonia cónſediſſet, per annos plus minus viginti. A cujus diſceſſu Borziſlaus Svogi filius, rerum iſtic de Croci principis aſſenſu potitus, ditionis fines quaqua verſus prolatabat, ideoque dynaſta Caurzimenſis audiebat. Hæredem is ac ſucceſſorem accepit Mſtibogium, deceſſoris exemplo principum in Bojemia amicitiam reverenter, dum vixit, colentem. Ei defuncto ſurrogatus eſt Rozhonius filius, vaſti ac inquieti ingenii juvenis; Qui & Caurzimam munire, & principum Bojemiæ fortunæ in occulto invidere, nunquam deſtitit. Nec paterna contentus dignitate, princeps à ſuis, non dynaſta, vocari voluit. Brevi etiam poſt, mota Nezamyſlo principi de finibus controverſia, quod jure nequiit, armis occupare tentavit, non contemnenda tamen ſuorum ſuaque clade. Captus etenim, Nezamyſli victoris mandato, naſo mancus domum redire, alienoq; abſtinere cogebatur. Cui ſine prole decedẽti à

Caurzimanis Slavomilus frater ſucceſſor eſt datus, qui ditionem, Moravorum irruptionibus aliquanto jam tempore obnoxiam, parumque ſecuram Horzeſlao filio reliquit. Horzeſlaus homo abjecti animi & meticuloſus, cum Moravi graſſatores Caurzimæ aliquando imminerent, eique excidium minarentur, miſſis ad eos legatis, ſeque ſuaque eorum poteſtati permittebat. Quem ii poſtridie ad ſe in caſtra evocatum, ſupplicemque factum, exocularunt, vaſtatoque omni agro, in Wyſſehradenſem viciniam excurrerunt. Sed à Mnata principe magnis animis rejecti, cladibuſque multiplicibus affecti, ab inquietanda Bojemia abſtinere & Horzeſlao excæcato ditionum ejus poſſeſſionem pacatam relinquere ſunt coacti. Et longæva certe ac diuturna fuit Horzeſlai, ſicut vita, ita & gubernatio. Qui tandem eam ad Doliſium transmiſit. Doliſio res moderante, ingens Caurzimam invenit infortunium. Exorto ſiquidem ex negligentia incendio domeſtico, tota à fundamentis, una cum factis è maceria munitionibus omnibus, conflagravit. Ope tamen ac opera Doliſii, in alium locum tranſlata, auſpiciis melioribus inſtaurari, & *Zlicsko* vocari cœpit. Validus ſane murus circum eam tum ſtatim fuit

inchoa-

inchoatus: verum ut ædium urbicarum ſubſtructiones, ob civium diſſidia ſive deſidiam tarde aſſurgebant, ita & Doliſii, Zliciique filii mortibus

—pendebant opera interrupta, minæq;
Murorum ingentes.

Vix tandem Craſnico, ab obitu Doliſii patris rebus impoſito, operæ ſunt perfectæ, & urbs inſtaurata. Fuit autem Craſnicus vir ſupinæ temeritatis, & lingua quam manu promtior, qui ratus ſe jam in novis Caurzimæ ſuæ munitionibus infortunii omnis ſecurum, Neclanum principem, alibi tum occupatum armatus laceſſere, & ducatum ejus prædis abigendis percurſare pro ludo habuit. Sed miſſa adverſus ipſum à Niclano valida militũ manus, ducibus Wſſebogio & Coldogio (quorum ab illo pleraque ditionis ejus loca vaſtata fuerunt; ab hoc vero Caurzima ipſa expugnata ac direpta) fortunis eum omnibus evertit, fugaque latibulum apud Moravos quærere compulit. Venit ergo tum in Przemyſlææ ſtirpis principum manus, Caurzimana præfectura, quæ Leſlao, ex procerib⁹ uni, à Neclano fuit commendata. Eo ſine liberis poſt decimum præfecturæ annum fatis concedente, ab Hoſtivito principe Mſtibogio fratri conceſſa, ejus, Drzſlai filii, ac Hoſtivodii ne-

potis imperiis annos fere octuaginta regebatur. Cum autem Hoſtivodius jam ſenex & improles, Moravorum graſſatorum metu præfectura abiiſſet, vitamque, incertum quo in loco, finiſſet, dynaſtia omnis ad principes Bojemiæ recidit, ac cum Wyſſehradenſi ducatu penitus coaluit. Caurzima vero urbs ſemper pari cum cæteris liberis ſeu regiis urbibus dignatione fuit, *Ann.* 959.

Intra duos à Caurzima lapides abeſt urbs *Colina*, quæ à quibusdã Colonia noſtra dicitur. Ædificarunt eam veteres ad ſiniſtram Albis latus, nomenq; ei à ſudibus, quæ *Koli* vocamus, indidiſſe videntur. Natus in ea fuit, (*Ann.* 1397.) ſummo quondam in Academia Pragenſi magiſtratu functus M. Stephanus dictus de Colonia, primus Verbi Dei in templo Bethlehemitico Pragæ Miniſter, qui M. Ioh. Huſſum aliquanto poſt accepit ſucceſſorem. Item M. Iohannes Colonius, qui Euangelici Conſiſtorii Pragæ Adminiſtrator fuit, (*Ann.* 1555.) & Matthias Borbonius Doctor Medicus. Proptera autem quod à magna Iudæorũ multitudine habitaretur Colina urbs, à plerisque per ludibrium Iudæorum nidus appellatur.

Ab hac occaſum verſus tertio, à Praga vero quarto lapide diremta, ſubortoque

nuper

nuper per imprudentiam incendio, flammis tota cũ tribus templi turribus, cumq; curia prorſus abſumta, (*Ann.* 1627.) ſtat in plano *Broda* cognomento *Bojemica*. Tempus ejus conditæ eſt in incerto: ſed nomen tamen ei ex eo datum eſſe ferunt, quod cũ Wyſſehradenſes Caurzimanique iſtis in locis armis infeſtis non ſemel inter ſe concurriſſent, fuſoque in ſanguine pedes equi pariter & homines merſaſſent (quod vernacula noſtra lingua *Broditi* dicimus) municipium iſtic inter Prziſtaupinam, Tuhorazam, Tuclacamque vicos, ab eventu ſimili (nempe ab accedendo, acriter feriendo, genuflexioneque) nuncupatos, aliquanto poſt ædificatum, à merſatione iſta ſeu vadatione cruenta, Brodam vocari voluerunt. Fuit olim ſub poteſtate Archiep. Pragenſis. Cinxit eam muro Erneſtus Archiepiſcopus primus; cæteris urbibus regiis, diplomate ſingulari eam in rem dato, accenſuit Rex & Imp. Sigiſmundus, *Ann.* 1437. In ejus vicinia propter vicum Hrzibũ, commiſſum olim fuit memorabile illud prœlium, quo hauſtę ex M. Ioh. Huſſi concionibus ſcriptisque, & indefeſſo ſtudio excultæ purioris Euangelii doctrinæ ſequax & tenax Taboritarum, ut vocabant, bellatorum multitudo, à Compactatorum ſociis, pontificiis ac

Calixtinis popularibus ſuis, ultima clade eſt deleta. Et quia venientibus ex Moravia, inferiore Auſtria, Vngariaque viatoribus, aſſidue, ut Colina, ita & hic locus teritur, ratio ipſa dictat, non pauca memoratu digna utrobique accidiſſe, quæ tamen ſive majorum incuria, ſive fortunæ iniquitas, mihi & poſteritati hactenus invidit.

IV. Digreſſi ex Caurzimenſi diſtrictu ad Ortum hybernum, veniamus in peramplam ſituque admodum amœnam provinciam ſeu diſtrictum Hradecenſem, qui vulgo *Hradecſko*, à primaria ſimiliter iſtic urbe Hradecio-Reginæ, cognomentum eſt ſortitus. Circumſcribitur autem is ab Occidente diſtrictu Boleſlavienſi, ab Aquilone montibus Krkonoſſis & ſilvis ad Sileſiam pertingentibus, ab Ortu Comitatu Cladſcano Moraviæque plaga ſeptentrionali, ab Auſtro denique diſtrictu Chrudimenſi. Sitæ in eo ſunt liberæ urbes, Hradecium, Iaromierza, Bydzovum, Trutnovum ad Vpam, & Dwurum ſeu Curia, quæ Reginarum Bojemiæ ſunt dotales. De Regis patrimonio ſunt Podiebradæ arx & opidum cum omni ſuo agro, vivario, multa ſilva ac piſcinis. Has inter maxima per integrum fere milliare quaqua verſum diffunditur, & *Blato* dicitur.

Albis

Albis opidum id à parte occidua alluit. In nobilitatis bonis cenſentur cis Cydlinam Dymocuræ, Copydlenum, Veliſ. ſus, Chlumecium; ultra Cydlinam vero Gitczinum, quod nuper à recens creato Fridlandiæ Duce dilatatum & mirifice exornatum, Cumburgum, Gilemnice Schatſlerzum, Adrſpachum, Peczka, Coſta, Smirzicæ, Nachodum, Novo-Hradiſtium, Opocznum, Boruhradeca, arces, partim ſolæ, partim cum opidis: opida denique Tynecium, Zizelicium, Bohdaneczium, Horzicæ, Wrchlabium, à vicinis Albis ſcatebris vocatum, Hoſtinnæum, Police, Dobruſca, Trzebochovicium, Solnice, Rychnovum, Coſtelecium, & Vſta ſeu Oſtia, ſub Aquilæ fonte, & ſi qua ſunt alia.

Opulenta hîc quoque eſt Abbatia & Cœnobium monachorum ſectæ Benedictinæ ab Abbate Brzevnovienſi Paulo Bavaro ad limitem Sileſicum, Iohannis regis ævo fundatum, & Volframi cujusdam nobilis patrimonio dotatum, cui Braumovio eſt nomen. In ejus territorio (ut hoc obiter attingam) poſtremis Rudolphi II. regis temporibus, & quamdiu Matthias rex regno præfuit, gliſcebant excitatæ ob Teutono-Lutheranorum, (qui Slavicam linguam prorſus jam ex eâ ora exterminarunt) per Romani-

ſtas atrocem in religione inquietationem, acerrimis Pontificiorum pariter & Euangelicorum regni procerum diſceptationibus nutritæ turbæ illæ perniciosiſſimæ, quæ bello flebili nuperæque nec unquam ſatis deplorandæ, puriorem doctrinam amplectentium Bojemorum, ab Imp. Ferdinand. II. ad Pragam acceptæ cladi cauſſam ac principia dederunt, *Ann.* 1620.

HRADECIVM, Vrbs in hoc diſtrictu primaria ad Albis & Vorlices Aquilæ Latinè confluentem loco editiore ac perquam amœno, à Dobroſlao illuſtri quodam dynaſta cōdita eſſe perhibetur, *Ann.* 782. Vrbs eſt ampla ſatis elegans ac populoſa, à Praga & Cutna Pilſnaque dignitate proxima. Nomen traxit à muniendo, quod homines noſtri *Hraditi* dicunt. Vocatur vero Hradecium-Reginæ, tum quia Reginarum Bojemiæ eſt dotalis, tum ut ab alio Hradecio, quod Henrici vocamus, diſcernatur. Deſtinata ac in uſumfructum olim fuit data, (*Ann.* 1055.) à Brzetiſlao I. filiorum natu minimo Iaromiro, jam tum Epiſcopo Pragenſi à Duce patre deſignato, à Vladiſlao vero I. Duce, Sobieſlao fratri, *Ann.* 1115. Sed poſteriore tempore Reginis Bojemiæ dotis titulo attributa, nunquam inter Vrbes dotales connume-

numerari eſſeque primaria deſiit. Arx in ea fuit latere cocto non ineleganter ædificata, in qua Reginæ, Richſa-Eliſſa totos annos triginta, quibus marito Wenceſlao II. Regi vidua ſupervixit, itemque Eliſabeta Caroli Cæſaris vidua annos quindecim domicilium habuere, & vitæ finem fecere. Eam tamen arcem incendio aliquanto prius deformatam, opidani ipſi tumultu excitato, diruerunt, ita ut ad hoc usque tempus nitori priſtino nequeat reſtitui, & niſi judicum ſingulari tribunali, de quo ſuo loco * erit dicendum, nobilitaretur, jam dudum vaſta deſertaque in ruderibus jaceret. Schola in hac urbe ſemper frequens fuit, liberaliumque artium ſtudiis celebris, templa ſimiliter intra & extra mœnia aſſiduo verbi divini præconio perſonãtia, inprimisque primarium, quod Spiritui Sancto eſt conſecratũ, & ArchiDecanatu inſigne. Viri docti nati hîc quoq; ſunt M. Marcus, & M. Petrus de Gretz, Acad. olim Profeſſores Pragæ, Cyprianus Leovicius, & Sſindelius Mathematici, Ioh. Balbinus, & Vitus Orcinus Poetæ. Inter alia commendantur à bonitate preſſi in hac vicinia verſicolores caſeoli. Sorores urbis hujus, ut dixi, ſunt, *Iaromierza* in

* *Infra cap.* 15.

za in loco ubi Albis Vpam haurit, ſive à Iaromiro principe, ſive ab eo quod *Yaro mierziti* (Ver metiri) dicimus; *Bydzovum* ſimiliter à Bydo conditore; *Trutnovum* vel potius Trudnovum, ab eo quod *trudno* (ægrimoniam vel τὸ μοχθηρὸν) notat; *Dvvurum* denique, hoc eſt curia, à conventibus quos Reginæ olim iſtic cum ſuis agitare conſueverunt, cognominatæ regni urbes liberæ. Diſtant illæ à Hradecio, Iarzomierza ſecundo, Bydzovum, ut & Dwurum tertio; Trudnovum fere ſexto lapide.

V. Dici de ſe vellet, utpote his locis contiguus Comitatus Cladſcanus ſive Glacenſis; ſed quia ſingulare is quippiam ſibi vendicat, de eo, loco demum quindecimo placet diſſerere: nunc aggrediemur diſtrictum Chrudimenſem, quem Hradecenſis provincia à Borea attingit, quique orientali ac auſtrali ſuo limite Moraviam reſpicit, occidentali vero diſtrictum Czaſlavienſem. Vulgo *Chrudimſko* dicitur à Chrudima urbe. Sunt in eo liberæ eædemque Bojemiæ reginarum dotales urbes Chrudima, Paumbergæ vitiferis collibus decora, Alta-Myta, & Policzka.

Chrudimam à Chrudo conditore, *Altam-Mytam* læto delicatisque oportuno loco ſitam, ab altis cæduæ ſilvæ caudici-

bus, *Policzkam* denique à tendiculis vocatam nonnulli ferunt. Incola Mytæ fuiſſe olim putatur Cugeba quidam, homo inſigniter, atque eo usque ſtupidus, ut proverbio vulgari locum ineptiis fecerit, quo deſignaturi hominem inſulſum, ſolent dicere; *Neni nez Kugeba z Meyta.* In patrimonio Regis hîc ſunt, ſitum in monte, ſubjectamque quaqua verſum planitiem ex alto deſpectans propugnaculum *Kuneticſka hora* ſive Cunaci-Mons, itemque Pardubicæ arx ad Albim cum ſplendido egregieque munito opido, ita ut nobis in proverbio ſit: *Splendet inſtar Pardubicii.* Ditio eſt cum ob ſaltuum venatu aucupioque, tum ob piſcinarum, quæ quadringentæ præter propter numerantur, piſcationi opulentæ juxta & voluptuoſæ accomodatiſſimarum, Rege haudquaquam indigna. Regiæ etiam huic ditioni paret Przelauczium opidum ad Albim, jam pridem ob litem quandam ſententia iniqua perinde ac ridicula, ad XVI. Calend. Mart. (*Ann.* 1598.) deciſam, deridiculo vulgi obnoxium. A nobilitate tenentur arces Mieſtecium-Hermanni, Chraſtû, Cholticium, Chrauſtovicium, Coſſumberga, Rychumburga, Chocena, Brandeiſum ad Vorlicen, Novo-Hradæ, Cruceburga, Raubovicæ, Byſtrus, Ziumberga,

Roſycæ,

Roſycæ, Woile, Aurzeczicæ, Svogeſſicæ, Moraſſicæ, Dobrzicovum, Zamrſcus, Auherſcum, Geleninum, Przebova, Landeſcorona, & quæ Epiſcopa quondam fuit celebris, civitas etiamnum arxque non obſcura, Litomyſslæa. Vitri officinæ hîc quoque ſunt ad Heralecium & Wrziſtum. Tractus præterea hic, ut & Hradecenſis totus, equorum fœtura cæteris anteit.

VI. Ad occaſum attingit Chrudimenſem hanc provinciam diſtrictus Czaſlavienſis, cujus fines obvertūtur à Septentrione diſtrictui Hradecenſi, ab Auſtro Bechynenſi ac Moraviæ parti, ab Occaſu provinciæ Caurzimenſi. Vernacula noſtra lingua *Czaſlavvſko* vocamus ab urbe Czaſlavia. Regias hîc & liberas urbes habemus Cutnam ſive Montes Cutnæos, & Czaſlaviam.

Cutnæ nomen quę dignitate poſt Pragam prima eſt urbs, pleriq; volunt origine eſſe Germanicū; id quod alii à voce *Gutt*, quod opes, alii à voce *Kutte*, quod Cucullum notat, deducunt. Verū mihi M. Laurentii Sarcādri primarię Cutnenſiū ſcholæ quondam Anteceſſoris placet judiciū, qui innixus fidei vetuſtorū quorundam monumentoꝛum nomē hoc ex noſtrate voce *Kutiti*, quæ ſignificatione ad id, quod Latini ſodicando ſeu ſcalpendo veſtigare

REIPVBLICÆ BOJEMÆ,
à
M. PAVLO STRANSKY
recens conformatæ,

CAP. I.

De ſitu qualitatibusq́ Bojemiæ.

I. EVROPAEI orbis ea regio, quam (quemadmodum Chorographis placet) inter longitudinis gradum trigeſimum quartum & quintum aliquanto ultra trigeſimũ octavum, & inter latitudinis gradũ quadrageſimũ octavum & nonum ad quinquageſimũ primum, gens mea colit, uſitato jam nomine Bojemia, ſeu Bohemia, & Boemia, itemque Czechia vocatur. Eſt autem illa ab Ortu ad Occaſum lapides quadraginta longa, ab Auſtro ad Septentriones triginta quinque lata, ita ut ambitu ſuo amplectatur lapides centum viginti tres. Inſignia ejus provincialia, non

quæ nunc ſunt, olim fuerunt. Nam cum inde ab ipſis gentis incunabilis Aquilam nigram in ſcuto albo geſtaſſet, Imp. Cæſ. Frider. Barbaroſſa pro ea Leonem album bicaudem, diademate aureo caput cinctū in ſcuto rubeo uſurpare juſſit. Fabulæ id relinquimus, quod de præcingente aquilæ pectus ſive aheno, ſive calice quidam commentantur. Figura regio ipſa eſt ovali, & cingitur undiq; montibus ac ſylva continua. Montes Sudeti vocantur, ſilva Gabreta, vel (ſicut noſtri eam nonnulli idiotiſmo vernaculo à ventorū agitatione cognominant) *Sſumavva*. Peramœni ergo cujuſdam amphitheatri formam illa repræſentat. Clauditur ab Ortu Sileſia & Moravia, ab Occaſu Norico ſive Palatinatu Bavariæ, à Meridie Auſtria, à Septentrione Miſnia & Luſatia. Aer ejus temperatus eſt, purus & ſalubris, tametſi Thraſcias Corusq; eam plerumq; ſoleant perflare. Aquas nō niſi domeſticas bibit, quæ omnes intra regionis fines ex fontibus limpidiſſimis, paſſim per montana ſcaturientes, in rivulos, amnes, ac fluvios coeunt. Sunt pleræque omnes piſcibus fæcundiſſimæ, quæ ſuis ſingulæ alveis longas per ambages vagatæ; minores à majoribus, diverſis in locis abſorbentur, donec univerſæ in omnium tota regione famoſiſſimum Albim ad Vſtam, vel po-
tius

tius ad Dieczinum collectæ, in vicinam Miſniam evolvantur.

II. Princeps in his eſt,qui à nobis lingua vernacula *Labe*,à Latinis vero,per literarum metatheſin, Albis vocatur. Hic in plaga regionis, quæ Sileſiam & Boream ſpectat, (ut Xiphilini * verbis utamur) ῥεῖ ἐκ τῶν Οὐανδαλικῶν ὀρῶν, hoc eſt, ex præruptis, Sileſiæ confinibus montibus duobus (*Krkonoſſe, das Riſengeburg*, ſeu Montes gigantum vulgus appellat) modico primum fonte erumpens, mox aliis decem fontibus quaſi lacunis (unde à numero fontium Germanis *Elb, q. d. Elf*, id eſt, undecim, dictus †) in eundem alveolum confluentibus, perpetuantiumque iis in locis nivium colliquiis utcunque auctus, verſus meridiẽ vadit, & ſuis quemque rivulis paulatim excreſcentes amnes cæteros, Vpam nempe (ex iisdem montibus, alio tamen in loco ortum) ſupra, Metugen vero infra Iaromierzam;Worlicen, hoc eſt Aquilam, Laucznã Chrudimcaque aliquanto prius auctum, ad Hradecium-Reginæ exhaurit.Inde converſo ad Aquilones itinere, Cydlinam ad Libicen, Mrlinam ad Nymburgam;

* *lib. 55. Epitomes Dion.* † *Fabricius in ſuis rer. Miſnicar. libris.*

Gizeram itidem ex *Krkonoſsis* montibus profluentem, infra Tauſſinium, obvios excipit, atque ita inter compaſcuos læ-toſq; ſaltus, quaſi exſultabundus, Vultavæ, qui ab eo dignitate eſt ſecundus, ſupra Mielnicum occurrit. Eo vero iſtic, ut & brevibus interſtitiis illinc diſcluſo amne Beſſovca, recepto, Chablovcam ad Nucznicias, Ohrzen ſeu Oegram, à plaga Occidentali, ex quatuor fluviorum parente Pinifero monte longis erroribus venientem, ad Litomierziceam, Bilinam ad Vſtam, Plaucznicen denique & Badebacham ad Dieczinum combibit; indeque onuſtis annona, & rebus quodvis genus aliis, incolarum pariter & Miſnicorum navibus, ut & artificioſè in longam congeriem coagmentatis aſſerum, tignorum, oportunorumve foco lignorum, ſtruibus dicam, an ratibus, usque & usque fatigatus, per ſaxis rupibusq; horridarum convallium fauces, in Miſniam eluctatur.

III. Vultava ſeu Multavia ſimiliter, cujus inter amnes proxima eſt ab Albi dignitas, in plaga flatibus Africi obverſa, ex Lunæ ſilva Paſſavio finitima, paulo ſupra callem, quem aureum vocant, ebulliens, præter vicum Zelnavam, ad Ortum iter meditatur, ſed ob obſtantia Roſenbergæ montana ad Septentriones conver-

converſus, Crumlovum, & mox Cœnobium S. Coronæ dexter præterlabitur, receptoque Malcza, quem noſtræ linguæ homines *Malice* vocant, Budiegovicium adit. Progreſſus inde aliquantulum, Luznicen à lixivio dictum, ſinuoſum retroque ab opido Tabor ad meridiem flexum amnem, paulo ſupra Tynam excipit. Zwicoviæ vero propugnaculo, à Germanis, voce nobis peregrina *Clingenberg* dicto, propinquans, abſorbet Blanicæ mixtum Vatavam, cum quo communi, lignatoribusque Pragenſibus familiariter noto alveo nonnihil viæ emenſus, Sazavæ, ex Moravo limite venienti, non procul ab aurifodinis Gilovianis, Mizæ vero ſeu Mzæ ad cœnobium Zbraſlavinum (Aulam regiam Latine vocamus) junctus, & omnis generis, frumento inſuper, piſcibus, caſeis, ſale, & cætero commeatu onuſtis, ædificando aptarum arborum ratibus plerumque tantum non coopertus, Pragam Vrbium cæterarum matrem, medius interluit ac ſcindit. Inde vero ob lapideum, duodeviginti arcubus, & utrinque præaltis turribus inſignem, octingentos ſexaginta duos cubitos longum pontem, quo ſtratus ibi eſt, cum fremitu indignatus, per confragoſa ruit, tantisper dum (quemadmodum paulo ante

dictum eſt) ſupra Mielnicum in Albim exoneretur.

IV. Fluminibus iſtis ac fontibus, addidit natura, regionemque beavit, non tantum calidis, verum & medicinalibus aquis. Thermas valetudinariis perutiles, ei eſt largita in locis, quæ Teplicium à calore, & à fervore *Wary* vel Caroli balneum vulgus vocat. Illis anno Chriſti 762. ſuum volutabro, has 1335. canis venatici caſu, ac pilorum ἐν τῷ ἐξαγαζέματι ambuſtione, hominibus perhibent fuiſſe detectas. Cz'erna Hora, Lãdeccumq; ſimiliter,' & *Tepla* tepidas habent undas. Acidis quoque fontium, Oegrani, Comorzanianiq; aquis multorum valetudinem eſſe adjutam eſt compertiſſimum. Talis olim non longe à Praga fuit fons miræ ſalubritatis ad Stechovicium. * Lacus & ſtagna (exceptis non adeo celebribus duobus vel tribus, quorum unum prope Moſtam ſeu Pontem, Germ. *Bryx* opidum, alterum ad Teplam, tertium vero ad Blatnam eſt) vix ulla ſunt. Piſcinæ tamen, quarum pleræque magnitudine lacus repræſentant, permultæ paſſim habentur, commendatisque ab exquiſita bonitate cyprinis

* *Bohuſl. Haſſenſt. Epiſt. ad Martinum Pollichium Med. D.*

ptinis, luciis, percis, & piſcibus id genus variis, abundant. Teſtis ejus rei eſt Pardubicena, Chlumecena, Trzebonæa, Rozdialovicena, Copydlana ditio, ubi, locorum dominis pecunioſa, temporibus ſtatis ſolet accidere piſcatio.

V. Ager Bojemus cultus eſt omnis, gleba pingui, & non niſi perpaucis in locis arenoſa; ſilvis, nemoribus, ſaltibus, pratis, lætiſſimus, frugum omnis generis tam ferax ac dives, ut eas cum vicinis Norici & Miſniæ incolis, luculento indigenarum emolumento, quotannis communicet. Vini ea terra nequaquam eſt ſterilis, id quod ad Pragam, Litomierziceam, Mielnicum, Launam, Vſtam, Chrudimam, aliisque aliquot in locis haud infeliciter, nec palato inſuave provenit, ita ut, dummodo ejus ne ſimus prodigi, & uſibus neceſſariis ſufficiat, & bonitate Moravico antecellat, Auſtriaco vero æquipolleat, quamvis ætatem ferre nequit. Nam qui poſt Silvium Munſterumque rei inexploratæ ſcriptores, de ejus auſteritate nugantur, vappa ut ſe proluant, probe commeruerunt.

Lupuleta humulo præſtanti nobilia cum alibi paſſim, tum præcipue ad Zatecium, Launam, Clatoviam, Vſtecam, ſolertia ſingulari coluntur. Hinc eſt

quod & cereviſia,, alba (ut vocant) ſeu triticea, Pragenſis cognomento *popenie-zni*, Brodenſis, Strzibrenſis; Acerba ſive hordeacea, Zatecenſis cognomento *Samecz*, Racovnicenſis, Slanenſis, Boreccenſis, Chomutovienſis, magnopere commendatur, & humulus in Bavariam, Voitlandiam, Miſniam, Luſatiam, exportatur.

Hortorum interea pomariorumque cura neutiquam habetur neglectui. Nam quia læta hîc, ac non infructifera eſt plantarum hortenſium & ſativarum æq; ac ſilveſtrium propagatio, læta luxurianſque omnis generis leguminum, olerum, herbarum medicinalium, odoriferarum, coronariarum, complurium etiam non ita pridem peregre allatarum germinatio, incolæ, ſuo quiſque loco operam dant, ut pomaria, hortos, viridaria, non modo ad uſus, ſed & ad delicias habeant quam inſtructiſſima. Aromaticas inter herbas, crocum non eſt herba ignobilis. Optimum id ſucco, odore, colore, fert hæc regio, cultura tamen ejus, utpote operoſior, non eſt apud quosvis promiſcua. Oleaſtros raros, ſed oleum, quod domeſticum eſſet, nec dum ullum hîc vidimus.

Cæterum in pratis & ſaltibus videre eſt

eſt paſcentem pecoris pecudumque multitudinem ingentem, in ſilvis nemoribuſqûe permagnam ferarum ac volucrum abundantiam, ita ut nec pecuarios, nec venatores, nec aucupes, collocatæ in eam curam operæ poſſit pœnitere. Salem ſane regioni huic natura in facili eſſe noluit. Quamvis enim nec is prorſus ei ſit negatus, ut ætatis ſuperioris experientia ad Reginæ Curiam, olim vero ad Slanam Bilinamque docuit; quia tamen vel fontes juges non erant, vel impenſæ reditibus inveniebantur majores, diſturbatæ ſunt officinæ, ac ceſſarunt operæ, ita ut partim ad Bavarici, partim ad Saxonici ſalis uſum reverti, ſatius fuerit viſum. Defectus tamen hic compenſatur divite foſſilium cæterorum, metallorumque ubertate. Nec auri, nec argenti, nec ſtanni, nec cupri, nec plumbi, nec ferri, nec argenti vivi, nec ſulphuris, nec aluminis, nec nitri, nec vitri nobis deſunt fodinæ ac officinæ. Eruitur autem aurum ex fodinis Gilovianis & Cninenſibus, eluiturque ac eliquatur ex ſabulo in aquis Tetinianis, Vatavæque amnis volutato; argentum inprimis Cutnæ, Ioachimi-valle, Prziſcznicii, Rudolphii, & aliquot Suſſicæ vicinis locis, quandoque etiam Przibramæ; ſtannum, Crupecæ & Slavcovi, ſeu

Slaccowaldi, ferrum Zdechoviceis, Comarovl, Nyzburgi,& alibi: Cuprum vero, ut & plumbum, plerunque etiam inter argenti ſtannique venas reperitur. Aluminis officinas Borecum, vitri Krzivocladena ditio, Heralecium, Cragevicium, Bircoſteinum habet. Habemus domi marmoris, molariumque latomias; habemus calaim, amethyſtum, ſmaragdum, ſapphirum, jaſpidem, qui in montibus Krkonoſſis, ut & alibi, inter cotes metallicas inveniuntur; habemus varias, eaſque raræ elegantiæ geminas, quæ ex conchis propter Horazdegovicium in amnis Vatavæ profluente collectis, eximuntur; habemus flammam ſcintillatione imitantes carbunculos, (vulgo *Granaty*) qui exportatæ è puteis Podſedicianis ac Strzebivlicianis ſaburræ glareæque permiſti, crebris percolationibus aqua elavantur, ac perpurgantur. Nonnihil etiam referri poſſet de ea regionis dote, quod à venenatis, raptoque viventibus animalibus, multo quam regiones cæteræ eſt ſecurior ac expurgatior. Vrſi enim ac lupi ſævæq; id genus beſtiæ non adeo ſunt in ea multæ: ſerpentes & ſcorpiones rari, dracones nulli. Quæ quoniam ad rem non magnopere faciunt, in iis percenſendis, animum ad alia vertenti mihi eſſe prolixiori nec libet, nec expedit.

CAP.

CAP. II.

De Bojemiæ Diſtrictibus, Opidiſque & locis potioribus.

I. QVanquam Moravia, Sileſia, & Luſatia ſunt provinciæ coronæ regni Bojemiæ jam olim concorpores, & quamvis non ſimus neſcii, quod in Bavaria, ut & in Franconia ac Miſnia, perquam multæ ſunt ditiones quæ ad clientelam regni Bojemiæ pertinent, quarum nihilominus Vſurpatores ac Inſeſſores contra quam Vaſallos decet, fidem ac reverentiam Majeſtati Principum Bojemiæ debitam, jam dudum vel prorſus negligunt, vel parum comiter colunt: de iis tamen plene diſſerere nec hujus loci, nec noſtri inſtituti eſſe judicamus. In ſola ergo Bojemia commorabimur. Ejus autem ſupra memoratis finibus circumſcriptæ, aliam quam nunc eſt, apud veteres fuiſſe diviſioné, pauci inter noſtrates ſunt qui neſciant. Veteres eã aliquando in Przedlabianam & Zalabianam, ſeu, quod idem eſt, in Cis-Albinam, & Trans-Albinam, & utramque in aliquot territoria, ſunt partiti: aliquando in dynaſtias ſive toparchias, Caurzimanam, Boleſlavienſem, & Lucenſem, ſeu Zatecenſem

cenſem dividebant. Wyſſehradum tamen gentis totius principi cum imperio ſupremo reſervabatur ſemper. Carolina tandem partitio, quæ longo poſt tempore, Carolo Regi, Imp. eius nominis IV. placuit, publicè eſt approbata, ea quæ hactenus obtinet. Diſpertitus is eam eſt in provincias, ſeu, ut uſitato loquimur, in diſtrictus quindecim, eoſque, ſuo quemque cognomine, majorem partem à primariis iſtic urbibus cognominavit, videlicet

1. *Pragenſem,* 2. *Kaurzimenſem,*
3. *Hradecenſem,* 4. *Chrudimenſem,*
5. *Czaſlavienſem,* 6. *Bechynenſem,*
7. *Vultavienſem,* 8. *Podbrdſcenſem,*
9. *Prachenſem,* 10. *Pilznenſem,*
11. *Racovnicenſem,* 12. *Slanenſem,*
13. *Zatecenſem,* 14. *Litomierzicẽſẽ,* &
15. *Boleſlavienſem.* His nihilominus ſuperadditi jam ante Caroli ætatem fuerunt, peculiaribus viventes inſtitutis, ab Ortu ſolſtitiali Comitatus Cladſcanus ſive Glacenſis, ab Occaſu æquinoctiali territorium Hebanum ſeu Egranum vel potius Oegranum, à ſolſtitiali Loctenſe ſeu Cubitanum, ita ut diſtrictus omnes duodeviginti ſint numero. Omnium in his (ut res humanę ſunt) urbium, arcium, caſtellorum, opidorum, vicorum, variæ, me hercle poſſent notari, nunc blan-

dientis, nunc ſævientis fortunæ viciſſitudines, varia nunc incrementa, nunc decrementa, quæ tamen ego diſertiori, & à re libraria inſtructiori inter populares meos alicui voluminis magni ſcriptori, relinquo poſt me memoranda: compendio tantum, Minervaque rudi, quæ ad manum, & in hominum ore ſunt, quæque inſtituto huic meo conveniunt, luci committere connitar.

II. Pragenſi diſtrictu nihil amplius quam totius regionis caput Praham, ſeu, quod perinde eſt, Pragam, ob ejus tum magnitudinem, tum prærogativas non vulgares, tum populi multitudinem, complecti placuit. (*Comit. Ann.* 1569. 1579.) Nomen Vrbi primi conditores à Slavica voce *Práh*, quod limen ſonat, dederunt. Libuſſa enim, ut perhibent, vates ac princeps Bojemiæ, cum animi cauſſa Wyſſehrado egreſſa, celſo quodam in monte conſediſſet, & in Vultavæ ſinuoſum inter rupes profluentem deſpectans aptum Vrbi condendæ locum circumſpiceret, de mariti Przemyſli Ducis aſſenſu, veteres Caſurgis ſolo olim æquatæ Vrbis ruinas inſtaurare conſtituit; ambigenſque de indendo ei nomine, nonnullos ex miniſtris, qui tum aderant, amandat, &, Ite, inquit, per ſaltus iſtos ad villã quam videtis, cumq; vene-

ritis ad locum quo Bruſca rivulus à Vultava abſorbetur, lignatores quos habebitis obvios, quid agant, aut quid fabricent, interrogate, quodque reſponderint ad me referte. Obſequuntur principis dicto miniſtri, duoſque ſive fabros, ſive lignatores ſecuribus eo in loco arborem ſternentes offendunt, quos humaniter alloquuti, ecquidnam moliantur, rogant? Reſpondentibus iis, limen ſe fabricaturos; ad Libuſſam revertuntur, eiq; quod à fabris reſponſum fuit, renuntiant. Vertit in omen nûntium Libuſſa, &, Felix id, inquit, fauſtumque ſit, quod de limine nuntiatis. Vrbs quam ſtatuimus *Praha* vocator. Plerunque enim fit, ut in domum ingreſſuri, niſi proni caput inclinent, in limine ipſo impingant. Sic ſi quis Vrbis hujus noſtræ hoſtis olim, quam amicus eſſe malit, nec eam pronus veneretur, ſuo ipſius malo id attentabit. Iacta ergo ſunt Pragæ fundamenta (ann. 723.) in læva Vultavæ crepidine, ad pedem Petrzini Suillique montium, Przemyſlo medias inter operas ad opus maturandum ſingulos cohortante. Et omnes quidem principi gratificaturi, certatim

——— *inſtant operi regniſque futuris;*

ſed rudis tamen ex limo maceriaque fuit iſta ſubſtructio, quæ nihilominus ſolertibus principum commonefactionibus

tem-

tempore poſteriore ab incolis & augebatur, & communiebatur, & nitidior, ſplendidiorque reddebatur, uſque dum in eam, qua nunc conſpicitur, tum amplitudinem, tum pulchritudinem paulatim aſſurgeret. Tres enim, quæ nunc ſunt, ejus Vrbes, neque uni omnes tempori, neque uni principi accepta ferunt vel originis ſuæ primordia vel incrementa. Nam cum prior illa, cujus conditores Przemyſlum cum Libuſſa fuiſſe docuimus, quæque poſtea Minor vocari cœpit, capiendæ omni populi multitudini non ſufficeret, nec hinc aquis, inde montibus clauſus Vrbis locus dilatationem ferre commode poſſet, Mnata princeps exſtructam ab avia in Suillo monte ligneam domum amoliri, & ſubvecto ex Petrzino monte lapide, Vxori Strzezyſlavæ, ejuſque gynæceo arcem peramplam pariter & nitidam erigi juſſit, quam noſtra adhuc ætate, ſacris æque ac profanis ædificiis ornatiſſimam, Hradczaniſque pereleganti opido locupletiorem factam, in ſubjectam triurbem Pragam deſpectantem cernimus. Magnam etiam populi partem in adverſam Vultavæ ripam tranſtulit, & exciſo nemore, condendæque Vrbi majori fundamentis, aſcendente (ſi M. Nicolai SSudi obſervationi credimus) Scorpionis ſigno in plano

ſtigare dicunt, aliquo modo accedit. Nam quia Cutna eſt urbs metallica,* in qua ex repertis Wenceſlai II. Regis ævo fodinis argentum, cuprumque præſtantiſſimum permultis jam hominum ætatibus, ad hæc usque tempora magna copia eruitur, ita ut montis iſtius tricollis viſcera, nunquam intermiſſis foſſorum operis, noctes atques dies perreptentur, tundantur, fodiantur, ſcalpantur, ex eo *Kutna Hora*, ſcite admodum ac convenienter nomen inveniſſe eſt cenſenda. Tanta olim fodinarum iſtarum erant divitiæ, ut Romanorum Imp. Albertum Wenceſlao regi, ex amico neceſſitudinibus conjuncto, hoſtem fecerint, ac ingloria ad arma concitarint, (*An.* 1304.) Henricum Carinthium (*Ann.* 1308.) ad expilandum regnum proritarint, à Ziſca, cum eam Sigiſmundo Imp. præripere, eoque belli contra Huſſitas gerendi nervum abſcindere ſatageret, Anti-Chriſti crumenæ, à Georgio rege pera ſacculusque ſuus, cognominatæ fuerint. Hodie quamvis non æque affluant, luculento tamen nihilominus cultores ſuos beant lucro ac emolumento. Vrbs Cutna eſt ab oneribus publicis immunis, & jam inde ab Iohannis regis temporibus,

* *Micho viens. Polon. rer. lib. 4. c. 2.*

(*Ann.* 1338.) percuſſo arctiori, ac ei quod Rhodios inter & Athenienſes, olim viguit ſimili quodam fœdere, cum Májori Praga in unam quaſi civitatem coiit, ut nempe qui civis eſſet Pragenſis, idem jus haberet civitatis Cutnenſis, & qui eſſet civis Cutnenſis, gauderet etiam jure & civitate Pragenſi. Emendis vendendis hæreditariis ſeu allodialibus in regno fundis, poſſeſſionibus, ac ſolo cohærentibus id genus bonis, parem cum nobilitate impetravit (*Ann.* 1501.) à Vladiſlao & (*Ann.* 1541.) Ferdinando I. Regg. libertatem, nec urbium cæterarum more de tabulis regni inſerendo contractu, Regis aſſenſum ſpecialem, aut, qui de eo referant, Internuntios ex nobilitate procurare habet neceſſe. Mercatores Cutnenſes à vectigali Francofurti ad Mœnum ſolvendo, prorſus immunes eſſe juſſit (*Ann.* 1359.) Imp. Cæſ. Carolus IV. dato ad Aquas Granenſes diplomate, pari jure ut Pragenſes, Wratiſlavienſes, & Sultzbachienſes. Religionis urbs hæc, olim pontificiæ, poſthac repurgatioris Euangelicæ, perquam fuit obſervans, Miniſterio ſacro ſcholisque bene ac ſapienter conſtitutis, ut & quodam quaſi preſbyterio, longo tempore floruit. Sumtuoſiſſimum hîc ac mirandi operis templum, quod ex ſacra D.

cra D. Barbaræ ædicula foſſorum ſocietas ædificavit (*Ann.* 1390.) & quotidianis fere ſumptibus etiamnum ornatius facit, quam in rem regia liberalitate in perpetuũ donatæ unaquaq; hebdomade, ex Italica corte (ſic monetariam officinam vocant) duæ ſexagenæ groſſorum Pragenſium pẽdi conſueverunt. Vno ab ea, ſed prægrandi, lapide diſtat *Czaſlavia*, urbs amœno planoque loco, à Çzaſlavo conditore, viro quodam opulento, magnæque apud Wnyſlaum principem authoritatis, cognomentum ſortita, *Ann.* 796. Vt autem principio adverſus inopinatas Moravorum irruptiones fuit ædificata, ita poſterioribus temporibus, quoties ex ea plaga furor militaris in nos ſęviit, prima fere ſemper infeſta vidit hoſtis ſigna. Hîc nuper, extremis Matthiæ Regis temporibus, Comes Bucquojius imperiales aquilas oſtentavit, (*Ann.* 1618.) hîc aliquanto ante Matthias ipſe, coronam fratri extorturus, Vngarorum, Auſtriorum, Moravorumque phalanges, ad arma nobis inferenda convocavit, *Ann.* 1608. In hujus urbis templo primario, ſepulturæ honorem obtinuit victorioſus Huſſitarum belli Dux Iohannes Ziſca, cujus clava propter ejus epitaphium columnæ inſcriptum, ſuſpenſa, usque ad nuperam, quam ab

Imp. Ferdinando II. accepimus, cladem, inviolata ſervabatur. Eam à victoria Pragenſi in Moraviam tendens protervus Bucquojianus miles abſtulit, & epitaphium abolevit, *Ann.* 1620.

Quinto ab urbe hac lapide ad Auſtrũ euntibus occurrit non ignobile opidum *Broda Teutonica* dictum, à prædonibus Germanis ad ſiniſtram Sazavæ amnis ripam, loco edito (*Ann.* 793.) olim fundatum, paulatimque à Bojemis meis amplificatum. Id neque libera urbs eſt, nec in Regis, nec in ullius ex nobilitate patrimonio. Et quamvis anguſtis in rebus, ſicut quondam ex Maximiliani Regis liberalitate ad Comitum Turrenſium; ita poſtea ex contractu recentiore (*Ann.* 1561.) ad Trczkææ ſtirpis Baronum patrocinium confugere, illisque eo nomine temporarium, ſive honorarium quoddam pecuniæ vectigal, quaſi ex tutelari jure pendere ſingulis annis ſoleat; ſui tamen nihilominus eſt juris, & multis gaudet immunitatibus. In Regis patrimonio nihil his locis præter argenti fodinas jam dictas fuit, prius quam ditio Maleſſoviana ab Rudolpho Rege eſſet comparata, *Ann.* 1586. Sub nobilitate ſunt Novo-Dwory, Zehuſſicæ, Ronovum Lichtemberga ſeu Lichnicium, Krchlebæ, Czeſtinum, Zbraſlavicæ,

Wylimovum, Genicovum, Krzivuſaudovum, Lipnicum, Humpolecium, Polna, arces cum agris, quædam etiam cum opidis ſuis, Malinum foſſorum Cutnenſium petulantia olim vaſtatum, Ledecium, Habrum, Chotieborzum, Przibiſlavum opida. Eſt præterea in hoc diſtrictu Ordinis Ciſtercienſis Monachorum cœnobium, qui ſub Abbate vivunt. Conditum & Sedlicenſe, ex Ephippio cognominatum id eſſe perhibetur ab Epiſcopo Pragenſi Daniele, Stirpe Barone de Lippa, (*Ann.* 1149.) Et quia Cutnæ Vrbi nimis eſt vicinum, perſæpe cum ea ejus Cœnobitæ (ut ſunt monachi hominum genus irritabile, latifundiorumque helluones) de finibus ac juriſdictione ſolent contendere.

VII. Diſtrictum Czaſlavienſem excipit Bechynenſis, inſignis ſane terræ tractus, à Bechyna propugnaculo, nomen adeptus, qui ab Ortu æſtivo diſtrictum Czaſlavienſem, ab hyberno Moravos, à Meridie Auſtriam, ab Occaſu diſtrictum Prachenſem, à Borea partim Vultavienſem, partim Caurzimenſem attingit. Lingua noſtra *Bechynsko* vocamus. Vrbes in eo liberæ ſunt Budiegovicium, Taborum, Peldrzimovum, Tyna ad Muldam.

BVDIEGOVICIVM, vel potius Bu-

 diego-

diegovicæ, quam Germani corrupte *Budevveyſs* vocant, eſt Vrbs non ſolum ſplendida, ſed & probe communita, ad dextram Vultavæ amnis, loco oportuno ædificata. Eſt vero non admodum vetus, ut quæ demum poſt Przemyſli-Ottacari II. Regis tempora, propter Cœnobium, quod eo loco à Dominico cognominatis ſodalibus, idem Rex erexit, conſtrui cœpit, neque dum trecentos quinquaginta annos ſtetit. Nomen ipſi à vigilantia videtur eſſe factum. *Buditi* enim nobis idē eſt quod Latinis è ſomno excitare, inde *Budiegovvice* locus ubi dormientes excitantur. Vrbs eſt pontificiæ religionis cultrix rigida, & ab Euangelicorum inſtitutis vehementer abhorrens. Tametſi enim non pauci olim in ea fuerunt cives, qui à Romanis ritibus & doctrina alieni, non modo æquo cum cæteris jure civitatis gaudebant, ſed & religionis Euangelicę exercitia libera habere permittebantur, noſtra tamen fere demum memoria mos contrarius inolevit, & ne quiſquam qui Romanæ Eccleſiæ placita improbaret, civitatis jus conſequi poſſet, imperato eam in rem Rudolpho Rege privilegio, eſt ſancitum. Etſi vero antehac quoque celebre fuit Budiegovicium, plurimum tamen innotuit, cum militis Paſſavini in Bojemiam

irru-

irruptione, eo intra muros recepto, tum poſt excitatum ſub Matthia rege bellum religioſum, diuturna, qua ab Ordinum Bojemiæ copiis premebatur, obſidione. Magnis eſt donatum privilegiis, & inter alia habet jus Stapulæ, quo ſalis ex Auſtria Bavariaque vectores in ipſorum civitatem divertere, ſalque vænum proponere tenentur, & non niſi depenſo prius certo vectigali ultra progredi permittuntur.

Taborum, ſive, ut cives ejus ſcriptitant, *Hradiſtie Hory Tabor*, hoc eſt, Caſtrum Montis Tabor, ab Huſſi diſcipulis, quinto poſt ſupplicium doctoris ſui anno, fundatum fuiſſe ac ædificari cæpiſſe, publice conſtat. Ii namq; cum ab adverſariis, in templis divino cultui palam vacare prohiberentur, in abditis ſilvarum montiumque receſſibus cœtus ſacros, exædificatis eam in rem ligneis ædiculis, agitare fuerunt coacti. Paulo vero poſt à Nicolao Huſſo, qui intra menſem decimum crure fracto mortem obiit, & Ioh. Ziſca, viro in hac vicinia equeſtri loco prognato, ad religionem armis tuendam concitati, Auſtam, Baronis Sezymæ opidum, (*ann.* 1420.) poſt feſtam Bacchanalibus commeſſationem, multamque in noctem extractam compotationem, ſomno vinoque ſepultum, ma-

tutini invadunt, capiunt, ac diripiunt, indeque in vicinum, præerupto cuidam monti ſupra Luznicen impoſitum ejuſdem Sezymæ Baronis caſtellum, facta impreſſione, ſexto id die ſimiliter expugnant, caſtriſque ibi poſitis, eorum curam Procopio Cameniceno commendant. Quoniam vero videbant adverſarios ex Sigiſmundi Cæſaris cohortatione acturos, & arma in ſuam perniciem expedituros, tuto dubiis in rebus receptui ac aſylo, locum aliquem idoneum capiendum, ac muniendum decernunt. Cumque nullus eo, ubi tum caſtra habebant, oportunior occurreret, de diruenda vicina Auſta, & materia ejus ad ædificandam pro caſtris Vrbem tranſportanda, conſilia conferunt. Concurritur igitur, &

——ferro circum, qua ſumma labantes
Juncturas tabulata dabāt, à ſedibus altis

convelluntur impelluntur que, ruit Auſta urbs antiqua, & ex ejus ruderibus, aſſurgit nova, Taboritis, recens tum à caſtris ſic vocatis, militibus ſtationem tutam datura. Ædificabatur autem tum illa, interius ſane opere fere tumultuario, & prout quiſque fixit tentoria; exterius vero, tametſi rupibus & amne defenſa, foſſa nihilominus, muro, ac propugna-

culis

culis ingenioſe communiebatur. Datum ei nomen eſt (ut & Taboritis ipſis) à caſtris. Ridiculus enim eſt Silvius, qui Taboritis, viris caſtrenſibus convitium facit, & quaſi complicibus ſuis à Tabore Palæſtinæ monte cognomentum dediſſent, falſe eos, ſed inepte perſtringit. *Tabor* namque in noſtra lingua eſt id, quod Latinis caſtra, *Taborzi* idem, quod homines caſtrenſes. Vrbem hanc libertate donavit, poſt res ſuas in regno confirmatas, Imp. Sigiſmundus, privilegiiſque abunde exornavit, & inter Vrbes regias connumerari juſſit. A cujus morte cum Albertum generum regem ea habere (*ann.* 1438.) recuſaret, & proceres regni, qui Caſimiro Polono, regni coronam imponere contendebant, intra muros cum Polonis præſidioque cætero accepiſſet, gravem ab eodem Alberto, ejuſque aſſectatoribus obſidionem, per dies fere quadraginta perpeſſa, fortiter ſuſtinuit, ac tricies mille bellatorum aſſultus fruſtraneos fecit, nec arma prius quam Albertus in vivis eſſe deſiiſſet, depoſuit. Rudolphi II. Regis anno ultimo à Paſſavicis, ut vocabantur, militibus, ſtratagemate occupata, (*A.C.* 1611.) grandi in periculo fuit. Nuper (*An.* 1621.) ſimiliter cum datam Friderico Regi fidem, contra Ferdin. II. Imp. tenaciter

C 5 obſer-

obſervaret, ab ejus copiis Duce Balthaſare de Marradas eſt cincta, quarum impreſſiones à 21. Maji, uſque ad 8. Novembris viriliter retudit, & non niſi neceſſariorum penuria ad deditioné compelli potuit. Imminet ipſi Pintovca ſaltus haud inamœnus, itemque piſcina ingens Iordanis cognominata, quæ vaſto permagnæque altitudinis ac craſſitiei aggere coercetur, quem ſi quando diruperit, inundatione vulgo creditur Pragæ Veteri aliiſque, ad Vultavam & Albim depreſſioribus locis, prægrande damnum allatura. *Luznice* flexuoſus & aurifer amnis, ab occidua; alius vero quidam, ex ſupra memorata piſcina, ignoto nomine evolutus, ab Auſtrali eam parte lambit, pro ut hæc fere omnia plenius jam ante apud Silvium deſcripta cognoſci poſſunt. *

Peldrzimovum, ſive *Pelhrzimovum*, Vrbs eſt opibus cum quavis Vrbe Regia certare non impotens, ſed quia à literarum liberalium ſtudiis hactenus fere abhorruit, ea propter nec de ejus origine, nec de ullis rebus memorabilibus, quicquam potuimus obſervare. Archiepiſcopos Pragenſes, dominos quondam agnoſcebat.

* *in collatione cum Taboritis habita, & Hiſt. Bojem. capp. 1.4.*

ſcebat. Nomen accepit ab Epiſcopo Peregrino, quem Bojemum vulgus *Pelhrzim* vocabat. Bello ſuperiore ab Ordin. Bojemiæ contra tranquillitatis publicæ in Bojemia hoſtes, ſub Matthia Rege excitato, eam apud mortales frequentem in ore fuiſſe meminimus, quod Cæſareo militiæ duci Comiti Dampierrio, cum quinquies mille armatis adverſ9 Bojemos venienti, Septembri menſe, hoſpitium & occupandorum in vicinia aliquot municipiorum occaſionem præbuit. Reliqua inter Regias Vrbes hîc eſt Tyna, Vrbecula necdum ex veteribus favillis, ut oportuit recreata, nec ita pridem inter Vrbes regias cooptata; Vocatur autem *Tyna*, à voce *tyniti*, quod eſt ſepire, quaſi Sepimentum, vel Septũ dicas, & Tyna ad Muldam ſeu Vultavam, ut ne cum Tyna Horeſſii cõfundatur. Vultava amnis (quod non ab re quis forte mirabitur,) abundat hoc loco Salmone piſce nobili, qui opulentioribus ſolet in deliciis eſſe. Fiſci bona ſeu regum patrimonialia, exceptis Budiegovicio vicinis argentifodinis Rudolphſtadianis, hîc non video eſſe aliqua. Quæ vero procerum nobilitatiſque ditioni ſubſunt arces, opida, vici & permulti ſunt, & nitidi, & complures bene muniti. In his principes ſunt Henrici-Hradecium, Trzebona, Bechynia,

chynia, Arces cum opidis adverſus vim hoſtilem non vulgariter munitæ.

Henrici-Hradecium, alias Nova domus, ſeu caſtellum, mea opinione, ab Henrico quodam gēte Vitcovecio cognomentum traxit. Ad noſtram enim uſque ætatem hanc, gentis ejus proceres qui Roſam auream pro inſigni gerebant, & de Nova-domo vocabantur, dominos ea agnoſcebat. Eſt Vrbs ſatis ampla, ſplendideque ædificata, & digna quæ libertatem pleniorem, locumque inter Vrbes regias aliquando inveniat. Erexit in ea, ſuperbe à Ieſu ſocietate vocatis monachis, collegium luculentum loci dominus Adamus de Nova-domo, Baro inclytæ ejus ſtirpis penultimus.

Trzebona propugnaculum eſt perquam validum, in planitie inter paludes ſitum, Petri Woci, ex inclyta pervetuſtaque procerum Roſenſium ſtirpe ultimi, induſtria ac magnificentia, cum aliis decoribus, tum inprimis bibliotheca, ac armamētario exornatum. Nominis ejus origo videtur eſſe ſumpta ex voce noſtra *Trzeba*, quod Latini dicunt voce aptota Opus, quaſi quis dicat loco iſthoc ſibi fore opus. Germani *Wittigenavv* vocant. Pro porta ejus reſtagnat *Svviet* (quod eſt ſi interpreteris, Mundus) prægrandis piſcina, in qua ædicula ſtat pervetus,

vetus, D. Ægidio conſecrata. Hoſtiles impetus ſemper ad hoc propugnaculum languerunt. Paſſavicus (*ann.* 1611.) miles non unus hic corpore duram ex vulnere planxit humum. Bucquojius Comes(*An.* 1618. 1620.) pervalidum Matthiæ, Ferdinandique Impp. exercitum ductans, necquicquam ei eſt inſidiatus. Trzebona videlicet cæteris omnibus diutius in Friderici Regis fide perſtitit, ac in hoc regno pene ultima in Imp. Ferdin. II. poteſtatem deditione venit, *Ann.* 1622. 2 *Martii*.

Bechynia ſimiliter eſt arx egregia, loco oportuno & à natura munito, à primis Regni incolis Bojemis, in ardua rupe ædificata, cui opidum ſubjacet jam olim in hoc tractu non ignobile. Etenim cum ab arce hac & opido totus diſtrictus hic nomen traxerit, conjectura eſt Vrbes, quæ nunc ſunt, liberas famæ celebritate huic tũ haudquaquam fuiſſe pares. Nec à Taboritis ea olim, nec à Ferdinandicis nuper vi manifeſta potuit expugnari: ſed ab illis deditione, ab his proditione occupabatur, paulo tamen poſt, facta à regiis ex indicio paſtoris cujuſdam per ſubterraneos ſpecus occultos, irruptione, recuperabatur. Minoris vero notæ, pleræque tamen non incelebres nobilitatis arces, caſtellaque, partim ſola, par-

la, partim cum opidis hîc ſunt: Sobeſlavia inſigni à Petro-Woco ex illuſtri dynaſtarum Roſenbergiorum ſtirpe ultimo erecta dotataque religionis repurgatæ Schola celebris. Neuſtupovia, Horzepnicum, Lautcovia, Zelivum, Paczovia, Giſtebnicium, Chauſtnicæ, Nova-Byſtrzicia, Liſſovia, Landſteina, Novo-Hradium, Roſenberga, Rzeczice, tum quæ Rubra, tum quæ Cardaſſii vocatur, Cerequicia, altera nova, altera (ut & Camenicia) Leſcovecii cognominata, Poczatky, Czernovicium, Weſſelium, Lomnicia, Suinæ, Beneſſovia cum Officinis vitrariis, Caplice, & quædam alia. Cœnobia monachorum tria, in hoc tractu ſunt, Vadum-altum, Ordini Ciſtercienſi à Zaviſſio Roſenbergio dynaſta erectum, ejuſque familiæ monumentis inſigne: Bechynenſe pro Franciſcanis à Zdiſlao Sternbergio fundatum, & Milevſcanum, monachis, qui Præmonſtratenſes vocãtur, à Babona quodam Comite exſtructum. Totus autem hic diſtrictus bello paullo ante Matthiæ regis obitum accenſo, (*ann.* 1618.) ferro ignique miſere fuit vaſtatus, incolæ pars trucidati, pars diſſipati, ita ut ad hoc uſque tempus multa calamitatis iſtius veſtigia in oculos incurrant.

VIII. In Bechynenſi igitur diſtrictu

ſeu

ſeu provincia hactenus verſati, convertemus nos ad tractum omnium minimum, qui à Vultava fluvio Vultavienſis cognominatur. Vulgus *Wltavvsko* vocat. Eſt autem is figura oblonga, ad Septentriones quaſi faſtigiata, cui ab Ortu & Borea, adjacet diſtrictus Caurzimanus, à meridie triangulata, quædam diſtrictus Bechynenſis portio, ab Occaſu partim Prachenſis partim Podbrdſcenſis provincia. Nullæ in eo ſunt Vrbes liberæ, nullum regis vel fiſci patrimonium, nullum Cœnobium. *Sedlczanæ* ſive, ut quidam ſcribunt, *Sedeſſæ*, habentur hîc pro opido primario, quod tamen nobilitatis ditione tenetur, ut & Conopiſtæ, Tloſcovium, Oſecznum, Merulæ-mons, Obdennicium, caſtella & arces, itemque Neveclovum, quod neſcio quam ob rem, proverbio apud nos fecit locum, ut cum ingratiis quid agere aliquem volumus ſignificare, ſoleamus dicere, *Nechce ſe Czertu do Nevveklovva*, quod fere eſt, averſatur Diabolus Neveclovum.

IX. Relicto hoc modicæ amplitudinis tractu, in alium haud paulo ſpatioſiorem tranſeamus, qui Podbrdſcenſis nuncupatur à licio forte, quod noſtri *Brdo* appellant, quaſi Sublicianum dicas. Vulgo *Podbrdsko* ſolemus nominare. Fines ejus

ejus attingunt ab Ortu æſtivo Caurzimenſem, ab hyberno Vultavienſem, à Meridie Prachenſem, ab Occaſu Pilznenſem, à Septentrione partim Racovnicenſem, partim vero Slanenſem diſtrictum. Regia ſeu libera Vrbs in eo eſt unica *Berauna*, ad dextrum Miſæ amnis latus exſtructa, quæ quia in eam perſæpe Vulcanus deſæviit, non admodum ſplẽdide reædificari potuit, ſed nec prorſus eſt invenuſta. Tertio à Praga abeſt lapide. Teritur ejus via aſſidue à viatoribus in Imperii Germanici regiones, ex Vngaria, Polonia, Sileſia, ac Moravia, per Bojemiæ Regnum iter facientibus. Condita eſſe fertur à Lybuſſæ ſorore Tetca, & ex Slavoſſii mariti nomine, *Slavvoſſovv* appellata. Poſtea tamen cum abſumptis peſte hominibus, aliquanto tempore vaſta ac deſerta ſtetiſſet, & latrociniis infamis eſſe cœpiſſet, à vicinis ex noſtrate voce *Berau* quod nonnunquam *Rapere* ſignificat, *Beraun* dicta fuit. Figulorum officinis abundat, & vaſorum ejus opificii bonitate elegantiaque excellit. Quoniam vero figuli ad fornaces ſuas ignis quotidiani vehementia plerunque rubeſcunt, ideo proverbium inter homines noſtros invaluit, ut quoties alicujus faciem ex ulcuſculis rutilam volunt notare, Beraunenſem appellent.

pellent. Quoties hoſtis aliquis à Meridie vel occaſu Pragam armis tentavit, nunquam periculo Vrbs hæc caruit. Sic memoria noſtra Paſſavicus miles eam (*ann.* 1611.) expilavit, ſic Ferdinandicus nunc nuper (*an.* 1620. 1632.) acerbe vexavit. Vno āb ea lapide abeſt clariſſima, à conditore Cæſare Carolo (*ann.* 1348.) Caroloſteina cognominata, & ſuperiore ſeculo inexpugnabilis judicata, noſtra vero hac ſagaciſſimæ ſolertiæ ætate, ob circumſtantes montes, bello parum utilis æſtimata, arx & propugnaculum. Servabantur in ea hactenus ſingulari ac accurata diligentia Regni Corona, privilegia, & κειμήλια quæque reip. præſtantiſſima. Ager vicinus cum caſtellis aliquot pagiſq; & villis circumjacentibus, eſt in ejus ditione, cujus incolæ ſingularibus gaudent immunitatibus, quorũ munus eſt cuſtodiis perpetuis, pro arce excubare. Redituum ordinariorum, luculentorum ſane, Burggravius eſt uſufructuarius. Agnoſcit quoq; arcis hujus dominium, pervetuſtũ, & cum aliarum provinciæ principũ ſede, tũ inprimis Lidmiliæ martyrio olim illuſtre Caſtellũ ac opidũ Tetinum, à Tetka Libuſſæ ſorore, & conditum & denominatũ, in cujus aqua præterfluente, ſtatimque in Miſam illabẽte, auri ramneta reperiri cõſuerũt. Regis ac fiſci patrimonium

peramplum hîc eſt & eximium, Corsregia, Tocznicum, Z'ebracum cum opido, Zbirohum, Dobrziſſium, cum villis, ſilvis, agroque omni, & Cninenſibus aurifodinis: Sunt Cœnobia, Zbraſlavianum, (Latinis Aula-regia) Ciſtercienſibus monachis, (*ann.* 1297.) à Venceſlao Rege II. ad Vultavæ Miſæque confluentem amœniſſimo loco exſtructum: S. Ivani ſeu Iohannis in petra vel ſpelunca, à Borzivogio I. Duce (*ann.* 909.) conditum, & aliquanto poſt monachis, ſub Abbate, Benedicti regulam obſervantibus traditum, quod, ad ſepulchrum S. Ivani eremitæ, peregrinatione anniverſaria 9. & 8. Calend. Iunias, à maxima hominum multitudine, partim religionis, partim voluptatis ergo ſolet frequentari: S. Dobrotivæ, hoc eſt Benignæ, monachis Auguſtinianis ab Vlrico Haſenburgio (*ann.* 1262.) ædificatum. In nobilitatis fundo boniſque, ſunt Horzovicium, Lochoviciumque arces cum opidis Nyz'burgûm, Comaroviumque caſtella cum ferrifodinis, Mniſſecum & Myta opidula, & quædam notæ obſcurioris alia.

X. Perluſtrandus tandem eſt diſtrictus ſeu provincia, à vetuſta, & jam in ruderibus jacente arce *Prachno*, Prachenſis nuncupata, cui confines ſunt, ab Ortu

Vulta-

Vultavienſis & Bechnenſis diſtrictus, ab Auſtro Auſtria ſuperior, ab Occaſu diœceſis Paſſavienſis, & provincia Pilznenſis, ab Aquilone diſtrictus Podbrdſcenſis. Peramplus quoque hic terræ tractus eſt, & niſi bello, Matthia regnante contra Zelotas pontificios à Bojemis Euangelicis môto, miſerabiliter fuiſſet vaſtatus, cum populoſus, tum opulentus. Vulgus noſtrum *Prachensko* appellat. Liberæ hîc ac regiæ Vrbes ſunt, Piſeca, Suſſice, Vodn'ana, & Prachaticium. PISECA eſt Vrbs in dextro Vatavæ amnis latere infra Blanices confluentem à primis auriferorum ramentorum ſeu arenæ iſtis in locis in Vatavæ amne repertoribus, condita, & *Piſek* quod arenam ſonat, vocata. Ii namque cum experimento didiciſſent magnum ſe, ſi eluendo è glarea auro invigilarint, operæpretium facturos, conjunctis ſtudiis Vrbi iſti principia dederunt, quæ pedetentim & aucta, & munita, & populi multitudine impleta fuit. Excoluerunt ejus pomeria & agrum poſteri, ita ut, & domi neceſſaria affatim, & foris congruam ordini ſuo authoritatem haberet. Literas quoque manſuetiores ſemper, & ſequuta eſt ipſa, & eos qui iis erant addicti, amavit ac magni fecit. Cladem, ut ego quidem arbitror, nunquam accepit

majorem quam ea fuit, quæ eam religioſo, poſt defunctum Matthiam regem ab Imp. Ferdin. II. nutrito, bello, graviſſime afflixit. Namque cum à belli Duce Comite Bucquogio, arctiſſime obſeſſa, ad deditiodem 19 Auguſti (*ann.* 1619.) conditionibus periculoſis faciendam eſſet compulſa, primo matronas puellaſque ſuas promiſcue conſtupratas doluit, immanemque maleferiati militis Cæſariani inſolentiam pertulit. Recuperata poſtea, & capto Martino de Huerda in præſidio iſtic à Bucquogio, cum duabus cohortibus relicto, Cæſarianis ad quintum Decembris diem, per Erneſtum Comitem Mansfeldium extorta, ſanguinis ſitienti hoſti truculento bilem fecit. Is anno ſequenti. reverſus, vique eam maxima adortus, undique cinxit, ac ferro & igni à fundamentis intra dies paucos evertit, deletis internecione ultima univerſis in ea maribus. Rediit ergo (data à Cæſare ipſi cum liber ex captivitate rediſſet) in Martini de Huerda hominis Hiſpani poteſtatem Piſeca Vrbs, vaſta tum ac deſerta, cujus ſuperbo dominatu etiamnum premitur. Emerſit homo iſte ex ſartore veſtiario in turbis iſtis Bojemicis, & nomen inter viros bello claros invenit, nulla re alia, quam religionis Euangelicæ perſequutione. Etenim ubicunque aliquantu-

quantulum poſſe ſibi eſt viſus, nihil fere aliud egit, quam quod homines à religione puriore, vel promiſſis mendacibus, vel tormentis exquiſitis, avertebat, & ad pontificios cultus adigebat, gloriari ore blaſphemo auſus, plures ab ſe intra breve tempus Catholicos eſſe factos, quam à Chriſto & omnibus ejus Apoſtolis toto prædicationis ipſorum tempore eſſent facti.

SVSSICE ſive Suticium, Vrbs hujus tractus ſecunda, ex vico quodam parvulo ab auri ex glarea purgatoribus, qui à noſtrorum hominum vulgo *Ryz'ovvnicy* vocantur, jam olim Vrbis celebritatem accepit. Cum enim ii, divitem auri ramentorum copiam, inde ab ipſis, Vatavæ vicini amnis ſcatebris, in aquis volutari animadvertiſſent, laribus figendis locum hunc, jam ante, ut dixi, nonnullis ab hominibus habitatum, accommodum eſſe judicarunt. Metallicas igitur operas ſuas in amne, fabriles vero in ſicco, ea induſtria urſerunt, ut brevi & res eorum familiaris, & Vrbs inchoata, incrementa, haudquaquam contemnenda ſumſerit. Probavit hæc ſtudia Mnata Princeps, ſurgentemque metallicam hanc Vrbem, libertate cum aliis pari gaudere voluit. Nomen ei ex voce noſtra *Suſſiti*, hoc eſt à ſiccando, eſt datum, quaſi Siccato-

rium dicas. Ramenta enim iſta recens ex aquis educta, crebriſque ablutionibus madentia, ad Solem ſiccare hîc oportuit. Situs ejus eſt humilis, in valle montibus circumdata, ideoque ſemper ea literarum, quam armorum, fama magis excelluit. Dedit autem Patriæ non paucos Viros doctos: Dedit (ut alios prætercam) Roſalios tres, M. Iohannem, poetam graviſſimum, M. Adamum, domi Primatem, & M. Sophoniam Zacæ Archigrammateum, facundia & politicæ prudentiæ ſcientia claros. Sexto ab ea lapide dirimitur, contraria ex cauſſa nomen ſortita, Vrbs libera *Wodn'any*. *Woda*, nobis aquam ſeu undam: *VVodniti*, idem quod inundare, *VVodn'any* locum in quo aqua redundat, uſitate notat. Ideoque *VVodnany*, Latine loquentibus non inepte fortaſſe poſſent Aquilegia dici. Germani corrupte, ut pleraque omnia, Budnam vocant. Vrbs eſt, ad Blanicen amnem, mediocriter munita, pervetus illa quoque, ſed cujus conditæ, nec tempus, nec authores à quoquam, quod ſciam, hactenus ſunt proditi. Verſimile tamen, & ex nominis notatione probabile eſt, eodem, quo Suſſicen, ævo exſtructam fuiſſe. Bello illa ob fidem Regibus, regnum libera electione adeptis, ſervatam, ut olim ſub Georgio, ab Vngari Matthiæ

com-

complicibus, (*ann.*1468.) ita nuper ſub Friderico, ab Auſtriaci Ferdinandi aſſectatore Maximiliano Bavariæ Duce, (*ann.*1620.) hoſtiliter fuit exagitata, ac militi in prædam data. Dedit ſimiliter & illa nobis complures doctos, patriæ perutiles viros, quos inter fuerunt, Thomas Huſſinecius Doctor Medicus, Bartholomæus Baronides, donata Carolino collegio domo, poſteritati memorandus, Wenceſlaus à Radcova, Iuris noſtri conſultus, Iohannes Campanus, poeta argutus, Græceque doctus, ambo Philoſophiæ Magiſtri. Altero à Vodnanis lapide diſtat Prachaticium, locum & nomen inter Vrbes Regias, nobis adoleſcentulis ſortita, Vrbs limiti Bavarico vicina. Nec à quo, vel quando, ſit fundata, nec unde nomen habeat, majores noſtri ſcriptum reliquerunt. Vetuſtam tamen eſſe, non eſt dubium, videturque datum ei nomen, vel à carie, vel à pulvere. *Prachnivve'ti* enim eſt carie corrumpi, & *Prach*, notat pulverem, quorum ad utrumque, nomenclatura iſta alludit. Fuit olim ſub Antiſtite Wyſſehradenſi, poſt Zizcianos tamen motus hypothecę titulo tranſiit in ditionem dynaſtarum Roſenbergenſium. Ducit in eam ex Bavaria per Lunæ ſilvam, locis paludoſis trabium compage conſtratus, olim anguſtus, ſed bello ſu-

periore latior aliquãto factus callis, quem aureum cognominant, quo ſale onuſti equi clitellarii ab agaſonibus agi, & in hanc Vrbem commeare, indeque frumento graves redire ſolent. Antiquiſſimum ſiquidem eſt in Vrbe hac ſalis emporium, quod ab Italis docti Stapulam vocant. Hanc ei invidere, ac in agrum ſuum pertrahere perſæpe tentarunt potentes ex nobilitate vicini. Solis namque bello præclare geſtis rebus, moderatoque clientulorum cenſu, & latifundiorum cultura, ſtatum ſuum tueri olim in gente noſtra ſoliti, celebres natalibus viri, ævo jam hoc, non putant plerique generi ſuo eſſe indecorum, non modo inſtitoriæ, cæteriſque popularibus negotiatioribus inhiare, ſed non raro nec ſordidis cauponationibus, ac nundinationibus abſtinere, pudendo, ac viris ſtirpe claris probroſo, exemplo. Invidia tamen iſta hactenus fruſtra fuit, ac, regum æquitate, Prachaticio jus antiquum conſervatum eſt. Fortunã quam Ziſcano olim, eandem Ferdinandico bello nuper, eſt perpeſſa. Septembri enim menſe (*ann.* 1420.) ut Ziſcæ, ita & Bucquogii gladio, vi perruptis portarum obicibus, permultos ex ſuis civibus ſanguinem profudiſſe flevit. *ann.* 1619. Natales ſuos Vrbi huic debet M. Chriſtmannus (Krziſſta'n vulgo vocatur)

catur) Mathematicus celeberrimus, itemque Doctor Wenceſlaus in Academia Carolina olim Rector. In literis tyrocinia ſua accepta ei quoq; tulit, natus proximo in pago, religionis in noſtra gente repurgator M. Iohan. Huſſus. Imminet ei mons ex ipſo cacumine fontem aquæ dulcis effundens, Libiehonius ab incolis vocatur à latere dextro, Blanice amnis à ſiniſtro. In regio patrimonio, procurante Rudolpho rege eſſe hîc cœpit, Roſebergicæ domus proceribus, longa prius ſerie poſſeſſa, perampla ac perquam locuples ditio Crumloviana, in cujus territorio viſitur, re pariter & nomine oblectabile viridarium, ac ſpatioſa tempe, à Vilhelmo ejus nominis ultimo dynaſta Roſenſi, figura quadrilatera ædificata, topiarioque ſplendido eleganter exornata, *Kratochvvil* noſtris dicitur. Eſt autem Crumlovia arx pariter & opidum nitidum, probe communitum, in ſiniſtra Vultavæ ripa, oportuno fruticetiſque & pratis læto loco conſtructum. Certum eſt id, ut & permultas in hac ora arces alias, à Vitconis cujuſdam inter proceres viri potentis, & multorum filiorum patris poſteritate, ante annos plus minus ſexcentos eſſe ædificatum, & voce, ut ajunt, à ſaltus curvatura deſumpta, vel ab eo quod vulgo *Kry* (id eſt glaciei tabulas)

bulas) & *mliti* (commolere) dicimus, quaſi *Kru mlovv* nuncupatum. Collegium Ieſuitarum ſociis in eo erexit idem, de quo dixi Wilhelmus Roſenbergius. Qui ſimulac plumas nido majores habere ſe aliquanto poſt viderunt, Euangelicæ religionis cives iſtic, Rudolpho rege occultis, Matthia vero regnum adepto, manifeſtis, machinationibus, premere non ante deſtiterunt, quam omnes penitus exſtirpatos ab ſe eſſe gauderent. Iter ad hoc opidum ex Bavaria, per Lunæ ſilvam à Paſſavicis militibus ante prætentatum, & poſteritati noſtræ forſan periculoſum, bello Ferdinandico eſt apertum, ac, via nova, appellatum. Ejus beneficio Cæſariani, calamitoſo nobis bello illo, quaſi ex improviſo, & Crumloviam nobis eripuerunt, & Comitem Mansfeldium ad Zablatium oppreſſerunt, & ſperatam noſtris Budiegovicii expugnationem eluſerunt. Sunt hîc non uno loco argentifodinæ, ad montem videlicet Reichenſteinianum, Hradecæ, Nahzioviæ, & inprimis Przibramæ. Sunt in Vatava amne, ut diximus, perelegantes in conchyliis gemmæ, ac in glarea auri ramenta. Vicinum Crumloviæ eſt monāſterium ac Abbatia S. Coronæ Spineæ, Ciſtercienſis inſtituti monachis, ab Ottacaro Rege, aliquanto ante quam, commiſſā adver-

adverſus Rudolphum Imp. infelici pugna, occubuiſſet, à fundamentis (*Ann.* 1263.) * excitatum, & mox à victoribus Cæſarianis flammis abſumptum, ex cujus opibus rege Matthia, pontificii Zelotæ epiſcopam Budiegovicii, novo exemplo, plantare cogitabant. Eſt & alterum, à S. Corona ſexto lapide diremptum, ſive cœnobium, ſive Caſtellum cum opido Equitum D. Iohannis Melitenſium, veſtem alba Cruce inſignem geſtantium, Prioratu Magno, ſive ſupremo nobile, à pica ave garrula *Strakonice* cognominatum, cujus Prior ſupremus, quoties ex indigenis optabatur, inter regni Ord. ſemper fuit præcipua dignatione.

Nobilitatis opes luculentæ ſunt in hac provincia. Arces enim, opida, caſtella, prædiaque opima ab ea poſſidentur, qualia ſunt Orticum, Zwicovia, Hluboca, tria ad ſiniſtram Vultavæ ripam propugnacula, quorum virtus bello nupero præcipue enituit. Ante Caroloſteinam conditam, Zwicoviæ, regni Coronam, cæterumque ornatum ſervari ſolitum ferunt, in qua Ferdinando Imp. ad obſequium compellenda, à Lazanſcio tribuno

* *Chronicon Auſtrale apud Freherum.*

no (*ann.* 1621.) operoſe ac diu ſudatum fuit. Situs ejus eſt ad Vultavam & Vatavam confluentes. His adde Brzeznicen, Lnarzium, Sedlecium, Horazdie'govicium, Strzelam, Rzepinum, Carolibergam, Vimbergam, Helfenburgum, Vitcovum, arces ac caſtella, quædam ſola, quædam cum opidis vel vicis: Mirovicium, Miroticium, Baltnam, Volinam, Bavorovum, &c, à Ferdinandicis incolarum cæde nuper fœdatum, Netolicium, & alia gentium minorum opida non pauca, quorum origines, ut & pagorum, collium, nemorum, rivorum cognominationes, & ſi magnam partem non ſunt ignotæ, iis tamen deſcribendis lectoris nec auribus nec oculis moleſti eſſe volumus.

XI. Deſcriptis autem Bojemiæ provinciis, quæ degentibus Pragæ hominibus ad Ortum Meridiemque cernuntur; deſcribemus jam quoque, ut poterimus, eas quæ ad Occaſum & Boream ſunt. Has autem inter occurrit, prima Plznenſis provincia, diſtrictus nobilitatis, populi, rerumque omnium copia præcipuis nihilo inferior, præſtantium vero ac ſcite compactorum caſeorum bonitate, cæteris omnibus commendatior: Vulgus *Plzenſko*, & incolas *Plzaky* vocat, à clariſſima Vrbe regia quæ à limacibus, eo

loco,

loco, tum cum Vrbs (*ann.* 775.) condi inciperet maximo numero repertis, *Plzen'* ſive Pilſna dicitur. Fines ejus pertingunt verſus Ortum ad diſtrictum Podbrdſcenſem, Prachenſemque, verſus Meridiem ad oram Bavariæ, verſus Occaſum ad Palatinatum ſuperiorem ſeu Nortgoviam & oram Oegranam, Verſus Boream vero ad diſtrictum Lucenſem, & Racovnicenſem. Vrbes in eo regiæ ſunt Pilſna, ut diximus, Glatovia, Strzibro, ſeu Miza, Domazlicium, Rokytſana. PILSNA, eſt Vrbs poſt Cutnam montem, toto regno celeberrima, tuto à natura loco, inter Mizam, &, Bradaucæ aquis auctum Cadburzen amnes, ſplendide admodum ædificata, ac probe communita. Vhlava quartus in hoc tractu amnis, paulo infra eam Mizæ commiſcetur. In magna Vrbs hæc fuit gratia apud Venceſlaum I. & Iohannem Reges, apud Sigiſmundum, & Ferdinandum utrumque Cæſares, qui eam, & privilegiis, & opibus, exornarunt. Ziſciano bello, minas inſultuſque Huſſitarum (*ann.* 1421. 1433.) bis irriſit, & fortiter contempſit, eiſque jam tum & poſtea ſemper, cum hilariis uno quoq; anno ſolenniter actis, inſultavit, tum, recepto inter ſuos convitio, propudioſe illuſit, gabalum ſeu furcam apud ſe vetuſtiorem eſſe dictitans,

tans, quam eſſet Huſſitarum irreligioſa hæreſis. Verum cum Matthia rege accenſo religioſo bello, idem iter eſſent ingreſſi, & contra literis factam Ordd. Bojemis amicitiæ conteſtationem, militem, Felice Dornhaino Duce, Directorum ſigillis abuſi, inauctorarent, nō paucos ex nobilitate vicina captos in cuſtodia tenerent, eruptionibuſque ex Vrbe frequentibus prædas agerent, ac hoſtilitatis ſigna cætera darent, vicinos Zacenſes & Racovnicenſes irritarunt, Ordinibuſque ad mittendum adverſum ſe cum aliqua peditum equitumque manu Comitem Mansfeldium Erneſtum, occaſionem, nihil tale cogitantibus, præbuerunt. Venit igitur, comitatus Zacenſibus Racovnicenſibuſque incolis, cum turmis ac cohortibus ſuis Mansfeldius in conſpectum Pilznæ Vrbis ad. 19 Septembris, civeſque ad ſaniora conſilia cohortatus, cum nihil moderati reſpondentes inveniſſet obſidionem inchoavit, ac contumaces ad frugem meliorem armis cogere contendit. Tulère eam obſidionem opidani fortiter, obſidentiumque conatus, armis contrariis retundere non prius deſtiterunt, quam hoſtis, poſt occiſum aliquanto ante Dornhainum, Cadburze amne alio derivato, patefactoq; machinis muralibus, ab Ortu hyberno ad portam Pra-

Pragenſem per vetus balneum, ab Auſtro vero per Monaſterium Capucinorum in Vrbem aditu, vi maxima irrumperet, eamque ad 25. Novemb. diem, (*Ann.* 1618.) nequicquam reſiſtentibus eriperet. Suburbia hortique peramœni circum Vrbem, ab ipſis civibus ante obſidionem fuère flammis conſumpti. Furca vero, cujus vetuſtatem adverſus Euangelicos cavillatorie jactitabant Pilznenſes, ab obſeſſoribus eſt everſa, & nova, ſuſpendendo ex ea primo omnium carnifici Vrbico, (qui contra quam leges id genus nebulonibus permittunt, ſtrenuus per hanc obſidionem Pilſnenſium commilito fuit, & milites Mansfeldicos complures ſclopeti ictu intercmit,) lignea, loco alio erecta. Defenſa autem fuit à Mansfeldicis viriliter adverſus Ferdinandicos, ab eo die Pilſna, etiam poſt cladem Pragenſem, tantiſper uſque dum, corruptis pecunia Vrbi, à Friderico Rege impoſitis præſidiariis, fruſtra reclamante Hermanno Franco tribuno, (*Ann.* 1621.) in eorum manus deditione venit. Dedit & illa nobis viros doctos non paucos, ac inter eos Procopium de Pilſna, Venceſlaum Corandiceum, Iohannem Khernerum Magiſtros, Iohan. Dubravium, hiſtoriæ patriæ ſcriptorem, Caſparem Cropacium Laureatum poetam, Caſpa-

Caſparem-Ladiſlaum Stehlicum Mathematicum.

Glatovia, vel fortaſſe melius CLATOVIA, Vrbs regia, Czimiſlao præclaro cuidam dynaſtæ originem ſuam fert acceptam, (*an.*771.) ac cũ conderetur, nomen à Clavtoca Czimiſlai uxore accepiſſe fertur, ſed demũ ſub Vldrico principe (*An.* 1000.) vallo, muriſque eſt circumdata, ac in ordinem Vrbium liberarum cooptata. Data olim fuit à Vladiſlao principe, (*Ann.*1243.) paternæ hæreditatis titulo fratri Theobaldo, cum omni terræ tractu, qui inde à fonte Vultavæ, uſque ad Mizæ fluvii crepidines, protenditur, fuitque in ejus ac Theobaldi filii ditione per annos ſeptem & quadraginta. Theobaldus enim junior, accepto tandem Znoymenſi Ducatu in Moravia ab agnato principe Cunrado, Vrbis ac tractus hujus dominio renuntiavit. Spectata hujus Vrbis civium fides erga principes fuit, cum alias, tum difficilibus Georgii regis rebus. Pro eo namque, cum, is diris pontificiis impetitus, non modo proceres quoſdam ſuos, ſed & Matthiam Vngariæ regem, cruceque ſignatos, Pauli II. P.P. ex Bavaria emiſſarios, hoſtes experiretur, conjunctis cum Ianovskio Barone viribus, duriſſima quæque ſubire non detrectarunt, ac prœlio cum iiſdem

cruce

cruce ſignatis feliciter (*Ann.* 1467. 2 *Iul.*) commiſſo ad Negirzſcum, occiſoque Nothaſto quodam nobili cruce ſignato, vexillum ejus in primario Vrbis ſuæ templo ſuſpenderunt. Nupero vero pro religione & patriæ libertate ſumpto bello, grave ſimiliter adiere periculũ, cum pugnanti pro Ferdin. Imp. adverſus Fridericum Regem Bavariæ Duci Maximiliano, portas clauſiſſent. Coacti tamen ſunt & illi imperata facere, & Bavaro, quem dixi, Vrbem dedere, quod ad 13. Octob. diem (*Ann.* 1620.) eſt actum.

STRZIBRO, ſive Argentina noſtra (*Strzibro* ſiquidem argentum Latinis ſignificat) ad lævum Mizæ amnis latus ſita, conditorem agnoſcit principem Sobeſlaum ejus nominis primum. Vocata autem Vrbs hæc eſt *Strzibro*, propterea quod in fundamento ubi ædificanda erant ejus mœnia, argenti glebæ fuerunt inventæ. *Ann.* 1131. Commode eſt & ædificata & munita, commendabaturque hactenus non tantum noſtrorum hominum, ſed & Noribergenſium mercatorum præconio, à coctæ è tritico cereviſiæ bonitate. Bello Huſſitico (*Ann.* 1452.) occupavit eam, ex compoſito, ut tum quidem Pilſnenſes querebantur, Przibico Clenovius, nec eą decedere voluit, quam accepta in compenſationem

ab Imp. Sigiſmundo Volina cum omni ejus agro. Arma nuper per eam oram circumferente Bavariæ Duce Maximiliano, in Ferdinandi Cæſ. poteſtatem, 16. Octob. (*Ann.* 1620.) invita venit, & ab eo paulo poſt Illavio militum tribuno, nobili Marchico, eſt tradita. Natales ſuos ei debebant Iacobi duo, artium Magiſtri, viri inter doctos celebres; prior Iacobellus vulgo vocatus, Huſſi in ſacello templi Bethlehemici Pragæ ſucceſſor, alter vero, Strzibrenſis dictus, Academiæ noſtræ ante annos 138. Rector: ſimiliter Iohan. Hlawſa.

DOMAZLICAE porro eſt Vrbs regia in limite Bavarico ad inhibenda hoſtium Bavarorum latrocinia, tempore Boleſlai ſævi principis condita, &, ut quidam nec probabiliter, nec convenienter perhibent, à Germanis ex domeſtica cum ſtomacho iracundia nuncupata. Germani enim lingua noſtra nec loquuntur, nec viros *Doma zlicemi*, (quod de fœminis diceretur,) ſed *Doma zlymi*, vocaſſent. Mihi videtur veriſimilius, anxios ob crebras hoſtium excurſiones, neceſſariorumque ſuorum expilationes, loci accolas, urgente domeſtico animi, ſive dolore, ſive mærore, cogitaſſe de conſtruenda munitione, ex qua, & in hoſtes prædam meditantes erumpere, &, quoties

quoties numero ac viribus vincerentur, perfugium habere poſſent, ideoqûe Vrbem hanc condidiſſe, & à *Doma*, hoc eſt *Domi*, &dolenter quiritantibus quos voce *Zelicy*, ſignificamus, *Domazlice*, una ſaltem extrita vocali, cognominaſſe. Vtut eſt, Vrbem hanc ſemper pro muro Bojemis adverſus Bavaros graſſatores fuiſſe conſtat. Sunt quoque multo jam tempore ſub eorum poteſtate hypothecario jure, homines alioqui non vulgaribus exemptionibus gaudentes, qui *Chodovve*, & vulgo *Pſohlavvcy*, nuncupantur. Perhibetur, captivos eorum patres in Bojemiam cum pecoribus ſupellectileque ruſtica tranſportaſſe ex agro caſtri *Chodzec* ſive *Gdec*, in majore Polonia propter Notecium amnem ſic vocato, * Victor Brzetiſlaus I. princeps, eoſque in *Czirzin* ejus oræ ſilva ingenti (*Ann.* 1039.) collocaſſe, ac libertate multa ipſis conceſſa legibuſque & præfecto conſtituto, limitis cuſtodię pręfeciſſe. Domazlicium Germani Tauſſium vocant. Qua de cauſſa, ipſi viderint, modo ne ad tritam illam de Othone Magno fabulam confugiant. Vt autẽ priſco illo, & armis acri avorum noſtrorum ævo, ita & Ferdinandico

 bello

* *Coſmus lib. hiſt.* 2. *Alecharius lib. hiſt.* 2. *cap.* 13.

bello nupero, Bavarorum hoſtium impetus, omnium prima Vrbs hæc ſuſtinuit. Ab eo enim limite, pro Ferdin. Cæſare, bellum in Bojemia geſturus Maximilianus Dux, irruptionem, (*Ann.* 1620.) Septembri menſe fecit, & reſiſtentes per triduum Domazlicenſes, agro ipſorum ferro ac igni vaſtato, quin & caſtris Vrbi admotis muriſque verberatis, deditionem facere coëgit.

ROKYTSANA, denique, quinta hujus provinciæ Vrbs regia, clivoſa fere & ſilvoſa, feraci tamen in regione eſt ſita. Nomen videtur accepiſſe à vimine, vel vimineto, quod apud nos *Rokyti* dicitur. Epiſcopi Pragenſes Vrbis hujus libertati non raro olim fuerunt graves. Opes Vrbis ſunt luculentæ. Viros doctos M. Simonem, & M. Iohannem, illum Academiæ Rectorem, hunc ſub Georgio rege poſtulatum Archiepiſc. Pragenſem, nec non M. Iacobum Philetum, conſiliarium regium, alioſque plures, edidit. Famam quoque nuper (*Ann.* 1620.) invenit aliquam, ex poſitis ad eam nuper Friderici Regis caſtris, & inter velitares aliquot pugnas fugato in familiares ſilvas. Bucquogiano milite; ſed gaudium hoc illius non fuit diuturnum. Silva quæ inde à Myta lateribus ſuis ad eam fere pertingit, in longumque lapides aliquot pro-

tendi-

tenditur, *VVydrzyduch*, à rapinis, vocatur. Regius fiſcus nulla hîc habet bona præterquam, ſi forte uſus poſtulet, opulenta aliquot Cœnobia, qualia ſunt Cladrubinũ à VladiſlaoDuce(*an.* 1122.)monachis Benedictinis; Choteſſovinum & Teplenſe à Hroznata Comite,virginibus inſtituti Præmonſtratenſis; Plaſſenſe Ciſtercienſi ſectæ,ſub Abbatibus;& Pivoncanum,à Brzetiſlao I.principe in monumentum maxima ſtrage è Bojemia depulſi ab ſe Henrici III. Imp. Eremitis Auguſtinianis, ſub Priore, conditum. Nobilitati ſubjiciuntur arces, caſtella, opida, prædiaque perquam multa, ut ſunt Cacerovia, Suanberga, Tachovia quondam Vrbs regia, Przinda, Borum, Svihoviam, Tyna Horeſſii, Ronſperga, Ryzimberga, Viridis-mons, Opalca, Herſteinum,quædam ſola, quædam opidis vel pagis aucta. His adde opida ſola, Planam, Radnicen, Pilzenezium, Prze-ſticen, Stodum Bielamy, Hoſtaunam, Negirzſcum,& quę ejus notæ ſuperſunt.

XII. Pilſnenſi provinciæ cohæret diſtrictus, Lucenſis à pratis, vel Zatecenſis à Zatecio Vrbe, cognominatus. Fines ejus junguntur ad Auſtrum, ei, de quo diximus, tractui Pilznenſi, ad Occaſum Loctenſi, ad Aquilones Miſniæ montanis, ad Cæciam Litomerzicenſi, ad Sub-

ſolanum Slanenſi,& ad Eurum Racovnicenſi diſtrictui. Vernacula lingua dicitur *Lucsko*, vel *Ziatecsko*. Frugum, vini, & præcipue humuli terra ferax. Suos olim provincia hæc ex comitiali populi arbitramento accepit, & aliquandiu habuit dominos de Przemyſlæa domo principes peculiares, Vratiſlaum Placidum, & Vlaſtiſlaum ambitioſum. Zbiſlaus Vlaſtiſlai patris hæres, in pueritia à pædagogo Thuringo ſcelerate fuit obtruncatus, dynaſtiâ illâ ac ditione omni ad agnatum Neclanſim principem revoluta. Principum iſtorum ævo Ducatus audiri voluit, & dividebatur in quinque territoria. Primum erat ad Ryvinam, ſecundum ad Vzcam, tertium ad Bruſincam rivos, quartum vocabatur à ſilvis Podleſina ad Mizam, quintum Laucſco ad Laucſcam. Tendit enim è medio hoc tractu longis ambagibus per Slanenſem, diſtrictum uſque ad Vultavæ crepidinem vallis quædam & plane modice reducta, *Laucska* vocata; de qua vulgo jactari ſolet, etiamſi toto regno incidat annonæ ſterilitas, in ſolo vero Lauſcæ agro ſeges feliciter proveniat, habituram abunde gentem totam unde fami antevertat. Incolis hujus diſtrictus innatum fere eſt,ut ſint ſuperclioſi, ſubſannatores, & religionis publico conſenſu approbatæ, pertina-

tinaciſſimi cultores. Vrbes hîc regiæ liberæque ſunt, Zatecium, Moſta, Launa, & Cadaua.

ZATECIVM Vrbs præclara à præterfluentis, atque ab eo quod Latinis eſt, tepefieri vocati amnis *Ohrzes*, ſive *Ogræ* ſinu, quem is ſubter Vrbem facit, nomen adepta. *Teku* namque, & ex eo cum, *za* affixo, *Zatecze*, radix eſt vocis noſtræ *Zatoka*, quæ mari fluminisve ſinum ac curvaturam notat. Suachus quidam pecoribus dives, conditor ejus fuiſſe perhibetur, (*Ann.* 718.) cui Halacus faber, molendinum aquarium, novo tum his regionibus invento, primus ſub ea fabrefecit. Excoluerunt eam poſteri, & intra annos quinquaginta, non tantum privatis publicisque ædificiis multo nitidiorem reddiderunt, verum & mœnibus præaltis clauſerunt. Infeſtabantur autem perſæpe Miſnenſium, hominum univerſæ gentis Slavicæ hoſtium perpetuorum, validis irruptionibus, quos tamen plerunque ſic excipiebant, ut præda Lucenſis in ore ipſis amareſceret. Religionem Chriſtianam cæteris diutius ſunt averſati, eam tamẽ ſemel ex Græca diſciplina amplexi, cõſtantiſſime coluerunt,* nec

* *Georg. Dux Anhaldin. in concion. de Venerab. Sacram.*

nec prius unquam quam Ferdinandica Euangelicorum per Bojemiam perſequutione nupera, ut una ſaltem ſpecie in uſu Cœnæ ſacræ eſſent contenti, pertrahi potuerunt. Semper quoque ordinis boni ſervans, & literarum humaniorũ amans fuit Zatecium, ideoque Viros doctos, ac rerum peritos, & ad reipub. clavum ipſa admovebat, & patriæ formabat. Coluit videlicet Martinum Humelium, Venceſlaum Arpinum, Iacobum Strabonem, Georgium Suſſilium, Matthæum Mendicillum, Matthiam Gryllum, Iohannem Nepreſſium: edidit Paulum & Georgium publicos in Academia Profeſſores, Nicolaum Artemiſium, Iohannem & Ioannem Strialios, omnes artium Magiſtros, Laurentium Span Medic. Doct. Iohan. Orpheum & Vitum Trojanum poetas, itemque alios permultos. Commendationem non vulgarem habet decocta ex hordeo cereviſia præſtanti, quæ vocatur *Samec*. Huſſiticis motibus propius cum copiis accedentes Germanos præſules abſcedere coegit inglorios. *Anno* 1421. A Ferdinando vero rege, cum is contra pacta hæreditaria, ac inconſultis regni Ordd. bellum Ioh. Frid. Saxoniæ Electori feciſſet, & Zatecenſes ad invidioſam militiam iſtam coacturus, in Vrbem, immodico ſtipatorum numero, ingre-

ingredi vellet, nec à Civibus admiſſus eſſet, graviter ſunt multati, proſcripto Primate M. Nicolao Artemiſio, ſolique bonis omnibus, ne impune regem offendiſſe viderentur, imo & portarum valvis, civitati, ne clauderetur, ademptis. *Ann.* 1547. Aperta igitur nocte dieque ſemper ſtabat Vrbs hæc omni, reliquo Ferdin. Regis tempore, & gratiam claudendarum portarum, factæque eam in rem alligationis, in regni Archivo diſpunctionem, non niſi ægre demum ab ejus ſucceſſore Maximiliano Rege impetravit. *Ann.* 1565. Nuper vero Fridericus Rex, cum ſumendæ regni coronæ cum Eliſabeta uxore liberiſque Pragam è Palatinatu ſuo Octobri menſe (*Ann.* 1619.) contenderet, in hanc Vrbem omnium primam ex itinere divertit, feſtaque populi acclamatione eſt exceptus. Vnde poſtea victores pontificii, eo magis ejus cives habuerunt ſuſpectos ac exoſos. Vniverſali religionis purioris, à Ferdinãdo Cæſare Quatuor-Viris annis proximis demandata perſequutione, (*An.* 1627.) permulti boni, cæleſtiſq; veritatis tenaces, ejus cives, cũ uxoribus familiaque omni, patria excedere, quam fidem rectam deſerere, maluerunt. Ante caſum tamen iſtum, clariſſimos quoſque ac meritiſſimos de ea Vrbe

Viros, morte placida ad cæleſtem curiam evocavit DEVS. Iohan. Georg. Electoris Saxoniæ ſuſcepta Novembri menſe (*An.* 1631.) in Bojemiam expeditione bellica, accepit quidem Vrbs hæc ex ejus exercitu præſidium ſignorum aliquot, ſub vicaria Caroli Boſii præfectura: ſed cum is, tametſi de periculo monitus, cuticulæ curandæ melius quam excubiis vigilanter agendis attenderet, ab Hermanno Czerninio, cum vicinis ruſticis, ac quibuſdam ſelectorum militum Cæſarianorum manipulis, aditu, occulto irrumpente ad 7. Calen. Mart. (*Ann.* 1632.) ipſis Bacchanalium hilariis, ſeque, & Vrbem captam, ſenſit.

MOSTA ſeu Pons (*Germ. Brucks* ſeu *Bryx*) Vrbs inter regias, hac in provincia, ſecunda, & loco quidem limoſo, ſub montibus, Bilinæ piſcoſo amni à dextris ſita, populoſa, ampla, & ſatis nitida eſt. Nomen ei à ponticulis, ob ebullientes è terra aquas paſſim in Vrbe poſitis, vetuſtas dedit. *Moſt* videlicet lingua noſtra pontem vocat. Deſpectat in eam nobile propugnaculum ſeu arx inter limitaneas numerata, ac in montis ardui vertice ædificata. Primi ejus conditores ignorantur. Vetuſta tamen eſt ejus origo, & multa libertas. Lingua Bojemica in ea jam fere obſolevit, & id quidem

quidem non alia validiore de cauſſa, quam Miſniorum connubiis cum hujus Vrbis puellis frequentatis, & magiſtratus noſtri, contra quam leges, ratioque ſuadent, de linguæ noſtræ cultura præpoſtera negligentia. Religio in ea variavit. Bello enim Ziſciano pontificiis, Vladiſlai ſecundi regis ævo, & poſtea pluſquam continuis annis centum, repurgatis ex Lutheri doctrina cultibus ſacris adhæſit, perpaucis in pontificia religione perſeverantibus. Suboriente namq; jam inter nos nuper bello religioſo, necdum plures ab Euangelica fide alieni numerari poterant in ea Vrbe cives, quam quadraginta ſeptem, cum eam amplectentes, eſſent trecenti quadraginta quinque, demptis habitantibus in conducto, civitatis jura adeptis opificibus. Communiter autem cultus divini exercitio utrique, alii poſt alios uti erant ſoliti, in primario Vrbis templo, toto tempore illo, quo firmatus Vladiſlao rege ad 3. Id. Mart. (*Ann.* 1485.) inter Euangelicos ac Pontificios in religione ſyncretiſmus, à Pontificiis obſervabatur. Obſervabatur autem is utcunque, tantiſper dum imbutis Ieſuvitico Zelo tranquillitatis publicæ turbatoribus, nec machinationes occultæ, nec vis aperta, ad eum diſſuendum ſatis eſſet valida. Matthia enim rege de-

mum

mum præcipue eruperunt in nervũ technæ Moſtanorum, haud ſecus ac aliorum ubivis id genus farinæ, pontificiorum, Rudolpho rege occultis conſiliis adverſus Euangelicos concives textæ ac retextæ. Ad fiſci igitur præſidem & ejus conſilium, (iſta in cauſſa fortaſſe judices non ſuos,) pertracti Moſtani Euangelici, illius ſententia exercitii religioſi jura, in templo, de quo diximus, penitus amiſerunt; (*Ann.* 1615.) non ita pridem vero per conſtitutos exturbandæ è regno pietati ſinceriori Quatuor-Viros, (*Ann.* 1626.) vel & ipſi cum pontificiis idem de fide loqui, vel ſolum vertere, ſunt coacti.

Abeſt ab ea tertio lapide LAVNA, Vrbs in dextro Ohrzes amnis latere, figura ſemicirculari à Vlaſtaco & Sobeſſio fratribus graſſatoribus, metu latrociniis promeritæ pœnæ, adverſus Vogenum principem, ex Launa vico quodam tenui ædificata, & egregie communita. Res quaſque victui quotidiano neceſſarias, frumentum vinumque domi habet abunde, piſcibus ſaltem exceptis, quos amnis ſuburbanus ſubminiſtrat parcius. Cives ejus ſunt jurgioſi, & conventibus quibuſdam comeſſatoriis, qui ab illis D. Margaretæ vocantur, æquo impenſius dediti, quos ad portam Vrbis frequentare, di-

re, dicacitateque procaci agitare, urbanitatis loco habent. Huſſitico bello Zatecenſium conſilia erant ſequuti; ſed Ferdinandico proximo, ad poſteritatem parum decoro exemplo, nec ullo prius edito virilitatis documento, (*Ann.* 1620.) muliebri credulitate verba ſibi dari ſunt paſſi, ac Alberto Valdſteinio, poſtea Fridlandiæ Duci novo, ejuſque legioni, cum qua Cæſari militabat, portas prid. Non. Novemb. aperuerunt. Adoleſcente vero ſenſim, meditata à pontificiis longo tempore Euangelicæ veritatis perſequutione, religionem quam à patribus acceperant, quamque erant hactenus ſequuti omnes, momento quaſi deſeruerunt, ac ad pontificiorum placita tranſierunt univerſi. Cum poſt, prœlio ad Lipſiam ſuperatum Tillium, Saxoniæ Elector Ioh. Georgius in Bojemiam Novembri menſe, (*Ann.* 1631.) irruptionem faceret, militem ejus ſimili facilitate admiſerunt, ſed quemadmodum ante à Valdſteinio, ſic & tunc à Traundorfio, militum ducibus legionariis, fortunas ſuas expilatas deplorarunt.

Zatecio ad Occaſum euntibus tertio disjuncta lapide occurrit Vrbs regia à Conditore Cadano CADANA dicta, *Ann.* 821. Sita eſt in læva amnis Ohrzes ripa. Crebras olim accipiebat à Miſniis vicinis malis,

malis, clades, quas tamen non ſemper inultas eſt paſſa. Religionem Euangelicam tardius illa quidem admiſit, ſemel tamen, (*Ann.* 1525.) Ludovico adhuc rege, admiſſam, Zelotarum adverſariorum criminationibus ac turbationibus variis nequicquam vexata, conſtanter nihilominus tenuit, reddita apud Regem Ferdin. I. facti ſui diligenti ratione, & cauſſis admiſſæ, abſque Pontificiorum concivium ſuorum injuria omni, religionis purioris explicatis. Cumque non ut optavit regem iſto in negotio propitium experiretur, omnium Euangelicorum Ordd. commendationem ei placando adhibuit, *Ann.* 1537. Ab eo igitur tempore Regg. ad religionis apud ſe exercitia, quantumvis (*Ann.* 1593.) ringentibus æmulis, habuit conniventes, ad id uſque tempus quo iiſdem propemodum, ut Moſta artibus enervata, Pontificiorum potentiæ ſuccubuit. Vrbs alioquin eſt ſitu amœna, & opibus ſat felix ac beata ſuis. Regii fiſci ditio non alia eſt in hac provincia, quam quæ fodinis argenti Prziſeznicenſibus, Sonnebergh, Platnenſibus, & Baſtianbergenſibus, itemque ſtanni fodinis Slawcovianis, & Lauterbachianis, Schonfeldianiſq; comprehenditur. Chomutovia quoque opidum nitidum & amplum, Georgio Ba-

roni

roni Lobcovicio, Rudolphi regis edicto jam pridem eſt è poteſtate exempta, regioque fiſco (*Ann.* 1595.) adſcripta. Erat olim in uſufructu Crucigerorum Pragenſium, quam Sigiſmundus Imp. tandem Iacobo Wrzeſovecio pignori dedit. Laudem ex eo habet cum paucis communem, quod cereviſia ejus non vulgaris eſt bonitatis. Nomen ei ex helciis videtur eſſe inditum. In procreatos ſtirpe non Bojema ejus incolas, jam olim jactari cœpit, & hactenus vulgo in ore eſt diverbium, *VVſſudy Lide, vv Chomutovve Niecmy*; quo, toto regno homines eſſe ſignificatur, ſolam vero Chomutoviam à Germanis incoli. Erratici ſiquidem Germani plerique, lares ſolumque in quo lucem primam aſpexerunt, aſpernati, pernicioſo linguæ noſtræ periculo, inter gentis noſtræ homines ſedes ſibi quidem, ſicut olim, ita & hoc noſtro ævo, paſſim figere geſtiunt, vernaculum tamen ſermonem noſtrum diſcere, ignominioſum putant. Qua in re quia fortunam olim Chomutoviæ primum omnium ex voto ſunt periclitati, opidumque id, exturbata ſenſim noſtra lingua, popularibus ſuis impleverunt, diverbio iſti fecerunt locum. In nobilitatis agro ſunt Catharinæ-mons, Eiſenberga, Czerveno-Hradecum, hoc eſt rubrum

brum caſtellum, Boreca ſeu Gorcavium, cum opido ſaluberrima cereviſia, viciniſque aluminis officinis nobilitato, Runvenicium, Beczovum, Poſtolopıtæ, Novo-Hradæ, Liczcovum, Wintirzovum, Maſstiovum, Waleczium, Bochovum, Angelicus-mons, Claſterecium, Novo-Schumburgum, Haſienſteinum, Hogenoveſium arces, tam cum, quam ſine opidis, cum prædiis, villiſque permultis, ut & opida ſola, Geſſenicium, Zluticium, Chyſlæ, Slavcovum, Oſtrovum, Prziſeznicium, repertis ſub Imp. Rege Carolo (*Ann.* 1341.) argentifodinis clarum, & quæ accolis nota ſunt cætera.

XIII. Zatecenſi provincia egreſſi perambulabimus diſtrictum Vultavienſi non multo majorem, qui Racovnicenſis, & vulgo *Rakovvnicsko*, à Racovnico Vrbe Regia, & his in locis ſola, cognominatur. Adjacet autem is, Zatecenſi diſtrictui parte ſui occidua, ad Ortum vero cuſpide tantum quadam mucronata inter diſtrictum Slanenſem à latere Septentrionali, & inter diſtrictũ Podbrdſcenſem à latere auſtrali interjectus pertingit. Regiuncula eſt ſilvoſa & montana.

RACOVNICVM, ſeu ut alii loquuntur, Racona, regiæ Vrbis ac libertatis plenioris honorem, Ordd. in comitiis regni interceſſio-

terceſſoribus, à Rudolpho rege, non ita pridem (*Ann.* 1588.) eſt conſequuta: antea ſiquidem fiſco regio accenſebatur. Nomen à Cancro, quem propterea in inſigni geſtat, obtinuit: is enim nobis *Rak* dicitur. Eſt Vrbs mediocriter munita, verum non adeo magna. Ob cereviſiæ ſingularem bonitatem ſemper fuit celebris; nuper vero, (*an.* 1620.) & Ferdinandicorum & Fridericianorum caſtris, quæ utrique habuere ei propinqua, pluribus hoc nomine etiam apud exteros innotuit. Prodiere ex ea non pauci viri egregie literati, politiciſque in rebus cum laude verſati, quos inter fuere M. Thomas Iavorzicius, Sixtus Ottersdorfius ob defenſam ſub Ferdin. I. gentis ſuæ libertatem, gravi atque cum multis communi infortunio irretitus, M. Georgius Oſtracius, M. Matthias & Paulus Grylli, aliique. Vladiſlaus I. ejus nominis princeps, paulo plus quam uno ab ea lapide, ædificavit in ſilva, trans Mizam fluvium, celebrem illam, omnis pretioſioris regni ſupellectilis cuſtodia magnorumque virorum carceribus arcem, Krzivocladum nobis, Burg-Leyſam Germanis vocatam, eique agrum multum ac reditus luculentos fiſci regii hæreditarios adſignavit. Ex hujus ditionis ſilva, ſingulis annis ingens lignorum multitudo, Miza ſe-

cundo Pragam ſubmittitur, indeque per Vultavam & Albim, in loca materia fabrili deſtituta diſtribuitur. In hac arce captivi ſub cuſtodia tenebantur olim, Otho Dux (*ann.* 1110.) à Vladiſlao principe agnato, Henricus Ioh. regis Cancellarius (*an.* 1318.) à regni proceribus, Henr. Dux Auſtriæ (*Ann.* 1322.) à Ioh. Rege, Venceſlaus N. Theologiæ Doctor (*Ann.* 1544.) à Ferdinan. I. & nuper nonnulli, (*Ann.* 1621.) à Ferdin. II., ut & alias alii permulti. Huic arci ſubeſt opidum novum Straſſecium, (*Ann.* 1616.) ob cauſſam religioſam, & quia Pontificii ſacerdotis miniſterio in ſacris cultibus incolæ ejus uti detrectarunt, à Matthia rege graviter mulctatum. Ditione nobilitatis continentur Horoſedlz, Petrsburgum, Soſna, Pſovlcæ, arces, & Senomatæ opidum. Cœnobium in hac ora nullum eſt.

XIV. Slanenſis diſtrictus Racovnicenſi conjungitur à parte meridionali, verſus occaſum habet provinciam Zatecenſem, verſus Aquilones Litomierzicenſem, verſus Ortum Caurzimanum. Vulgariter *Zrzitsko* & *Slansko* vocamus. *Zrzitsko* à *Zrzito* monte; *Slansko* à *Slana* Vrbe regia hujus oræ ſimiliter unica. Horreum Vrbis Pragenſis, diſtrictum hunc quidam judicant. Eſt autem

SLANA Vrbs à ſalſedine dicta, ſub vaſto monte de voluntate Nezamyſli principis, à priſcis noſtris ſalis coctoribus, loco humili condita, & contra Lucenſium incurſus utcunque munita. Erumpebat enim ex monte iſto aquæ ſalſæ fons, & accolis erigendarum ſalinarũ, ac mox Vrbis exſtruendæ, occaſionem dabat, ſed qui intra paucos annos, ut & alter Bilinenſis, exaruit. Etſi vero diſparentibus aquæ iſtius ſcatebris, emolumentorum omnium ſpes ſalinatoribus iſtis videbatur periſſe, nihilominus tamen ii conditam ą̃b ſe Vrbem neutiquam deſeruerunt, ſed ad agri hortorumque culturam converſi, ac cereviſiæ domi coctæ ad hæc uſque tempora vulgo celebrata bonitate, in ſpes novas erecti, paulatim rem familiarem pariter & publicam inter ſuos confirmarunt, locumque ita excoluerunt, ut & ædificiis niteret, & vitæ tuendæ neceſſariis rebus abundaret. Iuventus Vrbis parum morate educari olim ſolita, ſimiliter ut virgines Pragenſes, equique Cutnenſes, jactando in petulantiam ſuam veteri cuidam parum fortaſſe conveniente dicterio, non amplius relinquunt locum. Teritur enim multorum ore, virgines Pragenſes, equos Cutnenſes, adoleſcentes Slanenſes, tria eſſe quæ perraro ſint

bona. Patrimonium fiſci regii, præter Vnhoſstam opidum, vicoſque aliquot ditioni Krzivacladenæ adſcriptos, non memini hîc eſſe ullum: Duo nihilominus virginum cœnobia: Vnum Doxanæ, & rerũ omnium abundantia lautiſſimum, & loci inter ſaltus amœnitate lætiſſimũ, (*Ann.* 1144.) à Gertrude Vladiſlai principis uxore, Veſtalibus inſtituti Præmonſtratenſis eſt conditum. Ohrze ſeu Oegra pomariis virgultiſque paſſim cinctus amnis id alluit. Alterum Tynecianum, à Plichta Zerotinio, Veſtalibus D. Claræ erectum, & honeſte, non tamen ad luxum, dotatum. Eſt ſimiliter hîc uno ſaltem lapide à Slana Vrbe disjunctum, in præpingui glarea temperato ſolo ab Vngaris olîm (*Ann.* 956.) conditum opidum Velvaræ ſeu Welvarium. Nomen traxiſſe fertur ex Vngaricis vocibus *Bel* & *VVar*, farris opidum ſignificantibus. Non numeratur id quidem inter Vrbes regias, verum tamen ſub προστασίᾳ Burggravii ſupremi, plerisq; Vrbibus regiis immunitatũ amplitudine eſt par, in hoc etiam ſuperior, quod ager ipſius cũ magnam partem ſit juris liberi adeoque emphyteuſis perpetua, tabulis regni abſq; regii conſenſus internuntiis, quoties legitimus cõtractus intervenit, poteſt inſeri, quæ alioquin nobilitatis prærogotiva cenſe-

cenſetur. Nobilitatis dominium agnoſcunt cætera, ut eſt Raudnicia arx & opidum peramplum, olim etiam cum Archiepiſcopi Prag. procerum Smirziciorum, ac ex Polonia Oſtrorogorum, dominatione leni tenebatur, ſatis fortunatum. Mercatura enim ac cæteris honeſtis quærendæ rei mediis, ex Albi, quo alluitur, percommode poteſt uti. Talis præterea eſt Budina, arx & muris cinctum opidum, ad Ohrzes latus dextrum, Hoſtiviti principis ævo, ex vetuſtiore vico ædificatum, ac à tuguriis nuncupatum. His adde Berzcovicium, Bezcovicium, Hoſpozinum, Nelahozeveſium, Micovicium, Ocorzen, Buſtehradam, Rubrum Augezdum Cladnum, Smecznum, Cornhuſam, Srbecium, Dievicæum, Slavietinum, Patcum, Wranum, cum prædiis agroque perquam fertili. Eſt in hac provincia mons celebris ille, ac patenti in planitie eminus conſpicuus, *Zrzjt* à ſpecula vocatus, ab aliis *Zrzjp*, hoc eſt mons κατ' ἐξοχὴν appellatur. Primi gentis noſtræ conditores ſub eo primum omnium (*Ann.* 550.) conſediſſe, noſtræque reipublicæ initia dediſſe feruntur. Vertici ejus perquam ſpatioſo impoſita, à Sobeſlao principe inſtaurata potius quã fundata ſtat ædicula D. Georgio dicata. Ab hoc monte, tertio verſus

Auſtrum lapide, abſunt Budeczæ Vrbis veteris, à divino quodam Leſſino Budeco, viro alioqui nobili, in edita quadam rupe, familiaris neſcio cujus ſpiritus monitu, olim conditæ rudera, quæ ſchola improbarum magiæ divinationiſque diſciplinarum diu celebris, & à ſexus utriuſque juventute nobili, ut & à Przemyſlo Libuſſaque, diſcendi cauſſa frequentata fuiſſe perhibetur.

XV. Subſequitur jam ut de Litomierzicenſi provincia diſſeramus, quam vulgus *Litomierzicsko*, à primaria ejus Vrbe cognominat. Ea fere tota ſub Sudetis montibus protenditur, figura pyramidali, cujus baſis Zephyro, Africo, Libanotoque obverſa, Lucenſi & Slanenſi diſtrictui incumbit, latus vero ſeptentrionale Miſniæ montanis, Auſtrale limiti diſtrictus Boleſlavienſis adhæreſcit, conus denique verſus Boream Cæciamque ad Luſatiæ ſuperioris limites pertingit. Provincia vini inprimis, ac pomorum, quin & frugum feraciſſima, Miſniæ cis-Albinæ horreum. Regis ſeu fiſci patrimonialia bona nulla hîc ſunt niſi forte in ſtanni fodinis Crupecanis (Hrobanæ enim Roztochianæque argentifodinæ, jam olim ſunt exhauſtæ,) urgente vero reipubl. neceſſitate etiam in proventibus cœnobiorum. Sunt autem in hac pro-

vincia duo ſaltem cœnobia reliqua, Oſecanum ſub Abbate ab Ottacaro rege Ciſtercienſi, & Sub Melnicanum ſub Priore ab Hroznata Comite, Auguſtinianorum ordini datum, quamvis Oſecanum Ferdin. I. regis ætate Archiepiſcopus Antonius (ut & Suetecianum quod principio Rubeæ Crucis gerulis inſtitutum tandem vero alendis D. Claræ Veſtalibus datum fuit Rudolphi II. tempore Zbynecus,) ad ſe pertraxit. Dotalis hîc præterea eſt reginarum Bojemiæ ditio arcis Mielnicanæ; ditio opima ac locuples, ſed quæ plerunque noſtra memoria alicui ex proceribus pignoris titulo utenda fruenda concedebatur; nuper autem (*Ann.* 1627.) per Imp. Ferdin. II. inito cum Wilelmo Slavata quodam contractu, à reginarum patrimonio penitus avulſa. Nobilitatis ager hîc ſimiliter peramplus eſt & opes luculentæ. Tenentur enim ab ea arces Teplicium, Duchczovum, Bilina cum opidis muro cinctis, Libczoueſium, Strzebivlicium, Podſedicæ, cum gemmarũ fodinis, Libochovicium cum opido, Clopejum ſeu Haſenburga, Brozanæ, Lovoſiciæ, Sulevicæ, Czizcovicæ, Coſſalovum, Scalca, Nedviediczium, Coſtomlatæ, Mileſſovum, Vgezda ſub monte qui Acutus dicitur, Sobochlebæ, Daubravius mons propugnaculum Ra-

diſlai Wchynicii induſtria nuper è veteribus ruinis egregie inſtauratum, Supius ſeu Vulturinus mons, Brzeznicea Blanchenſteinæ ſuccenturiata, Schonſteina, Gilovia, Bideburga, Dieczinum propugnaculum limitaneum, Brzeznum, Svadovum, Strzecovum, Libochovanæ, Zitenicia, Zahorzanæ, Ploſcoviceæ, Enčhſovanæ, Gizterpæ, Auſstecum cum opido muris cincto; Radaunum, Brocenum, Conogedæ, Stolinquæ, Marquardiciæ, Libchava, Bircoſteina, Nova arx, Lippa, Mlado Beneſſovum, Rumburga, Sh lucnovum cũ opidis itemq; Scheracovum, Hanspachumque, & alia permulta, nec inculta nec infructuoſa. Opida prætereà ſola, Camenicea, Radauſſovum, Hoſsteca, Trzebeniceæ, & metallifera duo, Crupca, Hrobumque monachale. Iam vero liberæ ac cultiſſimarum vinearum collibus longe lateq; omnibus anteſtantes in hac provincia Vrbes, ſunt Litomierziceæ, Vſta, Melnicum, ad Albim ſitæ omnes. Vinoſi cenſentur plerique omnes earum incolæ.

Litomierziceae, ſeu Litomierzicium, (quæ civitatem mihi non contemnendaſque fortunas dedit; ſed eas anno poſt ſeptendecimo, Imp. Ferdin. II. toto regno Euangelicos exturbante, ob poſthabitum à me religioni puriori, patriæ

fortunarumque amorem, nullo jure eripuit,) eſt Vrbs populoſa à dextro Albis latere, ſplendide locoque opportuno ædificata. In nominis ejus origine explicanda, variant noſtri homines. Alii enim à Lidomiro, quem ejus conditorem eſſe volunt; alii ab hominibus reconciliandis, quod vulgo *Lidi mjrziti* dicimus; alii à *Ljto*, quod idem eſt cum latino *Miſeret*, & *Mierzice*, quod idem eſt cum Germanico *Maſs*, eam deſumunt. Etſi vero ſententia prima ſecundaque, vero non ſunt prorſus abſimiles, quia tamen ab uſitata Vrbis nomenclatura magis quam opinio tertia diſcedunt, eapropter probari à me non poſſunt. Fateor quidem ego à Lidomiro Coſſali filio (quem à conciliandis hominibus nomen habuiſſe linguæ noſtræ natura evincit) (*ann.* 771.) eam inter Radiczium, (qui locus nunc *Hradjcz* corrupte vocatur, & D. Stephani æde eſt celebris,) Pocrateciumque cortes, condi cæpiſſe: nihil tamen id credo obſtare, quominus tertia ſententia vera credi poſſit, quæ ait; Molitorem quendam cum ei, Vrbem condere parans, fabriſque de alimonia proſpiciens Lidomirus, frumentum ex quo farinam faceret, ad modiolum eſſet admenſus, idemque modiolus in ſubter labentem Albim interea è manibus ipſi

excidiſſet, querula voce exclamaſſe, *geſtit' mi ljto temierzice*, hoc eſt, Dolori mihi eſt amiſſio hujuſce modioli. Lidomirum ergo arrepta iſta molitoris querimonia, Vrbem ſuam ex eo *Litomierzice* vocari voluiſſe. Vetuſta igitur ſunt Vrbis illius incunabula, quæ paulatim poſterorum induſtria, ac ædificiorum amplitudine, & populi multitudine crevit. Mœnibus tamen & vallo demum (*ann.* 1019.) à proceribus Vurſſovicenſibus, quorum tum in ditione fuit, communibus gentis ſumptibus, offenſi Vldrici principis metu, ante annos ſexcentos, circumdata ac communita eſt. Cum vero damnatis à Brzetiſlao II. ob ſtructas principum vitæ inſidias, atque in Luſatiam deportatis Vurſovicenſibus, bona eorum univerſa in ærarium principis eſſent illata, (*Ann.* 1096.) Litomierzicea libertatem, ac inter Vrbes ſub principum patrocinio viventes locum, multaque poſthac privilegia obtinuit, quæ anno fere ducenteſimo poſt, (*Ann.* 1297.) incendio, quo Vrbs hæc fœde fuit deformata, pleraq; omnia perierunt. Iohannes rex Ottacarorum * privilegia, quæ flammis, de quibus diximus, erepta ſupererant adhuc aliqua, ei confirmavit, & nova aliquot addidit; Ejus.

* *Abrahamus Hoſman Luſatus.*

Ejus vero filius Carolus Imp. mercatu annuo ab VIII. Calend. uſque ad VI. Idus Auguſt. celebrando, ſeu nundinis ſolennibus, quin & jure Stapulæ, quo omnis generis Albim navigantes mercatores, non alibi naves ſuas, quam in hujus Vrbis ſeu emporii portu (*Nakel* noſtri vocant) ſive onerare ſive exonerare permittuntur, eam locupletavit. Vladiſlao II. rege, muri ejus pleriſque locis ruinam minitantes inſtaurabantur, ac propugnaculis frequentibus exornabantur. Maximiliano vero & Rudolpho imperantibus, Albis impetuoſe præter eam ruens amnis, prælongo ac ſcientiſſime ſumptuoſiſſimeque fabrefacto ponte ligneo, ab ea fuit ſtratus, quem proxima Electoris Saxoniæ in Bojemiam expeditione, cum poſt everſa magnam partem ſuburbica Litomierziceæ ædificia, hoſti propinquanti ad VIII. Id. Iunias (*Ann.* 1632.) loco cederet flammis penitus abſumſit Ioh. Melchior Sualbachius, magno civium ac accolarum incommodo. In hoc, Litomerziceæ agrum lambente Albi, magno numero capiuntur vernis menſibus, longe quam alibi meliores ſapidioreſque murenæ & ſalmones; æſtivis vero etiam grandes ſturiones. Hic vindemiæ tempore multo quam alibi ſuavior conficitur murina, itemque ex ſinapi trito ac

vini

vini recentis decocto, ſapa ſeu defrutum. Hac in Vrbe hoſpites ac amicos humaniter excepturi cives, vini tam conſueverunt eſſe prodigi, tamque cibi præbendi immemores, ut propterea duplici ſcommate, vulgo meruerint notari. Dici namque ſolet; homines à Litomierzicianis potu fere ſuffocari, fame vero enecari. Item oportere eſſe feliçem, qui non fuerit Zatecii ludibrio habitus, Launæ pulſatus, Litomierziceæ vini potu immodico gravatus. Communi conſenſu receptarum religionum perquam fuit tenax Litomierzicea. Etenim ut olim à pontificia ad Euangelicam, ita nuper ab Euangelica ad pontificiam, ægerrime potuit traduci. Venceſlao namque IV. rege è vivis ſublato, & regnicolis paſſim Huſſi ſucceſſorum miniſterio, Romani pontificis placita repudiantibus, cum id ea ſuos quoque intra muros invaleſcere cerneret, cives à plurium religione diſſentientes, nullo ſanguinis neceſſitudinisve diſcrimine (*Ann.* 1418.) in Albim mergere, quam in numinis colendi rationibus variationem ullam permittere maluit. Sic cum imperata nuper à Cæſ. Ferdin. II, ſacrorum metamorphoſis (*Ann.* 1626.) ſæviret, viaque nulla, qua vis major poſſet evitari, appareret, plura quam quingenta incolarum ejus capita, optione

optione ipſis data, bonis mulctari, ſolũq; potius vertere, quam veritatem agnitam ejurare elegerunt, qualis cõſtantiæ exemplum, Praga una excepta, Vrbs alia Bojema nulla dedit. Reditus hujus Vrbis publici, neceſſariis impenſis publicis comparati, modici ſane ſunt, ſed eos tamen bonorum principum munificentia quandoque ſublevabat. Iura ejus agnoſcens pomerium peranguſtum quoque eſt: Vndique enim Cœnobiorum ac nobilitatis agro conſtringitur. Antiquitus jure Saxonico utebatur, & Scabinatus tribunali clara fuit, ita ut opida vicina, Vrbeſque adeo nonnullæ à domeſticorum judicum ſubſelliis, ad ejus ſententiam provocare diu in more habuerint: quæ prærogativa non ita pridem ipſi, (*Ann.* 1610.) comitiorum placito eſt extorta. Viri docti in ea ſunt nati, Matthias Vicen, Iohannes Gelinecius, Henricus Mraz, Andreas Lucinus, Andreas Mitiſco, Venceſlaus, & Sigiſmundus fratres Heniochi, omnes artium philoſophiæ Magiſtri, itemque Daniel SStyrkolsky Doctor Medicus.

Ab ea verſus Thraſciam abeſt altero lapide VSTA Vrbs in montium anguſtiis à Ruſſiſuado & Lahoborio fratribus ædificata. Mediocri eſt magnitudine, ſed loco hoſtibus expugnatu facili, mœnibus

ſuis

ſuis non magnopere tuta. Nomen ei plerique ab *Hauſti* voce noſtra, dumetum ſignificante, factum eſſe contendunt, alii tamen probabiliore ratione ab Ore, quod *Vſta* vocamus formant. Sita enim, ut dixi, eſt in anguſtiis ad quas Albis flumen aquas ſuas per convalles quaſi os vel fauces aliquas in Miſniam evomere incipit; Vnde non inepte judicio meo poſſet Oſtia vocari. Exigitur in eà hac tempeſtate multa plerunque publicanorum inſolentia portorium regium, in limite à mercatoribus quibuſque navibus merces portantibus, antehac pendi ſolitum. Vinum quod hîc ante urbanis ſub rupibus naſcitur, quodque ideo *Podskalske* dicitur non habet aliud in patria noſtra à quo generoſitate ſuperetur, nec locus fere ad Albim alius eſt, ubi typhlatum, ſeu oculatorum piſcium captura ſit uberior. Vernaculam noſtram linguam qui calleant, pauciſſimi in ea jam ſunt incolæ, idq; non alia urgentiore de cauſſa, quam ex qua ſimili corruptela Moſtam laborare diximus. Pugnatum olim in ejus vicinia ad Przedliceu vicum fuit prœlio apud nos valde memorabili, ad XVI. Calend. Iul. (*Ann.* 1426.) quo Miſniorum ſub Friderici Marchionis, & Catharinæ ejus uxoris ſignis, * multa millia ceciderunt.

Vrbſque

* *Hiſt. de Landgr. Thuring. cap.* 162.

Vrbſque ipſa hæc expugnata ac direpta, toto poſthac triennio deſerta ſtetit. Locus pugnæ hodieque *na Behani* vocatur, columna geſtæ rei teſte inſignis. Navatæ tamen tam impendioſæ Sigiſ. Imp. iſtius adverſus Huſſitas operæ, Marchio Fridericus mitram Electoralem, præteritis proximis Alberti Electoris defuncti agnatis, ab eodem Imp. præmium (*Ann.* 1423.) tulit, ad hæredeſque ſuos tranſmiſit. Vrbem Vſtam præ multis aliis amavit, Imp. Ferdin. I. ob cauſſam illi cum Plznenſibus Budiegovicenſibuſque communem: nobilitati ſimiliter in montanis iſtius habitanti, quoties ſuborta controverſia coram arbitris ex compromiſſo diſceptanda, vel componenda erat, locus hic quoque præ aliis plerumq; conventui ut commodior eligi hactenus ſuevit.

MELNICUM vero Litomierzicea euntibus ad Ortum hybernum, intra lapidem quartum occurrit, Vrbs ſub Albis & Vultavæ confluentibus, arduo in colle, à neſcio quo ex Beſſi dynaſtæ ſtirpe, ante Hoſtiviti principis ævum condita, mœnibus vero à Slaviboro D. Lidmilæ patre circumdata, ac nitidior facta. *Ann.* 877. Datum ei nomen eſt à molendo, ſive molitoribus. *Meli* namque idem quod molo, *Melnjk*, idem quod molitor ſive

ſive locus in quo ſunt molendina, notat. Vrbs quidem eſt parva, ſed peramœno, ac propulſandæ hoſtium vi oportuno loco exſtructa, à rubri vini ſuavitate delicatis potoribus præcipue commédata. Refertur in numerũ urbium quæ Reginarum Bojemiæ ſunt dotales. In ea (habet enim mœnibus impoſitam arcem) à principum maritorum mortibus vitam tranſigebant, cum aliæ principes ac reginæ, tum inprimis Barbara Sigiſm. Imp., & Iohanna Georgii regis viduæ. Alluit eam à parte Aquilonari modicus amnis Bſſovvca à Beſſo, de quo diximus nomen hactenus ſervans, vulgo nunc voce jam pridem corrupta *Sſobka* vocatus, quo molæ aquatiles aliquot etiamnum aguntur. Ager Vrbis eſt arenoſus, ſed neutiquam ſterilis. Immunitates ſuas ac libertatem Vrbibus regiis parem jam à vetuſtis temporibus ſemper habuit, & adverſus malitioſas plerorumque arcis præfectorum machinationes defendit.

XVI. Reliqua nobis adhuc eſt, diſtrictum Litomierzicenſem parte ſui occidua, Sileſiam Septẽtrionali, Hradecenſem tractum Orientali, Caurzimanum Meridionali, attingens provincia, quæ vulgo à Boleſlavia Vrbe *Boleſlavvsko* vocatur, ampla ſatis, fertilis, ac populoſa. Participat ejus fertilitatem non ſolum

Luſatia

Luſatia, ſed & ipſa Sileſia. Regis patrimonium in ea eſt Benatchæ, Lyſſa, & Brandeiſenæ ditionis pars trans Albim non modica cum Opoczino & Hlavenecio voluptuariis. Benatchæ, ſeu Venetia noſtra, arx eſt à dextris amnis Giſeræ, arduo in colle cum opido tenui, quæ ætate demum noſtra à Doninææ ſtirpis proceribus per Rudolphum regem eſt redemta, fiſcoque adjuncta. Lyſſa vero ſive Mons-Calvus ar · ſimiliter eſt cum opido in ſubjectam ingentem ſilvam regiam ex alto deſpiciens. Reditus utriusque præcipui ſunt ex piſcinis, quæ iis locis ſunt & numeroſæ, & cyprinorum delicatorũ multitudine præſtantes. Cœnobia in hoc diſtrictu hac ætate nulla ſunt, niſi forte ſi quis Boleſlaviæ veteris, D. Venceſlai Cenotaphio nobilem, Dd. Cyrilli & Metudii ædem, recenſque inſanis aliquot annorum (1613. & ſeqq.) laboribus ſumptuoſiſſime ac ſplendidiſſime ædificatum, & ante annos plus minus triginta, peregrinationibus anniverſariis, incerta vel potius ſuperſtitioſa de cauſſa, frequentari cœptum, Divæ Virginis delubrum, Cœnobii nomine appellandum putet. Vrbes hujus loci regiæ duæ ſunt Nymburgum & Boleſlavia.

NYMBVRGVM eſt urbs in paten-

 ti pla-

ti planitie, loco propulſandis hoſtium inſultibus valde idoneo, à Vicemilo dynaſta quodam inter Albis & Mrlinæ confluentem exſtructa, lateritioque muro, & profunda, amni alveum præſtante foſſa, probe firmata. Vicemilus quidem eam de ſuo nomine Vicemilovum voluit vocari; domeſtici tamen propter ſuum ſilveſtrium familiare volutabrum, quod ab iis, ædificantium metu, ægre iſtic deſerebatur, Suini--Brodam dici maluerunt. Nymburgum vero multo demum tempore poſt, à Germanis, hominibus peregrinis, voce peregrina nomen accepit. Venceſlaus II. Rex unice eam dilexit, & cum ampliorem, tum privilegiis ornatiorem fecit, quin & primus eam in urbium regiarum numero eſſe juſſit. Olerum omnis generis ac leguminum abundantia pariter & ſuccoſa bonitate præ aliis excellit. Proximæ Saxonici militis in Bojemiam irruptioni, (*Ann.* 1632.) quaſi obicem urbs hæc objeciſſe eſt viſa, quam is quia vi expugnare non potuit, miſſilibus ignium artificialſum machinis, totam una cum ponte quo Albis jungebatur, in cineres redegit, ac ab eo tempore nullos laude dignos progreſſus in Bojemia amplius fecit. Potatores inclyti, alibi ſane non tam male, ut Nymburgi audiunt. Hîc namque

namque ii exorbitant perſæpe, & pocula, alii aliis in oculos exinanita, capitibus impingunt; unde proverbium ſuevit jactari; *Timt po Nymburgsku*, *i. propino more Nymburgico.*

Verſus Aquilones lapide tertio ab eo eſt dirempta BOLESLAVIA urbs, non vetus illa, cujus jam ante meminimus, ſed alia, à qua tota hæc provincia accepit nomen. Veterem illam ad Albim in totius (ut plerisque placet) Bojemiæ umbilico, Vratiſlaus princeps (*An.* 915.) fundavit, & Boleſlaus Sævus (*An.* 937.) excoluit; hanc juniorem vocatam, Boleſlaus junior, ſeu ut poſtea frequentius vocabatur, Lenis vel Pius, in colle *Hrobka*, qua voce ſepulcretum ſignificatur, condidiſſe fertur. *Ann.* 973. Avorum noſtrorum memoria fuit urbs hæc in ditione procerum Michaloviciorum, Cymburgiorum, tandem Cragiriorum, poſtea ſtirpis Haſſiſteineæ Lobcoviciorum, à quorum poſtremo, Bohuſlao Ioachimo, libertatem plenam, (*Ann.* 1595.) nobis adoleſcentulis ære grandi emit, ac Rudolphi Regis-Cæſaris clementia locum inter urbes regias (*Ann.* 1600.) obtinuit. Arx in hac urbe eſt, veteris in eam poteſtatis nec dum penitus oblita, quæ ſimul ac Comitem Hohenlochium & nuper Pappenheimium,

 domi-

dominos accepit, præfectorum inſolentia urbi perſæpe gravis fuit, Giſera amnis Coro obverſum ejus latus lambit, & aquam intra muros, hydragogicis machinis ſeu ſiphonibus immittit. Subjectam arci vallem rigat Clenice rivus, qui ibidem mox Giſeræ miſcetur. Cragiriorum autem, præ cæteris tum è nobilitate purioris cultus divini patronorum, pietate pariter & largitate, excitata jam olim, & paulatim ex Mœcenatum collatitiis ſubſidiis (*Ann.* 1500. 1511. 1544.) egregie amplificata in ea fuit alēdis repurgatæ religionis doctoribus juventutiq; in pietate & literis formandæ, ſedes vel domicilium, preſbyterio etiam venerabile, quod Carmelum vocari voluerunt Majores. Carmelum autem hanc, ſicut & ejuſdem diſciplinæ cæteras baſilicas quaſque, *Zbory* apud nos dici ſolitas, Vatiniano odio proſequuti ſemper ſunt Huſſitæ claudicantes æque ac pontificii Zelotæ in Bojemia, eamque Piccardorum ſpelæum ac officinam vocantes, impetratis per calumniam à Wladiſlao, (*Ann.* 1508.) Ferdinando I. (*Ann.* 1547.) Maximiliano, (*Ann.* 1568. 1575) & Rudolpho (*An.* 1602.) Regg. ſeveris interdictis ſtomachoſe oppugnarūt. Et vero aliquoties illa magnopere periclitabatur, à paucis inter ſpes

& me-

& metus habitabatur, Rudolphi denique pubicato Interdicto prorſus claudebatur, & obſignabatur; Verum nunquam gravius, quam à Ferdinandicæ μεταμορφώσεως adminiſtris nuper, circumſcripta ac peſſundata fuit. His præterea, quæ nunc gliſcunt bellicis turbis, urbs hæc à Cæſarianis velitibus, (*Ann.* 1631.) ne Saxonicis de ea occupanda conſultantibus uſui eſſe poſſet, ex improviſo direpta, & igni iterum, iterumque injecto miſere vaſtata gemuit. Ager nobilitatis multus quoque eſt in hac provincia, multæ arces, caſtella, opida, villæ, quales ſunt Ronovum, Rozdialovicea, & Dobrovice cum opidis, Brodecæ, Coſſatecæ, Libenium, Vidimia, Hauſca, Bezdiezium, Coſmonoſæ, Zuuirzeticium, Coſta, Troſcæ, Virgo & Anus, Scalæ ſeu Rupes, Semilæ, Waldeſteinum, Rohozecium, Suiganæ, Monacho-Hradiſsta cum opido, Zaſadca, Doxa, Curzivodæ, Zacupium, Wartemberga, Dubum, Wyſocum, ubi vacca à bubulco lapide plerumque, quam ipſa ſit, pretioſiore impetitur, Reichenberga ſive Libercum, Grabſteina & Fridlanda, partim caſtella, partim arces; opida denique, ut Bacovum, Mſſenum, Biela muro cincta originemque & nomen ab junioris Croci nepte ſortita, Turnovum, Sobotca, Mi-

monia, Gablona, & alia numero non pauca.

XVII. Huc uſque ac hactenus verſati ſumus in recenſendis iis Bojemiæ provinciis, ſeu diſtrictibus, qui inde à primis gentis noſtræ incunabulis ſub eodem magiſtratu ſummo, eadem lingua, legibus, moribus, inſtitutis vixerunt: nunc jam accedimus ad tres reliquos deſcribendos, qui tametſi jam olim jure clientelari, cum corpore Bojemico, vinculo indiſſolubili coaluerunt; actibus tamen Bojemorum panegyricis non ſolent, ut cæteri provinciales intereſſe, neque conſiliis de repub. intervenire. Immunitates nihilominus, inſtituta, leges, ac conſuetudines quaſdam peculiares ſemper & habuerunt, & ad hæc usque tempora tenuerunt. Linguæ ſimiliter uſum neutiquam nobiſcum communem habere voluerunt, quales ſunt Comitatus Cladſcanus, ſeu Glacenſis, provincia Hebana ſeu Oegrana, & diſtrictus Loctenſis ſeu Cubitanus. Nobilitas horum diſtrictuum pleraque omnis ex Ordine Equeſtri eſt, pauciſſimis ſaltem exceptis, qui, Barones cum ſint, agrum iſtic poſſidere jam pridem cœperunt. Principum Bojemiæ vaſalli ſunt omnes.

XVIII. Circumdatur autem Comitatus

tatus Cladſcanus, cui nomen à Cladſco primaria ejus oræ urbe ác propugnaculo munitiſſimo eſt factum, ab Aquilone & ortu Sileſiæ terminis, ab Auſtro angulo quodam Moraviæ, ac (ſicut & ab occaſu) provincia Hradecenſi. Fuit olim, nunc in Polonorum, nunc in Bojemorum manibus, donec ex fœdere, quod Ottacarus rex cum Henrico Duce (*An.* 1280.) percuſſit, priſcorum principum Minſterbergenſium ſeu Sambicenſium dominio accrevit; quem tandem Iohannes rex à Boleſlao Duce (*Ann.* 1322.) redemit, ac regno Bojemiæ in perpetuum conjunxit, quinquennio nihilominus poſt, (*Ann.* 1327.) ex pacto, Vuratiſlaviæ Duci Henrico VI. uſufructu in eo ad vitæ dies conceſſo. Ardentibus tamen poſtea Huſſiticis motibus, venit in poſſeſſionem procerum gentis Podiebradiæ, qui longo poſt tempore Minſterbergæ Duces erant creati, tenebaturque eorum ditione totos plus minus annos octuaginta, usque dum ab Alberto, Carolo, & Georgio fratribus, (*Ann.* 1500.) Vldrico Comiti Hardecchio, cum is paulo ante, more incolis Bojemię uſitato, in Regis regnique fidem ſacramento eſſet receptus, venditionis titulo fuit reſignatus. Ex Hardecchiorum manu Iohanni Perusteinio dynaſtæ conceſſus

 ceſſus

ceſſus fuit, qui eum Arneſto Archiepi-ſcopo Saliſburgenſi Bavariæque Duci, oppignoravit. Arneſto è vivis ſublato, ſuccedendi agnato in ejus uſufructu jus habere ſe contendebat Bavariæ Dux Albertus: ſed quia per regni leges non licebat, ut inter provinciæ incolas locus illi eſſet, (alia ratio Arneſti hominis clerici fuit, alia Alberti principis politici,) Ordines Maximiliano regi authores in comitiis (*Ann.* 1567.) fuerunt, ut pignus iſtud ſeu hypothecam à Bavaro, vel ipſe redimeret, vel è proceribus Bojemis cuipiam, qui vellet, redimendam cum uſufructu concederet. Sed res tamen iſta ac Ordinum placitum, non prius quam duodecennio poſt, Rudolpho jam regnante, exitum invenit, cum ex ære Ordd. collectitio, Comitatus hic (*Ann.* 1579.) onere peregrini æris liberatus, Regum uſibus publico comitiorum decreto, ea lege fuit aſſignatus, ut nec vendi in poſterum, nec in hypothecam dari, nec permutari, nec ad uſumfructum cuiquam concedi, nec alio quolibet modo alienari unquam poſſet. Eſt igitur jam in regia poſſeſſione, perque præfectos, plerumque Barones, gubernatur.

Primaria, ut diximus, urbs in eo eſt *Cladſcum* (vulgo Glacium) ſeu Glaciæ

cum

cum arce in colle ac loco arcendis hoſtibus commodo ædificata, hominumque induſtria probe communita. Alluit latus ejus dextrum amnis Niſſa, ponte ex urbe lapideo ſtratus. De urbis hujus conditore ſilent noſtri, ut & Polonici, ſcriptores, de pervetuſta tamen ejus origine non parva ſunt apud eos veſtigia. Veri ſimile autem eſt, nomen ei vel ab eo, quod Cladu, pono, vel ab eo quod *Clada*, *tignum ſeu trabs*, noſtris dicitur, eſſe datum, & *Kladko* dictam, quaſi locus eſſet, in quo tignorum multitudo deponitur. A Sobieſlao principe cum Polonis bellum Wladiſlao fratri faciente, (*Ann.* 1114.) igni fuit penitus deleta, ſed quindecimo anno poſt ſplendidius, quam ante, fuit inſtaurata. Cœnobium quod in ea Canonici Auguſtiniani regulares, ab Arneſto Archiepiſcopo erectum, & D. Virgini dicatum habuerunt, non ita pridem (*Ann.* 1597.) occuparunt novæ ſectæ homines Ieſuvitarum ſocii, qui ſimulac pedem iſtis in locis fixerunt, nunquam à turbis reſpirare potuit hæc provincia. Bojemicis, qui nec dum ſunt conſopiti, motibus bellicis, integro fere poſt cladem Pragenſem biennio, virtute Franciſci Comitis à Turri, in Friderici Regis fide fuit retentum propugnaculum hoc, ac adverſus Ferdinandicos defenſum,

donec commeatus penuria coactum,ob
ſidentibus ad VII. Calend. Novembr
(*Ann.* 1622.) conditionibus non ſper
nendis dederetur; à fulmine non multo
poſt diſturbatum, mox vero Bojemicis
Ordinum ſumptibus ex ruinis viciſſim
excitatum. Arces & opida in hoc Comitatu ſunt, Chelnava, Levinum, Homolæ arx ruderibus ſaltem, & luculento Regum Bojemorum patrimoniali agro nota, Duſsnicum ſive Reinhercium, Rycherzina, Wunſtelburga, Sualdevaſum, Reichenſteinum, Neudecum, Landecum, Habelswerda, Mitwaldum, Schonfeldum, & ſi quæ ſunt alia.

XIX. Hebana ſeu, ut alii vocant, Oegrana provincia vel regiuncula, cohæret primo ex Occidentali plaga Bojemiæ aditui, ac nominatim accedit diſtrictui Lucenſi parte ſui Occidentali, quę Cæcię obvertitur, quæ vero Subſolanum Vulturnumque reſpicit diſtrictui Plſnenſi. Ad Auſtrum contingit Palatinatus Bavarici fines: ad Occaſum *Vliſkenſko* ſeu Voitlandiam, & ad Aquilones partim Voitlandiam, partim provinciam Cubitanam. Regiuncula eſt fæcundiſſimis hortis & agris; variiſquę pomorum ac fructuum generibus luxurians. Scindit eam ac irrigat mediam erumpens è piniferi montis jugis fluvius, quem Latine

ſcriben-

ſcribentes Germani Oegram, nos à tepidiore ejus aqua Ohrzen, vocamus. Ademit autem illam, Bavariç Duci Henrico, (*Ann.* 1193.) primusque belli jure regno noſtro acquiſivit Przemyſl-Ottacarus Dux. Quæ cum aliquandiu in Bojemorum poteſtate fuiſſet, per ambitioſum, augendisque privatis familiæ opibus ſordidiſſimum principem Rudolphum Habspurgium, cum is ad Imperium perveniſſet, Ottacaro II. Sinoniis artibus extorquebatur, verum novennio poſt, in prælio Marchefeldiano cæſi patris Regis filio, (*Ann.* 1285.) & in Regno ſucceſſori, Venceſlao II. dotis nomine reſtituebatur. Et cum neſcio quo jure in Bavariæ ducum manus recidiſſet, Ludovicus Imper. ejus nominis IV. eam Iohanni Boi: regi operę ſtrenue adverſus Fridericum Auſtrium navatæ, compenſandorumque ſumptuum bellicorum, qui ad vicies mille marcas puri puti argenti aſſurgebant, præmium eſſe voluit, ac de principum Electorum aſſenſſu (*Ann.* 1322.) poſſidendam dedit. * Sortita autem eſt hæc regiuncula nomen ab urbe iſtic primaria, quam lingua noſtra ab inflexu, *Heb*, Germanica à præter labente amne *Eger* vocat.

Hebrun

---

* *Chron. Aula reg. & Hagecus.*

Hebum igitur vel Oegra urbs ipſa, alluitur ab Auſtrali latere tepidiuſculis illis Ohrzes fluvii aquis, tota nitida, tota culta, quæ inter alia etiam Fonte aquæ acidæ, & confectæ ex melle potionis (*Picy med vocamus*) excellentia, commendatur. Celebris quoque eſt aliquot, Cæſarum cum Bojemiæ Regg. olim (*Ann.* 1461.) memorabilibus conventibus. Imp. Cæſ. Ludovicus Bavarus privilegiis eam, & multa libertate ornavit. Incolę ejus cum virtutum omnium, tum inprimis literarum humaniorum ſunt amantes. Conditæ ejus tempus apud me eſt in incerto. Arces & opida in hoc diſtrictu celebriora ſunt, Cunzvardum, Libenſteinum, Nechanicæ, & quædam alia, in quibus eſt Chlumum cænobium D. Virginis, annuis, Septembri menſe, peregrinationibus notum.

XX. Loctenſis denique ſeu Cubitanus terræ tractus, qui ſolus nobis hic reſtat adumbrandus, territorio ſuo attingit ab Ortu Lucenſem, ab Auſtro partim Lucenſem, partim Hebanum diſtrictum, ab Occaſu & Septentrione Voitlandiam. Lingua noſtra vocatur *Loketſko*, à primaria iſtic urbe, quam *Loket*, hoc eſt Cubitum, vocamus. Germani *Elbogen* dicunt. Fuit autem jam olim, vel Vogeni principis, ut videtur, ævo, diſtrictus

hic non tantum in Bojemiæ principum poteſtate, * ſed & à gentis noſtræ hominibus habitatus, qui montanum iſtum tractum prohibendis è Norico ac Miſnia prædonum irruptionibus opportunum, nequaquam incultum, multo minus absque gravi ſuorum incommodo hoſtibus occupandum, relinqui poſſe viderunt. Iohannis regis temporibus in uſufructu Eliſabetæ reginæ fuit, † à qua & ejus liberis, non raro animi colligendi gratia habitabatur. Sigiſmundus * Imp. illum ſuo ViceCancellario & tum Egyenſi Capitaneo Caſpari Schlichio dedit, cujus gentilium ditione adhuc avorum noſtrorum memoria tenebatur. Patrimoniales regum reditus hîc præcipui ſunt ex argenti fodinis, quæ ad opidum Ioachimi Vallem, (*Ann.* 1516.) ineunte regnum Ludovico repertæ præſtantes ſane habentur.

Vrbs ipſa *Loctum* ſeu *Cubitum* una cum arce in ardua rupe edito colle, locoque inacceſſo eſt ſita, & non tam hominum induſtriâ, quam naturæ beneficio adverſus vim hoſtilem adeo probe munita, ut inexpugnabilis fere ſemper habita

---

* *Comit. ann.* 1615. † *Chron. Aulæ Reg.* * *Goldaſt. tom. Conſt. III. Silvius hiſt. B.*

habita fuerit. Circumſtant eam undique montes præcrupti præcipitesque, in quorum medio una ſola cum baſe ſua aſſurgit. Hanc Orhze ſeu Oegra amnis infra collem alveo ſuo veluti profundâ ac lata foſsâ contentus, rapido inter fragoſa montium præcipitia delabente fluento ſiniſter alluens, in obverſa ſibi collis parte angulum conſtituit, è quo tanquam è voragine regurgitans, ſinuoſo illam anfractu ambit & ceu cubiti amplexu, (unde nomen etiam ſortita,) cingit, atque à dextri lateris montibus ſeparat. Aditum illi vicinus in læva mons, qua rupi urbis baſi contiguus eſt, quadam quaſi cervice ad rupem ceu collo ad caput protenſo, præſtat, eumque adeo anguſtum ac brevem, ut hac iter curru facientes, urbem prætervehi minime poſſint. Sed quum per vias undequaque in compita &, ob præcipitia ac invia, in angulum ad portam, qua unâ tantum clauditur, peracutam coëuntes ad civitatem perventum eſt, nolentes volentes eam ingredi coguntur, & per longum vicum ad forum usq; progreſſi, acto ibidem in gyrum curru, iisdem, quibus paulo ante ingreſſi, vico ac porta exeunt, & ad montis oppoſiti, præruptique bivio imminentis ſaxi alterutrum deflectentes latus iter cœptum pergunt.

Hæc

Hæc nuper bello, quo Ferdinandus Cæſar Bojemiam occupabat, obſidione ab ejus ducibus gravi, fuit in permagnas anguſtias conjecta, & quum nulla auxilii ſpes appareret, pulvisque tormentarius jam defeciſſet, Nonis Maj. (*Ann.* 1621.) deditionem facere coacta. Sunt in ejus territorio multæ arces ac opida, quæ nobilium, Regibus Bojemiæ clientelæ juribus obnoxiorum, dominio tenentur, ut ſunt *Wary* ſeu *Thermæ Carolinæ*, ſcatebris aquæ vehementer calidæ nobiles, itemque Oſtrovum ac Lichtenſtadium opida. His adde Konigſbergam, Neudeccam, Falconovum, Hertenbergam, Schonpachum, Cagernum, Stampachum, Globenum, Cetlicium, Przemiluvicium, Schancam, Deyſam, Polomum, Delbiczum, Teleczium, Otnovicium, Lucum, Reſlvicium, Mac. ovicium, Berſſeticenum, Crupam, Copecznum, & cæteras arces, caſtella, opida, vicos.

Cap.

CAP. III.

De ſtatu Bojemiæ.

I. Opinione noſtra diutius in delineandis Bojemiæ diſtrictibus ſive provinciis ſumus commorati, & præter inſtituti forſan noſtri rationem prolixius ſcripſimus: nunc jam de incolarum ejus Statu memorare quædam libet. Intricata profecto eſt, & difficilis illa quæſtio, in qua diſputatur, ſit, necne, Bojemia Imperio Germanico ullis feudalibus, quas vocant, legibus adſtricta vel obnoxia. Permulti ſunt, qui eam Germanici Imperii feudum, principes vero noſtros Imperatorum vaſallos ſeu beneficiarios faciunt. Nonnulli viciſſim ſunt, qui Germanis principibus nihil in eam juris concedunt, principesque Bojemos rempub. populi, ut volunt, liberi, ſola DEI gratia, ac mera incolarum voluntate, & capeſſere, & gerere aſſeverant. Accidit hic diſceptatoribus his pleriſque idem, quod de primis Philoſophis obſervavit Iuſtinus Martyr, * quod nempe, Συνέβη τοῖς πρώτοις ἁψαμένοις τῆς παιδείας ταύτης, καὶ διὰ τοῦτο ἐνδόξοις γενομένοις, ἀκολου-

* *In dial. cum Triphone.*

ἀνθλυθῆσαι τοὺς ἐπιόντα, μηδὲν ἐξεζή-σαντας ἀληθείας πέρι. Litem profe-cto ego iſtam, nolo meam facere, tan-tum quæ à parte controvertentium utra-que, ad ſenſus ſui defenſionem proferri ſolere ſcio, Minerva rudi recitabo.

II. Et inter eos quidem, quos genti Bojemæ Status controverſiam movere jam olim cæpiſſe conſtat, præcipui ſunt ſcriptores Germani, qui Bojemiam Imperii Germanici beneficium, & ejus principes Imperatorum vaſallos eſſe, plerique omnes contendunt. Ajunt enim quandoquidem provincia iſta non alibi quam in Germania eſt ſita, omnino eſſe neceſſarium, ut incolæ ejus, cum legibus ac jure hujus Imperii communi teneantur, tum ſummum in eo magiſtratum, pro ſuo quoque ſuperiore non tantum agnoſcant, verum etiam fortunas ſuas omnes ei acceptas ferant. Eſſe autem Germaniæ portionem Bojemiam, ex Strabone, Ptolemœo, Mela, Plinio, Geographisque cæteris, imo & ex Coſma, Daubravioque ſcriptoribus noſtris, pro confeſſo ponunt, qui Viſtula Orientalem, Alpibus, quæ ultra Danubium ſunt, Auſtralem Germaniæ limitem definiunt. Manifeſtum præterea id eſſe quoque ex eo dicunt, quod inde à Caroli M. ætate, omnes, priſci etiam illi gen-

tis conditores, ex quo regionem hanc cæperunt incolere, armis ſubacti, in jura ac dominium principum Germaniæ tranſierunt, ab iisque leges ac magiſtratus accipere aſſueverunt.

III. Et quamvis erant duces apud Bojemos nonnulli, qui rebellione excitata jugum iſtud, contra datam fidem, excutere tentarunt, principum tamen Germanorum armis ſemper fuiſſe coërcitos, ac officium & imperata facere coactos. Morigerorum ac fidem religioſe ſervantium clientum exempla eſſe in Mnata, Vogenoque principibus, quorum ille Theoderico & Meginfrido Caroli M. ducibus (*ann.* 791.) cum exercitu in Vngariam euntibus ac redeuntibus, de commeatu diligenter proſpiciebat; * hic Ludovico Imp. Francofurti conventus principum agenti, (*ann.* 822.) cum honorifica legatione, conſueta munera, ſive canonem mittebat: in D. Wenceſlao, qui ad mandata Henrici Imp. cognomento Aucupis Ratiſponæ (*ann.* 923.) præſto fuit, partimque pietate, partim obſequiis, magnam ab Imp. gratiam iniit: [:] in Iaromiro, qui quamvis à Rege Poloniæ Boleſlao (*ann.* 1005.) tota re-

* *Annal. Car. & Lud.* [:] *Vitechindus. Hagecus.*

ta regione eſſet exſutus, quia tamen Henrico II. Imp. fidem ſuam approbavit, armis ipſius, dignitati priſtinæ fuit reſtitutus: * in Wratiſlao I. Wladiſlao II. & Przemyſlo-Ottacaro I. qui obſequiis, præſtitisque fideliter cum quibusvis, tum inprimis militaribus miniſteriis, ab Impp. Henrico IV. Friderico Barbaroſſa, & Philippo, coronam Regiam promeruerunt, ac poſteritati cum magna ſervatæ dominis ſuis fidei commendatione reliquerunt.

IV. Ob feloniam vero rebellione commiſſam ac temeratam debitam magiſtratui ſuperiori fidem, male mulctatorum in Bojemia principum exempla apparere in Hoſtivito, vel, ut alii tradunt, in Krzeſomyſlo & Wlaſtiſlao fratribus, qui cum Imp. Cæſ. Ludovicum Pium, interea dum is debellato in Moravia Radicio ſeu Radſlao Mogemiri nepote, domum vellet cum exercitu per Bojemiam reverti, clade non modica affeciſſent, paulo poſt ab ejus filio Ludovico, (*ann.* 848. 849.) biennio toto armis propterea exagitati, pacem petere, & non ſolum imperata facere, ſed & obſides dare ſunt coacti: [:] in Boleſlao

H 2 ſævo,

* *Dithmar Merſb.* [:] *Annal. Fuldenſ.*

ſævo, & Brzetiſlao I. quorum ille Ottonem M. (*ann.* 950.) * hic Henricum III. Impp. (*ann.* 1042.) (:) ſuperbis ac petulantibus reſponſis offenderunt, cumque officii, ut par erat, eſſent admoniti, turbulenta, quam ſana, conſilia ſequi, ac armorum, quam precum, viam ingredi maluerunt. Domitam tamen fuiſſe iſtam eorum contumaciam, ac utrumque non niſi facta coram Imperatoribus publica culpæ deprecatione, & fidelitatis arctiore ſacramento præſtito, rebellionis gratiam obtinuiſſe: in Przemyſlo-Ottacaro II. qui cum poſt impetratam à Rudolpho Imp. inveſtituram, homagiumque præſtitum, perjurio ſe contaminaſſet, ac Auſtriam Stiriamque provincias, quas jure non potuit, armis Imperatori Domino ſuo extorquere tentaſſet, vitam in prælio (*ann.* 1278.) ad Marchefeldum amiſit. [:]

V. Addunt & hoc tertium pro cauſſæ ſuæ defenſione argumentum, vectigalis nempe, ſeu tributi penſionem. Negari enim non poſſe, ab eo tempore (*ann.* 804. 805.) quo Caroli M. auſpiciis ab ejus filio Carolo juniore, armis domita, ac in verba Imp. Caroli M. jurare

---

(* *Regino, & Witichindus.*) (:) *Marian. Scotus.* * *H. Mutius.*

rare fuit coacta Bojemia, * ſeculis aliquot continuis ejus incolas argenti marcas quingentas, bovesque centum & viginti, Imperio Germanico ſolvere habuiſſe neceſſe, nec ab onere iſto prius quam tempore Friderici II. (*ann.*1212,) liberatos fuiſſe. Iuris autem manifeſti eſſe, ut vectigalia ſeu tributa id genus, non niſi ſuperiores ab inferioribus, domini à ſubditis, exigant. Nec obſtare, ſi quis dicat, exemptione iſta qua Frider. II. Imp. canonis antiqui pendendi gratiam Bojemis fecit, feudi naturam exſpiraſſe, ac regno abſolutam merique imperii libertatem collatam fuiſſe. Certum enim eſſe, quod Imp. in mentem id nequaquam veniebat, ut ſupremo juri, quod in Bojemos tanto tempore habuerunt ipſius deceſſores, hoc ipſo aliquid detraheretur: certum etiam eſſe Cæſarea exemptione illa, qualitatem ſaltem, non naturam ipſam feudi Bojemici, aliquantum variaſſe; reſervaſſe præterea Imperatorem non vulgarem oneris priſci portionem, quo Bojemiam obnoxiam reliquit, ut videlicet, tum euntiad Imp. Curiam Polono regi de commeatus ſecuritate proſpicere teneretur, tum proficiſcentibus Romam inaugurationis cauſſa Imperatoribus ipſe, vel trecentos ar-

* *Regino. Schafnaburgenſis.*

matos, daret, vel argenti marcas totidem repræſentaret.

VI. Multum denique ad probandam feudi Bojemici naturam valere dicunt, ipſorum Bojemorum, cum principum à populo comprobatas actiones, qui (cum ſint Imp. Archipincernæ) Romanorum Imperatores dominos ſuos, provinciamque omnem Imperii fiſcum ſeu Cameram eſſe fatebantur; * qui Imperatoribus, quoties jubebantur, militabant; qui Curias ipſorum, quoties vocabantur, frequentabant; quorum principes rempub. adituri, ejusque adminiſtrationem auſpicaturi, inveſtituram ſolenniter ab iis petebant. Probandis his omnibus non eſſe operoſo labore opus. Ipſos enim præcipuos Bojemicarum rerum ſcriptores Coſmam, Dubravium, Hagecum, paſſim ea recenſere. Dominum fuiſſe appellatum Cæſarem à Boleſlao Sævo, (*ann.* 964.) Brzetiſlao utroque (*ann.* 1038. 1042.) ac Friderico (*ann.* 1157. 1179.) Ducibus; à Wladiſlao utroque & à Georgio (*ann.* 1460.) Regibus: ſi[?]fiſcum Imperatorium eſſe provinciam illam totam, faſſos eſſe, non tantum Brzetiſlaum I. (*ann.* 1042.) ſed cunctos etiam ejus conſiliarios; militaſſe Cæſaribus cum Bojemis ſuis, Slobieſlaum

* *Ditmar. Chron. lib. 6.*

ſlaum II. (*ann.* 1139.) Cunrado in Saxonia, Wladiſlaum I. (*Ann.* 1159.) itemque Sobieſlaum II. (*ann.* 1175.) Friderico in Inſubria; Henricum-Brzetiſlaum (*ann.* 1194.) Henrico in Luſatia; Wenceſlaum I. (*ann.* 1236.) Frederico II. & Georgium (*ann.* 1458. 1462.) Friderico III. in Auſtria, Ferdinandū I. (*ann.* 1547.) Carolo V. in bello Smalcaldico: Ad Imp. aulam venire juſſos, obtemperaſſe, veniſſeque Sobieſlaum I. (*ann.* 1132.) ad Lotharium Bambergam, Wladiſlaum I. (*ann.* 1159.) ad Fridericum Roncalias, Fridericum (*ann.* 1187.) ad Frideri: Noribergam, Przemyſlum (*ann.* 1200.) ad Philippum Moguntiam, & ad Fridericum II. (*ann.* 1212.) Baſileam, Wenceſlaum II. (*ann.* 1294.) ad Adolphum Grumhaynam, & (*ann.* 1299.) ad Albertum Noribergam; Iohannem (*ann.* 1318.) ad Ludovicum IV. Oegram & Domazlicium: regalia inveſtiturasque ab iis petiiſſe ac accepiſſe, Borzivogium II. (*ann.* 1098.) Wrilum II. (*ann.* 1101.) & Wladiſlaum (*ann.* 1110.) Duces ab Henrico, Wladiſlaum poſtea regem (*ann.* 1138. 1140.) à Cunrado; Sobieſlaum II. (*ann.* 1174.) & Fridericum, (*ann.* 1178.) à Friderico I. Henricum-Brzetiſlaum (*an.* 1191.) ab Henrico, Wenceſlaum I. (*an.*
 1226.)

1226.) à Friderico II. Ottacarum (*ann.* 1262.) à Richardo & (*ann.* 1276.) Rudolpho Wenceſlaum II. (*ann.* 1292.) ab Adolpho; Johannem (*ann.* 1310.) ab Henrico patre, Georgium (*an.* 1459.) & Wladiſlaum (*ann.* 1477.) à Frideri. III. Ferdin. I. (*ann.* 1527.) à Carolo V. Matthiam (*ann.* 1608.) à Rudolpho II. Ferdinandum II. (*ann.* 1617.) qui nunc jam imperat, à Matthia, & alios ab aliis. Omnia vero hæc talia eſſe, ut cum apud omnes ſanos rerumque peritos fidem, ut notoria, tum ad tuendam Imperii Germanici majeſtatem, demonſtrandamque ſummam Cæſarum in Bojemos poteſtatem, contra diverſum ſentientes ac perduellioni feneſtram patefacientes, plus quam ſatis valeant.

VII. Reſtat igitur ut aliis quoque, quos contrarium ſentire diximus, aurem accommodemus, &, quæ ab iis ad aſſerendam Bojemæ gentis abſolutam libertatem produci ſolent, percipiamus. Queruntur omnes illi, Germanos ſcriptores, contra quam hiſtoricos decet, affectibus immodice ſervire, & de juribus gentis ſuæ nimis arroganter ac ventoſe, noſtræ vero nimis dilute, plerumque etiam injurioſe, ac diſſimulanter diſſerere. Negari nullo modo poſſe, viam facti apud Germanos, ſemper fere via ju-

via juris fuiſſe priorem, eſſe ipſos gentem ambitioſam, invidam, finitimorumque rebus proſperis inſidiantem, nec vicino ulli ex animo bene cupientem. * Præ ſe illos ſemper contempſiſſe cum alios quosvis, tum inprimis Slavicæ linguæ homines, iisque non modo ſervitute gravandis, verum etiam penitus exſtirpandis, vires omnes ſuas intendiſſe. Magnifice quidem illos jactare, quaſi Vngari, Dani, Poloni, Marcomani, Helvetii, Allobroges, Batavi, aliquotque alii, regum Alemannicorum ſint clientes ſeu vaſalli. Sed ſi quis gentes illas interrogat, num res ea ſic ſe habeat, reſponſuras, jactantiam iſtam Germanicam, gerras eſſe meras. Sic ſi quis rerum Bojemicarum experiẽtem aliquem, vetuſtatisque gnarum virum roget, Bojemia, ſocia ac fœderata Germanici Imperii, an vero beneficiaria ac feudalis ſit regio, aſſeveraturum firmiter, amicam potius, ac ſocietate æterna devinctam, quam ullo modo ſervam vel clientelarem eſſe; idque his quæ ſequuntur de cauſſis.

VIII. *Principio*, Haud quaquam omnibus probari, quod Bojemia in Germania potius quam in Sarmatia colloca-

* *Coſmas lib.* I. *ad Ann.* 1020.

tur. Argutiam hanc nihilo eſſe firmiorē, quam ſi quis Romanæ urbis territorium Italiamque univerſam, propterea quod ab hominibus priſcis Græciæ magnæ eſſe regio dicebatur, Imperii Græcorum ſeu Macedonici provinciam vocare velit. Non vulgaria occurrere, ob quæ quis diversū de Bojemia debeat ſtatuere. Neminem videlicet eſſe inter Geographos veteres, qui à Bojemis hac tempeſtate habitatam terræ portionem, Germaniæ regno verbis diſertis accenſeat; recentiores vero, vel caritatibus domeſticis plus æquo addictos, gentem ſuam adulari, vel errore multis communi, ab accuratiore rei inveſtigatione averti. Quibus Germania finibus circumſcribatur, ex Tacito, Mela, Solinoque, attentis lectoribus eſſe manifeſtum. Cornel. Tacitum, * ſcriptorem vetuſtum pariter & idoneum, quique cum Germanis Rheni accolis diu & multum fuit converſatus, aperte dicere, Germaniam omnem, à Gallis, Rhetisque & Pannoniis, Rheno & Danubio fluminibus; à Sarmatis Dacisque, mutuo metu aut montibus, ſeparari, cætera Oceanum ambire. Pomponium Melam [:] ſimiliter tradere, ab Occi-

* *De morib. German.* [:] *Lib. 3. Geograph.*

Occidente eam ripis Rheni uſque ad Alpes, ab Oriente Sarmaticarum confinio gentium, qua Septentrionem ſpectat, Oceanico littore obduci. Solinum denique * perhibere, extendi ipſam inter Hercynium ſaltum & rupes Sarmatarum; ubi incipit Danubio, ubi deſinit, Rheno perfundi. Cum igitur Bojemia Germaniæ ad Orientem ultra ſaltum Hercynium & Sarmaticos ſive Sudetos montes ſit ſita, & à Germania locorum aſperitate metuque mutuo ſeparetur, nihil eſſe quam ob rem à Sarmatia avellatur. Marobudum cæterosque Marcomanorum ſeu Moravorum reges, iis & vicinis quaqua verſum locis, longe olim & late regnaſſe, Quadis, Vandalis, Sarmatis, Sirbis, (Suevos corrupte vocant,) præfuiſſe, ſed rerum in Germania potitos nunquam fuiſſe. [:] Germaniam enim illos, ut Paterculus * ait, ad lævam & in fronte, Pannoniam ad dextram, à tergo ſedium ſuarum Noricos habuiſſe. Accedere vetuſtis hiſce rationibus argumenta etiam ex hiſtoria recentiore. Ab Henric. Aucupe & Ottonibus Imperium Germanicum verſus Orientem ultra Albim

*Solin. cap. 29. [:] Eutrop. in Rom. Hiſtor. breviar. lib. 8. * Vell. Paterc. Hiſtor. lib. 2.

bim & uſque ad mare Balticum cæpiſſe prolatari, defendendisque à mutuo ex Sarmatis oriundarum Slavicarum gentium metu, ejus finibus, præfecturas limitaneas eſſe conſtitutas, & earum cuſtodes, nomenclatura Germanica, Marchiones cognominatos. Id genus præfecturis, ubique à Germania dirimi hodieque, ut Poloniam, ita & Bojemiam; Marchia nempe Brandeburgi, Luſatiæ, Miſniæ, Stiriæ, &, quæ jam pridem [*an.* 1156.vel (quod alii volunt) *an.*1166.] in Archiducatum eſt converſa Auſtriæ ſupra Ameſum. Carolum V. quibus Germania finibus terminetur, melius quam quenquam ſciſſe; cum tamen eam in circulos partiretur, Bojemiæ nec verbo uno meminiſſe, nec in aliquo circulo eam recenſeri juſſiſſe. Vidiſſe id & ſenſiſſe ſimiliter, Ferdinandum I. non tantum ante, verum & poſtea quam Rex Romanorum fuit ſalutatus, qui cum ex conſiliariis ſuis comperiſſet, conventu Vormatienſi ab Ordd. Imperii (*ann.*1545.) de Bojemis eſſe conſultatum, ut propterea, quod Imperii Germanici eſſent clientes, in partem ferundorum onerum publicorum pertraherentur, contributionibusque, pariter cum cæteris Germaniæ incolis, pro rata, ut dici ſolet, onerarentur, rem indigniſſime tulit, & poſt

captum

captum accurate cum ſuis conſilium, proximis, quæ poſt confectum bellum Smalcaldicum, (*ann.* 1548.) Auguſtæ habebantur, Imperii comitiis, publice ac ſolenniter novo iſti ac præter majorum morem attentato Ordinum incæpto interceſſit. Aſſeruiſſe namque illum (ut ex inſerta actis Comitiorum regia ipſius obnuntiatione liquet,) Bojemiam eſſe Regnum non ſolum ab oneribus id genus liberum, ſed & ab Imperio Germanico prorſus, cum gente tum inſtitutis, ſegregatum, ubi verbis diſertis: Ob nun gleich wol / inquit, die Kön. Mayeſt. als ein König zu Böhmen / etliche Land vnd Herꝛſchafften der Teütſchen Spꝛach vnd zungen/vom Heil. Reich zu lehen erkennen; So haben dieſelben Land vnd Herꝛſchafften von Röm. Reich weder Schutz vnd Schirm/ Fried noch Recht/ ſondern ſeind von dem Reich Deutſcher Nation in ein ander ſonders Reich vnd Nation von alters her abgeſondert/ vnd den ſelben nicht incoꝛ-

porirt / vnd alſo deß Reichs Deutſcher Nation bürden/ anſchlagen/ vnd Contributionibus nit vnterworffen. Omnia autem iſta, ejus eſſe notæ, ut opinioni eorum, qui Bojemiam in Germaniâ ſtatuunt, è regione adverſentur, ita ut cuivis poſſit eſſe obvium, non eſſe neceſſarium, ut Bojemi, vel leges ac jura ab Impp. Germanicis accipere, vel pro ſupremo magiſtratu ſuo, ipſos agnoſcere teneantur.

IX. Ex fide digna hiſtoria eſſe *tandem* quoque certum, terram hanc, quæ Bojemia dicitur, cum in eam Czechicæ gentis conditores primi venerunt, prorſus fuiſſe vaſtam, incultam, ac ſilvis totam horrentem, & homines incolas vel perpaucos (nec illos tamen Germanos) vel omnino nullos habuiſſe. * Vacuam igitur, ac quæ in nullius dominio tum fuit, recepto à cunctis gentibus jure, ab iis fuiſſe occupatam, tempore longiſſimo, abſque omni moleſtia, in oculis vicinarum gentium, libere & fide bona, poſſeſſam, ac diuturno uſu captam, nec quenquam fuiſſe qui vel in poſſeſſione legi-

* *Coſmas & Dubrav. hiſtor. Boj. lib. 1. Mechovienſ. hiſt. Polon. lib. 1. cap. 1. Silvius hiſt. Boj. cap. 3.*

legitime quæſita incolas novos turbare, vel dominium, aut jus aliquod, in regionem ipſam prætendere vellet. Demum poſt omnem hominũ memoriam, poſtque exactas ætates aliquot, cum jam improbo ac indefeſſo Czechitarum labore terra quondam deſerta, vaſta, ac ſqualida, faciem aliam induiſſet, ſuiſque cultoribus fruges omnigenas, nec eas modo tuendæ vitæ neceſſarias, ſed & in deliciis uſurpari ſolitas, quin & gemmas, argentum, aurum, metallaque cætera, cornu divite, affunderet, vicis, opidis, caſtellis, Vrbibus, florere cœpiſſet, exarſiſſe invidia vicinos ex Germanis Moraviſque homines malevolos, qui (*ann. 793. 794.*) quietem Bojemorum publicam turbare, de iis profligandis conſpirare, regionem primo latrociniis, tandem etiam juſtis exercitibus infeſtare erant auſi. Cumque nec clandeſtinæ, nec manifeſtæ ipſorum machinationes, ex voto ipſis caderent, Bojemæque gentis fortuna interea magis ac magis creſceret, ac politia inſuper ipſa, viris, opibus, legibus, ornatior de die in diem evaderet, tum furere ipſos cœpiſſe, nec deſtitiſſe Acheronta prius movere, quam Impp. Germanos (jam tum enim cœpit habere Germania Reges, qui Occidentis Imperium tenuerunt,) adverſus inviſum genti Germanicæ

cæ hominum genus, ad arma concitarunt. Erupiſſe igitur in nervum radices tum agentia inter Germanos Bojemoſque odia, ac in ſolo Bojemico *(ann.*805. 846. 848. 849. 857. 869.) ſub Impp. Germanicorum, & Principum Bojemorum ſignis contrariis, aliquoties Marte cruento fuiſſe decertatum, pugnantibus pro dominatu injuſto Germanis, pro patriis laribus & avita libertate Bojemis: victoriam vero nunc penes hos, nunc penes illos ſtetiſſe. Et quamvis ſemel forſan atque iterum, in eas anguſtias redacti erant Bojemi principes, ut herbam Germanis regibus porrigere, pacemque à victoribus pretio redimere cogerentur, nunquam tamen eo potuiſſe adigi, ut libertatem, leges, mores, jura, conſuetudines patrias abjicerent ac ejurarent.

X. Vi quidem ac in virum conſtantem cadente incommodi gravioris metu, extorta aliquando ipſis à Regibus Germanis fuiſſe pacta nonnulla, acceptæ à majoribus majeſtati non ſemper honorifica, qualia erant, pacem prece ac pretio mercari, tributum annuum pendere, de comiter colenda ipſorum majeſtate obſides dare, *(ann* 805. 848.) & ſi qua id genus fuerunt alia; ut tamen ipſis, vel alium, quam qui ordine ac gradu eminentioribus deferri ſolet, quemque Conſtanti-

ſtantinopolitanis Impp. deferebant, honorem haberent, vel dignitatem ſuam, ſeu, ut nunc vocant, regalia accepta ferrent, neutiquam aſſenſiſſe. Triumphatos igitur, ut cum Tacito loquamur, ſemper magis, quam victos fuiſſe, documenta vel exempla, quę contrarium probent, nulla proferri idonea. Scribere quidem Reginonem, & ex eo Friſingenſem, ducatum Bojemiæ, ab Arnulpho Imp. fuiſſe Suatopluco Moravorum regi conceſſum; verum, ſi quid ejus fecit Arnulphus, de corio alieno, non de ſuo, liberalem illum fuiſſe, ex eo eſſe manifeſtum, quod nunquam Suatoplucus Bojemiam in poſſeſſionem accepit. *an.* 891. 892. 897. Et Imperatorem hunc certe, ſi Bojemiam Suatopluco conceſſiſſet, neque alienum ab ſe illum, belloque novo occaſionem dantem reperturum, neque Ducis & procerum Bojemorum legatos Ratisponam cum muneribus ad ſe miſſos, ac auxilia adverſus hoſtes Moravos obnixe poſtulantes, tam humaniter fuiſſe admiſſurum, nec promiſſis tam amicis oneratos, donoque honoratos, domum dimiſſurum, neque ad limitem Danubio propinquum pro ipſis toto autumno cum armis excubaturum.* Henricum

* *Annales Fuldenſes.*

ricum Aucupem à malevolis fuiſſe quoque adverſus Bojemos irritatum, & magno cum exercitu (*ann.* 928.) Bojemiam invaſiſſe, ſed cum Pragam perveniſſet à Venceſlao pietate non vulgari ſpectatatiſſimo gentis duce, verbis amicis, muneribusque placatum, absque maleficio domum rediſſe, & arctiſſimam poſtea cum eo amicitiâ coluiſſe. * Othonem Magnum, ut omnium Slavorum, ita & Bojemorum libertatis acerrimum oppugnatorem, denuntiaſse quidem aliquando Boleſlao Duci, ut Ratisponæ ſibi eſset præſto, & Germanorum principum exemplo in verba ſua juraret: [:] cumque is imperata facere renuiſset, & allegata accepta à majoribus libertate, ad nulla id genus ſervitia teneri ſe reſpondiſset, arma corripuiſse, & Boleſlaum totos quatuordecim annos, nunc victorem, nunc victum, bello in Bojemia fatigaſse, ultimo tamen cum in oppugnatione Boleſlaviæ, (*ann.* 950.) quæ nunc vetus vocatur, & tum nova dicebatur, miles ejus non multum à periculo abeſset, prœlium conſilio diremiſse, comiterque majorum exemplo, & absque libertatis præjudicio omni colere ejus-

* *Witichind. Monachus l.* 1. [:] *Hagecus.*

ejus majeſtatem ac penſionem annuam pendere promittenti Boleſlao pacem dediſse. *

XI. Sequuta longo poſt tempore eſse pernitioſa ac feralia apud Bojemos inter fratres agnatosque Duces odia, ſimultates, ac de principatu concertationes. Doluiſse enim pleriſque, quod in principum electionibus, fratres vel agnati ipſis anteponebantur. Ideoque invidia ac ambitione actos, perſæpe ad Germanos confugiſse, & corrogatis apud eos auxiliis, bellum in patria accendiſse, ſceptraque à quibus tam populi voluntate, quam procerum ſuffragiis arcebantur, vi rapere tentaſse. Germanos vero Cæſares non prius auxilia ipſis voluiſse vel decernere vel afferre, quam ſacramento ac conditionibus, quæ in avitæ Bojemorum libertatis præjudicium obtrudebantur alligati, ſuam in patria dignitatem Germanis Imperatoribus acceptam ferrent. Perveniſse via iſta ac ratione probroſa ad Bojemiæ regimen, primum omnium Vldricum ducem, qui Iaromirum fratrem legitime inauguratum principem, Henrici III. Imp. opibus ducatu exſuit, ac in Poloniam fugavit. [:] Et

* *Witichind. lib. 1. Sigebertus Gemblacens.* [:] *Dithmar. Chron. lib. 9.*

quamvis exſul infelix de iſta tam atroci à dignitatis accepta invaſore fratre injuria, apud eundem Imp. Merſburgi queſtus, remedium ſe adverſis ſuis rebus inventurum ſperabat, vincula tamen pro reſtitutione pertuliſse ſub Ethelbodi præſulis cuſtodia. Ab hoc porro fratri in manus traditum Vurſçovicenſium ſuaſu oculos amiſiſse

——— En quo diſcordia fratres
Perduxit miſeros!

XII. Gloriari ab eo tempore non deſtitiſse Germanos, Bojemiam faſces ſuos Germanicis Impp. ſubmiſiſse, & duces, qui in eorum verba jurare tenerentur, habuiſse. Vanam tamen eſse iſtam jactantiam. Vldricum enim principem, ut & poſteriores ejus ſtirpis duces, ſi quam promiſerunt, vel dederunt Impp. fidem, nihil avitæ gentis libertatî potuiſse derogare. Perſonales fuiſse iſtos contractus, & cum perſonis exſpiraſse. Nunquam enim in id, quod ſic ab iis eſt geſtum, populum conſenſiſse, nunquam id ratum habuiſse, nunquam ſigillo publico ſeu terreſtri muniviſse, quin imo omni id genus ſervituti, maſcule obnunciaſse, ac contrariis actibus, nullam eam eſse docuiſse. Manifeſtum id ex eo eſse, quod ſuas leges, ſuaque jura, Impp. id genus præſumptionibus opponebant, nec ullius

ullius ducis, qui Cæſaris beneficio, & non libera ipſorum electione, præeſse ipſis contendebant, imperia, abſque controverſia ferre volebant. * Cæſaris decreto connitentes ad ſceptra principes, Cæſaris, non ſuos, principes per ludibrium vocabant. Exempla eſse in Borzivogio II. Vldrico II. Sobieſlao juniore, Theobaldo adoleſcentulo, qui quamvis de ducatu à Cæſaribus inveſtiti, iis tamen quos populus optabat, dignitate cedere fuere coacti. Nec Brzetiſlaum I. nec Conrados, nec Zpitihnevum, nec Svatoplucum, nec Vladiſlaum I. nec Sobeſlaum ſeniorem Duces, nec Przemyſlos, nec Carolum ejusque filios, nec Albertum, nec Ludovicum, nec Maximilianum, nec Rudolphum II. Reges, cujusquam Cęſaris beneficio faſces ſuos, vel acceptos tuliſse, vel tenuiſse. Cæteros vero cum Duces tum Reges, ut Wratiſlaum, Vladiſlaum, Wenceſlaos I. & II. Georgium, Matthiam II. propterea quòd gratia, cum apud ſubditos, à quibus eligebantur, tum apud Cæſares, cum quibus familiariter verſabantur, niti, ac multum valere ſe videbant, Imperatorum importunitati ceſſiſse, & inveſtituras plerumque renitentibus, vel etiam

* *Dubrav. lib. Hiſt. Boj.* 10.

inſciis proceribus ſuis, quaſi ἐκ τοῦ πε-ριττοῦ accepiſse. Et certe illas etiam, quas ſic accipiebant inveſtituras, honorarias ſaltem, ac abuſivas fuiſse, & de dignitate, quam in Electorum collegio jam olim promeruerunt hactenusq; obtinent principes Bojemiæ, quam de ducatu aut corona ipſa, potius eſse intelligendas, ac interpretandas, documento eſse literas Impp. feudales, ſeu Brevia teſtata, quæ à Frideric III. Vladiſlaus II. (*ann.* 1477.) & à Carolo V, Ferdin. I. (*ann.* 1541.) acceperunt. Inter Impp. (Rudolpho I. ſaltem excepto) repertum eſse neminem, qui Bojemiam vel Moraviam, electis à populo ſuo Ducibus Regibusve *in feudum* aut *jure feudi ab ſe concedi* dixerit. Omnes dignitatem iis confirmando, diſtincte feuda Germanica, Bojemiæ Moraviæque olim ab Imperio cohærentia, à Bojemia ipſa & Moravia ſecernere: illa absque exceptione jure feudi concedere, has *certo modo, juxta morem, juſte & rationabiliter, quatenus ab iis & Imperio debebant ſuſcipi ac teneri*, ideoque feudalia jure feudi, propria vero jure proprietatis, cum pleno dominio obtinenda confirmare conſueviſse. * Factos quidem

* *Inveſt. Frid. II. Richardi, Adolp. Imp. Abſolut. à banno Wenceſl. R. Albert.*

quidem fuiſſe ſupplices Henrico III. Brzetiſlaum I. (*ann.* 1032.) & Rudolpho I. Przemyſlum-Ottacarum II. (*ann.* 1276.) ac fidem iis ſacramento dediſſe, ſed partim malis artibus, inſidioſisque verſutorum flagitatorum conſiliis irretitos, partim juris inimica neceſſitate, ac temporis iniquitate adactos, id quod alioquin non debuerunt, certis conditionibus feciſſe. *

XIII. Eſſe præterea hoc *tertium* quod vindicandis ab Impp. Germanorum dominatu Bojemiæ principibus ſerviat, Bojemici nempe principatus vetuſtatem. Publice enim conſtare, quod conſederit gens Bojema his in terris, conſtitutamque ſuis moribus ac legibus rempub. tenuerit, & libere ab ſe optatorum principum ſceptris gubernata fuerit, longe prius, quam Germanici Imperii nomen eſſet inter homines auditum, quodque, nec leges, nec majeſtatis jura, nec vivendi morem, ab iis accéperit, nec Ripuariorum, vel Longobardorum placitis unquam ſubſcripſerit, cum tamen ea ſit feudorum natura, ut omnia iſta, à dominis ſuperioribus recognoſcant, iisque accepta ferant. Carolum M. hominem gente Francum non Germanum, poſt ali-

* *H. Mutius Chron. German. l.* 21.

quot ſecula demum, Imperii faſces in Occidentis regionibus arripuiſſe, & cum prolatandorũ dominatus ſui finium inſatiabili cupidine arderet, fuiſſe quidem Bojemicæ libertati inſidiatum, immiſſoque ex Bavaria cum armata manu in fines gentis Carolo filio, fortunam periclitatum; ſed cum is, (*ann.* 806.) cruenta victoria potitus, domum rediſſet, & de virtute Bojemorum bellica, deq; inacceſſæ regionis itinerũ difficultate, ad patrem retuliſſet, cumq; Bojemi etiam ipſi, muneribus oblatis amicitiam cum illo ſe ſincere culturos, majeſtatemque ejus imperii, comiter veneraturos recepiſſent, ab ulteriore noxa abſtinnuiſſe. *

XIV. Negare ſimiliter neminem poſſe, feuda, & eorum jura, quam Bojemorum rempub. legesve, multo eſſe recentiora. Bojemam nempe remp. pariter cum Longobardorum in Italia regno cœpiſſe ac creviſſe, & Germanico imperio, ſicut dictũ jam eſt, aliquot ſeculis eſſe priorem: feuda vero & eorum conſuetudines, in Germania demum poſt Ottonum tempora & poſt Henricos, ſub Imp. Lothario Saxone, uſu invaluiſſe, nec quenquam adhuc auditum eſſe, qui (ut de cæteris in Germania feudis factum eſt) tempus certum, quo Bojemis uſita-

ta, faſ-

---

* *Bodin. de Rep. lib.* 1. *cap.* 9.

ta, faſces ſuos principibus quibus vellent committendi libera poteſtas, ab aliquo fuerit adempta, & quo Bojemia Cæſarum Germanicorum beneficio primum conferri, aut à quo principe primum via iſta poſſideri cœperit, edere potuerit. Verum profectò eſſe quod Frideri. III. Imp. internuntio Gurcenſi Præſuli, apud Lincium aliquando maſcule reſpondit miſſus à Georgio Rege Iohannes Sternbergius: Liberum videlicet Bojemos regem habere. * Cunctos præterea tam recentiores, quam priſcos illos Bojemorum principes, ſola DEI gratia, & populi ſui voluntate, in regno ſuo ſe rerum potiri ac regnare, hactenus conſtanter eſſe profeſſos. In comitiis vero Imperii publicis inter Status, nec locum illos, nec vocem habuiſſe hactenus, nec ut haberent, unquam ambiiſſe. Merito igitur videri abſurdum, ſi quis, quod vetuſtius eſt, ei quod noviter inolevit, ortum ac ſplendorem ſuum acceptum ferre debere, vel, quod tot principes viri, divinitus & à populo ſuo ſe habere agnoverunt, falſo, & dicis cauſſa, ab ipſis jactatum fuiſſe commentetur.

XV. Nec ſane ſi vel maxime quis ponat, dominium ſupremum in Bojemiam

* *Gerard. Roo. Hiſt. Auſtr. lib.* 8.

habuiſſe vel habere Germanorum Impp. obedientiamque eis fuiſſe à Bojemis denegatam, viam facti & armorum eos debuiſſe contra recuſantes juris ordini legitimo anteponere * Recepti enim eſſe juris, recuperantem ſua per vim, omiſſo juris ordine, jus omne, quod habuerit perdere. [:] Societate quidé, fœderibus, ac amicitia propiore, &, dubio procul, quam ullum aliud regnum arctiore, cum Germania Bojemiam jam olim coiſſe, ſed ſocietatem tamen ac amicitiam iſtam nihil, vel Germanici, vel Bojemici populi majeſtati, legibus, juribus, moribus, libertati, derogare. Hos intra fines ſtetiſſe ſemper utraque in gente concordiam, quos, quoties pars alterutra (velut, cum amicorum alius alio eſt potentior, non raro leonina eſſe ſolet ſocietas) transgredi eſt viſa, hoſtilitati ac bello viam fuiſſe patefactam. Exempla eſſe in promptu. Cum Henricus III. (*ann.* 1040.) manubias Polonicas à Brzetiſlao repeteret, Lotharius (*ann.* 1126.) æmulum dignitatis Sobiſlao opponeret, Albertus I. (*ann.* 1304.) minerarum decimas à Wenceſlao II. exigeret, ideoque primus jus armorum, ſecundus jus diſtribuendorum munerum, tertius

* *l. exſtat ff. quod met. cauſ.* [:] *l. ſi quis in tantam C. unde vi.*

tertius denique jus argentinæ, Bojemis imminuere vellet, bella ſtatim exarſiſſe, in quibus pacis ac concordiæ turbatores Cæſares, cladibus memorabilibus in Bojemia acceptis, ab iniquis attentatis deſiſtere, & ſarciendæ amicitiæ priori ſincerius operam dare, ſunt aſſuefacti.

XVI. Vindicandæ denique à Germanica ſervitvte Bojemorum principum dignitatis documentum etiam ſuggerere, ipſorum *αὐτονομίαν*, & uſitata apud reges populosque liberos majeſtatis jura, Eccleſiaſtica pariter & civilia. De omnibus iis principes ac populũ Bojemiæ habuiſſe ſemper, & adhuc habere, plenam diſponendi, ordinandi, conſtituendi, & adminiſtrandi poteſtatem. Vix aliquid eſſe, quod vel cultu DEI conſtituendo, vel juſtitia & externa diſciplina, pace & tranquiilitate publica conſervanda, vel juſte promovendis regnicolarum commodis, & avertendis incommodis, poſſint in regnis ſuis, Daniæ, Vngariæ, Poloniæ reges, quod non ſimiliter Bojemiæ principibus in Bojemia facere ſit integrum; nec quicquam eſſe, in quo ſe ad Germanici imperii ordinationes componere habeant neceſse. Patriis, non peregrinis ullis motibus definitam ipſos habere curam integram legum & judiciorum, diſtribuendarum pœnarum &

præmio-

præmiorum, ſecuritatis publicæ, belli gerendi, populi extranei ſibi conſociandi, quin & jus commerciorum ordinandorum, monetæ, idiomatis, linguæ: diſtribuendorum munerum privilegiorumque, mutuæ defenſionis ac auxilii, bonorum regni cuſtodiendorum, comitiorum indicendorum, & ſi quæ ſunt alia, quæ Politici inter majeſtatis jura referre velint.

XVII. Nihil ad rē facere ſi quis obtundat, iſtam tā in alto collocatā à patronis ſuis Bojemæ gentis majeſtatem loco moveri prorſus, ac in ordinem cogi, ſimul ac oculos quis convertit ad onus tributi, quod inde à Caroli M. vel ad minimum ab Ottonis Magni ævo, Impp. Germanicis in ſingulos annos pendere cogebantur principes Bojemi, vel ad ſervitium, quod inaugurationis cauſſa Romam petentibus Romanis Regibus Friderici III. decreto præſtare jubentur; cumque cogitat, jura quibus antecellere dicuntur, pleriſque in Germania principibus cum iis eſſe communia. Nam quod ad tributum attinet, ex ejus penſione non neceſſario ad clientelam vel ſervitutem aliquam conſectarium ſtrui. Non ſolos enim clientes, vel δορχουλύους ac dedititios, id genus onera ſubire, verum quandoque etiam vicinos juris alioquin ſui

popu-

populos: hoc tamen intereſſe, quod id illi luant ex debito, hi ex pacto. Alioquin, ſi omnes qui tributa pendunt, vaſalli propterea fiant, judicandum omnino eſſe, ipſos quoque Germanos veteres, non ſolum Francorum, ut Helmoldus (*a*) refert, ſed & Danorum, olim vaſallos fuiſſe, quos ſepties, ſub jugum miſſos, majoribus ſuis Daniæ regibus ſub tributo ſerviiſſe, ſcribit Ericus Rex. (*b*) Non putaſſe ſibi indecorum pacem tributis redimere, ipſos etiam Romanorum Impp. (*c*) Gallum à Scythis; Sigiſmundum, Ferdin.I. Rudolphum II. & alios, à Turcis: ſic hodieque eam ab iiſdem Turcis redimere Polonos & Venetos, nullo *αὐτονομίας* ſuæ præjudicio. Idem de centum quinquaginta, ſive armigeris ſive argenti marcis, quibus Romam ad inaugurationem profecturi Germani reges, à Bojemis principibus honorari aliquando conſueverunt, eſſe ſentiendum. Veri haudquaquam eſſe ſimile, ut cuiquam poſſit eſſe ignotum, ejuſmodi onera à doctis, qui *κυρίως* & quod res eſt loquuntur *penſiones* vocari, non *tributa*.*

Iura

(*a*) *Chron. Slav. lib. 1. cap. 3.* (*b*) *Hiſtor. gent. Dan. Erici Regis.* (*c*) *Zoſimus hiſt. lib. 1.* * *Bodin. de Repub. lib. 5. cap. 6*

Iura vero majeſtatis, quæ apud Bojemos ſunt in uſu, multo quam principum in Germania eſſe ampliora, auguſtiora, ac liberiora. Quamvis enim negari nec poſſit nec debeat, Germanos proceres, multo quam Hiſpanos meliore eſſe conditione, in multa libertate vivere, & quaſi diviſo cum regibus ſuis imperio, de ipſorum majeſtate pleraque quaſi participare: jura tamen iſta, ſplendori ac magnitudini regum Bojemiæ æquiparari neutiquam poſſe, ut de quibus authoritate & arbitrio princeps quiſque ſuo, (quemadmodum in Bojemia fit,) in ſua provincia ac territorio, nihil quod non, vel publice approbatis Imperii Receſſibus congruat, vel communi Ordd. judicio prius conſtituatur, rogare, ſancire, præſcribere, poſſit. Non debere igitur, quantumvis inſignes Germanorum principum prærogativas, regum Bojemorum abſoluto majeſtatis juri æquiparari. Atque hæc ſunt, quæ in hac de Statu Bojemiæ inter Germanos Bojemoſque nonnullos controverſa quæſtione, in medium ſolere adduci obſervavimus; de quibus, quia altioris ſunt indaginis, decernere, cum muneris noſtri eſſe non arbitremur, Lectori æquo, & ei, in cujus foro res tantas cognoſci, vel ex partium compromiſſo, vel de jure, oporteat, judicium omne relinquimus integrum.

Cap. IV.

De Incolis Bojemiæ & eorum moribus.

I. IN enarrandis ut aliarum gentium, ita, cum veterum, tum qui nunc ſunt, Bojemorum originibus, in nullo impingere vel hallucinari, res eſt ſi non ob perplexitatem, & hiſtoricorum diſſidendentia judicia impoſſibilis, at talis certe, quæ ingenii captum noſtri ſuperat. Eam nos intactam ſane relinquere voluiſſemus, ſi non balbutire, quod aliis impune licuit, nobis quoque licere putaſſemus. Agemus igitur, partim aliorum veſtigia, partim judicium noſtrum ſequuti, primum de veteribus, tandem vero de his ipſis, qui ad hoc adhuc tempus eam incolunt, Bojemiæ terræ populis. Nullos autem, qui commemorentur à ſcriptoribus notæ probatioris, poſſumus obſervare vetuſtiores hujus terræ incolas, quam qui primi nomen ei leguntur indidiſſe. Hos perhibent cognomento Bojos dictos, genteque & lingua Gallos fuiſſe, * ac in Gallia Cis Alpina ſive Celtica,

---

* *Strabo Geogr. lib. 5.*

tica, inter Padum & Trebiam ſedes quondam habuiſſe, cum tamen Romanorum armis eſſent à Iulio Cæſare victi, ex iis exceſſiſſe, & incincatos Hercyniæ ſilvæ campos incolere cœpiſſe. Superveniſſe tandem, excitos à Marobudo duce Quados ſeu Squados & Marcomanos vel Moravos gentem Suevicam, qui Bojos incurſionibus perpetuis infeſtabant, nec uſum ſeu culturam terræ quietam ipſis relinquere volebant. Bojos itaque Marcomanorum iſtorum violentiæ ceſſiſſe, & Bojemia relicta, ad Danubium in vicino Norico conſediſſe, pro Bojiſque Bojoaros, & corrupta poſtmodum ab Hunnis vel Avaribus voce, Bavaros vocari voluiſſe.

II. Marobudum vero, occupatis habitis pro derelicto (quos prædiximus) locis, finitimos omnes, aut bello domuiſſe, *aut conditionibus juris ſui feciſſe; corpus ſuum cuſtodia, tum imperium perpetuis exercitiis pene ad Romanæ diſciplinæ formam redactum, brevi in eminens & Romano quoque imperio timendum perduxiſſe faſtigium.* * Hoc rege, & poſt ejus mortem procreatis ex ejus ſtirpe ſucceſſoribus regnum ab eo conſtitutum tenentibus, Moravos fere uſque ad

* *Vellej. Paterc. libr. hiſt. 2.*

ad Nervæ Trajanive ætatem in Romanorum gratia ac amicitia perſtitiſſe, vimque & potentiam ex authoritate Romana participaſſe, armis interdum, ſæpius pecunia adjutos. Exſtincta demum Marobudi ſtirpe, externos homines ad Regnum fuiſſe admiſſos, à quibus offenſi Romani Impp. arma corripuerint, cæſoſque & diſſipatos multis ac ingentibus cladibus Marcomanos, & ad paucitatem redegerint, & ſuos ſe intra fines continere coëgerint. Paucitate igitur ſua, & Romani dominatus metu terrefactos Marcomanos, Vindorum, Vandalos ab aliis appellatos populos, ex Sarmatia, à Mæotide lacu ad quærendum novas ſedes effuſos, & propter Viſtulam incerto tum late oberrantes, in terras ſuas invitaſſe, ac in ſocietatem fortunæque communionem admiſiſſe. Ex hac diſcretorum gente & lingua populorum commixtione, factum eſſe ut ſermo cultuſq; Suevicus, (idiotiſmum enim ſuum Suevos habuiſſe ex Tacito * cognoſcimus, ſed Germanico is, an Gallico veteri, propior fuerit ignoramus,) ſenſim apud Marcomanos obſoleverit, illatuſque cum colonis novis Slavicus inoleverit. Cum vero gens Vandala, ut ex Iornan-

K de,

* *de morib. German.*

de * & Procopio diſcimus, vexatis prius bello perſæpe, ut quique proximi erant, Germanis, de Conſtantini Imp. aſſenſu, meliorum ſedium appetentia, ex Viſtulæ ac Baltici maris ora profectionem in Pannoniam decreviſſet, conjunxiſſe cum ipſis ſtudia permultam ex Marcomanicarum terrarum, inprimis vero earum, quæ ad utramque Albis Oderæque ripam ſunt, incolis, voluntariam cognati generis juventutem, ac vacuis; pleriſque in locis, derelictis ſuis ſedibus, Vandalorum ducum auſpicia, cum uxoribus & liberis eſſe ſequutam. Exhauſtam igitur hac ratione hominibus quoque, ac cultoribus magna ſui parte deſtitutam Bojemiam, ſilvis horrere cœpiſſe, ac feris magis quam viris domicilium præbuiſſe.

III. Et hi priſcis temporibus fuerunt Bojemiæ incolæ, à quibus habitatam olim eam fuiſſe accepimus: de poſterioris temporis colonis, deque iis, qui hactenus eam incolere non deſierunt, verba pauca, quam multa, facere, inſtituto noſtro convenientius, & iis qui accuratam Martini Cromeri hiſtorici Poloni (:) ea de re diſputationem, vel non ita pridem (*ann.* 1614. 1615.) emiſſas ex Academia Pragenſi

* *de rebus Geticis.* (:) *lib.* 1. *cap.* 14. 15. 16.

genſi à Matthia Sudetino I.C. theſes, legunt, gratius fore judicamus. In eo ſane omnes conveniunt, homines, qui poſt Valentiniani Imp. & Attilæ Hunni tempora, vacuam & deſertam à Vindo-Suevis iſtam regionem, ex jure gentium primi occuparunt, ut ii quoque ſunt, qui hactenus eam inhabitant, gente ac lingua Slavos non Sclavos fuiſſe. Vnde vero, vel ex quo orbis angulo prodierint, non inter omnes perinde convenit. Complures ex Croatia, nonnulli ex Ruſſia huc commigraſſe ajunt. * Venerunt autem, Czecho & fratre Lecho ducibus in Moraviam primum, incertum quam magna, ſed numeroſa tamen, cum nobilitatis tum plebis ignobilis, multitudine: cumque eam linguæ ſuæ populo plenam offendiſſent, ac de Bojemiam incolentium Vindorum popularium ſuorum raritate edocti eſſent, recta eo contenderunt, diiſque penatibus ſuis ad locum, ubi Vultava in Albim ingreditur, depoſitis, circa montem, qui hactenus *Rzjp*, hoc eſt collis, itemque *Zrzjt*, hoc eſt

 ſpecula,

* *M. Petr. Codicillus ann.* 278. *MS. Anonym.* 450. *Bernard. Vapovius ann.* 550. *Martin. Cuthenus ann.* 639. *Dubrav. hiſt. Bojem. lib.* 1. *Hagecus in procemio ann.* 644.

ſpecula, appellatur, ſedem lari figendo delegerunt. Exterriti quidem advenarum novorum metu, priores ſparſim per tuguria latitantes incolæ, primum ſe in familiares ſpecus abdiderunt, ſed cum ex ſermonis cultuſque cognatione, populares ſuos eſſe cognoviſſent, mutuo hoſpites ſalutarunt, hoſpitalibuſque donis, lacte, caſeo, carne, honorarunt, quin & poſt cognitam adventus cauſſam, in perluſtranda, quaqua verſum regione, duces ſe eis obtulerunt. Ex eo factum, ut brevi omnis veteris & novi populi multitudo, contracta ex quotidiana converſatione amicitia ac familiaritate, in unam eandemque gentem coaluerit, & more Slavinis, libertatis contentiſſime ſtudioſis gentibus cæteris uſitato, Czechi ſe ducis paternæ, magis quam herili gubernationi ſubmiſerit, quinetiam, ex ejus nomine, cognomentum Czechorum aſſumſerit.

IV. Durat adhuc eadem, ut gens, ita & cognominatio. Qui etſi à Germanis lingua vernacula *Bohemen*, Latina Boëmi, vel Bohemi, Bojemive, vocentur, ipſi tamen Czechowe dici malunt, & à Slavice loquentibus omnibus, imo & ab Vngaris Græciſq; recentioribus, ſic quoque appellantur * Bojemos vero, vel Bohe-

* *Bonſin. de Rep. Vng. paſſim.*

Bohemos quoties ipſi ſe vocant, reſpiciunt, non ad Bojos incolas illos regionis ſuæ priſcos; * ſed (quemadmodum Silvius (:) id jam olim obſervavit) ad nativas Slavicæ linguæ voces *Boj*, quod pugnam, vel *Buh*, quod Deum, & *Muz* quod virum ſignificat; viros nempe eſſe ſe pugnaces & divinos innuere volentes. Sermo illorum à Ruſſorum, Polonorum, Croatarum, Vinidorum, cæterarumque Slavici nominis gentium ſermone, dialecto ſaltem differt: qui quia elegans, copioſus, ſuavis, grandis eſt, & ad quarumvis materiarum expoſitionem ſatis commodus, (?) majores noſtri in eo ornando, perpoliendo, augendo, & ad poſteritatem propagando, præcipue ac feliciter elaborarunt, imo ne neglectui haberetur, legibus caverunt. (!) Verum quam ii in eo excolendo, ac in nativa puritate conſervando accurati fuerunt; tam ætas hæc degener, in fœdando, inquinando, attenuando, & oblivione

 æterna

---

* *Lacn. Chalcondylas, hiſt. rer. Turcicar. lib. 2.* (:) *hiſtor. Bojem. cap. 5.* (?) *M. Daniel præfat. in Silvam quadriling.* (!) *Ius provinc. B. 32. Municipale; B. 8. Comitia an. 1615. M. Ioh. Huß. Exegeſ. in Decalog. cap. 40.*

æterna damnando eſt impudens: Etenim quam nec in vitio ponunt pleriq; omnes, nec indecorum eſſe putant, materna in lingua paſſim ridicule σολοικίζειν, tam decorum ac feſtivum eſſe ſomniant, ad populum Bojemicum effuſiſſime βαρβαρίζειν. Ruſticum opinione illorum eſt os pariter & calamus omnis, qui non peregrini idiotiſmi ſubinde coacervatis centonibus ad faſtidium exuberet. Coërcendis θρασυγλώττοις & φιλοσολοίκοις iſtis, non uno me hercle Valla haberemus nunc Bojemi opus & Linacro. Sed hæc παρέργως: præſtat mores noſtros enarrare.

V. Et vitiis gens noſtra urgetur, & virtutibus excellit. Vix enim quiſquam credat, aliquam hominum multitudinem reperiri, in qua omnes, vel prorſus ſint mali vel prorſus boni; quique omnes pariter mereantur vel commendari vel vituperari. Notarunt in Bojemis vitia hiſtorici varii varia. Imp. Frider. I. feritatem, (a) Friſingenſis, (b) Helmoldus, (c) Silvius, (d) Bartolinus (e) rapa-

(a) *Goldaſt. Tom. Conſt. III. pag.* 362.
(b) *Otto Friſi. de geſt. Frid. I. l.* 1. *c.* 16.
(c) *Helmol. Chr. Slav. l.* 1. *c.* 1. (d) *Æn. Silv. Hiſt. Boj. c.* 1. (e) *Ricard. Bartol. Auſtriad. lib.* 8.

rapacitatem in bellis, & truculentiam, Thurocius *(f)* furorem, Bonfinius *(g)* inediæ, ſitis, ſudoris, ac ſqualoris caſtrenſis impatientiam, Chronici, quod Aulæ regiæ vocatur, Anonymus author, *(h)* novitatis appetentiam, ac in veſtibus capillitiique cultu, verſatile ingenium, bibacitatem vero plerique omnes. Cromerus *(i)* gentem glorioſam, Haſſenſteinius Baro *(k)* ſemper belli, quam pacis avidiorem, vocat. Quæ vitia, ſi quidem jam tum melioribus adhuc ſeculis illis, tam adulta fuerunt, quid de his quæ, ſequiori hoc & plusquam diſſoluto ævo, haud parva incrementa acceperunt, ſcripturos, ſi reviviſcerent, exiſtimamus cenſores illos non omnino iniquos? Nihil tamen interea vetat, quo minus ſentiamus, magiſtras vitiorum iſtorum nobis fuiſſe gentes illas ipſas, ex quibus viri, à quibus ſic ſumus notati, originem habuerunt. Homines Germani, inquietos, ſeditioſosque natura, & (quod convitium impu-

 dens

(f) *Ioh. Thuroc. Chron. Ung. part. 2. cap. 63.* (g) *Anton. Bonfin. Decad. 4. lib. 12.* (h) *Chron. Aul. reg. part. 2. cap. 23,* (i) *Mart. Crom. Polon. Hiſt. lib. 9.* (k) *Bohuſl. Haſſenſt. epiſt. ad Vladiſl. Regem.*

dens eſt) Regum proditores ac interfe-ctores eſſe blaterant. Bebelius (*l*) convi-tiator malevolus, Apoſtatas nos vocat, gentemque rebellem, nec veretur con-citandis in excidium noſtrum principi-bus Germanis, claſſicum canere. Vir-tutes vero commendatæ, in Bojemis ſunt, ab Helmoldo (*m*) hoſpitalitas, ac in bellicis congreſſibus fortitudo, à Dubra-vio (*n*) magnanimitas & virium fidu-cia, à Silvio (*o*) pactorum conventorum tenax obſervantia. Bonfinio (*o*) ſunt genus hominum Martiale & natum ul-tro ad bellum. Diſſimulari ſane neuti-quam poteſt, vel plura in nobis, vel certe tam multa, quæ reprehendat, repertu-rum, veterem Satyricum noſtratem Ni-thardum, quam multa, quæ laudaret, reperit Bojemiæ & procerum noſtrorum encomiaſtes Hieronimus Balbus, I. C. poëtaque Italus, ſi reditum in vitam u-trique fatum vellet concedere. Sicut enim falſus poëta is non eſt, qui (*p*)

„—*Ser-*

(l) *Henr. Bebel. Hecatoſticho de vict. Max. cont. Bohem.* (m) *Helmol. Chron. Slav. lib.* 1. *cap.* 1. 83. (n) *Hiſtor. Bojem. lib.* 1. (o) *Hiſtor. Bojem. cap.* 1. (p) *Decad.* 2. *lib.* 6. *Item. Decad.* 4. *lib.* 2. 5. 6.

,, —— *Servant* inquit *ſua pecta Bohemi*, Et,

,, —— *Truces gens haud ſpernenda Bohemi:* ita nec

ineptus ille fuit, vel pictor, qui depictis in veſtibus habitu patrio cujusque gentis viri & fœminæ imaginibus, Bojemum ſolum fertur nudum, panni faſcem ad pedes habentem, finxiſſe & dixiſſe, relinqui ab ſe ipſi liberum, ut, cum cultu identidem alio atque alio gaudeat, pro arbitrio ſe, ac prout velit, ipſe conveſtiat; (q) vel Cenſor, qui proverbium in nos evibravit,

,, *Eosdem habet cum ſimia*
,, *Mores ferox Bojemia,*
,, *Quæ facta viderit facit*
,, *Cultumque priſcos abjicit.*

VI. Ipſi mihi ſi ſit, quod ſentio, dicendum, dixerim, Bojemum præter vitia jam enumerata virtutesque, eſſe, ut plurimum, rerum peregrinarum conſectatorem & admiratorem, patriarum vero & domi naſcentium faſtidioſum æſtimatorem ac contemptorem, fortunæ cum adverſæ tum ſecundæ, habere ſocios quam plurimos geſtientem, diſciplinæ ſeverioris impatientem, dum hilarus eſt tractabilem, dum mæret ſto-

(q) *Hagecius ad ann. 1367.*

machoſum, dum eſurit, non cantillantem, (quod Germanus habet in more) ſed indignantem, non tam ingenio judicioque quam induſtria deſtitutum, in inimicitiis tum ſuſcipiendis tum deponendis tardiuſculum, (r) bello primum quaſi indocilem, poſtmodum perquam habilem & impavidum; inter gentes ἑτερογλώττους Gallis, Britannis, Italis, Vngaris, quam cæteris, ſociabiliorem: Polonos vero fratrum loco habentem, ut ὁμογλώττους. Quæ ſane ſi dixero, de Bojemiæ tum incolis, tum moribus, verba me ſatis multa feciſſe non dubitavero.

CAP. V.

De Regimine Politico in Bojemia.

I. REſumpub. adminiſtrandarum genera, & diligenter à politicis ſunt explicata, & vulgo jam ꝗ udum nota. Bojemi tempore omni, quo uſu ſemel captam, poſſeſſamque hactenus regionē incoluerunt, unius fere, temperato tamen, & quodammodo cum optimatibus terræ diviſo imperio,

(r) Hagec. in ann. 1407.

tio, voluerunt gubernari, niſi quod poſt morte abruptum principum regimen, ter forte vel quater, incertus aliquandiu, & quaſi arbitrarius, aut timocraticus fuit inter ipſos reipub, ſtatus. Vnius autem illius, qui rempub. Bojemam geſſit dignitas, cum tempore variavit. Non enim à principio tanta, quãta nunc eſt, fuit. Quibusdam quaſi gradibus ad hoc culmen aſcendit.

II. Populus, qui primus, ut diximus, cum Czecho, Bojemiam colere cœpit, & gentem noſtram condidit, erant homines probitatis admirandæ, fideles inter ſe ac concordes, continentesque: nemo qui alteri noceret, vel injuriam faceret,* nemo qui, *hoc meum eſt,* dicere ſciret, fuit; ὁμοσίπυοι, & ὁμόκαπνοι, quoad fieri potuit, erant, in commune ſatagebant, quicquid habebant, noſtrum vocabant. (:) Æquo igitur jure, ac ſine ſuperciliosa dominatus ambitione, vitam agebant. Vel nihil, vel modicum erat de quo certarent, aut in factiones diſcederent. Alebat præterea mutuam inter illos concordiam, quod externis nationibus, quæ aut lingua, aut moribus eſſent diſcordes, nullis adhuc immixti, ſed

gente

* *Coſmas Chr. l. 1. Chr. Boleſlav. c. 2.*

(:) *Ioh. Dubravius hiſt. Boj. lib. 1.*

gente & ſermone, & inſtitutis pares, Bojemiam inhabitabant, in eaque ſocietate & inter ſe conjunctione, quam inter ſimiles natura conciliare ſolet, magno cum conſenſu acquieſcebant. * Unde factum eſt ut Czechi monitoris ac rerum moderatoris, velut quadam patria authoritate contenti, magiſtratu alio, qui poteſtate vel jurisdictione aliqua eminentiore multitudini præeſſet, neutiquam haberent opus. Quamdiu igitur Czechus in vivis fuit, œconomicus, ut ita loquar, fuit in repub. Bojema, magis quam regius principatus.

III. Czecho mortuo, perſtitit aliquandiu populus Bojemus in beata illa ac turbatum neſcia ſimplicitate, concordia, & æquabili ſocietate; Rex ipſe ſibi quisque fuit. Poſteaquam vero cœperunt homines peregrini commerciorum cauſſa ex Moravia, Norico, & Pannonia in Bojemiam commeare, & alii agreſtem populi vitam faſtidire, alii communem agrorum & nonnullarum aliarum rerum uſum irridere, alii furto rapinave tranquillitatem publicam turbare, tum miſceri cuncta inſolitis concionibus, turbulentis cœtibus, & rixoſis contentionibus. Cumque nemo eſſet, quem revereren-

* *Ioh. Dubravius Hiſt. Boj. lib. 1.*

terentur mali, implorarent vindicem boni, quique authoritate ſua vulneribus reipub. poſſet mederi, defatigata victaque tandem malis tam pertinacibus multitudo omnis, cladi internecinæ antevertere conſtituit, & ad reparandum, via à Czecho jam pridem commonſtrata, reipub. ſtatum, animum rurſus convertit. Mature itaque capto conſilio, placuit unum aliquem virtute præſtantem, bonum, juſtum, ac multitudini maxime gratum, ex ſua gente virum, Czecho ſurrogare, auctaque pro temporum ratione aliquantum ipſius dignitate & poteſtate, rerum ipſi ſummam committere. Publico igitur conventu & cõcordibus populi ſuffragiis, in oculis Supani & Tureſci fratrum, qui ſanguine Czechum attingebant, deferebatur regimen ad Crocum, tum quidem adhuc juvenem, ſed qui Czecho ſeni quondam, ob egregias animi dotes carus, & multitudini ob divinationis auguriorumq; ſcientiam ſingularem, inprimis acceptus habebatur. Accepit autem à populo reipub. adminiſtrandæ poteſtatem Crocus, non ut princeps, qui ex arbitrio ſuo imperaret, ſed ut Prætor, qui ex æquo & bono jus diceret. * Nondum enim ullæ exſtabant ſcriptæ

* *Silvius. Dubravius.*

ſcriptæ leges, ſed id vim legis habebat, quod conſuetudine moribusque populi eſſet approbatum. Et quia novi ſubinde graveſque emergebant caſus; quibus decidendis nec conſuetudo quicquam tum adhuc ſuggerebat, nec unius judicium ſuffecturũ videbatur; addere quoque Croco placuit ex optimatibus quaſi Senatores aliquot, rerum uſu & experientia præſtantes, qui lites cognoſcenti ipſi pro tribunali aſſiderent, & quoties res difficilior occurriſſet, capita cum eo conferrent. Atque hic ſecundus jam fuit creſcentis in Bojemia majeſtatis gradus.

IV. Adminiſtravit ergo Prætoria iſta ac νόμων δημιουργικῇ authoritate remp. populi ſui Crocus ille, ejusque, cognominis patri filius, & neptis Libuſſa, alius poſt alium, tantiſper dum accepta à patribus morum ſimplicitas, frugalitas, ſatagendique in commune diligentia, in uſu ac obſervantia fuit: cum vero commodum privatum publico anteponere, & habendi amore prius ignoto ardere didiciſſent in populo plerique, tum lites ex litibus ſeri, ac deferri antehac ſolitus honos & obſequium magiſtratui denegari, adeoq; moderatum hoc ac lene regimen à potentioribus deſpicatui haberi, ab infirmioribus vero injuriis, quas patiebãtur, remedium non invenientibus,

princeps qui νεῦρα ἐπὶ ἀδικοῦντας haberet, & potentia eſſet inſtructior, optari cœpit. Æſchyl. οὐδὲν ὄφελος πολιτείας μὴ ἐχούσης νεῦρα ἐπὶ ἀδικοῦντας. Rebus novandis non ultimam quoque cauſſam objiciebat imperium muliebre, quod permulti, ut viris indignum, pudendum, gentiumque cæterarum moribus improbatum, peroſi, ferri diutius nec debere, nec abſque dedecore poſse, vociferabantur.* Corrigendum itaque errorem, & Libuſsæ viragini, quam non bene conſulti rebus præfeciſsent, poteſtatem abrogandam, virumque qui publico omnium conſenſu principatu dignus videretur, tranſlata in ipſum uxoria dignitate, matrimonio ipſi jungendum. Hoc Libuſsa comperto, metuens ne viro forte, quem nollet, nubere cogeretur, conventum indicit, & concione advocata, pro ſe, ſuisque geſtæ reipub. rationibus, oratione jam ad gravitatem compoſita, jam apologis temperata, verba diligenter facit, ſi forte multitudinem adhuc tum fluctuantē ab incæpto avertere, & dignitatem præſentem ſuam, ſtatumque, cum bona univerſorum gratia prorogare poſset. Verum cum ſurdis fabulam narrari animadverteret, orare in-

* *Hagecus ad ann. 715. 720.*

re inſtitit, ut ultro vellent rem eam ſuæ fidei curæq; committere, & virum, qui Bojemiæ cum imperio præeſset, quemque ipſa maritum habere dedignari non poſset, Diis potius, (vates enim fuit, ſortilega, & fatidica) quam hominibus authoribus creare. Cum auté conſilium aſsenſu comprobaſsent, eique populo principis, ſibi vero mariti legendi, poteſtatem feciſsent, poſtridie omnes ad audiendum oraculum, quod Dii per nocturna ſacrificia facti propitii, de principe futuro ediderint, reverti jubet. Reverſis poſtridie ad horam omnibus, & Deorum reſponſum à Libuſsa efflagitantibus, progreſsa illa cum puellis in medium: *Quod bonum fauſtumque, & felix ſit,* inquit, *viri Bojemi, maritum mihi Dii, vobis principem, dant virum indigenam, Przemyſlum nomine. Legatos igitur actutum deligite, qui illum adeant, principemque conſalutatum in arcem Wyſſehradum deducant.* Deliguntur ergo decem ex omni numero primores, Libuſsæque ſiſtuntur, cognituri, quo loco quærendus eſset Przemyſlus. His illa: *Candidus hic,* inquit, *aſturco meus, vobis viam præibit, & principem veſtrum, ad ejus genua provolutus, indicabit; hunc vos ſequimini.* His dictis, & data legatis, qua Przemyſlum
indue-

induerent, veſte precioſa, equum dimittit.

V. Faciunt juſſa illi, & equi ad Aquilones curſum movétis veſtigia premunt. Qua iter habuerint, vici ad Bilinam amnem à veteribus exſtructi oſtendunt. *Brozanky*, *Hlinany*, *Rzehlovice*, ab equi hujus effectis, videlicet, vadatione ſeu merſatione, in limo volutatione, & hinnitu dicti. Appropinquans tandem Stadicio vico equus, de via deflectit, & ad virum, vervactum quoddam bubus duobus proſcindentem, propius accedit, poplitesque ei ac cervicem, quaſi venerabundus, ſubmittit. Quo legati viſo, accedunt & ipſi, viroque, poſt reverenter habitum honorem, unde, à quo, & quid veniant, exponunt. Is cognita adventus cauſſa ad præſtigias quaſdam (vatos enim & ipſe ac divinandi ſciens fuit) confugit; iis demum fine poſtmodum facto, ad legatos converſus: *Cedamus* inquit, *pareamusque numini, ab aratro nos ad ſolium principale vocanti: Libuſſam, natam loco illuſtri puellam, fortunatis hymeneis nobis conjungemus, conſentientibusque populi univerſi votis datos imperii Bojemici faſces viriliter capeſſemus.* Læti hoc reſponſo legati, veſtem, quam à Libuſſa acceperant, confeſtim promunt, indutumque ea principem

equo imponunt, & ut in Wyſſehradum arcem pergere cum ipſis velit, orant. Impetrant quod orant, Wyſſehradoque tandem propinquantes *Lybuſſam cum omni gynæceo, & effuſos in occurſum principis proceres populique turbam ingentem obviam cernunt. Exceptus igitur feſtis acclamationibus Przemyſlus, in arcem introducitur, & Lybuſſa ſolenni ritu in uxorem ducta, non modo, ut deceſsores, judex, rector, protector, verum & princeps ac dominus, (*ann.* 722.) ab omnbus ſalutatur; atque ut nè qua in principum inaugurationibus ſolita adhiberi pompa, prætermiſsa videretur, dignitatis inſignia (in his erant Czechi veteris ſella, veſtis talaris, mitra ſcipioque,) pro more accepit.

VI. Rerum hoc modo potitus apud Bojemos Przemyſlus, magiſtratum, uxoris æque ac ſuo arbitrio geſſit, Bojemos, gentem feroculam, frænos pati, ac dicto audientes eſſe coëgit, legibus ab ſe poſitis, (quarum pleræque nec hodie obſoleverunt) conſtrinxit, & ut verbo uno dicamus, quid more patrisfamilias, ævo priore uſitata adminiſtrandæ reipub. procuratio, à recens invecto dominatu deſpotico diſtaret, ſero intelligere docuit. Vnde videmus, tertium hunc fuiſſe altius connitentis inter Bojemos principum

pum majeſtatis gradum. At vero ulius conſortis in imperio præter uxorem impatiens fuit, nec poteſtatem ſuam ullis cancellis circumſcribi tulit Przemyſlus, cum tamen mortem Lybuſſa obiſſet, & ipſe jam quoq; ætate vergeret, tum Waſta duce excitati muliebres motus diuturni, tum aliis etiam de cauſſis fœcunda turbarum ſeges, fecit ei regimen ferendo difficile, ac valde oneroſum. Advocatis igitur in conſilium nobilioribus, quos jam tum quoque homines noſtri *Zemany* & *Wladyky* vocabant, (*a*) delectos communibus omnium ſuffragiis, paucos aliquot locupletiores in ſocietatem oneris adſcivit, ita tamen, ut arduis ſaltem ac difficilioribus in rebus conſilio ipſorum & opera uteretur, non ut dignitatem cum ipſis ſuam communicaret. Vocavit autem illos *Lopoty*, à curarum anxietate, quos ætas poſterior *Vrzedniky Zemske*, cognominare maluit. Latinis, proceres, primores, optimates, ſolent dici. Horum de numero erant Doliſlaus, Ctiradus, Milauſſius, Hynchuvogius, Vurſſus, & alii, quorum nomina ignorantur.

VII. Gubernabatur porro, conſtanter in hoc ſplendoris faſtigio conſiſten-

(*a*) *Hagecus ad an.* 720. & 1072.

te, Przemyſli auſpiciis introducto dominatu iſto deſpotico, reſp. Bojemorum ab invicem ſuccedentibus Przemyſli & Libuſſæ nepotibus pluſquam trecentos & ſexaginta annos continuos, ad id videlicet uſque tempus, quó manus quadringentis marcis perunctus, Germanorum Imp. Cæſ. Henricus ejus nominis IV. Herbipoli, vel Moguntiæ, ut perhibent alii, principum Imperii conventum agens, (*ann.* 1082. vel (ut quidam volunt) 1072.) Coſmas (*b* Wratiſlao Duci, Brzetiſlai Pugnacis filio, dignitatem auxit, & corona capiti impoſita, regem ex Duce creavit. Quartus ergò hic fuit amplificatæ ſummo apud Bojemos magiſtratui majeſtatis gradus, in quo illa, (niſi quod poſt Wratiſlai Wenceſlai IV. Albertique Regg. obitus, interrupta quodammodo fuit) ſextum jam ſeculum numerans, hodieque conſiſtit. Non diſputamus jam, illata in Bojemiam dignitate illa regia, & eam conſequuta Wratiſlai Regis multo quam unquam frequentiore, cum principibus Germanis converſatione, aulæque imperialis conſectatione, melior ſit an deterior facta provinciæ & incolarum conditio: Principi illa forſan honorificentior, quam reipub. utilior;

(*b*) *Michov.lib.3.cap.4.*

lior; vel, qua liber ac juris ſui Simſon in inſidias Germanicas pelliceretur, Delila quædam doloſa fuiſſe videri poteſt. Suſpicari certe nihil prohibet, arripuiſſe inde Germanos captatam diu occaſionem arrogandæ Imperatoribus ſuis in Bojemiam ſupremæ poteſtatis, & ſpargendæ in vulgus opinionis, principes qui non regalia, quæ vocant, de manu Imp. accepiſſent, rebus in Bojemia legitime præeſſe non poſſe.

VIII. Quam latè vero vel olim patuerit, vel hodie pateat deſpotica illa regnantis apud Bojemos principis poteſtas, cum ex hinc inde collectis monumentis, quorum geſtarum in noſtra gente rerum deſcriptores meminerunt, tum inprimis ex legum regni fundamentalium ſanctionibus cognoſcitur. Conſtat enim ab ipſo etiam Przemyſlo, leges quibus Nezamyſlus filius poſteaquam ad reip. clavum perveniſſet, populum gubernare jubebatur, eſſe latas, rebuſque id tandem exigentibus, à provinciæ optimatibus, de principum aſsenſu paulatim cumulatas, ac conſuetudine obſervantiaque diuturna uſque adeo confirmatas, ut corpus reipub. univerſum iis velut baſi fundamentoque ſolido innixum, hactenus in ſtatu ſuo ſteterit inconcuſsum, nec ullus princeps novus, priuſquam in eas ſolenni

inauguratione, majorum more juraſſet, aditum ad gubernacula habere potuerit. Illæ etiamnum, ſicut principibus, ad tuendam dignitatis majeſtatem, continendumq; in officio populum ſerviunt, ita populo adverſus principum tyrannidem iniquitatemque omnem, præſidio ſunt. Permulta ſane principibus in moderanda ex arbitrio repub. illæ largiuntur, ſed nonnulla populo quoque, vel ſoli vindicant, vel cum principe communicant. Quæ quid vetent, quid ſanciant, ſi plenius cognoſcere quis velit, eum nos, ad repetitum ex vetuſtate & uſu magiſtro conſtitutionum provincialium codicem, ablegamus.

IX. Vetantur illarum authoritate Reges (*ar.* 2. 17. 19.) à regno quicquam abalienare pignorive dare, (*ar.* 3.) libertati regni legibuſve, ullo modo obrogare; (*ar.* 9.) præter Barones, Equites, Civitates, plures in Regnum Ordines invehere; (*ar.* 13. 28.) vaſallos de feudis Majoribus alibi quam in arce Pragenſi, vel, ut minimum, intra Bojemiæ fines, inveſtire; feuda item ipſa & clientelas, quæ ultra regni limites ſunt ſitæ, vendere, alienare, aut ab oneribus conſuetis quoquomodo liberare, (*ar.* 20.) nuntios, ſive de inſerendis, ſive de expungendis rebus quæ reipub, ſint, ad tabularii

bularii cuſtodes ordinare; *(ar.22.l.23.)* patrocinio, publicave fide ſua judicii provincialis juriſdictioni, vel poteſtati hæreditarii domini, quenquam eximere; *(ar.27.)* alienigenas ad arcium præfecturas vel publicas functiones ullas admovere; *(ar.29.)* præter morem priſcum, jura, & libertatem, militiam incolis imperare; *(ar. 23. l.5.)* in jus vocati judicium defugere, & ſi qua ſunt ſimilia. Contra vero habent Reges ex eadem provincialium conſtitutionum authoritate *(ar. 3.)* ſoli, plenum jus ac poteſtatem ſtatuendi, quod velint, de rebus quibuſvis, quæ tum conſervando, tum illuſtrando ſplendori majeſtatis regio, honeſteque augendis reipub. commodis conferant, nec ab inſtitutis moreque recepto diſſideant: Ideoque *(ar.4.)* comitia illi conventuſque Ordinum ſoli indicunt; *(ar. 12. 14. 15. 16. 19. l.42. n.1.)* nundinarum mercatuumque, condendorum privatim teſtamentorum, & metallifodinarum jura, vectigalia, portoria; nobilitatis inſignia; urbium arciumque tum ædificandarum muniendarumve, tum demoliendarum facultatem; redemptionem pignori creditoribus regiis datorum bonorum; clientelas item poſt defunctos abſque hærede poſſeſſores ad fiſcum devolutas; ut & bona

quomodolibet ἀδέσποτα ſive vacantia, multaſque, quibus volunt conferunt & largiuntur; (*ar.* 37.) incolas, qui regiis & reip. hoſtibus militant à militia avocant, eoſdemque niſi paruerint condemnant; (*ar.* Q. 11.) cœnobiorum monaſteriorumq; bona pro libitu vel diſtrahunt vel oppignorant; (*ar.* S. 10. 11.) perduelles, hoſteſque reipub. profeſſos, purgandi cauſſa Senatum poſtulantes, data ad tempus fide publica ſecuros præſtant; (*ar.* W. 2.) eruti ex fodinis auri argentique canonem ac emolumenta ſibi vendicant, & nonnulla id genus alia, voluntate imperioque abſoluto moderantur.

X. In cæteris vero limitata, vel cum optimatibus quodãmodo diviſa eſt ipſorum poteſtas & adminiſtratio. Leges enim de quibus loquimur, non parvis in rebus eandem eſſe volunt ampliſſimi Senatus & Regum in Bojemia libertatem, jus, & poteſtatem, permittuntque nominatim actoris arbitrió, utrum coram dicaſterio regni majore, an coram Rege ipſo velit cũ adverſario experiri; (*ar.* 6.) de capite & exiſtimatione, (*ar.* 22. X. 12.) de injuriis, (*ar.* O. 43.) de falſi crimine, (*ar.* 32.) de religionis approbatæ turbationibus, (*ar.* L. 40. S. 5.) de vi privata, (*ar.* O. 6. 7.) de reluendis pignoribus regiis; (*ar.* R. 21.) ſumendæ de

notorie maleficis ac ſceleratis vindictæ arma, æque regni Senatoribus ac Regibus in manus dant; ſicut Reges, ita & Senatores jubent, (*ar. I.*45.54.62.) pupillis tutores vel ætatis veniam, ſi opus ſit, dare, eorumque, ut & furioſorum, commodis invigilare, & ne qua expilandis, dilapidandis, diſtrahendiſve ipſorum hæreditatibus fraus iis à tutoribus vel curatoribus fiat, obicem ponere; (*ar. F.*15.) ſi quibus tranſumendorum ex tabulario de initis contractibus apographorum, (*ar. L.* 48.) quoties conſtituendorum ad lites procuratorum generalium, ſociis vel tutoribus; (*ar. I.*59.) quoties contrahendorum ingratorum agnatis matrimoniorum, virginibus pupillis, facultas eſt concedenda; (*ar. K.*7.) quoties ſunt ſororum innuptarum factæ cum fratribus de patrimonio tranſactiones confirmandæ; (*ar. K.*10.) quoties fraternitatis ſive conſortii, & rerũ communionis jura conferenda, parem in his omnibus faciunt provincialis judicii majoris, & Regum juriſdictionem.

XI. Vt communis ergo eſt in his omnibus Senatui ampliſſimo cum Regibus, neque his magis quam illis αὐθεντικῶς conceſſa decernendi ratio; ita ad Ordinum univerſorum, vel ad minimum ad Optimatum, primorumque volunta-

tes & conſilia, alligata eſt prorſus Regum voluntas, ſi quid novi (*ar.* 5. *B*.2.11.) in diſtribuendis, quæ terreſtria vocamus, muneribus, (aulica enim & fiſcalia, ut & minoris momenti miniſteria quævis, Rex, ut vult, libere diſtribuit,) (*ar. Z.* 4.) in rogandis vel abrogandis legibus; (*ar.* 17.) in alienandis, tranſcribendis, vel pactionibus ullis adſtringendis, inſertis in corpus coronæ Bojemicæ ab Imp. Cæſ. Carolo IV. opidis, arcibus, ditionibus, & provinciis; (*ar.* 18.) in facienda alienigenis emendorum in regno bonorum ſoli poteſtate; (*ar. L.* 6. 9. 10. 31.32.33.) in coërcendis ulciſcendiſve publicis hoſtibus, & eorum fautoribus, vel quavis alia vi armata, in vindicandis ab exteris injuriam paſſis, ut & liberandis in captivitatem abductis regni incolis; (*ar. D.*49.) in cogendis ad officium contumacibus juriſq; prævaricatoribus; (*ar. W.* 8. 15.) in ſtatuendo cudendæ monetæ modo & pretio; (*ar.* 10.) in cooptando in numerum judicum alicujus tribunalis, Regio cauſſarum patrono, (fiſcalem alias vocant,) ſi quid, inquam, in his cæteriſve majoris momenti negotiis Rex velit decernere novi, rem prius vel ad Ordines univerſos in comitiis, vel ad Optimates collegialiter, in conſiſtorio ſuo referre,

ferre, nec conſilium ipſorum modo ſed & aſſenſum exquirere habet neceſſe.

XII. Hæc igitur eſt gubernandæ apud Bojemos meos reipub. ratio, hic magiſtratus ſummus, hæc principum, hæc populi univerſi majeſtas. Ritus porro commendandæ principibus reip. ac in ipſorum inaugurationibus adhiberi ſolitus, non uniuſmodi ſemper fuit. Primis illis, ante & poſt Przemyſlum, temporibus, cum Bojema gens adhuc à Chriſtianorum ſacris erat aliena, breviſſimus is fuit & ſimpliciſſimus; apud novitios Chriſtianos, & ante quam reges regnarunt, aliquanto ſane ſplendidior, ſed non multum operoſus; poſt reges vero creatos, exemplo gentium aliarum evaſit cum apparatu magnificentior, tum feſtivitate, ſtipulationibuſque regum & populi mutuis, ſolennior. Priſci illi, ex gentiliſmo noſtri majores, & qui prius quam Epiſcopa Pragæ fuit erecta, ſub Chriſtianis aliquot principibus vixerunt, habuerunt ſatis convocata ad Gezercam, ſubiectum Wyſsehrado fontem, omni populi multitudine, prolatiſqne in medium, Libuſſæ ſolio, & Przemyſli mitra ducali, ac pera agreſti, cum factis querno robore calceis, duces novos, ſtipulata prius ab ipſis in gubernando patrii moris obſervantia, publice proclamare, in Libuſsæ

illud

illud ſolium collocare, peræque & calceorum agreſtium intuitu, ad originis tenuioris cõſiderationem & modeſtiam commonefactis, mitram ducalem ſolennibus cum acclamationibus, veneratione, ac obſequiorum conteſtationibus, in caput imponere. * Claudebant πανήγυριν iſtam epulæ, communis lætitiæ teſtes. Cum vero Chriſtiana religione gens eſset imbuta, & Epiſcopatus à Boleſlao Pio conſtitutus, adhiberi ad hanc celebritatem cœpit ipſe etiam Epiſcopus, qui inaugurationis tempore, cum reipub. toti adduci novo, felicia quæque precaretur, tum multitudini in peragendo majorum more, actu iſto ſolenni, religione & pietate præiret.

XIII. Regibus tandem populo datis, eorumque coronatione ad Archiepiſcopos devoluta, creverunt & pompa & ceremoniæ; coronæ, ſceptri, pomi, gladii, lanceæ, unctionis uſus invaluit, miniſteria inter eccleſiaſticos & politicos proceres diſtributa. Quæ qua ratione ætate noſtra, & à quibus expediri ſoleant, paulo plenius, quam ab aliis forte eſt factum, libet explicare. Ergo quoties de inaugurando rege conſentiunt regni Ordi-

* *Hagec. ad ann. 833. Dubrav. lib. hiſt. 2.*

Ordines, ad condictum diem, quem ab electione per novum regẽ acceptata, intra menſem ſextum jubet denuntiari lex Carolina. Regalia, quæ vocant, ſeu regni κειμήλια ex Caroloſteina arce à regni Optimatibus afferuntur, convocanturque in arcem Pragenſem è regno præcipui omnes, ac ex unitis regno provinciis legati, ipſaque etiam numeroſiſſima plebis turba confluit. Ad Sacrarium D. Wenceſlai, in quo regni illa, pridie ejus diei Pragam allata, κειμήλια reconduntur, Caroloſteinenſes, uterque Burggravius & vaſalli, die pariter & nocte in excubiis ſunt. Supremus vero regni Curiæ-Magiſter, ædem D. Vito ſacram, Comitium, regiamque & palatium, theatro interea, tapetibus, pannoque rubro, & cæteris, quæ tantæ feſtivitati opus ſunt, ſplendidiſſime ac operoſiſſime adornat. Vbi ad diem horamque in Comitium veniunt omnes, Burggravius Regni ſupremus, valvas comitii jubet aperiri, & rogat omnes, velintne, ut electus votis communibus Rex, publice ac majorum more ab ſe proclametur. Cumq; voce concordi aſſentiuntur Ordines univerſi, tum ille voce quantum poteſt ſublata: *Supremo,* inquit, *omnipotentis DEI numini gratum, amplificando*

cando in noſtra gente cultui ejus ſincero accomodum, regnoque huic honorificum, utile, felixque & fauſtum id ſit. Ego Burggravius Pragenſis ſupremus, ex officio meo, in nomine beatiſſimæ, ſanctiſſimæ, ac individuæ Trinitatis, unius DEI noſtri, Sereniſſi. principem N. in regem Bojemiæ electum, & acceptum eſſe pronuntio. Hoc audito multitudo omnis exclamat; *Vivat, vivat, vivat, N. Bojemiæ Rex!* & concilio dimiſſo, Ordines ex comitio in D. Venceſlai ſacrarium, regalia viſuri diſcedunt. Legati ſimiliter provinciarum regno unitarum, &c, cum ſuæ quiſque dignitatis inſignibus, Canonici, Præpoſiti, Abbates, Holomucenſis & Wratiſlavienſis Epiſcopi (quos duos jam olim Regis Aſſiſtentes vulgus appellavit,) ipſeque adeo Archiepiſcopus Pragenſis, in templum veniunt, & loco quiſque ſuo conſident.

XIV. Quorum adventu ad ſacrarium D. Venceſlai nuntiato, Burggravius proceresque ex Bojemis alii, numero frequentes, Regem in templum deducturi in regiam abeunt, & quamprimum Regis alloquendi poteſtas iis ſit, venerabundi, honore prius ipſi habito, per Burggravium idiomate Bojemorum vernaculo, in hanc ſententiam verba faciunt: *Hodie, Princeps Sereniſſ. tres inclyti hu-*

jus

jus regni Ordines, majorum laudabili more, ſecundum leges ac libertatem gentis, conventu publico, in ſupremo regni Dicaſterio, Regem te Bojemiæ declararunt ac pronuntiarunt, precati ex animis univerſi, ut hanc Majeſtatis Tuæ in legitimum Bojemiæ Regem electionem atque acceptationem, fauſtam & felicem eſſe velit jubeatque DEVS. Quoniam vero inaugurationi Majeſtatis Tuæ, ac coronationi ſolenni, dies hæc eſt conſtituta orant omnes qua par eſt veneratione, ut primum omnium, cum publica univerſorum, tum privata ſingulorum, Regni hujus incolarum, privilegia, immunitates, libertates, jura, & leges, vetuſtas, laudabiles conſuetudines ac inſtituta, facto eam in rem diplomate ſingulari, rata habere ac confirmare; itemque feſta Majeſtatis Tuæ inauguratione, de repub, ad legum normam gubernanda, deceſſorum Tuorum Bojemiæ regum exemplo, ſacramentum ſive juramentum regium præſtare publice velis. Hæc cum dicta ſunt diploma privilegiorum confirmatorium Burggravio tradit Rex, & quæ inaugurationis tempore deceſſores ſui ex legum præſcripto præſtare eſſent ſoliti, ſe ſimiliter ſacramento interpoſito præſtiturum, Ordineſq; omnes & ſingulos clementer habiturum, recipit. Itur igitur in metropolitanum D. Viti tem-

templum. Eunt autem bini & bini, Civitatum Regiarum delegati, Minoris, Novæ, Majoriſque Pragæ Senatores: hos ſequuntur ex nobilitate equeſtris Ordo & Barones, quotquot in comitatu Regis illo reperiuntur. Divertunt vero ad deſtinatam in templo ordini quiq; ſuo pergulam. Optimates vero, & publicis regni muneribus inſignes, proceres in ædis ſacræ veſtibulo Regem, cum aulico comitatu ſuo, caduceatoribuſque, & enſifero adventantem, excipiunt, & recta in D. Wenceſlai ſacrarium deducunt.

XV. In ſacrario Rex exſutus veſte ſua à Supremo regni Camerario, trabea talari auro picta coloris phœnicei induitur. Interea dum Rex induitur, Archiepiſcopus cum Epiſcopis, & Clero omni, ab altari magno, ad idem ſacrarium, Regem prodeuntem ad erectum coram altari magno ſolium Regium deducturus, venit. Præſtolante igitur pro foribus Clero, ſacrarium reſeratur, & primi prodeunt hæreditariis in regno muneribus fungentes proceres, poſt eoſque cum regalibus Optimates, qui progreſſi, clero ad latus dextrum ſubſiſtunt. Archiepiſcopus accedens propius, Regi in veſtibulo ſtanti paucis benedicit, & mox inter tympanorum tubarumque ſonos ingentes, Clerici primi Archiepiſcopo ad altare

magnum

magnum præeunt; ſequuntur regni dapifer cum prægustatore, portantes uterque, ille deauratum, hic argento obductum panis libum; pocillator cum collega, portantes uterque plenum vino doliolum, ille deauratum, hic argento incruſtatum; tertio loco inter Subcamerarium & Caroloſteinenſem Burggravium medius, incedit gerens ſceptrum, regni Archi-Notarius; huic proximus it inter Archi-Cancellarium & Curiæ Iudicem Supremum medius, cum pomo aureo Archi-Dicaſtes; quinto loco cinctus à latere dextro portante bacillum nigrum Supremo regni Curiæ-Magiſtro, à ſiniſtro vero coccineum capitium geſtante regni Archi-Camerario, ingreditur geſtans coronam Regni Bojemiæ Inter-rex ſeu Burggravius Pragenſis ſupremus. Optimatibus iſtis ſuccedunt caduceatores & Mareſcalli, dexter provincialis cum gladio D. Wenceſlai in vagina ex ſerico rubenti recondito, ſiniſter vero aulicus cum gladio evaginato. Mareſcallis proximus ingreditur capite diſcooperto trabeatus, inter Holomucenſem & Wratiſlavienſem Epiſcopos medius, Rex, qui tandem conſiſtentibus ſibi ad dexteram, geſtantibus Regalia proceribus, in genua ante ſolium regale provolutus, Archiepiſcopum precantem audit. A precibus

ſuis erectus, ab iiſdem epiſcopis, verba faciente Holomucenſi, traditur Ahiepiſcopo apud altare coronandus. Archiepiſcopus acceptis & in altari collocatis regalibus, in genua cum toto circumſtantium cœtu procumbit, & Litania canitur.

XVI. Ea finita Optimates & Epiſcopi, Regem ab altari, ad ſolio Regio propinquum locum priorem reducunt, qui cum in genua, velut ante, ſubſidit, Archiepiſcopus eum rogans: *Vis fidem ſanctã* inquit, *à Catholicis viris Tibi traditam tenere, & juſtis operibus obſervare?* Reſpondente; *Volo:* pergit ille, &: *Vis*, inquit, *regnum tibi à DEO conceſſum, ſecundum juſtitiam patrum Tuorum regere & defendere?* Reſpondente; *Volo, & ope fretus divina, modis me id omnibus facturum promitto.* Miſſæ officium, quod vocant, à Muſicis inchoatur, & Rex paulo poſt ſurgens, ſolium Regale conſcendit, cinctum parte dextra ab Epiſcopo Holomuc. Burggravio, Curiæ-Magiſtro, & pleriſque proceribus Bojemis, ſiniſtra vero ab Epiſcopo VVratiſlavienſi, Archi-Camerario capitii gerulo, caduceatoribus, & Mareſcallis. Iamque recitato ex Epiſtola textu ſacro, ſiletur protſus, & Rex Burggravio comitatus, per Epiſcopos ad altare denuo ducitur.

Hîc

Hîc in genua procumbens Rex, Archiepiſcopo librum Euangeliorum apertum tenente, & Burggravio verba præeunte, Bojemica lingua juramentum facit, * &: *Iuramus* DEO, inquit, [*matri Deiparæ, ſanctisque omnibus,*] *in ſacro hoc Euangelio, velle nos & debere, Baronibus, Equitibus, Nobilibusque, item Tragenſibus, Civitatibusque reliquis, ac univerſæ Communitati Regni Bojemiæ, Inſtituta, leges, privilegia, exemptiones, libertates & jura, adeoque vetuſtas, bonas, laudabilesque conſuetudines, inviolatas ſervare, ab hoc eodem Regno Bojemiæ, nec abalienare quicquam, nec oppignorare, verum pro noſtra virili id potius augere ac amplificare, & omne quod bonum honorificumque Regno illi ſit facere. Ita nos* (hæc dicturus, digitis manus dextræ duobus, Euangelii librum contingit,) DEVS *adjuvet, & ſancti omnes.* Iurantis Regis verba excipiunt Archiepiſcopus & Epiſcopi illi ambo, orantes alius poſt alium ex formula. Abſolutis precationibus, nudatum ab advolutis lateri ejus dextro, regni ArchiCamerario & Cubiculariorum Decurione ſupremo, Regis lacertum dexterum, pectusque & ſcapulas, ungit oleo, latusque gladio D.

* *Conſtit. Reg. ar.* 2.

Wenceſlai præcingit; annulum digito manus dexteræ indit, ſceptrum in dextram, pomum vero in ſiniſtram tradit, preculas identidem miſcens Archiepiſcopus.

XVII. His ita pro more peractis, ſedenti in ſolio Regi dexter aſſiſtens Burggravius, oratione ad proceres populumque Bojemiæ converſa contentiſſime, voce ter repetita rogat, &c: *Vultis*, inquit, *veſtro huic Regi ſubjici, obtemperare, fidelesque eſſe; & Regnum Majeſtatis ſuæ, ope veſtra ac opera firmum præſtare: tum etiam prabetisne veſtrum ei coronando aſſenſum*? Annuentibus & terna ſimiliter reſponſione comprobantibus dicta univerſis, ad Regem convertitur, & venerabundus rogans: *Visne Rex clementiſſime*, inquit, *priviligia cuncta, libertates, immunitates, jura, leges, vetuſta laudabilia inſtituta, & conſuetudines cum publicas tum privatas, tribus regni hujus Ordinibus omnibus, ſartas tectas ſervare, nec eas ulla ratione violare.* Rege, præſtaturum ea omnia reſpondente, Archiepiſcopus una cum duobus illis, quorum aliquoties meminimus, Epiſcopis & Burggravio, regio illo diademate caput Regis, precibus adhibitis, cingit. Epiſcopi porro ſecedenti pone altare, coronamque geſtanti Regi, oleum quo un-

gebatur

gebatur abſtergunt, veſtemque convenienter aptant. Vnde cum is, Archiepiſcopo preces ingeminante, reverſus in ſolio conſedit, Burggravius ad proceres, populumque omnem, in verba Regis juraturos, præfatur & ait: *Quandoquidem N. princeps ſereniſſimus, legitime Rex eſt electus ac coronatus, in nomine D. O. M. ego Majeſtatem ſuam omnibus tribus Ordinibus, univerſo regni hujus populo, Regem Bojemiæ pronuntio, eſſeque jubeo. Vultisne igitur Majeſtati ſuæ fideles eſſe, obtemperareque ac ſubjici?* Velit, reſpondentibus, & ſingulis monitu ejusdem Burgravii digitos duos ſurſum erigentibus, primus ad Regem propius accedit, ac factus illi ſupplex, impoſitum capiti Regio diadema, digitis duob⁹ contingit, &, ut idem omnes, quibus loco non prohibentur, cum veneratione præſtent, commonefacit. Hymnus interea eucharisticus B. B. Ambroſii ac Auguſtini cantatur, & cum Optimates, tum quivis alii ex Baronum Equeſtriumq; Ordine, quod Burggravium feciſſe viderunt, ſupplices ac venerabundi pro ſe quisque faciunt, tacta vero digitis corona, Barones fere Regi à dextris, Equites à ſiniſtris conſiſtunt. Rex tandem procidentes in conſpectu delectos aliquot, gladio D. Wenceſlai in brachium ſiniſtrum ter percu-

 tit, ac

rit, ac militiæ auratæ Equites creat.

XVIII. Cantores porro & Archiepiſcopus, hynno illo lætitiæ finito, pergunt in Miſſæ officio, cumque cantando ad Offertorium, quod vocant, perveniunt, conſurgit Rex, & medius inter Epiſcopos, accepta ex dapiferi pocillatorisque hæreditarii manibus duo panis liba illa, & vini vaſcula, Archiepiſcopo ad altare offert, tota arce Pragaque omni, campanarum pulſibus, & majorum æque ac minorum tormentorum fragoribus perſonante. Poſt hæc Pacis teſſeram oſculatur Rex, & mox corona ei capitioque, inter iterata campanarum ac tormentorum muralium tonitrua, per ArchiCancellarium admotis, ſceptroque & pomo Archi-grammateo ac ArchiDicaſtæ in manus redditis, ad altare inter Epiſcopos medius accedit, Euchariſtiamque, (Burggravio & Curiæ regni Archi-Magiſtro linteamen tenentibus) ex Archiepiſcopi manu ſumit. Quod dum fit, ſtantes propter ſolium hæreditarius regni à dextris, regius vero aulicus à ſiniſtris, Mareſcalli, gladium uterque evaginatum mucrone ad terram defixo tenent, nec ante quam Rex ab altari ſurgit, attollunt. Reverſo denique ab altari, & in genua procumbenti illi, benedicit conceptis verbis Archiepiſcopus, &

campanæ jam tertium tota Praga pulſantur, machinæque grandiores, ſimul & minores diſploduntur.

XIX. Sacris ad hunc modum finitis, Rex in ornatu regio, geſtans regalia, eadem qua ingreſſus erat pompa ac comitatu, templo egreditur, & per panno conſtrata tabulata, palatiumque majus, in tabularium Regni, & mox in ſupremi Dicaſterii conclave, ad epulas ſolennes concedit. Ab ipſo vero templi veſtibulo qua Rex ingreditur, uſque ad Dicaſterii limen, fuſi recens aurei nummi & argentei, in turbam confertim ſtantem diſperguntur; *In arca vero arcis, rubrum albumque vinum, plenis labris fluit, ac à turba promiſcua hauritur. Tympana interim & tubæ, clangore ſonoro, epulis Regalibus ſignum dant. Inſtructæ jam ante ponuntur apparatu exquiſitiſſimo, menſæ duodecim, præter Regiam nempe ſeorſim loco paulo editiori ſtantem, pro ſingulis Regni Optimatibus ſingulæ; Baronibus ad menſæ Regiæ latus dextrum; Equeſtribus ad ſiniſtrum. Ad ſuam quisque accumbit: Rex cum viris Principibus regumque exterorum legatis: Optimates cum invitatis ea de cauſ-

M 4 ſa, ſa-

* *Coſmas, & Hageci ad annos* 1343. 1347. 1437. 1438. 1471. *& paſſim.*

ſa, familiaribus aulæ potioribus, & amicis quisque ſuis. Menſæ ſub conopeio accumbenti coronato Regi, miniſtrant hæreditarii dapifer, prægustator, pocillator, cum accitis eam in rem ex nobilitate permultis. Ad cubiculi vero regii custodiam, excubare toto illo coronationis die tenetur, ex Wladiſlai Regis inſtituto, nobilis ſtirpis Swaroviæ natu maximus. Omnes denique abſentes æque, ac epulis Regiis præſentes, feſtis clamoribus ingeminant: *Vivat, vivat, vivat triumphatis reipub. hoſtibus, N. Bojemiæ Rex.* Menſis remotis, trabea Regi in tabulario Regni exſuitur, Regaliaque ab eo Optimatibus recondenda traduntur. Sic Rege in regiam cum comitatu aulico, aliis vero huc & illuc in diverſa euntibus, Optimates cum proceribus & regni primoribus regalia è veſtigio in D. Wenceſlai ſacrarium referunt, ibiq; tantisper dum poſt tertiũ quartumve diem in conditorio ſuo arcis Caroloſteinæ reponantur, clientibus arcis illius, diurnis pariter & nocturnis vigiliis cuſtodienda credunt.

XX. Atque hæc ævo noſtro uſitata inaugurandorum Bojemiæ Regum eſt conſuetudo, hæc pompa, hic ritus, hæ ceremoniæ: Quoniam vero regni quærendi viæ duæ duntaxat ſunt legitimæ,

(viam armorum, quam quidam his addunt tertiam, tyrannorum potius quam Regum eſſe ducimus, nec arma, quæ ambitionis cupiditati ſerviunt, juſta judicamus) quoniam non aliæ, inquam, legitimæ ſunt quærendi regni viæ, quam Electio populo non extorta, & Hæreditas ex ſanguinis propinquitate nata, videtur prope neceſſarium interrogare; qua via, quove, hæreditatis an electionis jure, ad principatus illud faſtigium conſcendant Bojemorum Reges novi; ſtatuere autẽ hac de re non cuivis eſt promptum. Etenim ejus quæſtio hæc eſt generis, ut de ea ex hiſtoriæ patriæ ſcriptoribus, & eorum plerumque, vel verbis alienis factæ recitatione, vel linguæ lubricitati imputandis fortaſſe, ac inconſtantibus loquendi formulis, certi nihil poſſit concludi. Leges etiam regni fundamentales, privilegiaque, quin & optima legum interpres conſuetudo ipſa, ac obſervantia diuturna, in ſenſus contrarios trahi nuper cœpit. Cum enim Ferdinando Archiduci Auſtriæ, vivente adhuc, remque urgente Matthia rege, deſignato ac coronato (*ann.* 1617.) Bojemorum Regi, regnum poſt mortem Matthiæ, Bojemi, conventu cum unitarum regno provinciarum legatis frequentiſſimo, abrogaſſent, & Frideri-

cum V. Electorem Palatinum (*an.* 1619.) regem creaſſent, acerrime longeque majoribus, quam unquam, contentionibus, de regni jure, deque dandorum Bojemis Regum rationibus, ſicut armis, ita & calamis, certatum utrinque fuit. Ferdinandus princeps, ab Electoribus interea Romanorum Imp. creatus, & qui ab eo ſtant, contendunt Bojemiam eſſe regnum hæreditarium, & principes quotquot ei ad hoc uſque ævum cum imperio præfuerunt, (unico via exorbitanti rebus impoſito Georgio rege excepto) hæreditatis intuitu, faſces ejus apprehendiſſe. Ordines Bojemi contra conſtanter dicunt, & tantum non clamant, electione gentis liberæ, non hæreditate, dignitatem conſequutis principibus ſe paruiſſe ſemper, diverſumque ſentientes, quicunque ſunt, acceptæ à majoribus libertati ſuæ, vim manifeſtam facere queruntur. Gladius Ferdinandum fecit in hac cauſa ſuperiorem; calamorum concertationes, approbatum à parte utraque judicem nondum videntur inveniſſe. Vt igitur in hac à togatis etiam agitata quæſtione ſeu diſceptatione, habeat unde rerum momenta promat ac ad veri cubile aditum faciliorem inveniat poſteritas, excerpta ex variorum, quæ inſpicere eſt datum, diſſertationibus variis, tum

tum Imp. Cæſ. Ferdinandi II. tum Bojemiæ Ordinum, producta in publicum tuendi juris ſui argumenta, in theſi duntaxat, non in hypotheſi (ſingularia enim quæ utrinque in controvertentium partium diſputatione permulta occurrunt, ab inſtituto noſtro videntur aliena) pro ingenii modulo noſtri recenſebimus. Volumus enim ab omni id genus temeritate quam longiſſime abeſſe.

XXI. Allegatur ergo ab iis, qui Bojemos reges hæreditatis jure ad regnum pervenire volunt, cum conſuetudo, & inde à Libuſſæ ævo introducta, nec niſi ſemel interrupta, obſervantia; tum à ſupremo gentis magiſtratu eam in rem edita, ac legibus regni publicis expreſſa privilegia, geſtarumque rerum teſtis hiſtoria. Servatum videlicet perpetuo fuiſſe propagato ex Przemyſlo & Libuſſa generi hunc honorem, & primum duces, poſtea vero reges, ex ſolo illo, ſucceſſione ordinaria fuiſſe ad reipub. clavum aſſumptos, tantiſper dum mares eſſent ſuperſtites. * Cum vero ſtirps maſcula in Wenceſlao III. defeciſſet, ideoque *per morſum mortis Regum generatio fortis Eſſet devicta*, fœminis ſanguinis ejusdem, habitum fuiſſe honorem eun-

dem,

* *Ius hæredit. Ferd. fol. 18. 19. 44.*

dem, [:] ac primum Annam Henrici Carinthii, poſtea vero Eliſſam Iohannis Lucemburgici uxores, Wenceſlai, cujus meminimus, ſorores, ad ſceptra fuiſſe vocatas, earumque jure maritos ipſarum; eſſe in dotali regno rerum potitos. Eliſſæ ſobolem regnaſſe ordine. Et cum Ladiſlaus rex, ejus ex Iohanne Lucemburgico abnepos, abſque liberis deceſſiſſet, viriliſque proles regia nulla exſtaret, adeoq; poſt Ladiſlaum electus in ſeditione Georgius Rex, tandem ſimiliter occubuiſset, reditum eſse ad genuinũ ſanguinem regium; & Wladiſlao Ladiſlai ex ſorore Eliſabeta nepoti, regni diadema impoſitum; ab eo vero primũ ad Ludovicũ filium, & hoc ſine prole è vivis exempto, ad Annam filium transmiſsum. Hujus porro Annæ, ex Ferdinando marito poſteros, Maximilianum, Rudolphum, & Matthiam Impp. ordine ſibi in hoc regno ſucceſſiſse, ac, eodem quo anteceſsores, hæreditatis jure, ad reipub. Bojemæ gubernacula conſcendiſse. Æquitatem igitur ipſam ac majorum morem ſequutos Ordd. vidiſse ſemper, quod (ut *. & à Freder. III. Imp. aliquando monebantur) electione haud quaquam

opus

[:] *Chron. Aul. regia.* * *Silvius Hiſt. Bojem. cap. 58.*

opus ſit, in iis quos natura Reges dediſset; ita ut inconcuſsa tot ſeculorum obſervantia, certiſſimo ſit documento, rebellione exſecranda contaminari illos omnes, qui majorum his moribus, vetuſtatisque venerandæ exemplis obluctari, ſimul etiam auſu nefando, Regibus pro arbitrio, ac per nudam electionem creandis, florentes, Albertinis pariter & Carolinis pactis veteribus ſubnixos, in Auſtriaca domo Bojemi ſanguinis principes, ab hæreditariis regni Bojemici faſcibus, quantum in ipſis, arcere neutiquam erubeſcunt.

XXII. Perpetuæ huic ac tam vetuſtæ obſervantiæ, (prætéritis vetuſtiſsimis illis, Hoſtivici nempe cum Mſtibogio fratre concordatis, & teſtamĕtaria Brzetiſlai. L. de principatu diſpoſitione) ab iisdem hæreditarii juris patronis ſubjunguntur *ſecundò*, privilegii (*ann.* 1212.) à Friderico II. Imp. Bojemis olim dati declaratoria Imp. Cæſ. Caroli IV. (*ann.* 1348.) Bulla Aurea, Rudolphi Imp. (*ann.* 1290.) privilegium Erfordianum; Wladiſlai Regis eo nomine ſecundi (*ann.* 1510.) diſpoſitio, poſterior Ferdinandi I. Regis (*ann.* 1545.) recognitio; pro directorioque liberis ab eo relictus codicillus; itemque optimatum, & quorumvis in magiſtratibus miniſteriisve

regiis conſtitutorum, uſu recepta juramenta. Omnia hæc partim ab univerſo Bojemorum populo (*ann.* 1547.) comitiis calatis eſſe comprobata, (:) & Conſtitutionum provincialium Codici, pro publica indubitataque lege inſerta, partim obſervantia quotidiana confirmata.

Caroli Cæſaris Bullam quod attinet, ea expreſſe determinari, *Electionem Regis Bojemiæ in caſu duntaxat & eventu, quibus de genealogia, progenie, vel ſemine, aut proſapia regali Bojemiæ, maſculus vel fæmella ſuperſtes legitimus nullus fuerit oriundus, ad Prælatos, Duces, Principes, Barones, Nobiles, & Communitatem regni præfati & pertinentiarum ejuſdem, ritè, juſtè, & legitime pertinere.* Conſtare ſibi Carolum hunc Imp. (*ann.* 1356.) etiam in Bulla Imperii Aurea Noribergenſi, * ut qui reſervans Imperatorib. de vacantibus in Imperio Electoratibus ſecularibus proviſionem, regnicolas Bojemos exceperit, & ſi quando nullis exſtantibus regii ſanguinis hæredibus Electoratum ejus regni vacare contigerit, proviſionem *juxta continentiam conceſſorum Bojemis privilegiorum, & obſervatam conſuetudinem diu-*

(:) *Ius provinc.* a. 1. * *cap.* 7. §. *ſi vero.*

diuturnam, Ordinibus ipſis, non Imperatori, competere oſtenderit. Sicut ergo in Electoratibus ſecularibus cæteris, hæres proximus ſuccedit jure hæreditario; ita & in Electoratu Bojemico, ac in regno ipſo, quod ab Electoratu ſeparari nequit, [:] proximum Regis defuncti hæredem, hæreditatis jure debere ſuccedere: Et ſicut proviſo Imperatori in cæteris Electoratibus ſecularibus, non niſi cum nullus eſt hæres, competit; ita Electionem Ordinibus in Bojemia, non niſi cum regnum vacaverit, hoc eſt, cum nec mas, nec fœmella ſanguinis regii ſuperſuerit, concedi. Manifeſti id eſſe juris, ampliuſque etiam probari ex Rudolphi I. Imp. Atteſtatione, (?) quam de competente in Imperio Regibus Bojemiæ Electoratus jure, Erphordiæ dedit. In ea ipſum quoties Regis facit mentionem, & quicquid in Imperio & Imperatorum electionibus, juris Regi tribuit, toties hæredum ipſius meminiſſe, iiſdemque ſimiliter tribuere. Neminem ergo niſi qui vel inſaniat ipſe, vel Imp. inſaniiſſe ſomniet, hæreditariam Regum in Bojemia ſucceſſionem negare poſſe. Wla-

[:] *Ius hæred. Ferd. II. pag.* 15. 16.
(?) *Mel. Goldaſt. tomo Conſtitt. II. pag.* 86.

Wladiſlai Regis de liberis ſuis *(ann.* 1510.) factam, ſigillo regio munitam, nec illam obreptitiam, verum tam à Bojemis, quam ab Vngaris Ordinib. publice approbatam diſpoſitionem hic quoque facere, quâ teſtatur Rex, *Si contigerit Regem Ludovicum filium abſque hæredibus decedere, Annam filiam, Ludovici ſororem, vi juris, exemtionum, & privilegiorum regni Bojemiæ, legitimam Regni Bojemiæ hæredem futuram.*

Regis Ferdinandi. I. Recognitionem poſteriorem, ſesquianno prius quam uxor ejus Anna regina, in vivis eſſe deſiſſet, Ordinibus datam, ut & ejuſdem Regis liberis paulo poſt Annæ matris obitum directorii vice relictum Codicillum, cum his conſonare, in quo utroque aſſeverat Rex, *poſt luctuoſum Ludovici Regis. in prælio. abſque hæredibus interitum, Annam ſuam uxorem, utpote Ludovici Regis ſororem germanam, & legitime natam* hæredem, *vigore libertatum, privilegiorum, & conſtitutionum Imp. Caroli IV. factæque à Wladiſlao Rege Diſpoſitionis, veram quoque, ac ab Ordinibus agnitam & acceptam Regni Bojemiæ eſſe hæredem, atque Reginam, ideoque Regnum ipſum Bojemiæ, quamdiu ſuperſunt, ex regio ſanguine ſive maſculi, ſive fœminæ, non pertinere ad Electionem*

ctionem Statuum, ſed cadere in ſuperſtites regii ſanguinis perſonas. Status præterea ipſos recognoviſſe, quod Regnum id, non per Electionem, ſed per legitimam hæreditatem & ſucceſſionem ad Annam Reginam, tanquam hæreditariam reginam & dominam, tranſierit. Probari rem hanc denique poſſe ex uſitatis, cum à Magiſtratibus inferioribus ac Miniſtris quibuſvis regiis, tum à Burggravio ſupremo, & arcium Pragenſis Caroloſteinianæque Præfectis, ex præſcripto legum provincialium præſtari ſolitis, juramentorum formulis. * Iurare nempe ſingulos illos, præter DEUM & Regem, pariter Regis hæredibus; qui nequaquam id alias facturi, vel Ordd. ipſi permiſſuri eſſent, ſi quæri, non naſci, ſibi reges ſentirent. Aſſenſos autem eſſe his Regg. ſuorum Conſtitutionibus, Atteſtationibus, & ordinationibus Ordines Bojemos publice univerſos, eluceſcit plus quam ſatis ex eo, quod earum etiam in ipſo legum regni Codice accurate meminerunt, [:] profitentes expreſſe, eligendi Regis ſe poteſtatem legitimam non ante habere, quam cum Aurea Caroli Imp. Bulla, & Regum, Wladiſlai Diplomate, Ferdi-

N nandi-

* *Ius provinc. B.* 3. 7. 8. [:] *Ius provinc. A.* 1. *B.* 20.

nandique Recognitione, definitus caſus inciderit. Accepiſſe in hanc ſententiam privilegia Bojemorum etiam, tam Bavariæ Ducem Maximilianum nuper, quam Poloniæ Regem Iagellonem jam olim. Bavarum videlicet, cum attentatæ recens Electionis Bojemicæ acceptationem Friderico agnato * diſſuaderet, prudenter monuiſſe, quod tametſi *Ordd. Boj. ſuo modo habeant Reges eligendi poteſtatem; Electionem tamen iſtam eſſe quadamtenus, hæreditariam, & ad hæredes alligatam.* Iagellonem vero Bojemorum legatis, cum regnum hoc ei offerebant reſpondiſſe; [:] *Scire ſe, Bojemiam Wenceſlai regnum,* HAEREDITARIO IURE *ad Sigiſmundum fratrem pertinere.*

XXIII. Geſtarum præterea hac in gente rerum ſcriptores pleroſque omnes, eſſe ſimiliter in hac ſententia. Vbicunque enim, vel ex ſuo, vel ex populi ſenſu, in hac cauſſa ſcribunt, ſemper hæredum, paternæque hæreditatis facere mentionem. Legi videlicet apud Coſmam (?) ſcriptorem non malum, *Eſſe juſtitiam Bojemorum ut ſemper inter Principes eorum major natu ſolio potiatur in principatu.*

* *Epiſt. Monaco. 24. Sept. 1619. data.*
[:] *Cromer. Polon. orig. lib. 18.* (?) *hiſt. Bojem. lib. 3. ad an. 1100. 1125.*

patu. Et, *Sobieſlaum* (loquitur de Sobieſlao ſeniore) jure hæreditario, *in principatus ſolio elevatum fuiſſe avito.* Silvii verba * ſimiliter eſſe, quod; *Nezamyſlus Przemyſlo morienti fuerit* hæres *dictus. Hoſtivitum Neclami principis majorem natu filium*, hæredem *à patre fuiſſe inſtitutum. Legatos Alberti Auſtrii flexiſſe Bojemos, cum Eliſabetam* Alberti uxorem ſuaſerunt *non eſſe* paterna hæreditate *privandam*, *Albertumque & uxoris, & ſuo jure, & ſoceri iudicio præferendum.* Reginæ quoque legatos alios, rogaſſe ut ne Bojemi *contra jus gentium, paternam* hæreditatem *puero* [Ladiſlao] *adimerent. Negaſſe Fridericum* Imperatorem, *orphani, cu us tutelam gereret*, hæreditatem *ſe quoquo pacto invaſurum*, Ioh. Dubravii [:] eſſe quoque ſtylum ſimilem, ut qui ſcribat, *Wenceſlaum* ætatis prærogativa, partes priores in ſucceſſione *principatus abſtuliſſe, & inter ipſum Wratiſlaumque fratrem minorem*, hæreditatem *fuiſſe diviſam.* Propinquum morti Brzetiſlaum Pugnacem, decreto ſtatuiſſe *ut ex principum filiis ne alius ad* paternam *regni* ſucceſſionem, *niſi natu maximus pro-*

N 2 *vehe-*

* *hiſt. Boj. cap. 9. 55. 57. 68.* [:] *hiſt. Boj. lib. 2. 7. 1. 17. 19. 28.*

veheretur, cæteri fratres, ſorte quiſque ſua contenti eſſent; Et *quemadmodum parens inter filios* hæreditatem *diſtribuerat, ſic partem à quoque ſuam ab ipſo funere fuiſſe aditam. Ottacarum Regem, ex Cunigunde uxore ſuperducta, Wenceſlaum* regni hæredem *procreaſſe. Bojemos* hærede *regni amiſſo, Pragam in domum Epiſcopi, ad jus comitiorum coiiſſe. Rudolpho Rege mortuo, ingenti rurſus certamine comitia eſſe inita, & in his Iohannem Præſulem jus Annæ, quæ Henrico nupta fuit*, ex legibus *propugnaſſe, cum diceret, fratribus non exſtantibus, primam ſororibus in* ſucceſſione regni *cauſſam eſſe, non quidem ut ipſæ regnent, attamen marito regnum acquirere poſſint, ſi eum habuerint, quem aut pater, aut regnum illis dederit. Vota omnium & ſuffragia huc inclinaſſe, ut Ioh. Lucemburgenſis Rex poſtularetur, hac conditione, ſi Eliſabetham* regni hæredem *in matrimonium acciperet. Nuntiam ex Vngaria advolaſſe nuntiantem, reginam Eliſabet, marem enixam eſſe, & perinde regni Bojemiæ* hæredem. Wenceſl. Hagecum * denique præ omnibus his, rem iſtam crebrius inculcare. Ex permultis ipſius narrationibus hæc eſſe evidentiora cum ait:

* *In Chron. Bojem.*

ait: *Vogenum (ann.804.) à primoribus declaratum fuiſſe principem tanquam* hæredem: *Drahomiram (ann.917.) vicariam reipub. adminiſtrationem ambientem fuiſſe in Ordinum conventu proteſtatam, quod nemo à Bojemis poſſit eligi princeps, filiis ipſius ex marito principe ſuſceptis exſtantibus; Ipſorum videlicet*; eſſe in principatu ſucceſſionem. *Convocatos à Friderico (ann.1178.) Barones, Equiteſque ipſum ſtatim* tanquam *VVladislai Regis & patris* hæredem aſſumſiſſe *in Dominum. Przemyſlum (ann. 1226.) habuiſſe id gratum ut Venceſlaus filius eſſet ſuus in* regno hæres: *Przemyſlum regis VVenceſlai filium*, Bojemiæ hæredem *(ann. 1254.) copias magnas conſcripſiſſe: Othonem Brand. Marchionem (ann.1279.) machinatum eſſe ut Bojemi univerſi delerentur, &* hæres *quoque ipſe VVenceſlaus interiret; proceres vero Bojemos ab eodem Marchione. (ann.1280. & 1281.) ut* hæredem dominumque ipſorum, *quem in arcta cuſtodia tenebat, regno redderet, efflagitaſſe, nec id prius, quam exſoluta pecunia grandi, impetraſſe. VVenceſlaum II. Regem (ann. 1305.) cum vita finem erat facturus, filium proceribus commendaſſe, atque ut ei velut* Domino ſuo hæreditario *morem gererent, admonuiſſe. Annam & Eliſa-*

betam e aſdem VVecenſlai filias, in publicis regni comitiis (*ann.* 1306.) *provocaſſe ad Bojemica privilegia, quæ ſancirent ut Regno* Rex hæres, *ubi per marem nequeat, ſaltem per fœminam optetur.* Apud Imp. Henricum VII. (*ann.* 1310.) profeſſos publice eſſe Bojemorum legatos, *VVenceſlaum ſeniorem, cum moreretur, reliquiſſe* regni hæredes *VVenceſlaum filium, & Annam Eliſabetamque filias*; hunc vero ipſum Wenceſlaum, *nec marem, nec fœminam* hæredes *reliquiſſe*; *Henricum Carinthium, jure uxoris* hæredis *regnum occupare.* Pragenſes Sigiſm. Imp. cum conventus (*ann.* 1419.) Brunæ Moravorum ageret, per legatos oraſſe, *ut ſua Maj. Cæſ. tanquam* Dominus & hæres *in regnum ſuum Bojemiæ veniret*; *Vertente tamen anno, de ipſo tametſi patris* hærede *ac fratris* ſucceſſore *à finibus regni, in primis vero ab Urbe regum ſede, penitus arcendo, nec pro domino unquam agnoſcendo conſpiraſſe.* Sigiſmundum nihilominus (*ann.* 1420.) in arbitros conſenſiſſe, perque eos Pragenſibus, ſiquidem *ſibi ut* Domino hæreditario *ſubjici vellent*, gratiam obtuliſſe, & præteritorum oblivionem ſancire voluiſſe: Spretam tamen fuiſſe admirandam hanc Imperatoris lenitatem, & Pragenſes in factum per primores Bojemos, de ar-

cendo à ſceptris Bojemicis hæreditario Rege ac domino, Decretum Czaſlavianum, (*ann.* 1421.) conſenſiſſe. Commotum rei indignitate Imp. ad Ordines univerſos Czaſlaviam ſcripſiſſe, & ſolenniter denũtiaſſe, *quod ſi pergant ipſum iniquis iſtiſ rationibus* hæreditario ſuo regno Bojemiæ *excludere, non ſit injuriam tam enormem diutius neglecturus; Commentum enim eſſe, & ab omni ratione alienum, quod ſpargant* hæreditaté ſuam & regnum proprium *eſſe aliqua ab ſe infamia commaculatum. Reductos igitur* (*ann.* 1422.) *in viam fuiſſe regia denuntiatione hac ex nobilitate non paucos, & contra ſatagentes Coributi in regnũ inaugurationi cives Pragenſes, magna contentione decertaſſe, ac, propterea quod Regem jam ante haberent legitimũ Wenceſlai fratris* ſucceſſorem, *Caroliquе patris* hæredem, *Sigiſmundum Imp. in Regis Ruſſi coronationem conſentire noluiſſe.* Sublato è vivis Alberto Rege, Reginam enixam fuiſſe filium patri poſthumum Ladiſlaum. Hunc à Bojemis, & prius, & poſt, (*ann.* 1440. 1441. 1443. 1444. 1446. 1451. 1453.) quam fuit natus, votis concordibus compluries, ac cum Procopii Rabeſteinii, tum Friderici Imp. judicio, *verum patris hæredem* fuiſſe pronuntiatum. Cum Wladiſlaus Rex

 deceſ-

deceſſiſſet, Ludovicum filium, (*an.* 1518.) miſſo in Bojemiam Ioh. Zierotinio, poſtulaſſe ab Ordinibus, ut *tanquam Dominus ipſorum hæreditarius*, & Rex Bojemiæ coronatus, ad regimen admitteretur. M. Danielem Veleſlavinum, * etſi recentiorem, judicio tamen & diligentia, ſcriptoribus illis vetuſtioribus nihilo inferiorem, id quoque agnoſcere. Vocare eum, ratione videlicet eadem, Eliſabetam Sigiſmundi, & Annam Vladiſlai, Regg. filias, *unicas regnorum Vngariæ Bojemiæque* hæredes; qui ſcriptores omnes, cum & terantur complurium manibus, & probentur à pleriſq; omnibus, fieri non poſſe, ut tam concors, totiesque repetita ipſorum aſſertio, in dubium merito poſſit vocari. Nihil obſtare quod jactant cerebroſi quidam, frequentem ſcilicet, & in ipſo legum Bojemicarum Codice, & in his ipſis hiſtoriæ patriæ ſcriptoribus, occurrere uſum vocum *Wolenj*, & *vvoliti krjzie*. vel *krále*. (:) Iis namque non niſi abuſive ſignificari, quod ipſi comminiſcuntur, *Electionem*, & Eligere *principem* vel *Regem*; ſed revera, quemadmodum in cæteris

* *Calend. hiſtor. in Genealogia Caroli IV. & Ferdin. I.* (:) *Ius hæred. Ferd. II. pag.* 41.

cæteris hæreditariis regnis eſt uſitatum, *Acceptationem* ſeu *aſſumptionem*, &c. *acceptare*, ſeu *aſſumere principem vel Regem*.

XXIV. Hæc autem ſunt quæ à juris Regum Bojemorum hæreditarii patronis produci, ut adamantina, obſervavimus, & ex verboſis diſſertationibus, in narrationem breviorem contracta, exponere voluimus. Dabis jam nobis, amice Lector, veniam, ſi Minerva fortaſſe, quam res exigit, pinguiore, alterius quoque partis, & eorum, qui Reges Bojemis naſci negant, quique viros principes, liberis populi Bojemici ſuffragiis legi, ac ad reipub. gubernacula vocari contendunt, hac tempeſtate protracta in lucem argumenta colligere, ac pro inſtituti ratione noſtri, recenſere tentaverimus. Provocant igitur etiam illi, ad vetuſtam conſuetudinem & obſervantiam perpetuam, regni privilegia, obſervantiæ iſtius priſcæ confirmatoria, non largitoria, Pontificum Romanorum, aliorumque principum exterorum judicia, & hiſtoriam. * Conſuetudine apud omnes Slavici nominis gentes uſitata, & longa, per ſecula aliquot continuata ob-

N 5 ſervan-

* *Deductio cauſſarum abrogatæ Ferdin. II. dignitatis Bojem. parte 1.*

ſervantia, ajunt (:) jus ſibi id quæſiſſe Bojemos, ut, multo quam Auſtralis mundi plagæ gentes, liberius viverent, nec niſi creatis, voce votoque populi omnis, magiſtratibus, morem gererent. Virtutis meritorumque opinionem, non ſanguinis jura, in iis qui reip. gerendæ deſtinabantur, fuiſſe ſpectata. Neminem id poſſe negare, cui vetuſtatis Czechicæ exempla non ſunt ignota. Primos gentis conditores, cum in regionis oras commigraſſent, nec judicem, nec principem habuiſſe: Quicunque in ſua tribu, *perſona vel moribus honoratior habebatur, ſine exactore, & ſine ſigillo, ad eum confluxiſſe, & de cauſſis dubiis, ac illatis injuriis, ſalva libertate, diſputaſſe.* * Inter honoratiores illos, fuiſſe Czechum quaſi omnium primum, cujus moderatione monitionibusque paternis ſit factum, ut ipſum multitudo omnis, non modo præ cæteris venerari, verum & genti novitiæ toti, cognomentum ex ejus nomine adſciſcere voluerit. Cum vero gente temporis progreſſu multiplicata, & Czecho ſene dudum morte ſublato, (quia reipub. clavum nemo tenebat) conten-

---

*(:) Procop. de bello Gothico lib. 3. Bodin. de rep. lib. 5. * Coſmas rerum Bojem. lib. 1. princ.*

contentiones ac altercationes, vulgo frequentes orirentur, collatis in commune ſententiis, ventum eo eſſe, & populo omni placuiſſe, ut reipub. moderandæ præficeretur cum dignitate aliquis unus, quem populus liber, muneri iſti obeundo idoneum ſponte delegiſſet. Et quamvis ſuperſtites in populo erant nati ſtirpe clara viri, qui ſanguine Czecho jungebantur, quique, ſi hæreditarius fuiſſet Czechi principatus, à ſucceſſione excludi jure nequiſſent, * *Crocum tamen*, procreatum diverſo genere virum, iis fuiſſe prælatum, & voce populi publica, gubernandæ multitudini præfectum. Cumque is, ordinata apud Bojemos repub. Polonis tandem, (:) eadē ab iis de cauſſa evocatus, vellet, ut propinquis, ſimiliter gratificari, tranſlatam ab eo, populi ſuffragiis, fuiſſe dignitatem in filium patri cognominem Crocum juniorem. Et ex hac origine fundamentoque profluxiſſe apud Bojemos jus principum Electione creandorum, ac via hac unica, principes regesque, quotquot genti cum imperio præfuerunt, dignitatem ſuam eſſe conſequutos.

XXV.

* *Pulcava hiſt. Bo. c. 3. Hagecus ad an. 670.* (:) *Al. Guaguin. compen. rerum Polonic. M. Daniel. Calend.*

XXV. Exercuiſſe vero jus id populum Bojemum, in viridique obſervantia tenuiſſe perpetuo, tam cum domeſticos ſanguinis regii principes reipub. dabat, quam cum peregre ipſos, ex extraneis familiis cooptabat. Apparere id in quadraginta fere continuis actibus, quibus poſt minimæ natu Croci filiæ Libuſsæ viraginis duodecennalem reipub. adminiſtrationem, totidem Bojemi ſanguinis principes, intra ſeptingentos & ſeptendecim præter propter annos, traduntur communi populi omnis voluntate rerum ſummæ fuiſſe præfecti. * Sublatis è medio tandem, anhelantium ad premendam imperio Bojemiam æmulorum ex Auſtria artibus deteſtandis, patre quidem Wenceſlao II. (*an.* 1305.) veneno, & unico ei cognomine filio Wenceſlao III. (*ann.* 1306.) percuſſoris telo, (:) tametſi Suihovii, Hafenburgiique Barones; illi ex Wladiſlao Wratiſlai Regis primi filio quintogenito; hi vero ex Caſſa Croci Ducis filia natu maxima, legitimis natalibus deſcendentes mares, præſto erant, neutiquam tamen, vel

---

* *Hagecus ad an.* 715. 720. (:) *Pulaava hiſtor. Bojem. cap.* 88. & 89. *Chron. Boleſlavien. Michov. lib.* 4. *cap.* 3.

vel ipſos illos, juris hæreditarii prætextu, ad regnum adſpiraſſe, (quod alioquin ſi hæreditate, non electione, regnum hoc deferri credidiſſent, haudquaquam prætermiſſuri fuiſſe videntur) vel populi ſuffragiis vocatos eſſe. Electum nempe eſſe, fugato competitore Henrico, Rudolphum Alberti I, Imp. filium (*ann.* 1306.) principem ſanguinis jure nullo ſubnixum, qui interemto Wenceſlao Regi ſuccederet. Spontanea vero, an extorta fuerit iſta Rudolphi Regis electio, de eo litem intendere non eſſe opus. Conſtare id tamen, cum idem Rudolphus, anno in regni adminiſtratione nec dum plane completo, vitam (*ann.* 1307.) commutaſſet cum morte, inter Bojemos, de Regis electione, acres excitatas fuiſſe cõcertationes, aliis alium volentibus; donec poſt altercationes acerbas, etiam invito Imperatore Alberto, Henricus, nuper à Rudolpho profligatus, Wenceſlai trucidati ſororius, calculo partis majoris, rerum eſt potitus. Huic triennio poſt, quia impotenter & avare rempub. gerebat, poteſtatem ab Ordinibus fuiſſe abrogatam, & Iohannem Henrici Imp. filium (*ann.* 1310.) * Regem poſtulatum & unctum. Illum, poſtea

* *Chron. Elvvangenſe.*

poſtea quam ex uxore Eliſabeta Wenceſlai Regis cæſi ſorore natu minima, plures procreaſſet filios, fecisſe quidem, quid poſt mortem ſuam iis fieri vellet, Diſpoſitionem paternam; ſed cum metueret, ne ea ab Ordinibus aliquando, ut ſcriptura privata, pro nullâ cenſeretur, (*ann.* 1341.) poſtulaſse in comitiis calatis, ut eam ratam haberent, & ex filiis, quem vellent, ſucceſſorem ſibi deſignarent Ordines. Quod etiam impetravit. Regnaſse igitur poſt eum, de populi aſsenſu absque controverſia, cum filium Carolum, tum nepotem Wenceſlaum. Wenceſlai morte, (nullos enim habebat liberos) fratrem ejus Sigiſmundum Imperatorem, geſiſse ſe quidem pro regni hærede, Bojemis proceribus nonnullis in hoc etiam ipſum adulantibus; quia tamen nova erat ejus hæc prætenſio, atque is interea, nec exſpectato legitimo Ordinum aſsenſu ac vocatione, abſque comitiis, arce Pragenſi regia utraque occupata, & militum præſidio commeatuque communita, in paucorum Bojemorum præſentia, ac inter ſtrepentia, (*ann.* 1420.) collecti ex peregrinarum gentium colluvie, militis arma, coronam regni arripuit, difficilimos in perferenda, exemplo olim nocitura hac inſolentia, ex nobilitate plurimos, tum inprimis

primis Pragenſes, eſſe expertum.* Non ſolum enim à gereda repub. ignominioſe rejiciebatur, ſed & electos Wladiſlaum, Iagellonem, Witoldumq; & Coributum, regni ſibi æmulos ac adverſarios objici dolebat. (:) Vix tandem anno quindecimo poſt, cum jam mutuis ſe vulneribus Bojemi attriviſſent ipſi, pacis artibus magis, quam vi armata, ægerrime obtinuiſse, ut violenta iſta ac illegitima coronæ regni apprehenſio ſua, (*ann.* 1435.) conventu Ordd. frequenti, rata haberetur; ac decretum de ſe ad regni ſceptra admittendo fieret. Morienti Sigiſmundo ſucceſſiſse populi Electione libera, vocatos ad regna ex Auſtriaca, Cunſtatæa, & Iagellonica familia Reges, ante Ferdinandum I. quinque.* Omnes illos faſsos eſse ipſos, Ordinum ſe decreto ac electione libera, ad dignitatem regiam perveniſse, Ferdinandum I. Ludovici ſororii ſororium & ſucceſsorem, (?) item Maximilianum ejus filium, ut & Rudolphum Matthiamque nepotes, eadem, non diverſa via ac lege ad culmen in Bojemia

---

* *Dubrav. lib.* 24. (:) *Dub. lib.* 26.
* *Silvius hiſt. Boj. cap.* 55. *Hagec. ad an.* 1453. 1458. (?) *Wladiſl. privilegia varia, & facta vice Ludovici Recognitio.*

jemia regium conſcendiſse, id quod ex omnium illorum uſurpatis eam in rem, cum prenſationibus, tum ſcriptis documentis, cuivis ſit obvium. Etenim Ferdinandum I. quamvis initio, *mere privata*, quæque nec comitiorum decreto, nec ſigillo regni publico vim legis unquam accepit Wladiſlai ſoceri, de Anna uxore diſpoſitione (*ann.* 1510.) ſeductus, poſtulabat per legatos, ut cum uxore regni hærede naturali, Rex in dotale regnum, vi factæ à Vladiſlao transactionis aſsumeretur; (:) cum tamen nihil ſuæ prætenſioni iſti ab Ordinibus deferri intellexiſset, & aliquanto tamen poſt, ex renuntiato ad ſe Electionis decreto, melius comperiſset, Regem ſe oportuiſse declarari, non hæreditarii juris cujusquam neceſſitate vel prærogativa, verum ſuffragiis populi liberi liberis, gratum id habuiſse totum, & comprehenſa literis Recognitione, publice eſse profeſsum, *quod Barones, Nobiles, & etiam Civitates, & tota Communitas Regni Bojemiæ, ex ſua libera & bona voluntate, juxta libertates illius Regni* ELEGERINT *ſe in Regem Bojemiæ, non ex aliquo debito.* At vero confirmatum tandem in Regno, malis

(:) *Legator. Ferdin. ad Bojemos ann.* 1526. *in comit. poſtulata.*

malis hominum turbulentorum, proditorumque patriæ nonnullorum conſiliis eſse uſum, qui libertati Bojemorum illi in occulto invidebant, viasque ejus quoquo pacto opprimendæ circumſpiciebant. Et quamvis complura, tam augendo domus Auſtriacæ ſplendori oportuna, quam evertendis Bojemorum privilegiis inſtitutisque veteribus ſervientia, (*ann.* 1545. 1546. 1547.) extorta paulatim Ordinibus fuere, animadvertiſse tamen brevi poſt, Regem ſagacem, malum fore diuturnitatis cuſtodem metum, & ea quæ violentis rationibus iſtis, genti hæreditarios dominos naturâ averſanti extorſiſset, nec diu duratura, nec apud poſteritatem locum inventura. Ea propter neque Carolinæ declarationi, neque ſoceri diſpoſitioni, neque obtruſæ ab ſe Ordinibus vel obreptitiæ Recognitioni poſteriori fidere voluiſse, ſed comitiis Pragam (*ann.* 1549.) indictis clementiſſime poſtulaſse, ut Maximilianus maximus natu filius, Rex Bojemiæ ab Ordinib. deſignaretur, & mortuo ſibi ſucceſſor declararetur. Aſſenſiſſe poſtulatis regiis Ordines, & uſurpandorum Bojemici Regni inſignium ac tituli, Maximiliano (*ann.* 1562.) poteſtatem feciſſe, coronatione in patris mortem dilata, quæ anno poſt decimotertio demum fuit

 peracta.

peracta. Lætum vero Ordinum voluntate tam prompta Maximilianum, Vallidoleto datis literis, perque Henricum Wallenſteinium, prolixas iis (*an.* 1554.) egiſſe gratias, addita Recognitione, qua reipub. de ea ex legum præſcripto olim gubernanda, cavebat. Viciſſim, cum idem Maximilianus Rex, anno ab inauguratione ſua duodecimo, Ordines Bojemos pro more convocaſſet, Erneſto filio & Vratiſlao Perenſteinio ipſum mandaſſe, ut Rudolpho filio natu maximo, regni proceres prenſatione privata conciliarent, qui eum populo commendatum, Regem ſibi aſſumerent ac declararent. Sed cum Wilhelmi Roſenſis reguli, clandeſtina prenſatione iſta offenſi, & Bojemis in Regum delectu eandem, qua Poloni gauderent, eſſe libertatem, Bojemicumque diadema dignum probe eſſe in quo petendo opera major collocaretur, palam dictitantis, reſponſo, ab incepto illi deſiſtere, atque ad Regem Imperatorem reverti re infecta eſsent coacti, Maximilianum demerendo Roſenſi, per Richandum Streinium arcem Raudvicenam cum opido ac latifundiis univerſis obtuliſse, & nihilominus comitiis publicis ejusdem filii ſui, eodem modo quo (*ann.* 1575.) Rudolphus ipſe poſtea Matthiæ fratris, deſignationem ab Ordi-

Ordinibus precario tandem quærere habuiſse neceſse, & conditionibus certis impetraſe. Rudolphi denique & Matthiæ Regg. confeſſiones, liberæ creandorum regum poteſtatis Bojemicæ teſtes, ut & Coronæ Regiæ ab Ordd. poſtulationes, cum in tranſactione ad Pragam inter fratres facta, tum in mandatis, quibus legati ad comitia Pragenſia (*ann.* 1608.) miſſi Bojemo-Brodæ inſtruebantur, inque Recognitionibus, tempore quo Matthias Rex tum deſignandus tum inaugurandus erat, Ordinibus ab utroque datis, eſſe, repetito ſubinde liberæ *Electionis* vocabulo, expreſsas, quarum, quia plurium manibus teruntur, recitare verba nihil attineat.

XXVI. Accedere his omnibus tacitam hæreditarii in Regno Bojemo juris ab ipſis Regum liberis refutationem, quod inter eos inventus hactenus fuerit nemo, qui more in hæreditariis provinciis frequentato, Bojemiæ ſe principem vocaret ipſe, vel à Patre, aliove quoquam, vocari ſuſtineret. Alioquin, niſi notoria eſset legendorum pro arbitrio principum apud Bojemos libertas, neutiquam illos vel deſignationem coronamque à populo ſibi obnoxio fuiſse tam ſollicite expoſcituros, vel à principatus hæreditarii titulo abſtenturos. Quin

nec Regem quidem hactenus ullũ fuiſſe, qui ab inauguratione ſua, non regnum hoc ſuum, à provinciis, quas habebat, hæreditariis, loquendi etiam formulis diſtinxerit, quique Rex hæreditarius vocari geſtierit. * Quod ſi id quis vel maxime attentaſſet, Ordines proculdubio fuiſſe, vel interceſſuros, vel *hæredis* aut *hæreditarii* voces, non aliter quam pro ſucceſſore vel poſſeſſore accepturos, ſicut videlicet eas olim in ſuis ad Ottonem Marchionem, & Frider. III. Imp. legationibus accipiebant, &, ut non raro eas in ipſo jure quoque Cæſareo (:) accipi conſtat. Eſſe audaciam affirmandi non ferendam quod adverſarii dicant * *Brati, vvzyti, przigjti, vznati krale,* & *zvvoliti krale*, in Bojemica lingua eſse indifferenter æquipollentia. Nam quod inter *ſumere, accipere, acceptare, agnoſcere Regem*, & *eligere* ſeu *deligere Regem*, diſcrimen Latine loquentes ſtatuere cunque velint, idem revera in Bojemica lingua, ſi nativam vocum ſignificationem ſervemus; eſse ſtatuendum. *Diediczny* & *Woleny Kral*, Bojemis *αὐτο-*

---

* *Speculum Proſcripti à Ferdin. Frider.* (:) *ff. l.* 37. *tit.* 1. §. 1. & *l.* 50. *tit.* 16. §. 138. & 170. * *Ius hæred. Ferdin. II. pag.* 41.

αὐτολέξει tam inter ſe opponi, quam Latinis *hæreditarius* & *electus Rex*.

XXVII. Nec eſse quod moremur, ſi quis in conſequentiam juris hæreditarii trahat, quod in hujus regni principatu, maximam partem ejusdem ſtirpis ac ſanguinis principes, alii aliis ſucceſserint. Idem agi in Imperio Germanico, quod inde à Sigiſmundi Imperatoris obitu ad hunc uſque diem, totis fere annis ducentis, non niſi ab unius familiæ Impp. fuit adminiſtratum. Videri idem in Vngariæ Poloniæque regnis. Et actus quosvis, eſse ex agentium intentione dijudicandos, contractusque ex contrahentium propoſito vel deſtinatione regulandos. Ingratitudinis eſse indicium, & inceptum abſurdo abſurdius, ex mere voluntaria ac liberrima facultate, contra agentium mentem voluntatesque, facere velle neceſſitatem. Quod Rex alter alterum ex eodem genere exceperit, virtutibus id, & innato erga regiam prolem Bojemicæ nobilitatis ſtudio eſse adſcribendum. * Merita hîc regum, non hæredes, in filiis coronari. Bodinum (:) ſane vere & acute ſcribere, quod, tametſi

* *Beſold. de ſucceſſ. regia lib. 1. diſſert. 1.* (:) *Bodin. lib. de repub. 6. cap. 5.*

etſi Bojemi, Poloni, Dani, Tatari NVLLA VI ſibi Regum creationem eripi patiantur, filios tamen omnibus anteferri putent oportere, ut ſucceſſionis beneficio bellorum civilium ſtirpes elidantur. Ex conſtante ergo tot ſeculorum obſervantia, luce meridiana clarius jus illud eſſe, quod Bojemi eligendis voluntate populi libera ſuis Regibus jam olim uſu ſe cepiſſe, & hodie quoque integrum habere contendunt.

XXVIII. Obſervantiam hanc diuturnam illuſtribus etiam inclytorum Ducum & Imperatorum, Sobieſlai nempe ſenioris, Philippi, Friderici II. Caroli IV. aliorumque, diplomatis eſſe Bohemæ genti confirmatam. Publicis videlicet id genus Inſtrumentis, confirmatum ſaltem fuiſſe creandorum ſuffragiis principum morem patrium priſcum, ac approbatam, non datam tum primum genti, uſitatam hanc perpetuamque obſervantiam. Neutiquam ſcilicet opus ſibi vel olim fuiſſe, vel hodie eſſe privilegiis ullis aut conceſſionibus, acquirendo demonſtrandove ei, quod inde à primis originis ſuæ authoribus, accepiſſent, habuiſſent, & quo ſtudioſiſſime uſi ſemper fuiſſent. Et primum quidem à Sobieſlao Bojemorum Duce, conſentiente populo univerſo, comitiis calatis, deli-

beratione matura, rempub. Bojemam accuratius fuiſſe ordinatam, & lato de creandis in poſterum principibus Bojemis decreto fundamentali, lege æterna cautum, (*ann.* 1135.) ut *Vacante principatu Bojemo, Barones, Equites, Civitates, Præfecti ſive eccleſiaſtici, ſive ſeculares, ac clientes provinciæ, Pragam convocentur ad diem univerſi & votis conſentientibus principem intra triduum* eligant. *Quod ſi in partes ſcindantur, nec convenire inter ſe poſſint, tum eum vocem habere, principemque declarari debere, quem Senatus & Civitas Pragenſis ſuffragio approbaſſet. Principem porro* electum, *priuſquam rempub. capeſſat, adeoq; quam primum Pragam ſit ingreſſus, Baronibus, Equitibus, Civitatibus, de ratis habendis tuenduque eorum jurib. ac libertate, debere ſacramento cavere. Si quando vero Princeps vim ab hoſtibus inferri provinciæ ſinat, injuriamque iſtam ac dedecus negligat, Ordines tum univerſos, nec vectigalibus ei, nec obſequiis ullis amplius teneri, niſi emendet, ac præſtito ante magiſtratum initum ſacramento ſatisfaciat.* * Iurare in hanc legem ſolitos Duces Regeſq; Bojemiæ poſteriores omnes. A Philippo Cæſare, Bojemis ob Prze-

* *Hagecius ad dict. ann.*

myſli Ducis, gentiſque fortitudinem (*ann.* 1200.) non ſolum Regem datum, verum & privilegio inſigni, eligendorum regno temporibus æternis Regum poteſtatem, magnis principum Imperii acclamationibus Moguntiæ eſſe roboratam. (:) Hoc tamen ipſo, principum Bojemorum dignitati, non uſitatæ in optando magiſtratu ſummo, gentis libertati, novi aliquid acceſſiſſe. Imp. Cæſarem Frid. II. patris patruique veſtigia prementem, privilegio ſimiliter luculento Bojemos ornaſſe, voluiſſeque in perpetuum, ut QUICUNQUE AB IPSIS IN REGEM ELECTUS *fuerit*, *ad Imp. accedat*, *regalia* DEBITO MODO *recepturus.* (?) Velle videlicet Fridericum, ut principes Bojemorum omnes, ſint poſthac & ſalutentur, non, ſicut antehac, Duces, verum Reges; & id quidem, non qui hæreditatem paternam creverint; ſed qui ad dignitatem, populi Bojemi electione pervenerint. Carolum IV. Imp. cum ſtabiliendæ in Germania paci Bullam Auream (*ann.* 1356.) Noribergæ conde-

(:) *Hagecus ad an.* 1200. *Buxdorf. in Diſſert. ad Aur. Bull. theſi* 82. *Dreſſer. millenar. VI. part. ſecund.* 1212. (?) *Hagecus ad an. dict. Alleg. Deduct. Boj. pag.* 41.

conderet, ſimiliter privilegia hæc de libera Ordd. Bojemiæ in præficiendis regno Regibus, electione, ſolenniter confirmaſſe, cum atteſtatur, (:) *Vacante regno, Bojemiæ regnicolas* jus habere eligendi Regem *Bojemiæ juxta continentiam eorundem privilegiorum*, & obſervatam conſuetudinem diuturnam.

Ius autem illud Regis eligendi, ex diuturna eaq; obſervata conſuetudine à populo Boj. nec quæri nec haberi potuiſſe, niſi regnũ multo ante Caroli Imp. ævum aliquoties vacaſſet. Vacaſſe porro id non quod Reges liberis caruiſſent, vel dignitati ſponte renuntiaſſent, vel exturbati à potentiore fuiſſent; ſed quod morte extincti, locum ſucceſſori à regnicolis eligendo vacuum reliquiſſent. * A Wladiſlao rege ejus nominis in Bojemia ſecundo, cum diſſidentibus adverſus nobilitatem Civitatibus, ſedens pro tribunali jus aliquando redderet, legem regiam eſſe latam, ut poſthac ab Regis cujuſque obitu Regi electione creando comitia intra menſem habeantur. Nec tanti eſſe æſtimandam, vel aliam Caroli Bullam, illam privilegii Fridericiani, (quod bona quorumvis pace ſit dictum)

(:) *Aurea Bulla cap. 7. §. ſi vero al.*
* *Deciſion. Wlad. R. an. 1502. §. 1.*

eluſoriam magis quam declaratoriam; vel ea vetuſtiorem Rudolphi I. de Bojemico Electoratu Atteſtationem Imperatoriam; vel bellum Smalcaldicum; vel Regum fortaſſe Bojemiorum offenſas; ut conceſſiones tam inclytas, ac pacis in Imperio conſervandæ baſin unicam, uno quaſi ictu reſcindant, vel ob privata cujuſquam emolumenta, cauſſamve quamvis aliam, ratione ulla convellant. Declaratoriam certe Bullam iſtam, eſſe multis modis vitioſam. Factam eſſe *(an.* 1348.) præter Bojemorum intentionem, à diverſum rogato, nec reipub. ſed caritatibus domeſticis proſpiciente Carolo nec dum Cæſare; abrogatam ab ipſo, cum privilegiorum Bojem. confirmatione eodem die, tum initis poſtea (*an.* 1366. reciproco contractu, cum domo Auſtriaca pactis contrariis, quæ & ipſa quoque, jam olim ſint à Friderico III. (*an.* 1462.) remiſſa *ac abolita*; adeoque rejectam etiam à Bojemis per complures actus contrarios. Et ſane, qualis qualis eſt, ſibi eam ipſi repugnare, cum confirmatam à Frid. II. Bojemis regum legendorum libertatem, nunc ad defectum tam maſculini quam fœminini regum ſanguinis reſtringit; nunc *per quemcunque modum vacare contigerit regnum, ad Prælatos, Duces, Principes, Barones, Nobiles*

biles & Communitatem regni & pertinentiarium ejuſdem, rite, juſte, & legitime, in perpetuum pertinere concedit. Atteſtationem Rudolphi I. (*ann.* 1290.) Erphordienſem, eſſe ex eo rerum genere, quæ non multum ſint expetendæ. Imperatorem enim hunc, (*ann.* 1262.) cum Ottacaro Regi patri, quæſitas legitimo inveſtituræ Cæſareæ titulo provincias tres nobiliſſimas, Auſtriam nempe, Stiriam, & Carinthiam, (*ann.* 1276.) per vim dolo miſtam, eripuiſſet, & mortis ei ſe cauſſam dediſſe doleret, Wenceſlao filio, in generum jam quoque adſcito, Regi tum ob ætatem (annos is explebat demum viginti,) demulceri adhuc opportuno, in compenſandæ injuriæ paternæ vicem, ludicro iſthoc, fucum facere non intempeſtivum duxiſſe. * Hæredum Regis generi jura inculcare ipſum hoc diplomate tam operoſe, ut de jure ac libertate Bojemica vel opprimenda cogitaſſe ipſum, vel non, quemadmodum oportuit, probe informatum fuiſſe cognoſci queat. Dicere namque hic ipſum non potuiſſe, vel à Rege, vel à populo Bojemo, ſe, ut id teſtaretur, fuiſſe interpellatum. Titulos videlicet dignitatis dare,

* *Annal. Henr. Steronis. H. Mutius lib.* 21.

dare, quàm vitulos reddere, oppido fuiſſe ſatius; ſi tamen is quicquam tibi dediſſe eſt cenſendus, qui ex aſſe, quem ante habeas, unciam vel ſextantem quoque decerpat. Nec enim nihil eſſe, quod quidam quærunt, an non honor Regum Bojemiæ ac dignitas major tum fuerit, cum ii ex Ottonis IV. conſtitutione, convenientibus ad diem, creandi Romanorum Regis cauſſa (*ann.* 1209.) Imperii Electoribus, in ipſorum collegio ſeſſitabant diſſidentium votorum arbitri, quam cum ex Rudolphina hac Atteſtatione collegarum loco eſſe cœperunt?* Bellum Smalcaldicum quidem, (*ann.* 1547.) ſicut Germaniam, ita & Bojemiam calamitate multis nominibus lugenda involviſſe, Aureæ tamen Bullæ Carolinæ poſterioris, ne vel unum ἰῶτα diſpunxiſſe vel imminuiſſe. Bojemum per id tempus Regem, vulgatis toto regno, ac paulo poſt etiam typis deſcripto volumine uno comprehenſis ſuis edictis, citationibus, pro tribunali accuſationibus, condemnationibus, palàm certe feciſſe, offenſæ, quam vindicare conſtituiſſet, cauſſam, perduellione (ut interpre-

* *Goldaſt. Conſtit. tomo 3. Faſcic. temporis ætate ſexta ad an.* 1004. *Chron. Boleſlavien. cap.* 48.

terpretabatur,) dediſſe ex Ordinum regni corpore proceres, equites, civitates ſane complures, ſed regni tamen corpus totum nequaquam. Novum igitur non immerito poſſe videri, quamobrem non ſolos authores ſuos tenuerit pœna, ſed evagata etiam latius, ad regnum totum redundarit? aut quamobrem diſpoſito paſſim ad terrorem in armis milite, conventu Ordinum non ſuo, in publico legum provincialium Codice, non tantum uſitatæ * juramentorum formulæ inſolentibus hæredum regiorum auctariis interpolabantur, verum etiam, cuſtos libertatis priſcæ de regibus creandis (:) lex regni vetus & fundamentalis, antiquabatur? nova, & illa certe ad obliteratam dudum Bullam Carolinam, Vladiſlai Regis privatam nec publice unquam ab Ordd. legis vim indeptam diſpoſitionem, Regiſque, ipſius qui hæc jubebat, recognitionem poſt annum à coronatione ſua duodevigeſimum obreptitiam, alligata ſurrogabatur? hoccine fuit, velut Sambucus (?) arbitratur, libertatis amplitu-

* *Ius provinciale Vetus mihi Oc̃ernione H.vij.O.x. Novum B.iij.vij.viij.*
(:) *Ius provinc. Vetus mihi O.iiij.b.& O.vj.a.b. Novum A.j. B.xx.* (?) *Orat. in obit. Ferd. I.*

plitudinem caſtigare? an non novationibus id genus, invehendo ſenſim dominatui hæreditario uſus fuit? Quæ ſi, vel his forte graviora recentiora, tantopere quem terreant, ut Bojemos fuiſſe aliquando Troes lugeat, eum cogitare debere, poſſe olim ſurgere ætatem, quam melior fortuna ſequatur; Et, quod vi vel metu fit, à Prætore non haberi ratum!

XXIX. His obiter ad hunc modum productis, ſuccedere Pontificum Romanorum, principumque exterorum, de Bojemica in Regibus optandis libertate conſentientia judicia. Clementem Papam interpellatum à Bojemorum rege Iohanne, de danda Archiepiſcopo Pragenſi conſecrandi Reges Bojemos facultate, gratificatum ei eſſe, & Bullam Avenione (*ann.* 1343.) edidiſſe, qua Archiepiſcopo eidem, inaugurandorum ritu ſolenni, haud quaquam pro hæredibus ſe gerentium, ſed futuro tempore quovis *electorum*, in Bojemia Regum, poteſtatem facit. Diſerte enim ab ipſo ſtatui * *ut Archiepiſcopus Pragenſis, qui eſt, vel erit poſterioribus temporibus, conceſſa ſibi ab Apoſtolica ſede facultate, prædictos Bojemiæ Reges, in fide & religione, Eccleſiæ*

* *Hagecus.*

cleſia Romanæ addictos, qui Electi fuerint, *ungere, coronareque cum ſolennitate ad id requiſita poßit.* Eandem præterea Bullam eſſe teſtem, Iohannis Regis non diverſum quoque in hac cauſſa fuiſſe judicium, ut qui (Clemente recenſente,) ſtudioſe & humiliter orarit, *ut Reges Bojemi, qui tempore poſteriore fuerint ad Regnum* ELECTI, *ſuæ unctionis coronationisque ſolennia, ex manibus Archiepiſcopi Pragenſis, qui pro tempore eſſet futurus, ſumere poßint.* Eugenium quartum una cum Synodo, quæ tum Baſileæ convenerat, ad Albertum Auſtrium Sigiſm. Imp. generum, & Cazymirum Polonum, electos in diſſidio Bojemiæ Reges, Oratores quidem de pace ſuos, Wratiſlaviam miſiſſe, quam cum ii plene conficere non poſſent, multis hinc inde jactatis, (*ann.* 1439.) rem eo perduxiſſe, ut poteſtas fieret Bojemis, *denuo quem vellent regem creandi*, id quod tamen mors Alberti regis abruperit. * Pium pontificem, rerum Bojemicarum inprimis ſcientem virum, ſciſſe probe quod Georgius Rex, unico electionis, nullo hæreditatis, titulo, ad Regnum Bojemiæ fuerit à Regnicolis vocatus; ut legitimum tamen

* *Ant. Bonf. rer. Ungaric. decad.* 3. *lib* 4. *Cromer. de Orig. Pol. gent. lib.* 41.

tamen Regem eum ad conventum Mantuam (*an.* 1458.) invitaſſe, & Wratiſlavienſibus præcipiendo (*an.* 1459.) mandaſſe, *ut deſiſtere à calumniis omnibus vellent, & ita ſe erga eundem* REGEM *habere, ea non denegando, quæ ei deberentur jure.* Sixtum IV. cum Imp. Fridericum III. ob inveſtitum Wladiſlaum Regem increpabat diſerte ſcripſiſſe (*ann.* 1477.) *quod nemini ſit dubium ſolos proceres Bojemos qui ſint Catholici, & à quibus Matthias Corvinus antehac fuit in Regem* ELECTVS, *habere legitimam Regis eligendi poteſtatem, & Sedem Apoſtolicam ex authoritate ſua potuiſſe pronunciare* ELECTIONEM *Wladiſlai Poloni*, propterea *quod ab hæreticis fuerit facta, de jure eſſe invalidam, & quæcunque in electione* ISTA *eſſent decreta vel conſtituta, vim nullam habere.* Principum aliorum de Bojemorum in optandis regibus libertate, ac jure manifeſto cognoſci judicia, ex eorum expeditis ad Bojemos legationibus, quibus in comitiis creando Regi dictis, orando, prenſando, pollicendo, largiendo, haberi ſui ſuorumque rationem poſtulabant, coronamque ambibant. Feciſſe id (*an.* 1307.) Impp. Albertũ pro filio Friderico, Henricum VII. (*an.* 1310.) pro fratre VValramo, Sigiſmundum (*ann.* 1437.) pro

Alberto

Alberto genero, Carolum Galliarum Regem (*ann.* 1458) pro filio: & pro ſe viciſſim quemque, Frider. nempe III. Imp. (*ann.* 1471.) Cazymirumque Poloniæ, & Matthiam Vngariæ Reges, VVylhelmum Saxoniæ, Sigiſmundumque & Albertum Auſtriæ, ut & VVilhelmum Ludovicumque Bavariæ, Duces, (*ann.* 1526.) quoſdamque alios, qui, ſi hæreditate reges regno obvenire judicaſſent, neutiquam in tanta Bojemici ſanguinis regii principum, ſexus utriuſque multitudine, invadendæ hæreditati alienæ, in totius orbis conſpectu, tantopere invigilaturos fuiſſe. Poloniæ Regem VVladiſlaum, * factam Cazymiri fratris electionem Bojemicam, non modo pro legitima agnoviſſe, ſed & in Albertinorum de ea repudianda miſſorum ad ſe legatorum conſpectu, impediturum eam negaſſe. Invitato ad ſceptra Bojemica Alberto Bavaro, in capeſſendis iis obſtitiſſe, non tam hæreditatis alteri debitæ opinionem, quam diſtractam in ſtudia contraria gentis religionem. Etenim eum (*ann.* 1440.) cum electionem de ſe factam renunciaſſent legati, & articulos religionis Bojemicæ in quos conſentiret, recitaſsent, Bojemica

P lingua

* *Bonfin. decad. 3. lib. 4.*

lingua (ut fertur) reſpondiſſe. *Si quis ſtans diſtricto telo, me aut vitam deponere, aut in articulos iſtos conſentire juberet, vitam amittere, quam conſentire maluero:* Egiſſe denique genti toti gratias, nec dignitatem, quæ offerebatur, gratam habuiſſe. [:]

XXX. Iam vero quod Pontifices Romani, Imperatores, principes, adeoque Reges etiam quidam Bojemiæ vel regnicolæ ipſi, in Bullis, Reſcriptis, pactionibus, contractibus, literiſve ſuis, hæreditatis & hæredum regiorum Boj. faciebant quandoque mentionem, notatiorum id incogitantiæ ac oſcitantiæ eſſe imputandum. Abreptos namque ſtilo Curiæ alias apud Reges populoſque hæreditarios recepto atque frequentato, in his eſſe hallucinatos, nonnullos præterea non tam axiomatis quam ſanguinis hæredes ſcribendo intellexiſſe. Sed & clauſulas id genus, quæ ex notariorum conſuetudine apponuntur, parum operari, à Collegio I.C. Bononienſi, eſſe jam olim in cauſsa Finarienſi reſponſum. * Nec nihil eſse, quod uni hujus generis literario inſtrumento, ſexcenta, tum vetera tum recentiora, poſsunt opponi, quæ in materia

[:] *Hagecus. Specul. Proſcr. Frid. pag.* 138.
* *Iac. Menochius Reſp. in cauſſa Finar.*

materia alioquin competenti, hæredes prorſus fuiſſe præteritos oſtendunt. Si hiſtoriam quis, ſive domi, ſive peregre ſcriptam, velit evolvere, & omnia quæ ad hanc cauſſam facientia occurrerint allegare, habiturum teſtium pelagus patentiſſimum. Coſmam, Hagecum, Dubravium, domeſticos; Mutium, Bonfinium, Cromerum, Roo, peregrinos, eſſe inſtar omnium. Paſſim ab illis doceri Bojemos jus liberum habere Regum populi ſuffragiis regno præficiendorum, & jure etiam hoc ſuo, quoties caſus tulit, ſemper uſos libere. Coſmam * referre, quod cum Przemyſlus ad principatum accerſeretur, his ipſum legati compellarint verbis: *Domina noſtra Lybuſſa, & plebs univerſa, mandat ut cito venias: te ducem, te judicem, te rectorem, te protectorem, te ſolum nobis Dominum* ELEGIMUS. Referre porro eundem; *ſemper in Ducis* ELECTIONE *fieri, ut decem millia nummorum, aut plus, in populum ſpargantur. Zpitihnevum omnes Bojemicæ gentis magnos & parvos,* Communi conſilio, & voluntate pari, *(ann. 1055.) elegiſſe ſibi in Ducem.* Imperatorem cum pecunia ab Vldrico expugnabatur, dediſſe quidem ei *ducatus inſignia & vexil-*

 lum,

* *Chron. lib. 1.*

lum, ſed in Ducem eligendi optionem *poſuiſſe in arbitrio Bojemorum.* Et, Vldricum ſane (*ann.* 1101.) expoſtulaſſe cum proceribus per legatum de repulſa, ac contendiſſe ut, quia Borzivogio eſſet ætate major, pro patriæ more, admitteretur ad principalis ſedis honorem; operam tamen perdidiſſe, nec ejus prætenſionem quicquam apud proceres valuiſſe. Svatopluco in caſtris ad Glogovum ex inſidiis cæſo, poſtulatum à quibuſdam, & ab Imp. Henr. in Ducem evectum fuiſſe (*ann.* 1109.) Othonem occiſi fratrem, *ſed quia id ſine conſenſu Bojemorum fiebat, fruſtra fuiſſe eorum temeritatem*, recitatoque in concilio decreto priore, *Wladiſlaum qui Svatopluco principatum* ineunte jam tum votis univerſorum ſucceſſor ipſi deſignatus erat, *jura principatus jure adoptata*, omnibus aſſentientibus *obtinuiſſe.* Audiſſe ſe ex ipſius Sobieſlai principis ore, cum ad frequentes, tum in palatio Wyſſehradenſi Ordines queribundus diceret (*an.* 1130.) * *O Boëmienſes proceres, non laudo, neque extollo me, ſed veritatem dico; Vivente fratre meo Duce VVladiſlao, neq; ſcuto, neque alia vi, iſtum Ducatum percepi, ſed* Dei miſericordia & electione *fratris*

* *Paraleip. Coſmæ.*

fratris mei adhuc Viventis veſtraque omnium *ſum adeptus, hacque ratione & juſtitia, me juſte & rationabiliter arbitror poſſediſſe.* Silvium * ſcribere quoque his ſimilia: Legatos nempe qui à Libuſsa & populo Czechico ad Przemyſlum erant ablegati in hanc ipſum ſententiam fuiſse affatos; *Solve bone vir, quem nobis ſuperi dederunt principem. Salve boves, atque aſcenſo equo, nobiſcum venito; Libuſſa te virum, Bojemia Ducem poſcit.* [:] Confoſso apud Holomucium Wenceſlao Rege, *veniſſe forte Pragam, ducem Carinthiæ Henricum; hunc Bojemos Regem ſibi* delegiſse. *Ferentem vero* [:] *ægre Albertum Imp. repente coactis copiis Bojemiam eſſe ingreſſum, Henricoq; regno* deturbato, *Rudolphum filium ſuum Regem conſtituiſſe.* [?] *Qui cum abſque liberis* (Ebendorferus [!] Canonicus & Profeſsor Viennenſis relictum ab eo tradit fuiſse filium, qui tamen ne glebam terræ Bojemicæ à patre hæreditatis jure acceperit,) *primo regni ſui anno deceſſiſſet, diſsentientes inter ſe Bojemos*, alios *Fridericum Rudolphi fratrem*, alios *Henricum, quem dejecerant*, petiiſse; *Viciſſe*

 Hen-

* *hiſt. Bojem. cap. 6.* [:] *cap. 30.* [?] *31.* [!] *Chron. Auſtriac. lib. 3. ad ann.* 1307.

Henrici factionem. Ab Imp. Regis Alberti Claudi morte, [:] *Bojemos, qui eius cauſa, inter ſe diſsidebant, apud Pragam conveniſſe, atque ad* eligendum novum Regẽ, *ad* VIII. *Calend. Maias diẽ ſtatuiſſe.* Dubravium * eſſe quoque in hac hæreſi, & diſerte ſcribere, Bojemis poſt abrogatam Borzivogio dignitatem, turbulentiſſime inter ſe agentibus, *coiſſe tandem gentis Senatum, & de Principe vel revocando, vel novo deligendo conſilium iniſſe: paucis revocari Borzivogium placuiſſe, cæteris omnibus vociferantibus, ab aratro potius ruſticum quemvis, quam Borzivogium, Deorum ipſorum contemptorem, ad principatũ revocandum eſſe. Pragam à funere Zpitihnevi, Wratiſlao, Conrado, Othone, convenientibus, in eo conventu ab Omnibus Ordinibus Wratiſlaum poſt Zpitihnevum natu maximum, Bojemiæ principem fuiſſe declaratum.* [a] *Vita excedente Conrado principe, hæſiſſe in ambiguo diu Ordines, num Brzetiſlaum ab exilio ad regnum paternum revocarent, ut cujus etiam tum veteres mores ſuſpectos habebant, an domi potius eligerent unum aliquem ex fratribus ejus, qui regnaret.* [b] *Poſt Brzetiſlai cædem, Borzivogium jam antea*

[:] *Silvius cap.* 57. * *Hiſt. Boiem. lib.* 4. & 8. [a] *lib.* 9. [b] *lib.* 10.

antea principem, & à fratre & à Cæſare deſignatum, Pragæ ſolenniter honorem iniiſſe, non tam jure, quam multorum favore. Interfecto apud Glogovum Svatopluco, & Othone ejus fratre à quibusdam, Waceco authore, in caſtris principe lecto, *Hermannum Pontificem, & Fabianum palatii arcis Wyſſehradenſis tunc Palatinum, deplorata in comitiis Suatopluci cæde ſicaria, haud minore dolore fuiſſe queſtos, de* electione *in caſtris facta, contra majorum inſtita moremque veterem, dein contra jus urandum, quo fidem ſuam Wladiſlao obligaverunt, ne ad alium quam ad ipſum poſt obitum Svatopluci, principatum deferrent. Huc fluentibus non ſolum* Ordinum *præſtantiorum, ſed etiam popularium animis, ipſum etiam Othonem* cum aliis, *Wladiſlaum* principem ſalutaſſe. Cum autem Borzivogius exſul à Wladiſlao hoc principatum, ut frater natu major, repeteret, rejectum fuiſſe ad Ordines, & hoc à Wladiſlao retuliſſe reſponſum; *Non eſſe rem privatam, quam Borzivogius peteret, ſed ad univerſi populi ſuffragium illam pertinere. Proin haud ab uno fratre, ſed ab* omnibus Ordinibus *principatum eſſe ambiendum, quoniam id demum firmum, ſtabileque futurum fuerit, quod communi conſilio decretum eſ-*

ſet.[c]*Cum, perſolutis defuncto Wladiſlao fratri juſtis, ad ineundum principatũ Sobieſlaus Pragam veniſſet cum uxore, Othonem ei prius de arce Vicegrado non ceſſiſſe, quam comperit principalibus comitiis illum* omnium Ordinum conſenſu principem declaratũ fuiſſe.[d]Cum ad ſedandam conflatam à Sobieſlao, ſibi & Friderico filio in Cæſaris aula invidiam, legatos ad Cæſarem miſiſſet Wladiſlaus Rex, exoraſſe illos aliud nequiiſſe, *niſi ut Rex Wladiſlaus vel ipſe regnum continuaret, vel daret* liberam Bojemis eligendi ſucceſſorem poteſtatem. [e] *Cunradum ex Aſia reducem, cum nuntium in itinere accepiſſet, Friderico mortuo principem ſe Boiemiæ* ab Ordinibus declaratum eſſe, *vertentẽ ſe ad ſuos dixiſſe; Nunc bene navigavi, poſtquam naufragium feci, unde ad principatum uſque emerſi. Henrici-Brzetiſlai corpore Doxanos illato, de* Succeſſore in comitiis *fuiſſe* ab Ordinibus variatum; *primoribus ad Przemyſlaum, uti cæteris ætate priorem, inclinantibus*; alia *nobilitate* cum ipſis civibus *Zpitihnevo adoleſcenti*, ob memoriam *Cunradi ſuffragantibus: Obtinuiſſe tandem ſententiam qua Przemyſlai frater Wladiſlaus de cuſtodia ereptus,*

[c] *lib.* 11. [d] *lib.* 13. [e] *lib.* 14.

ereptus, princeps conſtituebatur. [f] *Confoſſo Holomucii Wenceſlao Rege adoleſcẽte, Boiemos* Pragam *in domum Epiſcopi ad jus comitiorum coiiſſe, ſummaque contentione* de Rege eligendo certaſſe, *aliis peregrinum regem penitus aſpernantibus,* aliis *inter Rudolphum Caſaris Alberti filium, & Henricum ex Carinthia, qui præſens aderat, variantibus.* [g] Albertum Auſtrium Sigiſm. generum, compoſitis Budæ rebus, in Bojemiam acceleraſſe *ut* electionem *ibi de ſe factam præſens comprobaret, confirmaretque contra omnes qui ab illa non ſolum* diſſentiebant, *ſed alium iam ſibi* Regem, *plane puerum* delegerant. Exſtincto morte Ladiſlao rege, *maiore quam unquam ambitu comitia regis creandi in Boicmia caluiſſe, adeo multos magnosque* competitores *fuiſſe, qui illa caleſaciebant.* [h] *Sed non defuiſſe Gubernatori providentiam ad cavendum, ne prius ulli Oratores in Senatum vocarentur quam* Rex futurus deligeretur. *Locum* eligendo regi *fuiſſe in domo pratoria Veteris urbis conſtitutum.* Imbecilliorem aliquando corpore Georgium Regẽ, ac de Regni ſucceſſore ſolicitum, vocaſſe *ad ſe primores ex omnibus Ordinibus, ſcireque ex illis voluiſſe,*

[f] *lib.* 19. [g] *lib.* 28. [h] *lib.* 30.

luiſſe, quid de Regis, ſucceſſoris in regno ſui cauſſa agere, quemve regem ſibi lege-re *deſtinaſſent; cumque illi apud Polonos Regem eſſe quærendum reſpondiſſent*, dejectum *de ſpe ſucceſſionis ſuorum, ſategiſſe modis omnibus, ut dites atque opulentos filios relinqueret.* Eo vita functo, ob varias *omnium tunc Ordinum voluntates, placuiſſe, ut comitia Regis creandi ad Montes Cutnenſes transferrentur.* [i] *Roſenſem, Sternbergium, NovoDomæum regulos, contentiſſima ſuffragatione Matthiam iuviſſe: Sed maiorem numerum Wladiſlaum Cazymiri Poloniæ Regis filium, etiam tum adoleſcentem, nullarumque partium factionibus per ætatem infectum*, Regem popoſciſſe, *numeroque prævaluiſſe.* Hagecum ſcriptorem, [k] (ſicut & Dubravium nuper) domui Auſtriacæ conſecratum, rem iſtam multo quam alios crebrius inculcare. Ex permultis ipſius narrationibus hæc hominibus contentioſis oculos vulnerare cum perhibet: (an.721.) *Libuſſam concitata à Robonio, adverſus regimē muliebre ſuum, Boiemorum nobilitati iniunxiſſe, ut ad diem, quem principi* eligendo *primo quoque tempore eſſet conſtitura*, Libini *ſibi praſto ſint omnes. Rem ſe ipſorum arbi-*

trio

[i] *lib.* 31. [k] *Chron. Boiem.*

trio velle permittere, ut quem dominum populo elegerint, *ipſa habeat maritum. Morem ſe ei geſturam, obſequiõ, quam ab iis ipſa ſit experta, haud paulo maiore.* Vocatis igitur ad diem, Divûm de principe optando reſponſa ediſſeruiſſe, ac legationis, qua electio ei denuntiaretur, ad Przemyſlum ocyus cum muneribus deſtinandæ monitricem fuiſſe. Legatos, cum equo duce ac indice principem novum repererunt, Libuſſæ, cognominatique, à Czecho populi omnis nomine, his eum verbis compellaſſe; *(ann. 722.) Salve, & ſolve boves princeps lectiſſime ſalve: Libuſſa domina noſtra, & populus Czechorum omnis, jubent te venire abſque mora, ac faſces principatus ſumere; res noſtræ univerſorum, noſque adeo ipſi, in tuis ſumus manibus: te principem, te judicem, te rectorem, te defenſorem, te dominum ſolum* elegimus. Vltimo tandem principatus *(ann, 745.)* anno correptum morbo gravi Przemyſlum, convocaſſe Optimates, & quod *princeps olim ab iis eſſet* electus *magnas egiſſe gratias, orantem ut eandem Nezamyſlo filio vellent ſervare fidem. Spe autem bona ab iis impletum, vitæ finem feciſſe, & Nezamyſlum principem* electum *in eius ſolio ducali fuiſſe collocatum.* Sic *Nezamyſlo decedente,* (ann. 783.) *Optimatum mandato*

dato conveniſſe multitudinem omnem, & elegiſſe *concordibus cunctorum votis in principem Mnatam eius filium, ſic Wogenum, Oſtromeczio* (ann. 804.) *accerſitum, fuiſſe* electum; *ſic cum Wogenus* (ann. 832.) *fatis conceſſiſſet, convocato populo univerſo, diſceptatum inter Optimates ac primores, utri è duobus eius filiis committenda eſſet rerum ſumma: conventu frequenti populum* (ann. 873.) elegiſſe *principem, & in principali ſolio collocaſſe Nectani filium Hoſtivitum. Borzivogium principem* (ann. 890.) electum, *cum paulo poſt ritus ſacrorum veteres abieciſſet, concurſu populi facto, fuiſſe de dignitate* (ann. 894.) dejectum, *ſed poſt multiplices, etiam cruentas conſultationes, quarto anno poſt* (ann. 898.) *revocatum. Zpitihnevo mortuo, & Borzivogio ſceptra quæ abdicarat reſumere abnuente,* (ann. 907.) electum, *rebusque impoſitum fuiſſe Wratiſlaum: Wratiſlai huius filium & ſucceſſorem Wenceſlaum in palatio Wyſſehradenſi conventu procerum frequenti* (ann. 921.) *dixiſſe ad matrem; Eſſe ſe videlicet patris voluntate ultima relictum patrimonii hæredem, ab Optimatibus vero primoribusque & melioribus terræ univerſis* principem electum. *In Boleſlai Sævi locum fuiſſe* (ann. 967.) electum *ejus filium cognomento*

mento Lenem *Boleſlaum*. Poſt fata Brzetiſlai Pugnacis, Bojemos *cum conventu ad Wyſchradum publico Brzetiſlai principis teſtamentum deliberatione matura expendiſſent*, (ann. 1055.) elegiſſe *ſibi principem, voluntatibus conſentientibus, Zpitihnevum defuncti filium natu maximum. Ab eius morte fratrem Wratiſlaum, unanimi cunctorum voluntate* (ann. 1061.) electum *fuiſſe principem.* Cum Otto à quibusdam, Waceco ſuaſore, princeps in caſtris apud Glogovum poſtulatus, Pragam inaugurationis ergo eſſet (*ann.* 1109) adductus, *fuiſſe ab Optimatibus & multitudine catera, inſolentia iſti interceſſum, &, quia prater aſſenſum populi publicum, absque mandato Wacecus cum Theodorico rem eam eſſent auſi, decretum factum, ut temeritas iſta, nec locum, nec vim ullam obtineret. Via igitur juris & populi univerſi* electione, *perveniſſe ad culmen hoc dignitatis Wadiſlaum, Svatopluci jam olim deſignatum ſucceſſorem. Morienti porro huic Wladiſlao, maxima Boiemorum univerſorum congratulatione* (an. 1125.) *ſuffectum fuiſſe Sobieſlaum fratrem juniorem. Hunc cum de ſtructis vita ſua inſidiis queſturus, concionem* (ann. 1130.) *aliquando advocaſſet, verba ad primores populi facientem dixſſe*; Vobis me vos,

vivo

vivo adhuc Wladiſlao meo fratre dominum elegiſtis; *locum itaque hunc dignitatis adeptus ſum DEI miſericordia &* veſtra electione, *ac devolutionis æquitate. Defuncto vita Sobieſlao exarſiſſe in populo creandi cauſſa principis, turbas ingentes, aliis in alium inclinantibus, poſtremo tamen (ann.* 1140.) *conveniſſe Naczeradi prudentia univerſos*, & elegiſſe *principem VVladiſlaum VVratiſlai Regis ex VVladiſlao filio nepotem* Wladiſlai hujus filium Fridericum, gratia populi excidiſſe, & Bojemiæ finibus vel ingratiis exceſſiſse. *Eo (ann.* 1182.) *diſcedente proceres ſibi* elegiſse *dominum ex Moravia Cunradum. Ducem. Inferiùs Henrico-Brzetiſlao principi Doxanis cum luctu peractis, (ann.* 1197.) *conveniſſe regni primores, & de principe* eligendo *tractaſſe: Przemyſlum & VVladiſlaum fratres productos fuiſſe ut Candidatos. Hunc ex cuſtodia extractum, & in dominum* electum, *rerum accepiſſe habenas, illum ne injurias acceptas vindicaret, præteritum, vicem ejus miſerantibus ex nobilitate tenuioribus pleriſque. Fridericum Imp. (ann.* 1212.) *feciſſe in diæta Baſilienſi Bojemorum regi eam gratiam, ut ipſe & ejus ſucceſſores, regia dignitate ornentur,* non Cæſarum munere, ſed populi ſui electione. *Iubente Przemyſlo Rege (an.* 1226.)

1226.) *conveniſſe Pragam Ordines Bojemos, & de filio ejus VVenceſlao, vivo tum adhuc patre, in Regem* eligendo *conſultaſſe.* Alberti luſci Imp. filium Rudolphum (*ann.* 1307.) *deprehendiſſe, nonnullos ex Bojemis ab ſe, ut quem inviti* elegiſsent, *animo eſſe alieno.* Irritatos Henrici Carinthii dominatu avaro ac ſocordi proceres, (*ann.* 1310.) *alios mutuum rogaſſe, ideòne Regem ipſum* elegiſſent *ut Bojemicis rapinis ſeque ſuoſque ditaret? an non principis reipub. ſecuri poteſtatem, ut habuiſſent* eligendi, ita habeant abdicandi? *alios reſponſaſſe, Henrico Cæſari eſſe filium Iohannem, & fratrem Walramum, poſſe alterutrum* poſtulari regem. *Accitos Loctum à Iohanne Rege regni Ordines, in os ipſi* (*ann.* 1318.) *objeciſſe; Habere ſe ab antiquo, comprobatum à Regibus Imperatoribuſque, jus & facultatem domini* Regiſque, qui placuerit, eligendi & aſſumendi: *mirari ſe magnopere, qui fiat, quod nihil penſi habeat Rex, ſuo abſque ſcitu, Ludovicum regno obtrudere, Ordinumque in* regibus eligendis jura, *irrita facere, quod nullo modo ſit tolerabile. Comperta Sigiſmundi morte,* (*an.* 1437.) *conveniſſe Pragam Ordines, & videntes reipub. eſſe ex uſu, ut Rex abſque mora* eligeretur, elegiſſe Regem *alios quidem Alber-*

Albertum Auſtrium Sigiſmundi generum, alios vero Cazymirum Poloni regis fratrem: Et Albertum fuiſſe Pragæ (ann. 1438.) ab iis qui ipſum elegiſſent *ſplendide exceptum. Albertum Bavarum de ſua in Regem Bojemiæ (ann.* 1440.) electione *fuiſſe per legatos factum certiorem. Barones, Equites, Pragenſes, & civitatum aliquot legatos, poſt longam, de iis, quæ è rep. eſſent, deliberationem, (an.* 1458.) elegiſſe *ſimul &* declaraſſe *Regem Bojemiæ Georgium. Prætoriis apud Cuttnam comitiis, poſt multam deliberationem, concertationeſque varias, conſenſiſſe (ann. 1471.) tandem Ordines & Regem* elegiſſe *VVladiſlaum. Juſtis Ludovico Regi perſolutis, viros octonos ex ſingulis Ordinibus ſelectos, ſacramento fuiſſe devinctos, (ann. 1526. 1527.) ut Regem dominumque regno* eligerēt; Et, Regi electo *Iglaviam uſque obviam fuiſſe itum.*

XXXI. Hæc quæ ſic εἰκοθεν petita recenſentur, & multa, & parte ſui majore ſuperflua fortaſſe cuipiam poſſe videri; importunitatem tamen adverſariorum eſſe tantam, ut teſtium paucitate vel brevitate nolit eſſe contenta. Devorandam igitur eſſe neceſſario, & exterorum quoque hiſtoricorum conſenſu accumulandam hanc prolixitatem. Præcipuum & accuratum hiſtoriæ Germanicæ ſcri-

ptorem Mutium,* eſſe quoque uſurpatæ in regibus creandis Ordinum Bojemorum libertatis teſtem, cum ait: *A ſcelerata VVenceſlai adoleſcentis necè, Bojemos poſt longam conſultationem* elegiſſe *Henricum Comitem Tyrolis & ducem Carinthiæ. Albertum vero Imp. ubi intellexit Henricum* electum in regem, *in Bojemiam cum exercitu moviſſe, & ejecto Henrico, feciſſe Regem Bojemiæ Rudolphum filium. Poſt Rudolphi mortem, magnam inter Bojemos obortam eſſe controverſiam; alios enim alium voluiſſe regem. Quoſdam aliquem Bojemum voluiſſe; aliorum quoſdam Fridericum Rudolphi fratrem, quoſdam Henricum Carinthium petiiſſe. Henricum quidem omnes fuiſſe* electuros, *niſi multi à tumultibus abhorruiſſent. Ubi Henrici Imp. filius,* (de Iohanne [:] loquitur) *fines Bojemiæ attigit, occurriſſe illi obviam Henricum, quem Bojemi in Regem* elegerant. [?] *In Bojemia teſtamento, quo hæres regni Bojemici Albertus conſtituebatur, promulgato, quoſdam* recuſaſſe *Albertum, & Caſimirum regis Poloniæ fratrem* Regem ſalutaſſe *Boiemorum: Et, Boiemos qui Regis Poloniæ fratrem in* Regem Bo-

* *German. Chron. lib.22.* [:] *lib.23.* [?] *lib.28.*

jemiæ elegerant, *comparaſſe copias. Poſt mortem Alberti, in Boiemia fuiſſe magnas diſſenſiones, aliis alium regem volentibus. Conveniſſe totum Boiemicum regnum, variaſſe ſententiis in Rege* eligendo. *Fuiſſe qui vellent Ladiſlaum, ſed maiorem partem contradixiſſe, & ducem Bavariæ Albertum* elegiſſe. * Exempto è vivis Ladiſlao, *de Regno Boiemiæ contendiſſe multos. Boiemos in magno omnium procerum & magiſtratuum conventu, audiſſe horum omnium cauſſas ex Oratoribus eorum, verum iudicaſſe ſe quoque viros eſſe. Quamobrem* elegiſſe *Georgium Pogebradium*. Confirmari hoc jus etiam à Bonfinio, [:] qui ſcribit, cum Georgius Rex humanis exceſſiſſet, *Cutnam Henricos omnes ac alios è Boiemis conveniſſe, ut* ex more Regem eligerent. Rudolphi Cæſaris hiſtoricum Ioh. Sambucum, hoc loco non debere præteriri, cujus Oratione in Ferdin. I. obitum hæc ſint verba: *In Hungariam Vormatia Regem deſignatum eſſe profectum; Exin. XXVII. anno,* Regem electum *Boiemiæ*. Polonicarum rerum ſcriptores, cum Michovienſem, [?] tum inprimis Cromerum, [;] calculo hæc ſuo ſimiliter comprobare.

* *lib* 29. [:] *decad.* 4. *lib.* 2. [?] *lib.* 4. *cap.* 53.62.67. [;] *lib.* 21.27.

probare. Cromero perhibente, *poſt Sigiſmundi mortem, fuiſſe Boiemos in duas factiones diviſos, & partim Albertum, quem Ungari iam ſibi regem creaverant & coronarant, partim Cazimirum VVladiſlai regis fratrem ad regnum invitaſſe, Sileſiorumque Duces & nobilitatem Bregenſem, Cazymirum* electum regem *Boiemorum approbaſſe. Georgii Boiemiæ Regis Oratorem Albertum Coſtcam Poſtupicium, retuliſſe ad Poloniæ regem Cazymirum, filium eius aliquem, ab Georgio, de ſententia Boiemorum procerum,* ſucceſſorem, *præteritis filiis ſuis* deſtinari, non hæreditario iure quod nullum eſſet regni apud liberam gentem, *ſed ſingulari quadam omnium Boiemorum in Cazymirum propenſione, & lingua cum Polonis communione. A morte Georgii Regis, comitiis Pragæ creandi novi regis cauſſa inſtitutis, inter Boiemos neutiquam conveniſſe. Nam alios Polonum, alios Ungarum, alios Cæſarem cupiiſſe, nonnullos Henricum Georgii defuncti filium maluiſſe. Fuiſſe qui ad regem Francorum ſpectarent: Ludovici quoque Bavari mentionem nonnullos feciſſe. Ad extremum in comitiis ad Cutnos montes, VVladiſlaum Cazymiri Polonorum Regis filium,* Regem fuiſſe ab iis renuntiatum. Ferdinandi Archiducis Bibliothe-

carium de Roo * quanquam in extollenda principum ſuorum generis dignitate & gloria eſt impiger, & quanquam per pacta affinitateſque cum Regibus Bojemis, quæſiſſe eos hæredibus ſuis jus ad ſceptra Bojema cenſet; interdum tamen veritatis vi ipſa convictum, Electionis Bojemicæ jura & uſum, nec diſſimulare, nec ſilentio involvere poſſe, ut cum ſcribit; * *Boiemiæ proceres exſtincta in VVenceſlao regum familia virilis ſeminis,* de novo creando rege, *conſilia Pragæ iniiſſe, diſsidentibusq; in Rudolpho Alberti Cæſ. filio, & Henrico Carinthio procerum ſtudiis, VVenceſlai regis ſorores Annam & Eliſabetam in comitia veniſſe, uti ſui ratio haberetur, oraſſe. Fuiſſe itaque Henricum Annæ maritum in* regem electum. *Cæſarem vero* Electionem, *non accedente Imperii authoritate factam, nullius momenti eſſe docuiſſe. Rudolphum paulo poſt Pragam cum exercitu ingreſſum, nemine ob metum intercedente; ab iis qui aderant, in* regem electum, *& à Moguntino coronatum eſſe.* [?] *Boiemos aliquot proceres, ac ſenatum Pragenſem, abdicato Sigiſmundo, VVitoldum Lituaniæ ducem, per legatos ad regnum* vocaſſe.

* *hiſtoriar. Auſtr. lib.* 1. 5. [:] *lib.* 2. [?] *lib.* 5.

caſſe. * *Recitato in procerum conventu Sigiſmundi teſtamento, Bojemos re diutius in conſilio agitata, tandem ad Nonas Maij. Albertum* regem creaſſe; *ſolos interceſſiſſe eos qui à Barbara regina in conſilium adhibiti fuerant. Ab his omnibus uno conſenſu Caſimirum Wladiſlai Poloniæ Regis fratrem fuiſſe nominatum, &* (ſicut in margine legitur,) *contra Albertum* electum *Bojemiæ* regem. *Ptaczconi, qui miſſus nuntiis orabat, ne Albertus invita ſua factione regnum adeat, in quo ſine ſuo atque ſuorum ſuffragio firmam ſibi ſedem nunquam eſſet habiturus, reſponſum à Cæſare per eoſdem eſſe:* Non precario ſe regem eſſe, *ſed jure, &* potiorum electione, *nec plura emercari ſuffragia opus habere. Ladiſlao vita functo Bojemos Pragæ comitia regi creando habuiſſe, & ex multis ejus regni Competitoribus, qui variis ex cauſis* (recitari hîc cauſſas) *ad id aſpirabant, Georgium fauſtis omnium acclamationibus, Boiemorum* regem eſſe ſalutatum. [:] Wladiſlao Caſimiri Poloniæ regis filio, Bojemiæ rege renuntiato, & in Regnum vocato, in comitiis, quæ Fridericus Cæſar cum Imperii Ordinibus Ratiſponæ habebat, [?] *actum etiam eſſe de Boiemorum.*

* *lib. 5.* [:] *lib. 6.* [?] *lib. 8.*

rum, Electione, *& an rata haberi deberet diſceptatum. Improbàſſe vero eam Pontificem ut ab hæreticis factam, ac irritam fieri debere, per legatum ſuum contendiſſe. Matthiæ quoque legatos, ne ea ab Imperii Ordd. approbaretur interceſſiſſe, quod ipſe prior* electus *eſſet. Principes vero pleroſque Imp. Friderici iudicium ſequutos ad Wladiſlaum proniores fuiſſe.*

XXXII. Omnia hæc, quæ ut jam explicavimus, ex obſervantia conſtante regni privilegiis, virorum principum judiciis, hiſtoriaque, tuendo in creandis electione libera regibus juri Bojemico, proferri à multis didicimus, & hoc loco non incommode commemorari poſſe exiſtimavimus, ajunt eſſe talia cauſsæ ejus patroni, ut Ordinibus Bojemis nullius, tam Lectoris, quam arbitri honorarii, vel judicis æqui (ſi forte in aliquem pars utraq; velit aliquando compromittere,) cenſura ullo modo ſit pertimeſcenda. Ego ſicut judicium mihi de re tam ardua ſumere metuo, ſic alios experientiores, quo minus ſumant, neutiquam prohiberi oportere, video.

CAP. VI.

De Religionis Mutationibus & Regimine Eccleſiaſtico in Bojemia.

GEns nulla tam fera eſt; ut vel numen prorſus nullum eſſe credat, vel ritus ejûs colendi nullos habeat. * *Omnes* inquit vir oris mellei, *religiane moventur, & DEOS patrios, quos à maioribus acceperunt; colendos ſibi diligenter, & retinendos arbitrantur*. Sic Bojemos δεισιδαίμονας ſemper, & religionibus deditiſſimos fuiſſe, ſicut hiſtoria, ita cum vetera, tum nova ob oculos paſſim verſantia monumenta, teſtantur. Variaſse tamen cum tempore apud eos, ut numina ipſa, ita & cultus religioſos, quin & ipſas moderandorum ſacrorum rationes, non ab re forte erit, ſi explicare conati fuerimus. Voluntus autem accipi conatus hos, non in eam partem quaſi vel natura ſua impias ac jam olim ejuratas ſuperſtitiones reſuſcitare, vel plures quam unicam colendi numinis viam rectam ſtatuere meditemur, ſed ut tam diſſidentium una in gente, totieſque mutatarum opinionum

* *Cic. 6. act. in Verrem.*

ác rituum ſacrorum comparatio, vanitatem humani ingenii legentibus pateſaciat, & unum id quod ſit optimum, eſse quoque cum antiquiſſimum, tum DEO proximum, velut in ſpeculo ſpectandum proponat. Sic cum conſulerent Athenienſes Apollinem Pythium, quas potiſſimum religiones tenerent, oraculum editum eſt, eas quæ eſsent in more majorum: quo cum iterum veniſsent, majorumque morem dixiſsent ſæpe eſse mutatum, quæſiviſsentque, quem morem potiſſimum ſequerentur è variis, reſpondit, Optimum. Mutatum vero perſæpe apud Bojemos quoque fuiſse ſacris in rebus majorum morem, & religiones alias vetuſtiſſimo, alias medio, alias recentiore ævo, ut publice probatas, obtinuiſse, nemo procul dubio eſt, qui vere dici neget. Videtur porro poſse hoc loco non incommode agi, primum de religionis in hac gente variationibus, tandem de religioſo in ſacris rebus ordine, ſeu regimine.

II. Ævo igitur quo primi gentis conditores, mei majores, in has oras ingreſſi divos penates ſuos ſecum attulerunt, & aliquot ſeculis poſtea, profana, & eadem ferè in Bojemia, quæ apud Slavicas gentes cæteras, culta fuit religio, iidem ſacrorum ritus, eadem Deaſtrorum numina,

mina, quorum parens fere creditur fuiſſe Græcia. Nec potuit, cæcum in divinis genus hoc hominum, publice receptis numinibus eſſe contentum: privatim ſibi quisque domi quoque ſuæ DEOS confingebat. Credebantur autem ii alii aliis eſſe majores & potentiores. Maximus ſane omnium fuiſſe perhibetur principio *Tron'* ſive *Peron'*, à verbere, forte Κεραύνιος Ζεὺς, cui poſtea anteferebatur, vel ad minimum æquabatur, *Svvanto-VVit.* * Illius cultui ſacer erat locus in urbe veteri Starogrado apud Oldenburgum: hujus vero Iulini ſive Vinnetæ, urbe apud Rugianos omnium quõdam Europæ urbium maxima. Pronio nullum, Svianto-Vito adoleſcentis facie expreſſum, ponebatur ſimulachrum: Huic delubrum, illi lucus peculiaris, cultu ampliſſimo dedicabatur, ac ſtatis uterque menſibus concurſu maximo frequentabatur. Omnes illinc Slavi, ipſi adeo quoque Bojemi, rebus deploratis reſponſa ac opem petebant, omnes deaſtros iſtos ſacrificiis honorariisque annuis colebant. Pronii cultus ex Græcia, ut diximus, ad Slavos videtur commigraſſe,

* *Chron. Slavor. authoris incerti cap.* 18. *Helmold. Chron. Slavor. lib.* 1. *cap.* 53. 70. 84.

graſſe, Suianto-Viti vero ex Monachorum Corbejeſium diſciplina profluxiſſe. Imp. enim Ludovici. I. ævo, perhibentur ex S. Viti nomini conſecrato cœnobio Corbejano, in Rugiam veniſſe monachi aliquot, religionis Chriſtianæ præcones, jactaque in populo ſuperſtitioſo ab ipſis tum fuiſſe qualiacunque, ſed ea tamen immodica S. Viti martyris deprædicatione reſperſa Chriſtianiſmi fundamenta. * Cum autem armis tributisque ambitioſorum ac avarorum nominis Germanici principum, cum cæteræ Slavicæ gentes, tum Rugiani quoque acerrime premerentur, mutaſſe apud eos profano cum dominatu etiam novos cultus Chriſtianos, & Rugianos, excuſſo jugo Germanico pulſisque Corbejenſibus doctoribus, religionem vertiſſe in ſuperſtitionem, colendoque tam operoſe Suianto-Vito principia dediſſe. Lucus & cultus Pronii à Geroldo Antiſtite ſuccisus, Suianto-Viti vero ſimulacrum, direpto ejus ſano ac ærario opulentiſſimo, à Waldemaro Danorum Rege conciſum crematumque fuit. [:] Veſtigia tamen venerationis Suato-Viti, ex Slavi-

* *Helmold. Chron. Slavor. lib. 1. cap. 6. 53.* [:] *Helmold. lib. 1. cap. 84. & lib. 2. cap. 12.*

Slavicarum gentium animis, necdum penitus eximi potuerunt. Hodie namque inter eos adhuc, amicum amicus manu gratulabunda excepturus, *Witeg, vviteg*, vel, *Witam te*, ſolet ingeminare, compellationeque hac ſua, Svianto-Vitum quaſi Soſpitatorem celebrare. Summis hiſce Diis jungebatur Dii complures quaſi intermedii, ſuperi videlicet, & inferi: ac inferi viciſſim partim ſtygii, partim terreſtres, partim aquatici; nymphæ etiam, ſeu montium, fontium, & nemorum potentes Deæ.* Cœleſtium à me numero cenſentur, *Chaſen, Ladon, Zizlila, Marzena, Zivviena, Chrvorz, Zelun, Pohoda, Mckoſla, Pochvviſt*, vel, *Nehoda*, qui, niſi ego fallor, notant, Solem, Martem, Venerem, Dianam, Cererem, Typhonem, Mercurium, Serenitatem, Pluviam, Nimbum vel quamvis Intemperiem. [:] Inter Stygios videntur referendi, *Merot, Radamaſs, Njvva, Taſani, Sudice, Wily, Trzibek*, quod eſt, Pluto, Rhadamanthus, Proſerpina, Eumenides, Parcæ, Hecate, Lues. Terreſtres habiti ſunt, *Zel, Polſb, Sſetek*, ſive *Sſkrzitek, Diblik*, hoc eſt, Genius, Liber, (Cromero Caſtor, Polluxque)

*Cromer. Hiſt. Polon. lib. 3. [:] Hagec. ad ann. 709.

luxque) Lar, Veſta. Fontium, montium, ſilvarum, imo & aëris Deos Deasque, à priſcis illis Bojemis invocatos quoque fuiſſe memorant noſtri ſcriptores, ſed nomina eam in rem, quod ſciam, nulla prodidere. Domi ſimiliter quiſque ſuæ Deos fere ſibi comminiſcebatur, & præter publica illa numina, libamentis victimisque colebat. Sic Climbam Tetca Libuſſæ ſoror, Dyrſam Przemyſlus, Craſatinam Nezamyſlus, Kyhalam Banca, Croſinam Lidmila, coluiſse feruntur.

III. Stetit autem profana hæc ac vaniſſima terriculorum iſtorum colendorum ſuperſtitio, ſeculis, ut dixi, aliquot, nec variavit prius quam (ſi Annalibus Fuldenſibus * habenda eſt fides) Ludovici regis Franci opera ac juſſu, baptizati in Theophania quatuordecim Bojemorum duces, cum hominibus ſuis Chriſtianam religionem ſponte ſuſcepiſſent; vel (ſicut noſtri plerique omnes conſentiunt) prius quam Borzivogius princeps Velehradi apud Moravos à Græcæ religionis Epiſcopo D. Metudio Chriſtianorum ſacris (*ann.* 894.) Iunio menſe eſſet initiatus. Qui cum domum revertiſſet, & religionem quam recens erat

* *Annal. Fuldens ad ann. 845. Sigibertus Gemblacenſis.*

erat amplexus, non modo palam profiteretur, verum etiam plantare in provincia conniteretur, efferata multitudo populi permagna, & ob abjectos abſque conſenſu publico ritus ſacrorum indignata, dignitate Borzivogium abdicavit, provinciæque finibus excedere coëgit. Caruit tamen intempeſtivus hic & male conſultus populi fervor eventu exſpectato. Nec enim homines, quam Borzivogii exemplo ſemel imbiberunt, & ſuperſtitionibus patriis certiorem eſſe cognoverunt, religionem deponebant, nec reſpub. principe deſtituta, motus graves ac turbas pernitioſiſſimas effugiebat. Revocare igitur ac loco priori reſtituere Borzivogium, neceſſitas imponebatur Bojemis. Revocatus ille rediit ex Moravia Pragam, (*ann.* 898.) ſtipatus ordinis ſacri virorum comitatu frequenti. Excitus ab eo quoque eſt Archiepiſcopus Welehradenſis Cyrillus, qui populo vanis numinum commentis faſcinato Chriſtum prædicaret, ac legitimo unius, ſolius veri DEI cultu commonſtrato, ritus religionis ordinaret, preſbyteriumque & Scholas conſtitueret. Solertiſſima ille uſus diligentia dexteritateque, brevi permagnos fecit in erudienda multitudine profectus, frequentiſſimo populi concurſu conciones

crebras

crebras in æde ſacra, quæ hodieque ante Lætam Curiam cognominatur, habere ſolitus. Quadriennio tandem poſt, conſtitutis prius ſacrorum adminiſtris & presbyterio Pragæ, pietatisque ac liberalium diſciplinarum ſchola Budeczl, Romam, (*ann.* 902.) videndi magis quam diſcendi cauſſa, eſt profectus. Græcorum enim is in religioſis rebus inſtituta ſequebatur, & Græco, in plerisque tum adhuc opido ſinceriore, non Romano ritu plantatam in Bojemia Eccleſiam ordinârat. Sumebat autem inter maximas ac continuas fere, gentiliſmo inhærentis multitudinis non mediocris inſectationes, conformata hæc ad Græcum morem apud Bojemos religio novitia, majora indies incrementa, primaque illa ſacrorum mutatione apparebat rem populi verti paulatim in melius. Exſtructæ in provincia paſſim ædes ſacræ, & ſcholæ tanto purioribus caſtæ pietatis exercitiis ardentius perſonabant, quanto ſtercoreorum numinum vanitas, ſuperſtitionisque prioris illuſio ſtulta, evidentior fiebat. Mira videbatur in terriculorum fanis larariisque ſolitudo.

IV. Potiente vero rerum in Bojemia principe Boleſlao Leni, Mlada ejus ſoror (incertum cujus conſilio) Romam abit, & ritus eccleſiæ Latinæ complexa, in Boje-

Bojemiam redit, Iohanniſque Romani Papæ XIII. Bullam de antiquandis Græcis, & introducendis Latinis religionis ritibus, fratri Duci reddit. *ann. 967.* Hinc nata ſunt ſecundum jam variandæ apud gentem meam religonis principia. Accepta namque Bulla Papali Boleſlaus, procerum Chriſtianorũ concilium convocat, & præſulis Romani placitum iis aperit, ſimulque oſtendit, ſtare ſibi in animo, ut in arcis templo (templum hoc Venceſlaus princeps & Martyr honori D. Viti dedicarat) Epiſcopum Romanarum ceremoniarum per provinciam moderatorem conſtituat. Monet prætera omnes, ut id calculo ſimiliter ſuo comprobent, & ſacrorum ritus à Mlada ſorore Roma illátos, prolixeque collaudatos, ſecum ultro, cum amplectantur ipſi, tum ſuos quisque amplecti jubeant. Voluntate principis audita, fit murmur in concilio, parsque aſſenſu dicta comprobat, pars vero muliebre judicium repudiat, nec bene à Cyrillo Metudioque cõſtituta, novationibus ullis eſſe convellenda clamat. Perſtat nihilominus in ſententia princeps, & Diethmarum quendam Saxonem, qui nuper Pragam ad tumbas D. Viti & Venceſlai religionis cauſſa advenit, & ob facundiam linguæque Slavicæ ſcientiam, multum

tum in aula carus fuit, Epiſcopum declarat. Ab eo igitur tempore gens Bojema ſciſſa in tres religionum ſectas fuit. Alii ſiquidem, quorum tamen numerus ſenſim minuebatur, gentili, alii Romano, alii Græco, more ſacra tractabant. Temporis tandem progreſſu gētiliſmus prorſus exolevit, & nobilitas præcipua, ut & plerique omnes qui cum Germanis vicinis frequentiores eſſe, commerciaque habere conſuêrant, à ritibus Græcis receſſerunt. Tenuiores duntaxat & plebs rebus domi præſentibus contenta, Græci ritus ſacra tenaciter ſervabat.

V. Æque autem vetuſtioris Græcæ, quam recentioris Latinæ diſciplinæ ſectatores, cœtus ſuos ſacros agitare libere poterant, atque agitabant. Et cum nihilominus plebs rudior, partim ex paganiſmo repetitis, partim ex plauſibiliore Latini ritus diſciplina attractis opinionibus, Græcæ obſervantiæ ſinceritatem ſenſim & incogitanter contaminaſſet, commodum evenit, ut religioſi quidam ex Galliis Germaniaque profligati, Petri Waldi diſcipuli, viri, tum pietate, tum ſacrarum literarum ſcientia ſpectatiſſimi, (*ann.* 1176.) in Bojemiam venirent, * & delecto ad Zatecium domicilio, permultos

* *Hagecus.*

multos ex qualis qualis tum adhuc Græcæ obſervantiæ incolis, familiares ſibi facerent. His igitur nævos quibus religionem inquinatam haberent, illi qua fieri potuit modeſtiſſima ratione demonſtrabant, & quid de uno quoque fidei Chriſtianæ capite caſtius eſſet ſentiendum, ex ſcripto DEI verbo inculcabant. Factum hac monitorum opera eſt, ut & pietatis purioris ſectatores, tam in bono quod hactenus tenuerunt obfirmarentur, quam emendandis in quibus hallucinabantur, advigilarent; & Latinarum partium Antiſtitibus ſtomachus commoveretur. Quamvis autem monachi ſacerdotesque ex eorum grege, modis omnibus laborabant, ut nulla alia, quam quæ cum Romanæ Sedis decretis tota congrueret, religio in regno obtineret; ut tamen repurgatæ, quam diximus, pietatis exercitia nuſquam publica eſſet, efficere haud quaquam potuerunt. Multis demum ac longis ſudoribus Carolo remp. Bojemam gerente, rem eo deduxerunt, ut cum ſuo, tum confluentium ad recens Pragæ erectam ſtudiorum liberalium Scholam univerſalem Zelotarum peregrinorum inſtinctu, omnes ab Eccleſiæ Romanæ inſtitutis alienas religiones, promulgatis quibusdam ſtatutis vetuerit primus in Bojemia. Ar-

chiepiſcopus Erneſtus. At vero ne ſic quidem, quod urgebant, conſequi videbant tranquillitatis publicæ turbatores monachi. Intercęſſerunt enim Interdicto iſti Iohannes Miliczius, Cunradus *Stiekna*, aliiq; quidam viri docti & pii. * Nunquam ii eo poterant perduci, ut ab habendis more ſuo, nunc in arce regia, nunc ante Lætam Curiam, vel loco quovis oportuno, cœtibus ſacris abſtinerent. Sic cum ii in vivis eſſe deſiſſent, & jam quoque, ſicut Erneſtus Archiepiſcopus pedum Iohanni *Vk*, ſive Ocello, primo ſedis Apoſtolicæ legato; ita Carolus Rex regnum Wenceſlao filio, reliquiſſent, iisdem, vicinis Græco mori inſtitutis, rem divinam, in æde arcis regiæ ſacra, ſub turri majore, frequentibus concionibus, facere erat ſolitus M. Matthias de Ianova cognomento Pariſienſis.

VI. Iohanne Archiepiſcopo morte ſublato, datus ei eſt ſucceſſor Iohannes alius, cognomento Genſteinius, vir religioni pacique natus. Is quia ſacrificis monachisque plus quam par erat indulgens fuit, lenitate ſua ac conniventia cauſſam iis præbuit, abhorrentis à Romanæ ſedis placitis, ſacrorum exercitii, ſicut

* *Bohuſla. Preſbyter Chron. Boj. lib. 1, pag.* 14. 15. 16.

ſicut ex arcis regiæ, ac quibusvis toto regno templis, penitus eliminandi, ita breviſſimo tempore poſt, omnibus prorſus in locis, partim dirarum imprecationibus, partim armis ſanguinariis omnino ſiſtendi. Etenim quia, nunc in nobilitatis veritatem amantis caſtellis, nunc in abditis ſilvarum receſſibus, inviſi ſibi cultus ſacra, à promiſcua turba ingenti multitudine paſſim frequentari, nec dirarum anathemata quicquam contra proficere compererant, armis correptis, in redeuntes à cætibus ſacris, manu militari inſiliebant, pulſabant, ſpoliabant, abducebant, mulctabant, excarnificabant, gladio vel igni perdebant, in metalli fodinas Cutnenſes præcipitabant. Duravit malorum hæc lerna ac conſcientiarum carnificina, ab Iohannis *Vk* Archiepiſcopi obitu totos fere annos viginti. Gliſcentibus vero adhuc tam pernicioſis machinationibus iſtis, excitavit Bojemis Devs fidelem voluntatis ſuæ veritatisque propugnatorem M. Iohannem Huſſum, qui & politicorum rabiei ſacerdotalis miniſtrorum inconſiderātiam, & ſacerdotum ipſorum, in oppugnanda cæleſti Sapientia ſævitiam, verbis acribus corriperet. Vocavit illum ex Academia Pragenſi Iohannes Mulheimius, ac in ſacello quod non ita pridem conſenſu Venceſlai Re-

gis ædificavit, quodque Bethlechem cognominavit, in ſacra Verbi DEI prædicandi functione, M. Stephano de Colonia ſucceſſorem dedit. Aperuit autem permultis omnium ordinum hominibus in malitia non penitus obduratis, oculos ejus miniſterio DEUS, ut tum ab ulteriore innocentis populi perſequutione deſiſterent, tum agnitis monachorum Romanenſium præſtigiis, ad puriorem majoribusque olim ſuis probatam, colendi DEI diſciplinam ipſi quoque tranſirent. Exacerbati iſthac Huſſi παῤῥησίᾳ Romanæ obedientiæ ſacerdotes, indignantesque in profliganda, quam oderant religionis via, operam tot annorum ſuam fruſtra fuiſſe, jam apud Archiepiſcopum, jam ad regem, jam ad Cæſarem, jam ad Papam Romannum, multis ipſum criminantur, nec ſudare deſiſtunt prius, quam pellectus Conſtantiam ſub fide Cæſaris publica Huſſus, à Concilii Senatu (*ann.* 1415.) hæreſeos damnaretur, ac ignis ſupplicio de medio tolleretur.

VII. Verum ſcripti ſanguine judicii præcipitantia, quamvis Huſſo vitam eripuit, authoribus tamen ſuis, & eorum ordini toti, non tam profuit, quam nominibus multis nocuit. Huſſi namque indefenſi ſupplicio tam atroci, irritati ejus ſectatores, conventu omnium Bo-

jemiæ ſimul & Moraviæ Ordinum Pragæ acto, reque diu deliberata, per doctoris ſui latus ac condemnationem totam Bojemorum gentem hæreſeos ignominia notatam, injuriaque non ferenda eſſe læſam cenſuerunt. Expoſtularunt igitur (*ann.* 1415. 1416.) de injuria, cum ſacro iſto Concilii tribunali, cumque Sigiſmundo Imperatore, & ut de Huſſo præter jus ac æquum interempto, deque inuſta genti toti hæreſeos infamia, pacis ſibi mediis ſatisfieret, rogarunt. Sed cum expoſtulatoriæ ipſorum literæ, neque à Concilio, neque ab Imperatore, dignæ, ad quas reſponderetur, eſſent judicatæ, ferro emendationem, ab adverſariis eſſe expoſcendam, religionisque per Huſſum ad majorum diſciplinam inſtauratæ, libertatem priſcam tuendam, decreverunt. Fecerunt autem initium ab ædibus ſacris, quæ quia annis ſuperioribus, introductis partis adverſæ Sacerdotibus, ſuis in religione ſociis per vim erant ereptæ, repeti ab invaſoribus primum omnium oportere judicarunt. Proteſtati igitur per delectos ſexus utriusque ea de re coram Wenceſlao Rege, Nicolao Huſſinecio verba faciente, exturbarunt ex iis ſacerdotes omnes, qui vel Huſsum ſententia injuſta damnatum eſse negabant, vel doctrinam ritusque ſacros,

apud ejus diſcipulos more majorum uſitatos, improbant. Sic vim quam aliis nuper fecerant, factam tum ab aliis pari ratione ferre cogebantur viri iſti Romaniſtæ. Qui quia iniquis ſe modis vexari opinabantur, opem apud Sophiam reginam (Wenceſlaus rex hoc ipſo turbarum initio vitæ finem fecit) contentiſſima prece implorabant. Regina junctis ſibi proceribus aliquot, milites Germanos ſub præfectura Czenconis Wartenbergii, cum commeatu copioſo, in arcem D. Wenceſlai immittit, & bello Pragenſibus inprimis denuntiato, minorem urbem (*ann.* 1420.) pene totam diripit, & igni injecto cremat. Imp. præterea Sigiſmundum, ut & Martinus P.P. adverſus Bojemos acuit. His commoti plerique omnes, animo & manu prompti religionis ferro tuendæ authores, ad arma diverſis ſub ducibus, præcipue ſub Iohanne Zizca concurrunt, * (*Praczata* vocarunt ſuam multitudinem) monachorum clauſtra invadunt, expilant, vaſtant, monachos, quos non fuga ſervavit, trucidant. Et quia Sigiſmundum paſſim per Imperium copias cogere, ac bellum Bojemis coërcendis meditari audiebant, antevertendum rati, non modo arcem utram-

* *Bohuſla preſb. Chron. Boj. l. 2. pag. 68.*

utramque regiam Pragæ obſidione premunt, verum etiam defenſioni neceſſaria cuncta adverſus Sigiſmundum, accurata qua poſſunt diligentia, præparant.

VIII. Exarſit igitur de regione pariter & de religione calamitoſiſſimum, finitimiſque etiam circum quaque luctuoſum, Bojemorum adverſus Sigiſmundum Imp. bellum, quod ſicut huic inglorium, ita illis famę immortalis comparatorium fuit, nec niſi Cadmea Bojemorum inter ſe pugna, ac cautæ Baſilienſis concilii prudentiæ artibus, demum poſt annum quartum decimum ſopiri potuit. * Cui componendo cum invigilatur, & concordiæ rationes utrinque circumſpiciuntur, judicia Bojemorum, tum de pace cum pontificiis ſancienda, tum de fidei articulis non paucis, diſcrepare ſunt viſa. *ann.* 1433. Diſcipulorum Huſſi inter eos pars major, in comprehenſas Compactatis Baſilienſibus pacis conditiones, conſentiebat, & ſacrorum ritus Romanos, ſolo calycis in ſacra Synaxi uſu plebi etiam reſervato, amplectebatur prorſus omnes, quæ poſtea Calixtinorum ſecta vocabatur; pars vero numero minor, neque pacis, ut obtendebat, inſidioſæ, olimque turbis perni-

 tioſis,

* *Aviſamenta Sigiſm. ad Papam ap. Goldaſt. tomo Conſtit. III.*

tioſis cauſſam daturæ conditionibus, ſeu Compactatis, aſſentiri, neque ab acceptæ à patribus, & jam tum ex Verbi DEI fontibus,& purioris vetuſtatis obſervantia, mirifice illuſtratæ religionis doctrina, ad pontificiorum placita deſciſcere voluit.

IX. Nova igitur iterum, & jam tum quarta emerſit apud Bojemos religionis variatio,cum qua odioſa quoque & verbis contumelioſa eruperunt ſectarum nomina, qualia necdum penitus ſepeliri potuerunt, Papiſtarum videlicet, Calixtinorum ſeu claudicantium Huſſitarum, & Picardorum. Calamum illi omnes ſane ſemper poſthac alii in alios ſtringebant: ferrum vero plerunque, Compactatorum ſocii Papiſtæ cum Calixtinis, adverſus Picardos, ſeu (quemadmodum à multis vocabantur) adverſus Taboritas, & hi adverſus illos acuebant; Taboritæ tandem temporis progreſſu, uſque adeo ſunt attriti, ut qui viam hanc ſequebantur, non niſi obſcuri vivere, & in occulto rem divinam facere poſſent. Hinc factum eſt ut, à ſubterraneis latebris, *Gamnjcy* & *Pivvniʒnjcy* per ludibrium vulgo nuncuparentur. Non feriabantur tamen in latibulis ſuis quantumvis abjectæ ſortis homines illi, ſed quam colebant, quamque armis defen-

dere

dere nequibant, fidei doctrinam, diſſertationibus populari & Latina lingua ſcriptis, explicare atque ad poſteros transmittere ſatagebant. Quæ lucubrationes cum in manus etiam veniſſent quibuſdam ex Calixtinis, hominibus veri diſcendi cupidis, prodierunt in lucẽ Georgio regnante (*ann.* 1467.) eorum nonnulli, & ſuorum dogmata pleraque, non minus quam pontificiorum, ut ſuperſtitioſa in dubium vocabant. Contulerunt ergo de omnibus non ſemel, cum magiſtro apud Calixtinos primario Iohanne Rokytzana. Verum explorata ejus animi inconſtantia, & in defendendis non vetuſtiſſimis, quas cum ſuis tenebat, opinionibus infantia; ad commonſtratam Taboritarum Scriptis religionis viam reſpectabant. Cumque cætus jam palam agitare, & numero augeri cernerentur, provocarunt eos, de conſilio nobilitatis, ad diſputationem Magiſtri Calixtinæ ſocietatis. Venerunt igitur Pragam ſub Eidus Septembr. (*an.* 1479.) muniti fide publica ipſorum anteſignani, Michael Senex, Iohannes Chelczicius, & Procopius. Colloquio paulo poſt, in Carolina domo inſtituto, & dies aliquot continuato, poſt multas altercationes re infecta diverſi abierunt. Ex eo tempore Fratrum nova hæc Vnitas, (ſic enim vo-

cari amant,) religionis doctrina & diſciplina, à cæteris in Bojemia cætibus diverſa fuit. Ac tametſi adverſus eos, incitati ab iis qui evertere ipſos, ut Taboritas, cupiebant, edictis, carceribuſque detonabant, Georgius, Wladiſlaus, Ferdinandus, Rudolphuſque Reges, per omnes tamen ii tempeſtatum procellas exagitationeſque ad libertatis tandē portum enavigarunt. Quia enim pontificii, à tempore quo Ieſuvitas, (religioſorum ſectam recentem) Pragam ex Italia adduxit Ferdinandus rex, (*ann.* 1556.) Fratribus quidem his palam, Calixtinis vero clam, graves ſemper erant, neceſſitas ultima ſuaſit, ut qui gravabantur, cognitis ac conciliatis inter ſe religionis controverſiis in ſocietatem venirent, & tuendæ certioris amicitiæ cauſſa tot modis labefactatis cum Baſilienſi concilio Concordatis, renuntiarent. Quod cum eſset factum, & Concordata ſeu Compactata illa publico comitiorum decreto (*ann.* 1577,) vim privilegii ac legis amiſiſsent, tum rati æquum eſse pontificii, ut pactorum (quemadmodum jactabant) deſertores, tam Regis gratiæ, quam privilegiorum regni incapaces haberentur, Regem (is tum erat Maximilianus Imp.) adverſus eos concitabant, dictitantes, Reges Bojemos id genus hæreticis nullo te-
neri

neri ſacramento, nec ut eos ſubditorum numero cenſeant, lege ulla alligari. Deceſsorum Regum exemplo, eſse cogendos tales, ſi ex Compactatorum formula, ſacra detrectent tractare, ut vel Romanæ Sedis religionem profiteantur, vel Rege defenſore, privilegiiſque & juris beneficiis omnibus indigni declarentur. Egiſse pari, vel majore, ſeveritate adverſus contumaces, Wladiſlaum (*ann.* 1508.) Ferdinandumque (*ann.* 1548.) Reges, ne quis forte novi hîc quippiam agi, poſſit objicere. Expugnatus igitur importunis iſtis flagitationibus Maximilianus, Ferdinandi patris & Wladiſlai avi contra Compactatorum violatores commemoratis edictis, ſuum quoque adverſus eorundem deſertores (*ann.* 1568.) Vienna emittit. *

X. Ægre id ſane fuit Euangelicis, (ſic enim jam tum quoque alieni à pontificum inſtitutis in Bojemia gaudebant vocari) viris cordatis paciſque cupidis. Captata igitur diu exonerandarum coram Rege querimoniarum occaſione, partim belli Turcici conſultationibus, partim multa Regis à Regno abſentia prohibiti, non prius eam ſatis oportunam, quam ſeptennio poſt, potuerunt aſſequi

* *Sixtus.*

aſſequi. Venit tandem Pragam Imp. Rex Maximilianus, & convocatis ad diem regni Ordinibus, quæ è repub. videbantur, in comitiis (*ann.* 1575.) propoſuit. Antequam ergo ad deliberanda negotia reipub. alia eſt ventum, queſti apud ipſum ſunt ad VIII. Eidus Majas, de pontificiorum Ordinum inſolentia, deque injuria, qua longo tempore gravabatur ipſorum religio, Euangelici Ordines, oraruntque ut ſui ab hæreſeos ſuſpicione purgandi cauſſa, recitaretur coram Rege & univerſo populo, comprehenſa ſingulari libello ſua de fide colendique DEI ratione, Confeſſio. Vetuit id Rex, & de multiplicibus inter eos, ut ajebat, ſectis, atque de ſociis, qui confeſſioni oblatæ ſubſcriberent, cognoſcere prius voluit. Ringentibus hîc pontificiis & Vertumnis quibusdam perpaucis, ſancita ea de cauſſa eſt plene, jam dudum incoata, inter Calixtinos & Fratres concordia; agnoverunt ſe mutuo fratres & fidei domeſticos utrique, & publicationem confirmationemque recens conſcriptæ Confeſſionis à Rege votis conſociatis poſtularunt, & impetrarunt omnes. Religionem ex Confeſſionis ejus formula ſequentibus univerſis, eſt pax atque libertas, verbo regio data. Valuit ea quoque complures per annos,

tantiſper dum Ieſuvitarum progenies, plumas nido majores explicare nequibat. Sed cum ea, patri in regno ſurrogato Rudolpho Rege, formatos in ſua ſchola homines, ad primarias regni dignitates familiariaque regis miniſteria obtruderet, ac admoveret, viſa ſunt ſubinde ſopita adverſus Euangelicos odia reſuſcitari, injuriæque recrudeſcere. Tectè tamen id quoad maxime potuit fieri, & juris prætextu ac ex intervallis, peragebatur. Templa confeſſionis ſociis, paſſim vel eripiebantur, vel claudebantur, ſacerdotes obſervantiæ Romanæ obtrudebantur, nobilitati dignitates abrogabantur, plebi ceremoniæ pontificiæ imperabantur, ac ſacrorum cultus quos amplectebatur, ſiſtebantur. Bis etiam adverſus eosdem ſocios, ac ſi plerique Picardi eſſent, Edicta valde ſevera, (*ann.* 1584. 1602.) à Rudolpho Rege, cum ſuperiorum ejus generis Edictorum regiorum renovationibus, ſunt impetrata.

XI. Quæ mala etſi diutius ſane patienter tolerarunt Euangelici; cum tamen injuriæ unius impunitas, alterius eſſe putaretur illecebra, nec remedium ii qui debebant adhiberent, Rudolphus vero Rex, annis ſimul & curis fractus, miniſtrorum fere magis, quam ſuo arbitrio remp. adminiſtraret, nacti iterum

tempus

tempus idoneum, conventu Ordinum frequenti, libellum Regi (*ann.* 1608.) exhibuerunt, eumque de injuriis, quas, contra tranſlati ad ſuperos Maximiliani Regis promiſſa, in religione; multis ab annis pertuliſsent, ſupplici querela certiorem fecerunt. Renovarunt præterea exhibitam ante annos triginta Maximiliano regi, publiceque in comitiis recitatam illam, de qua diximus, fidei ſuæ Confeſſionem, ac orarunt perſeveranter, ut ſecundum eam ordinatæ religioni Euangelicæ, cujus ipſi eſſent ſectatores, cujusque exercitium ſicut Maximilianus olim, ita & ipſe quoque poſtea, verbo regio liberum eſſe juſſiſset, pax perpetua non modo daretur, ſed & diplomate regio confirmaretur. Impedire id ſane ſunt conati Ieſuvitarum gregales modis omnibus: preces tamen Ordinum indeſeſſæ Confeſſionis Auguſtanæ principum interceſſionibus adjutæ, Regem Rudolphum, principem natura moderatum, huc inclinarunt, ut de exercenda absque omni turbatione ac impedimento, oblatæ olim Maximiliano patri Confeſſioni Bojemicæ congruente religione, diplomate ſingulari caveret, (*an.* 1609.) conſtitutaq; in transgreſsores pœna gravi decerneret.

XII. Hoc tamen nihil obſtante, & Rudol-

Rudolphi in regno ſucceſsore Matthia rege ad pleraque ejus generis conniven-te, telam quam dudum incoatant ponti-ficii, politici æque ac clerici, pertexere ſunt redorſi. Templa jam Euangelicis, non tantum adimebant, * ſed quædam etiam à fundamentis diruebant, conventus religioſis conſultationibus deſtinatos, & tam vetuſtis quam novis legibus conceſſos, Rege interea Viennæ valetudinem curante, turbabant, ac ſub majeſtatis læſæ pæna vetabant. Tot igitur modis, & toties proritati, atque ab authoritate regia male abutentibus præfectis, tam atrociter offenſi, religionis Bojemicæ ſocii Ordines, vim vi retundere, deque Adverſariis, majorum ſe exemplo vindicare, tandem conſtituerunt. Non ut datam regi fidem frangerent, vel ſceptrum eriperent, ſed ut legibus regni, diplomatique Rudolphino, honorem ac robur integrum conſervarent. Ergo concurſu in arcem (*an.* 1618. 22. Maj.) Pragenſem facto, Adverſarios, qui aditu ipſos ad Regem excludere, & in religionis exercitio, præ aliis gravare, in laude ponebant, revocata ipſis ac in os lecta, de ulciſcendis religioni datæ pacis violatoribus, facta ante novennium prote-

* *Apolog. Bojem. major. ann.* 1618.

proteſtatione, de regii Conſiſtorii feneſtra præcipites egerunt.

XIII. Sequuta hoc facinus eſt, non modo in Bojeniia cæteriſque ei annexis provinciis, verum tota ferme Germania, calamitatum feraciſſima ſeges, ac belli implacabile cacoethes. Matthias namque rex, Bojemiæ genti & religioni infenſorum hoſtium ſanguinolenta, quam ſuperioris Auſtriæ Ordinũ pacifica conſilia ſequi, & ferro, quam calamo, turbas iſtas tentare curareque maluit. Cumque necdum anno uno à turbarum iſtarum exordio plene evoluto, & rebus exulceratis magis quam compoſitis, in vivis eſſe deſiſſet, bellum incoatum, Ferdinando paulo poſt Imperatori creato, (*ann.* 1619.) conficiendũ reliquit. Is excitis ad belli ſocietatem Hiſpanis, itemq; fœderatis in Germania pontificiis, prælio ingenti ad Pragam in Albomonte (*ann.* 1620.) commiſſo, Bojemos caſtris exſuit, ac Fridericum Regem ab iis ſibi oppoſitum, & ante annum ſolenniter coronatum, ſalutem fuga redimere coëgit, atque ita Bojemos victoria iſta ex gente libera, Domus ſuæ (ut nunc ſtylus eſt) hæreditarios fecit. Et quia ferventiſſimus fuit Romanæ Sedis cultor, de iis à religione Euangelica, ad ritus Italicos avertendis, conſilium ſtatim à victoria

ria cœpit. Iccirco preſbyterium Pragenſe, Eccleſiarumque Miniſtros, & Scholarum magiſtros ubivis, ante omnia (*ann.* 1621. 1622. 1624.) eſt aggreſſus, primumque eos qui Pragæ, poſtmodum vero etiam eos qui aliis in locis erant, à functionibus ſine diſcrimine deturbavit, & toto regno relegavit, quibus diſciplinæ Romanæ ſacerdotes ſcholarchasque ſubſtituit. Nec mora longa, datis ad Vicarios, aliosque omnis loci & dignitatis ſuos miniſtros, ſingularibus mandatis, quid cæteris incolis fieri vellet, demonſtravit. Diſponebantur igitur ad terrorem paſſim per opida milites præſidiarii, & ne cætus ſacri publice uſquam, ſive in templis, ſive in Scholis haberentur, ſolerter eſt advigilatum: Virgines viduæque, viris pontificiis vel invitæ junctæ, Euangelicis nubere prohibitæ; nemo qui non pontificius eſſet, in civium numerum allegi permittebatur. Vt ne vero poſthac ullius, præter pontificiam, religionis profeſſio Bojemis unquam libera eſſe poſſet, novis Imperator, (*ann.* 1627.) ab ſe promulgatis regni Conſtitutionibus, inſerta lege ſingulari ſanxit. Strenue hîc apud eum ſuffundebant frigidam veteres Euangelicæ religionis adverſarii; quorum de numero cum is exſtirpando in regno ex Græ-

cæ diſciplinę incunabulis ab Huſſo quõdam & Luthero repurgato cultui divino, Quatuor-Viros conſtituiſſet, eosque poteſtate eam in rem abſoluta inſtruxiſſet, ſummis illi viribus negotium feſtinarunt. Summiſſis namque in omnes partes monachis Ieſuvitis & Capucinis, paſſim in opidis, & ubicunque locus ferebat, primariorum primum, poſtea mediocris, tandem promiſcue cujusvis conditionis incolarum, in religione conſtantiam, nunc prenſando ac mulcendo, nunc controvertendo ac comminando tentarunt. Qui traditæ ſemel ſanctis in religione puritatis viſi ſunt tenaciores, iis dignitates abrogatæ, faciendæ rei rationes intercluſæ, ſupellex continuis numeroſi militis expilationibus, vel acciſa vehementer, vel prorſus direpta. Vidiſses tunc religionem à militaribus harpyjis celeriter edoctos, confertim ruere, monachisque ſupplicare, omnis ſexus & ætatis ad pontificia ſacra transfugas, qui verboſis ſacrificulorum pro ſuggeſtu declamationibus, tanto in cælum ſubvehebantur altius, quanto, in majorum fide conſtanter perſeverantes, in Stygis abyſſum demergebantur profundius. Nec expleri hoc pacto potuit monachorum æruſcatorum inſania. Nam quos nec promiſſis, nec comminationibus de ſen-

tentia poterant dimovere, iis non tantum ſupellectilem librariam theologicam, ſicut & cæteris quibusvis, adimebant, verum etiam libros ſcriptorum ſuæ monetæ ſophiſticos, & in religionem Euangelicam contumelioſos, quin & fabuloſos, obtrudebant, atque ut comprehenſa iis dogmata aſsenſu comprobarent, inſtabant. Sed cum nec iſta tam multiplici ſolertia plerorumq; conſtantiam expugnari poſse cernerent, eos vel per magiſtratum loci in vincula ſordidosq; carceres compactos, non prius, quā imperata feciſsent, dimittebant, vel, cum humaniſſime egerunt, ad purpuratos illos quos dixi, Quatuor-Viros deferebant. Quatuor-Viri ergo illi, de iis qui delati erant, Edictis conſtituebant, contumaces hæreticos, quin & perduelles vocabant, diviſisque in certas claſses, tempus, quo regno excedere jubebantur, præfigebant, bona quæ efferre vel diſtrahere quis permittebatur, decimabant, & ad diſtrahenda per Mandatarios, relicta ab emigrantibus ſoli bona, annum dabant. Duravit Manlianum hoc imperium & vexatio integrū fere biennium, quo pars Bojemorū indigenarum permagna, & in divinitus tradita religione confirmatior, patriis penatibus valedicere eſt coacta, & in omnes pro-

pemodum orbis plagas diſperſa. Nobilitati ſemeſtre ad emigrandum erat præfinitum. Abſtraxit abalienavitque caſus hîc, liberos à parentibus, fratres à fratribus, maritos ab uxoribus! Pupilli ſine diſcrimine ex matrum ſinu, aut agnatorum manu abrepti, mares Ieſuvitis, fæmellæ monialibus, in diſciplinam ſunt traditi! Si qui malum fuga evitarunt, & cum propinquis patriâ exceſſerunt, patrimonio mulctabantur, eorumque ad quos confugerunt bona publicabantur. Tametſi vero iis, qui regionem quam religionem maluerunt deſerere, diſtrahendis quæ reliquiſſent bonis, annus unus & alter fuit conceſsus, variis tamen quæſitis coloribus, ac ſpecioſis machinationibus, eo res deducebatur, ut onera interea poſseſſoribus exturbatis luenda, fructus vero primo fere occupanti diripiendi, relinquerentur, fundi denique ipſi, & quod moveri non poteſt, aut quam viliſſimo vænirent, aut cum emtorem non invenirent, quaſi res pro derelicto habitæ, fiſco regio addicerentur. Obtinet igitur nunc poſt vetitum Euangelicæ religionis exercitium, & exturbatos ejus cultores, ſola inter Bojemos Romanæ Sedi conformis ſacrorum obſervantia, nec niſi in occulto reſtant ſparſim latitantes conformatæ ad Euan-

gelico-

gelicorũ inſtituta religionis ſectatorum, tenues quædam reliquiæ.

XIV. Atque hæc ſunt quæ de Bojemorum religionibus, deque inſignioribus earum variationibus memorate habuimus: Regimen religioſum, pro religionum diverſitate, diverſum quoque fuit. Nam ſicut cæteris, etiam utcunque parvis in rebus, quæ ſtare diu velis, ordinem te ſequi, & certum gubernationis modum tenere eſt neceſſe: ita in hac ex præcipuis potiſſima continendæ ſocietatis hominum ratione, numinis nempe colendi diſciplina, ordinis commonſtrandi tuendiq; magiſtros eſſe oportet.

Semper Bojemia, tam cum profanæ gentilium ſuperſtitioni erat dedita, quam cum ad Chriſtianos religionis cultus traducta, ei renuntiavit, ideoque ad hoc uſque tempus, certos habuit ſacrorum Antiſtites, λειτουργοὺς, & moderatores. Gentilium tamen ſicut λειτουργίαν, ita & Archiflamines, flamines, ſacrificos, victimarios, hierophantasque Czechicos, qui, & qualescunque erant, operoſe deſcribere hoc loco, non multum attinet.* Probabile eſt, nominibus illos à Græcorum hierurgis magis quam re ipſa, fuiſſe diverſos. Majori abſque dubio uſui eſt

* *Hagecus ſub. ann.* 1093.

futurus labor, quem in deſcribendo, Bojemis Chriſtianis frequentato gubernationis religioſæ ordine, ponere cogitamus.

Quoniam vero apud pontificios ſemper id genus omnia, quam apud Euangelicos (uſitate illi SVB VNA, hi SVB VTRAQVE vocantur) erant hactenusque vulgo habentur, ſplendidiora, plauſibiliora, & magnificentiora, ideo de uſitato in Eccleſia regimine Euangelico quidem (quamvis in Bojemia vetuſtiore) poſteriori, de pontificio vero priori loco conſtituimus tractare. Ordiemur autem rem, à Boleſlai Lenis, Bojemiæ principis ætate. Is enim fuit primus, qui illatum, ut diximus, in hanc oram à Mlada ſorore, ſacrorum Sedis Romanæ morem, Bojemis commendavit, erectaque Pragæ in ſacra D. Vito æde epiſcopa paulatim confirmavit.

XV. Summus igitur moderandæ religionis arbiter inter Romani moris ſectatores Bojemos, ſeculis aliquot fuit, conſtitutus ab hoc Boleſlao Epiſcopus. Huic poſtea ſucceſſit gradu eminentior Archiepiſcopus. Subordinatos is pedetentim uterque ſibi comparavit, augeſcente annis fere ſingulis beneficiorum, quæ vocant, multitudine, ordinis inferioris ſacerdotes, Abbates, Præpoſitos, Deca-

nos,

nos, & notos Romanis hominibus Antiſtites cæteros, qui & ſacris operarentur, & cæteram, ut clericorum, ita plebejorum multitudinem, in diſciplina religioſa continerent. * Inferioris Ordinis Antiſtitum, quomodo alii aliis ſucceſserint, nomina, neque accurate, niſi in ſuis fortaſse cænobiis, conſignabantur, neque quæ conſignabantur, propter temporum injuriam, integra ad nos transmitti potuerunt. Epiſcoporum nihilominus & Archiepiſcoporum ſeries ac ſucceſſio, quamvis & ipſa alicubi, ut mea fert opinio, hiulca, ad ævum hoc eſt conſervata.

Adſpirare autem, ut ad Epiſcopam, ita ad Archiepiſcopam, nemini qui Bojemus gente non eſſet, aut linguam Bojemam non probe calleret, per leges regni licuit; ac proinde non ſemel, principibus, populo homines peregrinos obtrudentibus, motæ ab Ordinibus erant acres controverſiæ. Ius porro nominandorum ac legendorum, ut Archiepiſcoporum, ita & Epiſcoporum, conferendarumque quarumvis Prælaturarum perpetuo principibus & Ordinibus Bojemis, ex primorum Cleri conſilio, comperimus fuiſſe liberum: Inveſtituram

* *Hagec. ann.* 1088.

ſive confirmationem, à Moguntino præſule, Epiſcopi hoc modo electi, (non tamen Archiepiſcopi) petere habebant neceſſe. Succeſſerunt igitur, hac via promoti, ac alii poſt alios in cathedra Pragenſi ſederunt, hoc ordine:

I. Diethmarus Saxo: 968.
II. Wogetiechus ſive Adalbert⁹ 969
III. Strachyquas ——— 995
Hunc cum Moguntiæ, ab Archiepiſcopo inveſtituram accepturus, coram altari proſternebatur, ſpiritus malignus corripuit, pauloque poſt ſuffocavit.
IV. Bohdalus ſive Theodotus, Medieus, Saxo: ——— ——— 997
V. Eccardus ſive Helicardus 1018
VI. Hyza ſeu Iſo, *Neczech:* 1024
VII. SSebyrius ſive Severus: 1030
VIII. Iaromirus ſive Gebhardus, Wratiſlai Regis frater ——— 1067
IX. Coſmas ——— 1091
X. Hermannus ——— 1099
XI. Maynhardus Vafer, *Neczech* ——— ——— 1122
XII. Iohannes ——— 1134
XIII. Otto ——— ——— 1140
XIV. Daniel Baro à Lippa 1148
XV. Fridericus, Neczech 1170
XVI. Valentinus, Obtruſus, Neczech ——— ——— 1178
XVII. Brzetiſlaus-Henricus princeps

ceps —— —— 1182

VIII. Daniel Milicus —— 1197

XIX. Andreas —— 1214

XX. Peregrinus —— 1224

Hic, quia modeſtus, ac politicæ prudentiæ parum fuit gnarus, exauthoratus fuiſſe ſcribitur.

XXI. Iohannes —— 1228

XII. Burcardus ſeu Bernardus à Sulevicz: —— 1236

XXIII. Nicolaus Baro à Roſis 1239

XXIV. Iohannes Drazicius: 1258

XXV. Tobias Bechyně 1279

XXVI. M. Gregorius 1296

XXVII. Iohannes —— 1301

Hagecus * præterea ubi natalia Caroli, poſtea Imp. ejus nominis quarti attingit, author eſt, infantis regii baptiſmo interfuiſſe cum aliis, Hermannum Archiepiſcopum Pragenſem; quem, ſi nullum ſubeſt mendum, quo loco reponam, non invenio.

XVI. Et hæc quidem de Epiſcopis: Archiepiſcopi à Papa petendi anſam, Iohanni Regi præbuiſſe ſanna quadam perhibetur Wratiſlavienſis Epiſcopus Nankerus. Ademit Epiſcopo caſtrum Mieliczianum Rex, (*an.* 1337.) (:) neque

S 5 id,

* *ad an.* 1316. (:) *Michovicns. hiſt. Polon. lib.* 4. *cap.* 22.

id, quamvis anathemate feriebatur, repetenti reſtituere voluit. Videns diras nihil proficere, dicteriis Regem impetere cœpit Nankerus, ac ad Wratiſlavienſes Coſs: inter alia dixiſſe perhibetur; Regem iſtum, bonorum Eccleſiaſticorum invaſorem, eſſe, qui Rex habeatur, indignum. Regulum, non Regem, ipſum eſſe. Quæ verba cum ad Regem eſſent renuntiata, indignatus monacho, ſciſcitari ſcommatis cauſſam ab eo jubet: reſpondente Epiſcopo; Bojemiæ Principem, quia Metropolitanum non haberet, ac inunctionis in regem ſuæ ſolennia, ab Archiepiſcopo Germano, qua prece, qua pretio, emendicare cogeretur, Regem, vel omnino non eſſe, vel, ſi ſit, omnium eſſe minimum. Convitium ſanna iſta ſibi factum dolens, ac, quam anathemate gravius offenſus Rex, non quievit antequam ex invidia, qua Romæ conflagrabat Archipræſul Moguntinus, Henricus, tempus nactus idoneum, Bullam à Cemente PP. obtinuit, qua Pragenſis Epiſcopa à Moguntinæ ſedis jurisdictione eximitur, & in Metropolitanam promovetur; * Holomucenſis quoque

* *Annal. Henr. Rebdorf. Chron. M. Alberti Argemin. ann.* 1346. *Hagec. ad ann.* 1343.

quoque Epiſcopa à Moguntina penitus abſolvitur, & Lytomyſſlææ nova conſtituitur, ut ambæ Pragenſi Archiepiſcopæ deinceps ſint ſuffraganeæ. Ius prætetea ungendorum recens electorum Bojemiæ Regum Archiepiſcopo Pragenſi confertur.

Iohanne igitur Epiſcopo, cujus jam meminimus, vita functo, & Bulla hac Papali cum pallio Archipræſulatus inſigni, in Bojemiam allata, Epiſcopus Iohanni nuper ſurrogatus, Romæque confirmatus,

I. Arneſtus Pardubicius pallio illo primus ſollenniter induitur, ac Pragenſis Metropolitanæ Eccleſiæ Archipræſul ſalutatur, 1343. Huic in eodem munere, ſuffecti à Rege & Optimatibus, ſucceſſerunt ordine;

II. Iohannes *Vk* ſive Ocellus 1364. Hic præterquam quod ab Vrbano Papa confirmationem obtinuit, honore etiam novo eſt auctus, & Romanæ Sedis Legatus natus cum ſucceſſoribus appellatus.

III. Iohannes Genſteinius, Patriarcha Alexandrinus & Epiſcopus Miſnenſis 1380. Vir fuit religioſiſſimus ac precationibus intentiſſimus: qui aliquanto poſt, viſione quadam terrefactus, & de incumbentibus jam jam regno cladibus horrendis admonitus, alimentaque

à ſuc-

à ſucceſſore neceſſario ſuo, quoad viveret pactus, Romam abiit, & cucullum indutus dignitatis cathedram reliquit

IV. Wolbramo, qui eam conſcendit an 1398. Hic coronavit Sophiam Wenceſlai Regis uxorem. Ei eſt ſuffectus

V. M. Nicolaus Puchnicus. 1400. Veneno intra annum exſtinctus. Huic ſurrogabatur

VI. Zbynecus Baro à Leporib⁹ 1401. Homo literarum rudis.

VII. M. Albicus Vniczovius 1411. Medicus, & vir jam tum cum magiſtratum iniret, ætate affecta. Cum hoc, quia ſordidum & auri avidum videbat, verſuram de dignitate paucis poſt diebus fecit

VIII. Cunradus Weſtphalus 1411. Hic decennio poſt, Euangelicorum, qui tum Huſſitæ vocabantur, religionem amplexus, Conſiſtorio Preſbyterii Pragenſis Euangelico, ſigillum officii contulit, & jurisdictionem confirmavit, latifundiaque Archiepiſcopalia, proceribus utenda fruenda pignori dedit. Quamvis autem quinquennio poſt ejus fata, ab Ordinibus, de aſſenſu Sigiſmundi Imp. in Archiepiſcopum fuit electus (*ann.* 1436.) M. Iohannes Rokytzanes; quia tamen is quatuor Pragenſium articulos ejurare abnuebat, nec confirmationem digni-

dignitatis à Papa impetrare, nec ut in numero Archiepiſcoporum recenſeretur, à pontificiis obtinere potuit. Ab ejus morte vacavit ſedes hæc, & ſacrorum pontificiorũ gubernatio penes Præpoſitos templi metropolitani fuit, per annos unum & nonaginta, ad id videlicet uſque tempus, quo Imp. Regis Ferdinandi I. Edicto, Archiepiſcopus eſt declaratus,

IX. Antonius Mohelnicius 1562. Hic ad Concilium Tridentinum regius Orator fuit.

X. Martinus, Antonii popularis. 1581.

XI. Zbynecus Baro Berca 1592. Hic (*ann.* 1605.) Septembri menſe vitæ ſuo ultimo, Synodum nationalẽ habuit Pragæ, cujus placita, exacerbandorum animorum inter pontificios & Euangelicos, proritamenta, ac veluti ſudes in oculis fuere; accumulatæ porro anttentatis aliis compluribus, turbas, quæ nec dum conquieverunt, accendêre. Mortuo illi eſt ſuffectus,

XII. Carolus Baro Lambergius 1606. & huic mente capto,

XIII. Iohannes Lohelius 1614. huicque mortuo

XIV. Arneſtus Comes Harrachius 1623. Trium iſtorum nemo tria verba, lingua populi, cui docendo præficiebantur, commode proferre ſciit. Poſtremus

hic inter exturbandæ nuper è Bojemia religioni Euangelicæ conſtitutos à Ferdinando Imp. Quatuor-Viros, quorum paulo ante meminimus, princeps fuit.

XVII. Reliqua eſt gubernandorum apud Bojemos Euangelicos ſacrorum ratio, & adminiſtrationis ordo. Apud pontificios is perpetuo fere idem, apud Euangelicos vero pro temporum ratione varius fuit. Apud pontificios, ſummi moderandorum ſacrorum præſides, perraro dignitatem aliter quam cum vita amittebant; apud Euangelicos, prout, & quotieſcunque, è re videbatur, mutari erant ſoliti: apud pontificios gubernatio monarchiæ, apud Euangelicos ariſtocratiæ ſimilior, obtinebat. Vetuſtiſſimi autem ſui in moderando divino cultu ordinis primordia D. Cyrillo Archiepiſcopo Welehradenſi ferunt accepta Bojemi Euangelici. Is enim cum à Borzivogio I. Pragam eſſet adductus, in principis ſacello ante Lætam Curiam, cum Conciones auditorio frequentiſſimo habebat, tum docendæ religionis Miniſtros populo, Miniſtriſque ipſis preſbyterorum collegium, Leiturgiam, ac ceremonias ſacras, more Græco ordinavit. Ordine in hoc collegio, non gradu primus, ſcribitur fuiſſe Paulus Caichus, vir ob pietatem Borzivogio Lidmilæque cariſſimus,

qui

qui tam antequam exturbatus à Suatopluco Rege in Bojemiam è Moravia venit, quam poſteaquam ex ea receſſit D. Metudius, ſacro in mea gente ordini præfuit. Huic quemadmodum & preſbyteris ejus collegis cæteris, ut quiſque de vita deceſſerat, ſurrogabantur conſilio communi ex Miniſtrorum (ſacerdotes vulgus vocabat) omni numero, qui judicabantur maxime idonei. Adminiſtrata autem hac ratione, & in pietatis diſciplina conſervata fuit gentis meæ Eccleſia, toto Borzivogii, Zpitihnevi, Wratiſlai, Wenceſlai, Boleſlai Sævi, & aliquanto Boleſlai Lenis dominationis tempore, per annos præter propter ſeptuaginta, ad eam uſque tempeſtatem, qua Diethmarus Epiſcopus Eccleſiarum Bojemicarum regimini à Boleſlao fuit præfectus. Neque tamen Græcæ diſciplinæ illi tam infenſus, abrogandoque penitus, introducto per D. Cyrillum ordini intentus, vel fuit, vel propter poteſtatis brevitatem eſſe potuit Diethmarus, ut ritus gentis Bulgaræ tum ſtatim, velut ſancitbat PP. Iohannes, antiquatos quis fuiſſe objiciat. Wogetiechus ejus ſucceſſor, qui annos viginti quinque in dignitate tranſegit, natus & enutritus in ea diſciplina fuit. Latinæ obſervantiæ ſacerdotes alii, tametſi potentia opibuſque ante-

antecellebant, amicitiam tamen cum Græcæ, ſeu, quod idem erat, cum Bulgaræ diſciplinæ hominibus, non tantum colebant, verum etiam ex eorum presbyterio unum atque alterum, inter Canonicos templi D. Vito conſecrati, ſemper allegebant, qui ſacris more ſuo ſeorſim in peculiari ædicula, ſub majore, ut diximus, turri, operarentur, domiciliumque apud eam ſuum haberent. Stetit ea ædicula, donec Wladiſlai II. regis ævo, à Paulo Pauczeco Doctore, & templi in arce regii Præpoſito, diruta, inque domum, in qua ipſe habitaret, transformata fuit. *

XVIII. Etſi vero omnium, qui, & quomodo, vel quo tempore, ad ſacrum opus hoc curandum adoptabantur, nomina exacte non poſſunt edi, rem tamen hanc Adverſarii pro confictа tum demum jure poterunt habere, cum ipſi ſuorum, quæ nunc recens è veteribus ruinis complura excitant, cœnobiorum anteſignanos priſcos, nobis digno fide ſtylo, ac ordine imperplexo, deſcribent. Negare nihilominus neutiquam poſſunt, fuiſse noſtros, Letomilum ſub D. Wenceſlao, Proſtivogium ſub Boleſlao Leni, Iohannem Mravicum, & Henricum Lubnæum

Bohusla. presb. Chron. lib. 1. pag. 35.

Lubnæum ſub Iohanne, Cunradum Stieknam, & M. Iohannem Miliczium Baronem ſub Carolo, M.Matthiam de Ianova cognomento Pariſienſem, M.Iohannem Huſsum, permultoſque alios ſub VVenceſlao. Regis hujus temporibus, exarſerunt in Euangelicæ veritatis indagatores ac cultores, pontificii, & ſtatim ab Iohannis Ocelli Archiepiſcopi Cardinaliſque morte, perſequi eos acerbiſſime cœperunt. Conſequuti etiam id ſunt rigiditate ſua & violentia, ut nec in templis, nec in ſcholis, palam apparerent ulla ejuſce cultus veſtigia. M.Iohannem Huſſum, qui atrocitati ſe illorum opponebat, religioniſque tam diu cultæ, & nuper demum ſuppreſsæ, diſciplinam in lucem revocabat, acerrime inſectari non ante deſtiterunt, quam is Conſtantiæ eſset flammis è medio ſublatus. Tam multis igitur, tamque enormibus injuriis laceſſiti Huſſi diſcipuli Bojemi, inter quos permulti adhuc erant, qui Miliczio quondam & Pariſienſi doctoribus fuerant uſi, armata, ut diximus, manu, revocatam ex abdito Euangelicam religionis profeſſionem, in templa paſſim reduxerunt, & quia diu illam abſque ordine & gubernaculis ſtare non poſse ſentiebant, frequentes apud Pragam ad Nonas Iulias (*ann.* 1421.) ex Bojemia omni Moraviaque

raviaque confluunt, & re diu ac multum excuſsa, quo D. Cyrillum quondam ſciebant ſalutariter uſum, exemplo illo prico, ſacrorum, & tractandorum, & gubernandorum Ordinem deſcripſerunt, & Preſbyterium Pragæ novum, quod Ordini illi ſervando præeſset, de aſsenſu Archiepiſcopi Cunradi erexerunt, ejuſque Anteſignanum Archiepiſcopatus Pragenſis Adminiſtratorem appellarunt. Deſcriptus in hac Synodo, ac articulis compluribus comprehenſus Ordo, circumfertur etiamnum typis vulgatus. Reſtitutum ergo per id tempus Bojemis à Latinorum cultu alienioribus, regimen ſacrorum Eccleſiaſticum, ut & ipſa religionis libertas, perpetuo deinceps viguit in mea gente, & Regibus conſciis, per ſelectos ad id votis communibus proceres fidei domeſticos, (Defenſores vocabantur,) prout uſus fuit, innovabatur.

XIX. Præſederunt autem cum authoritate huic preſbyterio, ſeu (ſicut vulgus loquitur) Conſiſtorio, plerumque cum delectis ex omni paſtorum, ſtudiique Pragenſis Magiſtrorum numero collegis plerunque undecim, Adminiſtratores, viri ætate graves, qui legitime ad munus hoc vocabantur, & in Cœnobio Slovanenſi reſidebant.

I. M. Iohannes Przibram 1421.

Colle-

Collegas is habuit ſolummodo tres, quos inter unus ex Taboritis fuit.

II. M. Paulus. 1429. Hic conſilium Sigiſmundi Cæſaris, & indefeſſos in cogendo Concilio Baſilienſi labores, libello ſingulari ad poſteritatem eſt complexus. Sed quia multiplicandis ceremoniis, Synodi ſuperioris Ordinem violabat, & cum pontificiis colludere exiſtimabatur, ſejunxerunt ſe ab ejus ſocietaté ſacerdotes Taboritarum, ac conſtituto Tabori preſbyterio, ſacrorum Ordini ſuo præfecerunt Epiſcopum ſive Antiſtitem, M. Nicolaum Peldrzimovium. Horum cætibus ac doctrinæ, pacem ſe Sigiſm. Cæſar daturum, pactis ad XVIII. Calend. Decemb. (*ann.* 1436.) initis, eſt pollicitus. Nati ex eorum cineribus & diſciplina poſtea ſunt, quos vulgo Fratres vocamus, qui ſub Ladiſlao Rege primum videntur in novum quoddam corpus, quantumvis rigente Rokyzano, coaluiſſe, & baſilicas habendis cætibus, quos *Zbory* vocarunt, Leneſſicl & Boleſlaviæ excitaſſe. Quos etſi hactenus ſuos, ſacrorum & Ordinis ac diſciplinæ ἡγεμόνας habere eſt certum, tamen quia propter perſequutiones & cauſſas quaſdam alias, res illi ſuas in occulto habuerunt, habentque fere hactenus, de eorum Antiſtitibus, certi quod referam,

nondum ordinatum aliquid habeo.

III. M. Martinus Lupacius 1435. Collega ejus primarius Wenceſlaus Chocenus.

IV. M.Chriſtianus Prachatitius 1437. Mediocris fuit theologus, ſed inprimis Mathematicus inſignis, Electus eſt per Sigiſmundũ, & confirmatus etiam poſtea per Albertum Impp.Regg.

V. M. Iohannes Przibram. 1439. Senior ei ſive Collega eſt datus M. Procopius Plzenus. Ab eo tempore, quamvis conſtet M. Iohannem Rokytzanum ſe, quoad vixit, pro Archiepiſcopo Pragenſi geſſiſſe, ac gubernationis prærogativam affectaſſe; qui poſt Przibramum tamen fuerint Adminiſtratores, cognoſcere mihi nondum eſt datum. Longo tempore poſt, lectus eſt ad eam adminiſtrationem, mea numeratione.

VI. M.Wenceſlaus Coranda 1471. Vir fuit longi ævi.

VII. Auguſtinus Lucianus de Beſſariis, Italus, & Archiepiſcopus Sanctutienſis 1483. Huic ſexto anno poſt, dati ſunt Collegæ quinque.

VIII. M. Iacobus Columbus 1497.

IX. M.Paulus Zatecenus 1500.

X. M. Matthias Corambus 1518. Dati ei ſunt Collegæ Magiſtri tres, & paſtores ſex. Hic quadriennio poſt in

exſi-

exſilium eſt actus, cum ante biennium eſſet abdicatus, revocatus nihilominus poſtea, factus eſt in nova Vrbe Cœnobii Slavici Abbas.

XI. M. Wenceſlaus Litomyſſlenus 1520. Collegas habuit quos Corambus.

XII. M. Gallus Czahera 1523. Collegas ex Magiſtris & paſtoribus accepit novem, quibus triennio poſt (*an.* 1526.) remotis; partim ex iiſdem, partim ex aliis, ſuffecti ſunt decem: Et iterum cum mors numerum hunc minuiſſet, aliæque etiam cauſſæ interceſſiſſent, biennio poſt, (*ann.* 1528.) collegas, aliqua duntaxat converſione facta, novos ei ſubſtituerunt Ordines. Tandem vero M. Gallo ſolum vertere Ferdinandi Regis mandato, intra tempus præſtitutum coacto, ſurrogatur ei

XIII. M. Laurentius Trzebonæus 1529. Sunt ei Collegæ dati decem; quorum tamen electio intra diem quinquageſimum fuit retractata, & collegæ novi, ex Magg. quidem tres, ex paſtoribus vero octo, conſtituti.

XIV. VVenceſlaus Vnhosſtienus 1531. Accepit is Collegas Magiſtros quatuor, & Paſtores novem. Et quamvis is anno poſt tertio, (*ann.* 1534.) magiſtratu voluit abire, prorogatus tamen is conſenſu Ordinum publico illi fuit,

& collegæ novi dati undecim.

XV. M Martinus de Clatovia, Univerſitatis in ſtudio Pragenſi Rector 1539. Collegas habuit ex Magiſtris tres, ex Paſtoribus octo.

XVI. M. Iohannes Hortenſius 1541. Huic Senior eſt adjunctus Iohannes Myſtopolus, & Collegæ dati, Magiſter unus, Doctores duo, Paſtores ſeptem.

XVII. Iohannes Myſtopolus 1542. Dati illi ſunt Collegæ Magiſtri duo, Doctores duo, Paſtores octo.

XVIII. M. Iohannes Colinus 1555. Senior ei eſt adjunctus M. Matthias Curius, collegæ Magiſtri tres; Paſtores ſeptem.

XIX. Iohannes Myſtopolus 1562, electo ab Ordinibus, Matthiæ N. tum apud Nimburgam Paſtori, contra morem veterem, ab Imp. Ferdinando Rege oppoſitus. Adjunxit illi Rex mandato ſuo, Seniorem Martinum Mielnicium, collegas vero Magg. duos, Doctores duos, Paſtores ſex. Norma, ad quam in obeundo munere alligabantur, exemplo novo, eſt iis à Rege quoque præſcripta.

XX. Ab hac novatione, qui, vel quando, antequam ipſe queam meminiſſe in hoc Collegium fuerint allecti, temporis locique in quo nunc ſum conditio,

ditio, perdiſcere me vetuit. Ex quo vero ad puberem veni ætatem, memini Imp. Regis Rudolphi authoritate munus hoc obiiſſe, Adminiſtratores

VVenceſlaum Daczicenum 1594
Iohannem Benedictum 1604
Thomam Sobieſlavinum 1609

Habuerunt autem collegas ii ex Paſtoribus ſolis, nunc plures, nunc pauciores. Thomæ vero Adminiſtratori, qui pontificius magis quam Euangelicus fuit, ſuffectus intra paucos menſes ab Ordinibus eſt, cum jam Rudolphi Regis clementia Conſiſtorii curandi poteſtatem recuperaſſent, Elias SSudus 1609. Et huic Senior datus ex Fratrum Vnitate Matthias Cyrus, Collegæ ex utriuſque diſciplinæ Paſtoribus, ſeptem, & Magiſtri tres.

Sigiſmundus Crinitus 1614. Seniorem hic accepit ex Fratribus Matthiam Çyrum, Collegas Paſtores utriuſque diſciplinæ ſeptem, Magiſtros tres.

Georgius Dicaſtus 1619. Adjuverunt ejus labores, Senior ex Fratribus Iohannes Cyrillus, &; ſine exemplo lectus homo Germanus, Helvicus Garthius, Doctor. Collegæ ex obſervantiæ utriuſque Paſtoribus ſex, Magiſtri vero tres. Adminiſtratorem hunc, intra annum à Victoria Albo-montana proxi-

 mum,

mum, (*ann.* 1621.) regno cum Seniore & Paſtoribus Pragenſibus omnibus, excedere edicto juſſit, Imp. Ferdinandi II. in Bojemia Legatus, Carolus princeps Liechtenſteinius. Vna igitur hac litura Euangelicis preſbyterium diſſipatum, ſtatimque altera eam ſub Calend. Martias proxime conſequuta, ſtudiorum Vniverſitas Carolina, eſt erepta. Via iſta, eaque poſterioribus, qua publice, qua privatim factis inhibitionibus, interruptum brevi in hoc regno eſt omne publicum Euangelicæ pietatis exercitium, & ſola, quæ Romani pontificis voluntati conformatur Religio, regnum arripuit, hactenusque regnat. Sed cum de religionum tam Originibus, quam progreſſibus & variationibus, deque diverſa ſacrorum inter Bojemos procuratione, ac adminiſtratione, ſatis jam multa attulerimus, ad ulteriora nobis tandem procedendum eſſe judicamus.

CAP.

CAP. VII.

De Provinciis Coronæ unitis.

IN corpus coronæ Bojemicæ coïerunt jam olim vinculo indiſſolubili, ac totæ ſunt inſertæ, regiones peramplæ, dites, & populoſæ, quæ hodieque Regum Bojemorum ditione continentur. Sunt autem illæ (ut interea nec de Pliſnenſibus ſive Voytlandicis, nec de Miſnicis, nec de Franconicis, nec de Noricis vel Bavaricis feudis verba faciamus,) *Moravia, Sileſia, Luſatia*. Rex quiſque apud Bojemos novus, ſi earum incolas velit in fidem accipere, tenetur eas ſtatim à ſua coronatione per ſe ipſe obire, &, conventu ad diem indicto, ſacramentum pro more, à Moravis quidem Holomucæ, à Sileſiis Wratiſlaviæ, à Luſatis ſuperioribus Budeſinæ, ab inferioribus vero Soravæ exigere. Neque tamen jurare prius ſolent in Regis verba provinciarum Ordd. quam de ratis habendis, ſervandis, tuendiſque vetuſtis eorum legibus, privilegiis, & conſuetudinibus, cautione data, & juramento, ſe quoque obſtringat. Receptis in fidem ſolenniter, Præfectum, qui regio nomine rempub. curet, provinciæ unicuique

Rex, quem vult, præficit. Olim ſane is ex Bojemis aliquis, nunc fere, ſed contra majorum morem & contra privilegium VVladiſlai II. Reg. ex proceribus provinciæ, cui præfuturus eſt, legi conſuevit. Onera extra ordinem, niſi in quæ comitiis publicis populus conſenſerit, Rex iis nulla poteſt impónere. Vivunt ergo ſub molli Regg. Bojemorum clientela, provinciæ iſtæ omnes, & ſuis quæque legibus, moribuſque & inſtitutis reguntur. Vt de iis ſingulis, quæ colligi poſſent, referamus, non fert inſtituti ratio noſtri; breviter tantum, quæ huc facientia occurrunt, annotabimus.

II. *Moravia* igitur, quam veteres Marcomaniam dicebant, attingit Bojemiam ab ortu hyberno, & nomen accepit à Morava regionis amne primario, qui in ora ejus Septentrionali ortus, meridiem verſus vadit, & Holomucen provinciæ metropolin, Cromierziſam epiſcopi aulam, Hradiſtam, Oſtrovum, Straznicen, Hodoninum, Scalicenque prætervectus, in Vngariæ ac Auſtriæ confinibus ad Cahnovum ſeu Hohenvartum, Danubio miſcetur. Inſigne regionis publicum, eſt aquila teſſellata, alba & cærulea, capite coronato. Regnum aliquando Moravia fuit, cum terrarum amplitudine, tum populorum multitudine

dine opibuſque florentiſſimum, cujus Reges priſci, dignitatem ac à majoribus acceptam libertatem ſuam fineſque, longo ſane tempore, non modo adverſus vicinos Germanorum Regulos, verum & adverſus impotenti dominatu graves Romanorum Imperatores, armis animiſque virilibus defendiſſe, ac apud poſteros memoranda cum laude tenuiſſe leguntur.* At cum Imperii ſedes poſtea Roma eſſet Conſtantinopolin tranſlata, & qui illic rerum potiebantur Imperatores, Moravis ex propinquo regia aula ſua jungerentur, tum paulatim alteri alteris, amicitia pariter & fœderibus conciliari, æquioreſque fieri aſſueverunt. Et quia comiter deinceps majeſtas Orientalis imperii colebatur à Moravorum Regibus, ea de cauſſa, non ſolum pax illorum populis dabatur, ſed etiam doctores pii ex quibus Chriſtianæ religionis myſteria diſcerent, ex Vrbe mittebantur. Tandem cum Francorum in Occidente potentia creviſſet, & Caroli Magni poſteritatem florens Moravorum fortuna magnopere ureret, nunquam ab hoſtilibus Germanorum machinationibus ſe-

* *Vell. Patercul. hiſt. lib. 2. Iul. Capitolin. in M. Anton. philoſ. Ammian. Marcell. lib. 29.*

bus ſecurum eſſe potuit hoc regnum. * Armis ipſorum belloq; vexabantur Mogemirus, Radſlaus, (Raſticium Germani vocant) & inprimis Svatobogius Reges. Defenderunt tamen utcunque ſuos fines Moravi, uſque dum Arnolphus Cæſar adverſus Svatobogii filium Svatoplucum Regem, publicato ejus Regno, gentes finitimas omnes concitavit. Nam quia Svatoplucus, ſuas ſimul & paternas injurias de Germanis ulturus, per Arnolphi, ut fertur, abſentiam, in proximam limiti ſuo Danubii Oram, populabundus excurrit, & præda abacta, ſpoliiſque gravis domum rediit, ſimultates, quæ odiis occultis, dudum in ſinu fovebantur, in nervum tum eruperunt, Cæſarque Svatoplucum, majeſtatis prius condemnatum, hoſtem Imperii haberi juſſit, ac regnum ipſius omne, primo cuique occupanti in prædam conceſſit. Corripuerunt igitur arma adverſus illum Vngari, Poloni, Bavari, & ditiones ejus, prout cujuſque vires & fortuna tulit, dilaceratunt. Rex hoſtibus tam multis neutiquam viribus par, prœlio ad Boni-pontem (locus oſtenditur in Vngaria) infeliciter commiſſo, vel inter ſuos ceci-

* *Annal. Fuldens. Regino Abbas. Luitprandus.*

cecidit, * vel, (ut plures perhibent) fuga elapſus, inter Soboris montis Anachoretas, vitæ tempus reliquum exegit. Quamobrem clade illa Regis ſui, Moravia Regnum eſſe deſiit, & partim Vngaris, partim Polonis, partim Germanis, in manus venit. Partes ab Vngaris Germaniſque occupatæ, hactenus ſunt in eorum poteſtate; partem vero quam Poloni occuparunt, quæque ſola jam Moraviæ cognomentum ſervat, Bojemiæ principes Vldricus Brzetiſlauſque, armis in Bojemorum jura tranſire coëgerunt. [:] Ex eo vero tempore redacta in præfecturam Moravia, non alios hactenus, quam Bojemiæ principes, dominos eſt agnoſcere ſolita. Erat autem principibus Bojemis fere in more, ut ſi plures haberent filios vel agnatos, regionem hanc fiduciæ nomine, dominio directo jureque ſupremo ſibi nihilominus reſervato, inter eos dividerent, adeoque uſum fructum in ea cum dominio utili iis permitterent. [?] Inde eſt, quod Brzetiſlai Pugnacis, Iohanniſque Regis filios ac nepotes, Holomucenſium, Brunenſium, & Znoymenſium

* *Iohan. Thuroc. Chron. Vngar. part.* 2. *cap.* 24. *Coſmas Chron. Boj. lib.* 1. [:] *Cromer. Orig. Polon. lib.* 3. [?] *Coſmas ad an.* 1110.

menſium ducum titulo, eam tenuiſſe, eorumque nonnullos etiam ad ſupremos in Bojemia faſces, voce populi publica vocatos ex ea fuiſſe comperimus.

III. *Sileſia* vero, quæ Bojemiæ adjacet ab ortu æſtivo, montibusque ab ea, quos vetuſtas Sudetos, lingua noſtra *Krkonoſſe*, vocat, eſt dirempta, putatur olim Squadorum fuiſſe patria. Poſtea tamen ſeculis non paucis ſub Polonis fuit, uſque ad tempora Wladiſlai Cubitalis Poloniæ Regis. * Publicum ejus inſigne eſt aquila nigra, pectus ſigno quodam μηνοειδεῖ decorata, vetus ſane noſtræ gentis ἐπίσημον. Nomen ſortita eſt à convenis, qui Slavis *Slezovvc* dicuntur. Covenerunt enim ejus incolæ ex Winidis, Moravis, Bojemis, Polonis, Germanis, fixoque in ea pede, ſub diverſis Polonæ ſtirpis ducibus, unam in gentem coaluerunt. Factum ex hoc tot populorum concurſu eſt, ut linguæ, quæ omnium ſane Slavica erat, ſingularis tamen dialectus inter ipſos quoque naſceretur. Quia vero temporibus poſterioribus Germanica lingua partim à mercatoribus, partim ab ἀντάρσιοις Slavici ſermonis perſequutoribus, ex Brande-

burgo

* *Iodoc. Ludov. Decius, Polon. rer. l. 1.*

burgo Pomeraniaque, male conſulta Ducum incogitantia excitis, atque ad aulica miniſteria admotis hominibus, ſenſim inferebatur, accidit avorum memoria, ut popularis ille Slavicæ dialecti uſus, in deſuetudinem fere ac contemptum abierit, jamque non niſi in trans-Oderana regionis plaga, ac contiguis Vngarico limiti agris, vulgo exaudiatur. Eſt autem Sileſia ſatis ampla, nobilisque provincia, Odra, Bobro, Boryczoque amnibus irrigua, in ſuperiorem & inferiorem diviſa. In qua quia Boleſlai Crzivouſti Poloniæ Regis ex Wladiſlao filio nepotes, genus magnopere propagarunt ac germinarunt, ventum eo eſt, ut patrimonium iis in capita divideretur. Quæ cum ſubinde ex ſtirpe in ſtirpem ſoboleſcerent, regionem omnẽ nunc in plures, nunc in pauciores portiones ſecari oportuit. Singulæ autem portiones illæ cum dominiis ſuis, ducatus ſunt vocatæ, & à celebratis principũ aula urbibus cognominatæ. A Polonicis ſceptris non uno illæ omnes tempore, nec una ratione ſunt avulſæ, ac in Regum regnique Bojemiæ clientelam traductæ. Aliæ enim ſponte ſua, aliæ metu, aliæ pactis, aliæ emptionibus, Bojemos acceperunt dominos. Noſtra hac ætate vaſalli principes tota Sileſia non multi ſunt reliqui, quales ſunt ex ſtir-

ex ſtirpe Regum Polona, Dux Legnicenſis, & Dux Bregenſis; ex ſtirpe Georgii Regis Cunſtatæa, Dux Sambicenſis, vel, ut jam dici mavult, Munſterbergenſis, & Dux Oleſnenſis. Ducatus cæteri, genere eorum, qui primi de iis erant inveſtiti penitus exſtincto, ad coronam Regni paulatim ſũt devoluti, & Regum Bojemorum uſibus attributi. Iurarunt autem in principis regnique Bojemi verba; Sua quidem ſponte Duces, Cazymirus Opotienſis & Ratiborienſis, Tieſſinenſis & Bytomienſis; Wladiſlaus Cozlenſis, Conradus & Henricus Glogovienſes, hic etiam Zaganenſis & ille Oleſnicenſis, Bolecus ſeu Boleſlaus Falcobergenſis: Ex pacto, Henricus Wratiſlavienſis, & Bolecus Suidnicenſis ac Iavotienſis: metu urgente, Boleſlaus Legnicenſis & Bregenſis, itemque Bolecus Munſterbergenſis: partim metu, partim venditione, Iohannes Stinavienſis & Nicolaus Francoſteinenſis. * Receptis hac ratione in ſuam fidem, omnibus his ducibus, inſtrumentiſque authenticis, transactionum mutuarum teſtibus, eam in rem confectis, Reges Bojemi ſuas cuique

---

* *Hagecus ad ann.* 1289. 1320. 1327. 1329. 1331. 1335. 1337. 1348. 1368.

que ditiones, vexillis pro more redditis, ſolenniter conferebant in feudum. Rex quoquè Poloniæ Cazymirus, pro ſe ſuisque in Regno ſucceſſoribus, juri omni quod in Sileſiam prætendere forte poſſet, primum per legatos Trencinii in Vngaria, tandem ipſe per ſe *(ann.* 1335. 1339.) Cracoviæ in aula Regia ſua, ſcriptis documentis renuntiavit. Carolus vero Rex, quartus ejus nominis Romanorum Imp. diplomate ſingulari, Pragæ (*ann.* 1355.) edito, totam illam regionem Coronæ Regni Bojemiæ nexu indiſſolubili in perpetuum univit, ac concorporem fecit. In qua Conſtitutione Carolina, ſicut & eam antegreſſa, transactionis cum Henrico Wratiſlavienſi Duce ab Ottacaro Rege (*ann.* 1290.) factæ, Confirmatione Rudolphina, hærent quidam ex noſtris & quærunt quo jure ſubnixi Rudolphius I. vel Carolus IV. Impp. in Sileſia, provincia nuper alioquin Polonis, non Imperio, obnoxia, quamquam aliis titulis, quam ipſorum beneficio, Reges Bojemi ſuam jam ante fecerunt, non dubitarint poteſtatis Imperatoriæ plenitudinem exercere, idque adeo quod nec in deceſſorum, nec in ſua ditione unquam fuiſſe norant, aliis vel dare, vel occupatum confirmare? Eam enim eſſe feudorum natu-

ram, ut nihil, niſi quod ipſe jure teneas, alii in beneficium conferre, vel utendum fruendum concedere queas. Ridiculum eſſe qui ex alieno eſt liberalis. Satis validam fuiſſe futuram, in Regno ornando ac amplificando Regiam Regis Bojemi poteſtatem ac conceſſionem. Et cũ oſtendi ex diplomatis Impp. iſtis neutiquam poſſit, vel à Wenceſlao Rege, vel ab Ordinibus fuiſſe, ut id facerent, rogatos, potuiſſe fortaſſe ipſos absque omni, cum Imperatorii honoris ſui, tum Coronæ Bojemicæ incommodo, de re in qua juris nihilo ſane plus quam Galliæ Reges habebant, eſſe ſecuros: A qua cura ſi abſtinuiſſent, nullum poſteritati, quaſi facti magis, quam juris via proceſſiſſent, ſcrupulum fuiſſe objecturos.

IV. Omittimus tamen hanc, qualis qualis eſt conſiderationem, & (quod reliquum de corpore coronæ Bojemicæ eſt) de *Orientali Marchia* ſeu *Luſatia*, quæ dicere habemus, dicemus. Sortita autem nomen eſt Luſatia à ſaltibus ſeu virgultis compaſcuis, quæ Slavorum lingua *Luzy* vocantur; & attingit Bojemum limitem ab Aquilonis Vulturniq; plaga. Incolæ ejus ſunt confuſum cum Slavis Germanisque genus: Lingua qui cultiores eſſe volunt Teutonica, qui agreſtiores Slavica loquuntur. Vulgo Latinis Vindi,

Vindi, Germanis *Wenden*, Bojemis *Srbi*, & regio ipſa *Srbj* vel *Srbſko*, appellatur. Irrigant eam Sprevâ Niſſaque amnes. Eſt autem illa quoque alia Superior, alia inferior. Superioris Budeſia, inferioris Zdiarum ſeu Sorava eſt caput: hujus inſigne eſt bos, illius muri pinnati. Suis utraque olim paruit dominis, & habebatur provincia Germanici Imperii limitanea. Quæ quamvis prior multo quam Moravia Sileſiaque, Bojemis principibus venit in manus, aliis tamen atque aliis de cauſſis, ab eorum ditione aliquoties excidit. Primus in ea ſcribitur rerum eſſe potitus Wratiſlaus, Lucenſis apud Bojemos princeps. Cujus à morte, quia Wlaſtiſlaus filius furere, ac arma adverſus agnatum Neçlanum principem expedire, quam fines, patris virtutibus prolatatos, ab hoſtium incurſionibus defendere maluit, Germanis ea in prædam ceſſit. Wlaſtiſlao tandem ad Turſcum in prælio, & Zbiſlao ad Poſtoloportam pædagogi fraude interfecto, Neclanus ſolus tum Bojemiæ toti imperans, de ea ex Caroli junioris, Caroli nempe Magni filio, poteſtate eripienda laborabat, miſſoque ſub ſignis, ac ſub Lechi & Miledruhi præfectura exercitu ſatis inſtructo, eam quidem quæ ſuperior vocatur, recuperavit, ſed inferiorem amiſſis (*ann.* 805.)

805.) in pugna, iis quos dixi, belli ducibus, hoſti extorquere neutiquam potuit.* Manſit nihilo minus in principum Bojemorum poteſtate, ut tum recuperata fuit, regiuncula Hexapolis Luſatia ſuperior, ad id uſque tempus quo à Boleſlao Sævo principe, cum Daubravca filia Mieſeco Poloniæ principi (*an.* 965.) in dotem eſt data. [!] Ea tamen intra annos fere centum ad dominos priores reverſa, iterum cum Beatrice filia in matrimonium Ottoni Brandeburgico collocata, ab Rege Wenceſlao Luſco dotis titulo eſt genero aſſignata, ejusque ſtirpis Marchionum imperiis, centum, præter propter, annos alios gubernata. Waldemari namque marchionis morte, qui abſque liberis deceſſit, à Ludovico Imperatore (*ann.* 1319. 1328.) in Iohannem Bojemiæ Regem Regnique coronam tranſlata, ejus ſe fidei poteſtatique, quantumvis fremente Gorlicii invaſore Henrico Iavorii in Sileſia duce haud invita ſubmiſit. Ab eo tempore arctiſſimo, legibusque confirmato nexu, in corpus coronæ Bojemicæ inſerta, non ſub aliis, quam Bojemiæ Regibus fuit; nuper demum ab Imp. Cæſ. Ferdinando II. Saxoniæ

* *Annal. Caroli M. & Fuldenſes.*
[!] *Abrah. Hoſman.*

niæ Electori, (*ann.* 1620.) ob ſtudium operamque Bojemico bello, adverſus Fridericum creatum Bojemiæ Regem, conatibus magnis præſtitam, ex compacto tradita.

V. *Inferior* vero *Luſatia*, ex quo, ut diximus, ſemel armis Germanicis Wlaſtiſlao Lucenſi fuit extorta, non prius ad Bojemos recidit, quam eſſet ab Imp. Cæſ. Henrico IV. rejectis Dedonis hæredibus (*ann.* 1075.) in præmium navatæ variis bellis operæ, VVratiſlao Bojemorum Regi primo, dono attributa.* VVratiſlaus tamen paulo poſt pecunia à VViperto mutuo accepta, pignori eam, dum redimeretur, apud ipſum reliquit. Ære igitur hoc mutuo, quod ad ſeptingentas argenti marcas aſſurgebat, Cunegundæ VViperti viduæ (*ann.* 1139.) repræſentato, recuperavit quidem Regionem VVratiſlai Regis filius, Bojemiæque princeps Sobieſlaus, ſed poſſeſſio ejus diuturna ipſi non fuit: Cunrado enim Miſniæ Marchioni eam aliquanto poſt tradidit. Cunradi hujus poſteri rerum in ea plus quam centum & ſexaginta annis ſunt potiti, antequam Fridericus Marchio, bello adverſus VValdemarum Marchionem geſto captus, ejus ja-

* *Aſchafnaburgens.*

ctura libertatem ſuam redimere eſt coactus. VValdemaro tandem intra annum ſeptimum (*ann.* 1312.) absque liberis defuncto, Iohannes Bojemiæ Rex, Imp. Cæſ. Ludovico, vel conſentiente vel connivente, juris eam Bojemici iterum fecit. Quæ ne alienari poſthac à Regno Bojemiæ ratione ulla poſſet, VVenceſlaus Rex, (*ann.* 1411.) & mox frater Sigiſmundus Cæſar, (*ann.* 1414.) à quatuor provinciæ Ordinibus rogati, privilegiis ſingularibus caverunt. Iis nihilominus haud quicquam motus Sigiſmundi nepos Ladiſlaus Rex, Marchioni ac Electori Brandeburgi Friderico II. eam dedit. Reſtituit illam tamen paulo poſt Ladiſlai ſucceſſori Georgio Regi idem Fridericus; ſed reſtituit mutilam, Chotiebuzen videlicet is, Beſcovum, Stercovum, cum Picino, ſeu Peutceno propugnaculo, cæteroque ejus oræ agro retinuit; quæ ſingula hodieque in Electoris Brandeburgici ditione cenſentur. Sic nuper (*an.* 1620.) quoq; per Imp. Cæſ. Ferd. II. eſt regio iſta à radice Bojema reciſa, & Saxoniæ Electori, iisdem quibus Hexapolis de cauſſis, hypothecario, ut perhibent, contractu, tradita. Hoc igitur eſt totius Bojemi Regni ac coronæ, harmonia ſane membrorum pereleganti ſapienter coagmentatum corpus, hæ concor-

dia admirabili, legumque vinculis mutuis, firmiter inter ſe connexæ provinciæ, de quibus ea ſaltem quæ illuſtrandæ Bojemorum reipub. ſervire poſſe vidimus, compendio referre voluimus, quæque lectoribus, ut non ingrata, ita nec inutilia fore judicavimus.

CAP. VIII.
De Principibus Regibusque Bojemiæ.

I. QVæ apud Bojemos vel olim fuerit, vel ætate noſtra, adeoq; nuper adhuc viguerit, reipub. forma & adminiſtratio, jam ante, quinto capite, ut tulit ingenii imbecillitas noſtri, diſſeruimus: nunc, ſi heroas illos, qui ad ejus clavum alii poſt alios admovebantur, quique in ea gubernanda operam ponebant, ordine enumeraverimus, nihil ab inſtituto alienum facturi fortaſſe ſumus. Et quia nemo rerum noſtræ gentis ſcriptor eſt, qui caput hoc hiſtoriæ prætereat, ideo tanto nobis laborem hujus viæ expeditiorem fore arbitramur, quanto plures ſunt, à quibus eam ante nos, non inſcite tritam ammadvertimus. Scribemus vero primum de judicibus, poſtea

de principibus, poſtremo de Regibus, quorum prudentia rem Bojemam, inde à condita gente, adhoc uſque ævum curatam fuiſſe accepimus. Legimus autem quatuor tantum Iudicibus gentem hanc olim obtemperaſſe, qui populum in ſua regione, tum adhuc novitium, ſcriptarumque legum per id tempus necdum gnarum, patria quadam *κηδεμονικῇ*, vel, ſi multum volumus dicere, Prætoria potius quam *δυσκαρτερήτῳ* quapiam authoritate, in diſciplina tenebant. Tales erant

II. JUDICES,

I. CZECHUS qui multitudinem omnis ordinis, ſexus ac ætatis hominum, primorum gentis Bojemiæ conditorum, in hanc, ſicut jam diximus, * deſertam, ſilvis horridam, & à multo tempore incultam regionem, cum Lecho fratre, adduxit, colendamque ac ædificiis exornandam ſociis primus diſtribuit. Is dolore populi omnis permagno, poſteaquam expleſſet annos vitæ ſex & octuaginta, fatis conceſſit, & Ctinoveſi eſt ſepultus. Ei mortuo longo quidem tempore, nemo ſurrogabatur; ſed

* *Sup. cap.* 4. §. 3.

ſed cum ſocietas novellæ gentis, ab hominibus inquietis, variis contentionibus perturbaretur, ſuffectus tandem illi eſt divinationibus clarus juvenis

II. *Crocus* Hledi filius, Toparcha Wladorzinus. Is collapſam nonnihil honeſtatis obſervantiam in populo reſtituit: cujus in gerendis rebus dexteritatem admirati, gens conſanguinea Poloni, miſſa legatione ſolenni, eum ad ordinandam ſuam quoque rempub. evocarunt. Qui licet ætate jam tum erat affecta, precibus tamen victus, provinciam, quæ offerebatur, ſuſcepit. Verum priusquam abibat, de primorum inter Czechos aſſenſu ac voluntate, dignitatem, quam tot annis geſſit, in filium cognominem tranſtulit, qui fuit

III. *Crocus Iunior*, fundator ludi literarii in urbe Budecza. Hic totidem, quot Czechus, vitæ expletis annis, nulla ſexus melioris relicta prole, in vivis eſſe deſiit. Ex ſuperſtitibus nihilominus ejus filiabus, juri in repub. dicundo, ob vaticinandi peritiam, communi univerſorum ſententia, maxime eſt viſa idonea, ac propterea patri in dignitate ſubſtituta, filia natu minima

IV. *Libuſſa virgo*, *Bojemorom Sibylla*. Nata quinq; & viginti annos fuiſſe fertur, cum gerendæ reipub. præficiebatur.

tur. Et quamvis non ut poſterioris, literis utcunque exculti, ævi, ita primorum gentis hujus temporum hiſtoria accurate diſtinčteque ad poſteritatem eſt conſeruata, ut propterea de annis, in quos res quæque incidit, ἀποτόμως ſcribere, religio fere poſſit videri; ediſſerere tamen quod ex comparata cum rebus noſtris accuratiore per ea tempora gentium cæterarum chronologia, ut veriſimile probabileq; exiſtimamus, piaculum vix fore ullum arbitramur. Perhibent igitur jus populo dixiſſe à dignitate ſuſcepta, Libuſsam viraginem, antequam nupſiſſet, annos XIII. Crocum patrem XXXIX. Crocum avum L. Czechum ſenem XVII.

III. Quia vero Libuſſæ imperium muliebre, viſum poſtea fuit, cum viris indignum, tum gentibus aliis ridiculum, poſt multas ultro citroque diſceptationes, placuit populo omni, ut rempub. poſthac adminiſtrarent viri; cum majeſtatis ſplendore

PRINCIPES.

Numinis igitur, ut credebatur, ſuggeſtione, electus eſt, Libuſſæ quidem maritus, genti vero princeps ab aratro

I. PRZEMYSLVS Stadicii pagi dominus, Libuſlæ quondam in ſchola

Budec-

Budeczana condiſcipulus. Leges hic populo ſuo ſalutares non paucas tulit. Mulierum, viros ſervitute infami premere connitentium, inſaniam, cunctatione prudenti fregit. Sextum quadrageſimum, cum ad ſceptra vocabatur, agebat ætatis annum, imperavit fere quatuor & quadraginta, mortuus nonagenario major Anno Chriſtiano 632. Suffectus ei eſt filius

II. Nezamyslus, cui, qui imperii primus, ætatis quintus & trigeſimus erat annus. Acceptam à patre remp. patris exemplo prudenter gubernauit. Bellum, à patre relictum, in Bavaria, Tudricho duce geſſit. Adminiſtravit rem Bojemam annos novem & triginta, obiit vitæ anno quinto & ſeptuageſimo, Chriſtiano vero 715. Datus ei ab Optimatibus eſt ſucceſſor filius

III. Mnata. Egit is tum annum ætatis quartum & vigeſimum; princeps ædificando, & juſtitiæ adminiſtratione clarus. VVrſſovecios ex domeſticis, Moravos ex vicinis habuit hoſtes. Præfuit populo ſuo annos viginti, vixit quatuor & quadraginta, deceſſit anno Chriſtiano 735. In ejus locum necquiquam indignante, & ſe quoque principatu dignum vociferante Rohovicio, ſtirpe VVrſſouecio, cooptatus eſt annos jam tum triginta natus filius

IV. Wo-

IV. Wogenus, vir bellator, & adverſus Miſnios Saxonaſque felix, qui potitus rerum annos duodetriginta, moritur, poſteaquam vixiſſet annos octo & quinquaginta, anno Chriſti 763. Ab ejus exceſſu, collocatus in paternum ſolium, principatus habenas accepit,

V. Wnyslaus, princeps pacis & populi amans. Quartum ille & vigeſimum attingebat annum, cum ei reipub. procuratio commendabatur; in dignitate vero exegit annos duos & viginti. Exceſſit è vivis vitæ anno ſupra quadrageſimum ſeptimo, Chriſtiano 785. Creatus poſt ipſum eſt princeps filius

VI. Crzezomyslus, ſagax ingenio vir, ſtatura ſane brevis, ſed manu promptus. Acceſſit ad rempub. anno ætatis ſupra vigeſimum quinto. Pragam Majorem privilegiis primus ornavit, Moravos graſſatores compeſcuit, Carolo Magno *(an. 789.)* in Bojemiam cum exercitu irrumpenti, conatus, opera tum patruo Wratiſlao viro militari conjuncta, fruſtraneos fecit. Vixit in principatu annos novendecim, inter mortales quatuor & quadraginta. Fatis conceſſit anno Chriſti 804. Aliâs plerique omnes ipſum cum Wnyſlao confundunt, & propterea binominem faciunt. Sequutus autem ipſum in principatu eſt, puer

tum

tum adhuc filius, VVratiſlai patrui magni curæ à proceribus commendatus.

VII. NECLANUS, homo quidem animo puſillo, ſed quem nec idem patruus magnûs, quo ad vixit, nec conſiliarii bellis egregii viri, Bechus, Miledruhus, Styrus, aliique, injurias, quêis nunc Moravi, nunc Saxones, ei erant graves, inultas ferre permittebant. Craſnicus quoque & VVratiſlai patris ſucceſſor VVlaſtiſlaus, ille Cautzimänus, hic Lucenſis ſatrapes, deſpicatui ipſum habebant, & hoſtiliter laceſſebant; uterque tamen irreparabili ſuo cum damno. Belligerabatur itaque & intra & extra Bojemum limitem per duces illos ſuos Neclanus, fortuna plerunque propitia. Duodecimum nondum excedebat annum cum ſub magiſtro & tutore VVratiſlao patruo magno, magiſtratum gerere cœpit, quem annos quinque & triginta geſſit. Vivendo eſt egreſſus annum ſextum & quadrageſimum, exſtinctus letho anno Chriſti 839. Filius ergo ejus votis populi concordibus poſt ipſum eſt electus.

VIII. HOSTIVITUS princeps, humanitate celebris. Mitibogius frater, Sucoſlauſque Bilnenſis toparcha, regimen ipſius turbabant, ſed incommodo ſuo ſemper, quam ipſius, majore. Primus hic ex Bojemiæ Ducibus, à Germa-

norum

norum principe Ludovico Imp. paulo poſt mortuo in amicitiam eſt receptus, percuſſoque Francofurti (*ann.*840.) fœdere novo, Imperii ſocius factus. Tenuit faſces Bojemos annos ſeptendecim, vixit quadraginta quinque. Mortuus enim fertur anno ſalutis 856. Mortuo illi ſurrogatus eſt filius annos tum tres & viginti natus juvenis,

IX. BORZIVOGIVS, princeps cum religionis, tum populi, quem regebat, curantiſſimus. Hic cum jam longo tempore, rem Bojemam in multa pace gubernaſſet, ſollicitabatur à Moravorum Rege Suatopluco de bello Arnolpho Imp. faciendo. Evocatus igitur capiendi de re tam ardua conſilii ſecretioris cauſsâ, venit ad illum Wielehradum. Vbi cum eſſet, à Metudio Epiſcopo in Chriſtiana religione eſt inſtitutus, ac cum comitatu omni ſuo, (*ann.* 894.) aqua ſalutari tinctus. Sexagenario jam tum major erat, cum profanis gentilium ſuperſtitionibus renuntiavit.

IV. Quem, poſteaquam domum reverſus Chriſtianæ diſciplinæ ſacra populo palam commendare inciperet, neque ut ad majorum cultus rediret, procerum commonefactionibus moveri vellet, primores regionis abdicarunt, & finibus ſuis excedere coëgerunt. Verum cum

nec

nec Stogemirus in ipſius locum princeps ſurrogatus, Bojemice amplius ſciret, nec reſpub. moderatore abſque pernitioſis motibus carere poſſet, revocatus ab exſilio, loco reſtituitur. Dignitate recuperata totis viribus in id incubuit, ut & excitatas per abſentiam ſuam turbas omnes componeret, & religionis caſtitate regionem imbueret. In quo utroque cum ſeptennium conſumſiſſet, & moleſtias, quas ſumma in repub. poteſtas ſecum trahit, declinare cuperet, commendatis in publico populi conventu, procerum concilio ſuis liberis, magiſtratu ultro abiit, & in Tetinianos ſeceſſus ſe cum uxore recepit. Declaratur igitur pro eo princeps commendatus à patre

X. ZPITIHNEVUS juvenis ſapiens & ſolers, cujus tamen regimen noluerunt fata eſſe diuturnum. Intra bienniũ enim ab inito principatu obiit, ſalutis anno 906. Eo ſublato offerebantur ſane iterum ſceptra Borzivogio, ſed quia carior ipſi, quam honores oneroſi, ſua fuit quies, reſumere is ea inconſultum ratus, filium populo alterum proponebat. Impoſitus igitur rebus eſt, rempub. ut frater deceſſor, paternis conſiliis gubernaturus.

XI. WRATISLAUS princeps pius & à nulla viro magno digna virtute deſtitu-

ſtitutus. Hic patre ad annum 910. funerato Vngaros in Bavaria hoſtium communium provincia bellum circumferentes, cum non contemnenda militum manu eſt ſequutus, cæſoque in prœlio Burcado Duce (*ann.* 911.) victor domũ rediit. Mortuus eſt anno principatus decimo, Chriſtiano 916. Quoniam vero is filios reliquit impuberes, frequentibus ſane comitiis ſtatim ab ejus obitu deſignatus eſt princeps natu inter illos major, puer octennis

XII. WENCESLAVS. Interea vero dum is ſub pietatis literarumque magiſtro Caico, ac aviæ Lidumilæ diſciplina adoleſcit, matri ipſius Drahomiræ importune eum honorem depoſcenti, reipub. cura committitur. Sed cum ea in populum, qui Chriſto nomen dedit, impotenter ſæviret, præbuit Optimatibus cauſſam, poteſtatis ſibi tempeſtivius abrogandæ. Vix igitur quartum decimum ætatis annum ingreſſus princeps deſignatus, & populi querelis commotus, & procerum hortatibus exſtimulatus, manum gerendæ reipub. (*an.* 921.) admovere eſt juſſus. Morum ſanctitate & boni publici impenſiſſimis ſtudiis non tantum populo ſuo, ſed & Romanorum Imp. Henrico I. valde ille fuit carus, à quo Rex quoque magno cum Germano-

rum

rum principum Wormatiæ, tum comitia habentium applauſu, conſalutatus, & liberaliter donatus fuiſſe perhibetur. Cû tamen magna omnium exſpectatione turbatas ſub matre res Bojemas emendaret, occiſus eſt nefario, adſpirantis ad ſceptra Boleſlai fratris ſcelere, anno ætatis trigeſimo, qui à Chriſto nato erat 938. * In ſanctorum martyrum numero, à noſtra gente hodieque connumeratur. Cæde perpetrata, rapuit faſces fraternos parricida

XIII. BOLESLAVS cognomento Sævus, princeps principio dominatu aſpero ſubditis gravis, poſtea tamen utcunque tolerabilis. Acceptæ à majoribus libertatis jura, bello cum Imp. Cæſ. Othone M. ſervitutem principibus Bojemis intentante, continuis quatuordecim annis geſto, ſtrenue defendit. Poſtremo tamen belli peroſus, pacem & Imperii Germanici amicitiam ſempiternam, annua certi tributi penſione redimere, quam odio Impp. perpetuo, ſeque ſuoſque ſucceſſores involvere maluit. Repub. ad annos novem & viginti geſta, è vivis exceſſit, ætatis anno ſupra quinquageſimum octavo, Salutis 967. Succeſſor illi eſt datus,

XIV. BOLESLAVS natu minor filius, cognomento Lenis. Hic principatu inito, ſequutus in religione eſt patrui, in bellis gerendis patris, veſtigia. Miſna & Cracovia Vrbibus per belli duces ſuos occupatis, fines ditionis late in Miſniam Poloniamque produxit, & quæ occupavit, ne ab hoſte ſibi eriperentur, quoad vixit, cavit. Othonis II. Imp. Bavariæ Ducem Henricum in Bojemiam perſequentis, exercitum ad Pilznam (*ann.* 976.) concidit.* Obiit relicto gēti ſuæ, filioque & nepotibus, dolore permagno, imperii anno ſecundo & trigeſimo, ſalutis partæ 999. Venit poſt ejus fata ad dignitatis inter Bojemos culmen ſummum, patri æquivocus princeps, vir jam tum quadragenario major

XV. BOLESLAVS cognomento *Rufus*, *Avarus*, & *Cæcus*. Hic, quæ patêr virtute in Miſnia Poloniaque occupavit, ignavia amiſit ſua; Nec enim collocatis à patre arcium præſidiis, cum hoſtis obſidione premebantur, auxilio veniebat ipſe, nec ſupplementa mittebat, nec ſtipendia numerabat. Cracoviam tandem à Polonorum Rege avunculo blandiloquentia verſuta ad colloquium de pace invitatus, in inſidias (*an.* 1002.) inci-

* *Dithmar. Chron. lib.* 3.

incidit. Detentis enim, quos ſecum habuit, aulæ familiaribus captivis, cæcus domum eſt remiſſus. Quem ſequutus mox valido cum exercitu Polonus, in Bojemiam irrupit, urbes, arceſque, qua ibat omnes, nemine prohibente cœpit; Pragamque adeo ipſam paulo poſt, Wrſſovicenſium proditione, Duci oculis capto eripuit, eamque biennio per præfectos, & relictum in præſidio militem tenuit, VVyſſehrado arce excepta. Quartum & quadrageſimum agebat ætatis annum Boleſlaus, cum princeps à Bojemis declarabatur: Obiit mortem ætatis anno octuageſimo ſecundo, Chriſtiano 1037.

V. Reverſo illi ex Polonia abſque oculorum, ut diximus, uſu, gubernandæque reipub. prorſus inutili facto, in magiſtratu ſucceſſor, annuente ipſo, ſtatim eſt datus filius junior

XVI. Iaromirus. Hic Poloniæ Rege Boleſlao ad Pragam obſidendam, cum exercitu contendente, ne forte, ut qui necdum in principatu eſſet confirmatus, nec à rebus gerendo bello neceſſariis paratus, in ejus manus incideret, de patris conſilio, ad Henricum Cæſarem in Saxoniam profugit. Cujus fugæ cauſſa cognita, in Boleſlaum Polonum jam dudum non bene animatus Imperator, ex-

peditionem decernit, & contractis Merſeburgi copiis omnibus, acceptoque ſecum Iaromiro Duce exſule, recta in Bojemiam (*ann.* 1005.) Augusto menſe ducit. * Iamque perruptis impeditis ſilvarum anguſtiis, in ipſo regionis aditu, caſtellum quoddam, Iaromiro à defenſoribus ultro deditum, munit. Inde ad Zatecium venienti, Vrbis portæ ad primum Iaromiri conſpectum, trucidatis Polonicis præſidiis, ſimiliter aperiuntur, Bojemorumq; ad ducem ſuum concurſu magno, Cæſaris vires augentur. Præmittitur igitur cũ manu expeditiore Iaromirus ad Pragam in poteſtatem redigendam. Fama tanti motus conſternatus Boleſlaus Rex, periculo præverten-dum videt, & convaſatis tumultuarie rebus, nocte concubia, cum jam in VVyſſehrado arce campana irruptionis ſignum civibus daret, in pedes ſe cum Polonis ſuis, Bojemiſq; perduellibus, conjicit, ac in Luſatiam evadit. Ingreditur ergo Pragam Decembri ineunte ovans Iaromirus, & mox poſtridie ab omni populo princeps Bojemiæ, in patris cæci præſentia, iterum ſalutatur. Henricus quoque in VVyſſehradum arcem invitatur, ac veniens, honoribus quibuſque maxi-

* *Dithmar. Chron. lib. 6.*

maximis excipitur. Qui tamen non diu Pragæ cunctatus, ex Bojemia ad cingendam Budeſinam Vrbem, in quam ſe Boleſlaus ex fuga recepit, cum ſuis Iaromirique copiis properat. Anno tandem ab Iaromiri reſtitutione ſeptimo, (*ann.* 1012.) venit ex Bavaria cum exercitu improviſus frater ejus natu major Vldricus, ob prælatum ſibi in principatu fratrem exaſperatus, pertractiſque in partes ſuas proceribus non paucis, & inprimis Cochano Wrſlovecio Iaromiri ducis hoſte jurato, ad Pragam agminibus infeſtis accelerat. Fratris metu, imparatus ad reſiſtendum Iaromirus, Praga pridie Paſchatos excedit, & primum in Poloniam ad avunculum Boleſlaum, tametſi hoſtem, profugit, inde vero ad Archiepiſcopum Waltherdum, ipſo ad Cæſarem placandum interceſſore uſurus, Magdeburgum venit. Abalienavit enim ab eo nuper ob cæſos Bavaros quoſdam, pollicitationibuſque Bojemo principi parum honorificis, ſuum fecit Cæſarem Vldricus; quin & aſtutia ſua rem eo perduxit, ut frater miſer Merſeburgi Elhelbodo præſuli ſub cuſtodia ſervandus traderetur. Rebus igitur ſic ex voto cadentibus ingreſſus Pragam, invadit, ac vi armata derelictum à Iaromiro principatum occupat,

XVII. VLDRICVS, qui in ipſis gubernationis initiis accerſitus à Cæſare, Merſeburgum eſt profectus, ab eoq; non ſolum principatus per vim uſurpati confirmationem, verum & fratrem captivum in poteſtatem accepit, cum quo Pragam reverſus, non putavit ſe ab eo eſſe poſſe in imperio ſecurum, niſi novandarum rerum facultatem, & de repoſcenda dignitate priore, cogitandi cupidinem omnem ei reſecaret. Ex Vurſſovicenſium itaque conſilio, viſu privat miſerum, ac in Lyſſam arcem relegat. Sed quas à fratre metuebat inſidias, eas ab iiſdem Vurſſovicenſibus, vitæ honorique ſuo perſæpe ſtructas ſentiebat, ac ægre effugiebat. Bellum adverſus Polonos in Moravia Luſatiaque, adverſus Cunradum Imp. (*ann.* 1026.) ſervitute inſolita Bojemos premere conantem, & raptum ex Cœnobio Svini-Brodano Iudithæ agnati principis filiæ (*ann.* 1031.) ulciſcentem, in media Bojemia, (*ann.* 1032.) feliciter geſſit. Præfuit rerum ſummæ in Bojemia annos quinque & viginti, mortuus, eodem quo cæcus pater anno, Chriſtiano nempe 1037. Succeſſit in ejus locum, patrui Iaromiri interceſſione adjutus, filius

XVIII. BRZETISLAVS vir pugnator, & Achilles Bojemicus. Adoleſcens

vix annos octodecim natus, Iuditham Othonis Albi filiam, virginem ἀλλόφυλον, ex cœnobio,ut diximus Svini-Brodano apud Ratiſbonam (*ann.* 1031.) rapuit, & præter majorum morem, qui conjugia hactenus, non alibi quam intra fines ſuos quærere conſueverunt, uxorem duxit. Res Bojemas in vindicata ex Polonorum poteſtate Moravia, confirmavit, Vngariam ad Strigonium uſque vaſtavit,Polonicas Vrbes Wratiſlaviam, Poſnaniam, Gneſnam, deformato igni ac ferro omni circumjacente agro, imperata facere coëgit, (*ann.* 1038.) & diripuit, adeoque etiam de tributo, in annos ſingulos Bojemis principibus pendendo, cautionem Polono principi extorſit. Ex hujus expeditionis ſucceſſibus, facta eſt Bojemia cum populi agreſtis colonia & pecoris multitudine abundantior, tum theſauris ſupellectilique aurea & argentea opulentior. Henricum III. Imp. manubias haſce ex Polonia, cum verbis nihil proficeret, vi armata ab ſe repetentem, fineſque Bojemos cum exercitu (*ann.* 1040.) ingreſſum, in ipſo ſilvarum aditu, clade ingenti repreſſit. Sed ab eo tamen intra annum cum copiis majoribus reverſo, graviter mulctatus, (*ann.* 1041,) pacem prece & pretio redimere habuit

neceſſe.* Exegit in principatu annos ſeptendecim, eſſe in vivis deſiit anno Verbi incarnati 1055. Adminiſtravit poſt ejus obitum Bojemorum rempub. diligenter à patre primoribus commendatus filius primogenitus

XIX. ZPITIHNEVUS ὁ ἐπιεικὴς. Linguam populi ſui indigenam, ſolam is in Bojemia obtinere, Germanicam vero Germaniæ incolis remittere, æquum cenſuit: ideoque Germanos qui Bojemice nec ſcirent, nec ſcire vellent, promulgato ſtatim poſt initum magiſtratum Edicto, in Germaniam ſuam emigrare juſſit. Fratres, quibus Moravia à patre erat diſtributa inhumaniter & acerbe tractavit, admonitus tamen à ſanioribus, ne in genus ipſe ſuum ſæviret, in gratiam paulo poſt cum iis rediit. Ex duabus arcis Pragenſis ædibus ſacris, quia anguſtiores erant, unam cathedralem, capacem ac operis elegantia magnificentiaq; egregie ornatam, fecit. Sexennio duntaxat in magiſtratu exacto, de vita abiit anno Chriſti 1061. Ejus regimen excepit frater natu proximus

XX. VVRATISLAVS, ex paterna diſpoſitione dux Holomucenſis, qui territorium tamen ſuum, fraternæ acerbitatis

---

* *Marian. Scot. Chron.*

bitatis metu deſerere, & in Vngaria delitescere erat coactus. Is Germanis tanto familiarius utebatur, quanto ab eorum conſortio deceſſor frater erat alienior.

VI. Ab Imp. Cæſ. Henrico IV. Luſatiam ſuperiorem, navatæ adverſus Saxonas perduelles operæ (*an.* 1075.) præmium tulit, & paulo poſt cōventu Ordd. Imperii Moguntino, ſeu, ut quidam ſcripſit, Herbipolenſi

EX DUCE REX,

Bojemiæ Poloniæq; eſt factus. Leopoldum Auſtriæ Marchionem in Moravia (*ann.* 1086.) fudit & fugavit. * VVyſſehradenſem baſilicam exſtruxit, & liberaliter dotavit. Rempub. geſſit, titulo Ducis annos quindecim, Regio ſedecim. Defunctus eſt ſalutis anno 1093. Et quia perſonalis duntaxat fuit illa dignitatis regiæ collatio, cum VVratiſlao quoque exſpiravit, & gubernandæ reipub. ut ſemper ante hac, Ducis titulo eſt præfectus ejus frater

XXI. CVNRADVS, dux ex diſpoſitione paterna Brunenſis Znoymenſiſque. Sed perbreve ejus fuit regimen. Octavo ſiquidem ab initio magiſtratu menſe, morte eſt exſtinctus, eodem quo

 frater

* *Chron. Citizenſe.*

ſrater Rex anno 1093. Ad famam mortis ejus advolavit ex Vngaria VVratiſlai Regis filius

XXII. Brzetislavs princeps ejus nominis ſecundus, qui patris offenſi indignationem declinans, hactenus iſtic apud avunculum exſulabat. Subſtituitur ergo is à populo in patrui ducis defuncti locum. Gubernationem ſuam eſt auſpicatus ab hariolis, incantatoribus, divinis, ſagis, veneficis, & cæteris infames id genus artes tractantibus, quos omnes è veſtigio regione omni juſſit excedere. Poloniamque ferro ignique late eſt depopulatus. Occiſus à Loreco Vurſſovecio ex inſidiis, amiſit vitam anno principatus ſeptimo, Chriſtiano 1100. Succeſſit in illius locum frater conſanguineus, jam pridem Ratiſbonæ à Cæſare & Brzetiſlao, Ordinibus inconſultis, Bojemiæ princeps deſignatus

XXIII. Borzivogivs II. Varie cum hoc principe fortuna luſiſſe, & aliis ipſum quaſi ſpeculum, in quod intuentes ad vigilantiam modeſtiamque excitentur, proponere voluiſſe eſt viſa. Principatus enim ſolium is ter conſcendit, ſed ter de eo quoque eſt deturbatus. Nam quia à Cæſare prius quam à populo Bojemo magiſtratum accepit, nunquam ſubditorum animos ad obſequia

fidemque,

fidemque, ultro propendentes habuit. *
In Germanos quoque quam in Bojemos major propenſio, odium ipſi apud Bojemos creabat. Dejicere ipſum de ſolio tentarunt Vldricus Cunradi, (*an.* 1101.) & Svatoplucus Othonis, (*ann.* 1104. 1105.) patruorum filii. Quibus etſi res initio non ex voto ſuccedebat, cum tamen paulo poſt etiam VVladiſlaus frater ab eo ſe alienaſſet, eruperunt occultata adverſus ipſum populi odia. Deferebatur igitur, ſuffragiis Optimatum conſentientibus, reipub. gubernatio ad VVladiſlaum. Sed cum is tergiverſaretur, & in agnatum pro ſe votum conferret, accitus is eſt ex Moravia, Borzivogii nempe æmulus, de quo diximus,

XXIV. SVATOPLUCUS, quem cum populi magna gratulatione adventaré cognoviſſet Borzivogius, cum ſuis primo ad Boleſlaum cognatum in Poloniam, & mox ad Henric. IV. Imp. in Saxoniam (*ann.* 1107.) profugit. Imp. itaque Svatoplucum ad ſe accerſit, & venientem in vincula conjicit, proceresque qui cum eo venerant, Borzivogium reducere, ac dignitati reſtituere jubet. Sed ii tamen in itinere ab Othone Svatopluci fratre, ad Doninum arcem ſunt diſſipati, & Borzivogius Poloniam repetere coa-

* *Chron. Boliſlazica cap.* 54.63.

coactus. Svatoplucus vero promiſſa Cæſari ex vinculis, ſi liber in Bojemiam remitteretur, pecuniæ vi permagna, & Othone fratre interea, dum promiſſis ſatisfiebat, obſide dato, libertatem pariter & ducatum recuperavit, Borzivogio cum Polonis fruſtra in Bojemos fines irruptionem faciente. Militavit Cæſari Svatoplucus adverſus Colomanum Regem in Vngaria, & adverſus communes tum hoſtes, Polonos in Sileſia; ubi in GlogovI obſidione, cum ex Cæſaris papilione veſpertinus rediret à Ieſeco-Tiſta Vurſlovecio VViperti Marchionis inſtinctu, ex inſidiis eſt trucidatus, principatus ſui anno ſecundo, ſalutis vero 1109. * Mortuo illi ſtatim iſtic in caſtris, VVaceco Comite poſtulante, ſucceſſorem deſignavit, & Pragam, cum inſtructo mandatis Dietriſſeco, ad ineundum magiſtratum miſit Cæſar, Othonem fratrem. Sed quia principem neque VVaceco ſoli legere, neque Cæſari pro arbitrio obtrudere, per leges licuiſſe videbant proceres Bojemi, [:] ideo fruſtratus ſpe eſt Otho, & concordibus ſuffragiis, in ſolio eſt collocatus VVratiſlai Regis natu quintus filius

XXV.

* *Coſmas, Prag. Monach. Pegav. in vita VViperti.* [:] *Chron. Boleſla. c.* 57.

XXV. Wladislavs, qui ab inita dignitate menſe tertio Ratisbonam ad comitia invitatus à Cæſare, Praga excedens, Borzivogio fratri principatus denuo invadendi occaſionem præbuit. Is enim quam primum comperit VVladiſlaum iter Ratisbonenſe meditari, collecto in Srbia ſeu Luſatia apud VVipertum affinem armatorum globo, in Bojemiam, cum jam frater Dux Pl̄znæ eſſet, irrupit, & Pragam ad IX. Calend. Ianuar. nemine reſiſtente eſt ingreſſus. Edoctus de Borzivogii VVladiſlaique fortuna Imp. Henricus, movet ipſe cum exercitu, qui tumultuario contrahi potuit, in Bojemiam, & diem fratribus, quo Rokytſanæ ſibi uterque præſto ſit, conſtituit. Vtroque (*ann.* 1110.) ad diem præſente, Borzivogium ſub cuſtodia detinuit, VVladiſlaum vero Pragam ad capeſſenda reipub. gubernacula remiſit. Sed pacate tamen officio fungi neutiquam ſinebant VVladiſlaum, cum Sobieſlaus frater turbata per Polonos iterum atque iterum (*ann.* 1110. 1115. 1116.) patriæ pace, tum Rex novus Vngariæ Stephanus, incommodo tamen uterque ſuo, quam VVladiſlai, graviore. Motibus iſtis tandem utcunque ſedatis, & recepto in gratiam Poloni ducis interventu Sobieſlao fratre, miſertus Borzi-

Borzivogii fratris vicem Wladiſlaus,(dimiſſus namque is nuper à Cæſare, vagus ac egens hinc inde errabat) Pragam ad ſe illum, accerſit, venientem in Ordinum frequenti concilio ad colloquium, admittit magiſtratu ſponte abit, eumque fratri *(ann.* 1117.*)* reſtituit.

Iuvit ſumpta Ducem, juvit dimiſſa poteſtas.

Sed non diuturnum fuit hoc Borzivogii gaudium. Offenſi namq; Germanorum in aula ejus multitudine proceres Bojemi, magiſtratum ei denuo abrogant, & Wladiſlao res ſuas iterum *(ann.* 1120.*)* ſubmittunt. Depulſus igitur de dignitate Borzivogius, quadriennio poſt

Exſul in Vngaria carnis cõpage ſoluta
Ad Chriſtum migrat.

Sequutus ipſũ mox anno proximo quoque eſt longi morbi pertinacia abſumptus Wladiſlaus, anno principatus ſextodecimo, Chriſtiano 1125. Vivo adhuc illi, ſed graviter tamen decumbenti, filiis ejus prorſus neglectis, deſignabatur ſucceſſor, ab aliis quidem Otho Niger, ab aliis vero Sobieſlaus, Regis Wratiſlai, ille ex Othone filio nepos, hic minimus natu filius. Svatavæ vero reginæ matris prenſationib⁹ adjutus, excluſit poſt Wladiſlai obitum Othonem

XXVI. SOBIESLAVS, quem

cum Otho, adducto in Bojemiam cum exercitu ingenti Lothario Imp. de dignitate conaretur dejicere, vitam in prælio amiſit. Conſcripto enim ad ſui defenſionem milite Sobieſlaus, proceſſit Imp. obviam, & conſerta cum eo *(an. 1126.)* ad Chlumecium manu, ſtragem ingentem in ejus exercitu edidit. Strzibrum ſeu Miſam in Bojemia, Gorelicium in Luſatia Vrbes, ædificavit. Cladſcum propugnaculum inſtauravit, Regnum totum legibus, Pragam privilegiis ſingularibus exornavit. Vicinum Wratiſlaviæ Cracoviæque agrum eſt depopulatus. Exactis egregia cum laude in reipub. adminiſtratione annis quindecím, obdormivit anno 1140. Cooptatus in ejus locum eſt poſt altercationes multas deceſſoris ſui VVladiſlai Ducis filius

XXVII. VVLADISLAVS. Hic quamvis principia gubernationis habuit pacata, cum tamen comperiſſent proceres Bojemi, ipſum non exſpectata ipſorum deſignatione, dignitatem Sobieſlai patrui commendatione à Cæſare ambiſſe, in factiones abire, & à VVladiſlao pleriq; ad Cunradum Znoymenſem *(an. 1142.)* declinare cæperunt. Quia vero Cunradus Imp. à VVladiſlao, ut pote ſororio, ſtabat, vel inviti ejus imperia ferre ſunt coacti. Benevolentia tamen ille

ac cle-

ac clementia ſua conciliavit poſtea ſibi, & arctis obſequiis devinxit univerſorum animos, ut nemo eſſet, qui non libenter ei obtemperaret.

VII. Cum à Chriſtianis expeditio (*ann.* 1149.) ad recuperandam terram ſanctam eſſet decreta, nomen militiæ illi, cum Henrico fratre, & Zpitihnevo agnato, dedit. Reverſus vero ab ea militia, Friderico Cæſari in Inſubria (*ann.* 1159.) adverſus Mediolanenſes rebelles, ſtrenuam navavit operam. Ab eodem igitur Cæſare Ratisbonæ principum Imperii conventum agente, creatus proptetea eſt

REX,

& pro Aquila Leonem in inſignibus geſtandum accepit, tametſi, ut jam tum fuerunt, ita hodieque ſunt, qui cenſeant, gentis ſuæ gloriæ illum multo melius fuiſſe conſulturum, ſi D. VVenceſlai exemplo fuiſſet contentus accepta à majoribus dignitate, ac inſignibus; nec coronæ & inſignis novi acceptatione anſam gloriandi Germanis dediſſet, quaſi nihil habeant Bojemi principes, quod non Germanis Cæſaribus acceptum, ferre debeant. * Belligeratus quoque hic Rex

* *Chronic. Boleſlav. cap. 66.*

Rex eſt cum Conſtantinopolitano Imp. Manuele in Vngaria, & compoſita tandem inter eum Vngariæque Regem controverſia, affinitatem cum eo per Helenæ neptis nuptias contraxit. Poſtremo vero cum ætate jam eſſet affecta, & onus adminiſtrandæ reipub. gravius quam ut ferri ab ſe ſolo poſſet, experiretur, de aſſenſu Optimatum ſuorum, Filium Fridericum in regni curarumque conſortium (*ann.* 1173.) aſſumpſit. A quo cum id factum reſciſſet Cæſar, præter officium & Cæſarum jura factum eſſe cenſuit, remque inique tulit. Nam quia qui de Bojemicis faſcibus perſæpe contenderunt Przemyſlai ſanguinis principes, opem adverſus rerum ſummæ, populi ſuffragiis præpoſitos, ſuos agnatos, à Germanis Cæſaribus petere, quin & inveſtituras plerumqne accipere meminerat, judicavit Imperio, aliquot iſtis actibus, jam neceſſario jus accreviſſe, principum Bojemorum, non niſi Cæſarum beneficio creandorum: Ideoque ſe inconſulto VVladiſlao Regi ſucceſſorem, à populo Bojemo deſignari neutiquam debuiſſe. Abrogavit igitur Friderico dignitatem, & deprecante Sobieſlai ſenioris filio Vldrico, ad adminiſtrandam Bojemam rempub. ereptum ex diuturno VVladiſlai Regis carcere, principem Sobieſlaum

bieſlaum juniorem, ex aula ſua miſit, qui nihil procraſtinandum ratus, aſſumpto Vldrico fratre, in Bojemiam contendit. Factus ea de re certior VVladiſlaus Rex, non judicavit è re ſua, exſpectare dum adverſarius veniret. Itaque cum Iutha uxore, Eliſabetaque nuru, & paucis, quos fideliores norat, miniſtris, in dotalem arcem ſuam Meëram in Srbia evadit, ubi quarto menſe poſt, ex mærore defecit, anno ab inito inter Bojemos magiſtratu quinto & trigeſimo, ſalutis reparatæ 1174. Arripuit ergo collata ſibi à Cæſare ſceptra princeps μισογέρμανος.

XXVIII. SOBIESLAVS II. Friderico interea nunc in Vngaria, nunc apud Cæſarem de injuria conquerente. Et quia contra majorum morem, à Cæſare, non à proceribus Bojemis, delatum honorem apprehendit Sobieſlaus, neque diuturnum habere potuit imperium. Populus enim, ſicut voluntatibus ad Fridericum propendebat, ita ad movendum loco Sobieſlaum occaſionem quærebat. Sobieſlaus interea in Sturmo Przindæ præfecto, quem manu ſua occidit, inque Vngariæ Regis fratre, quem ratione inhoneſta cepit, & in Cunrado duce agnato, quem in Moravia armis infelicibus vexavit, dominationis impotentis ſpe-

ciem edidiſſe eſt viſus. Vnde arrepta occaſione Bojemi proceres, cum de obtruſo domino ingrato, tum de imminuta per factam VVladiſlao Regi injuriam Bojemæ gentis libertate, cum Cæſare expoſtularunt, ita ut abalienatus is à Sobieſlao, magiſtratu ipſum decedere juſſerit, & Friderico reſumendæ dignitatis poteſtatem fecerit. Coëgit igitur copias raptim Fridericus, & duxit in Bojemiam, cui cum ſe Sobieſlaus reſiſtendo animadvertit imparem, quadriennio vix in principatu exacto, in Sileſiam profugit anno 1178. Venit igitur in vacuam principatus poſſeſſionem

XXIX. Fridericus princeps, vulgo vocatus *Bedrzich*. Fuit is natura lenis ac ingenio moderato; ſed quia in eundem cum Sobieſlao impegit lapidem, & prolato in Ordd. conventu Cæſaris decreto ac inveſtituræ diplomate, magiſtratum Cæſaris magis quam populi gratia, reſumere eſt viſus, non potuit principatum ſine controverſia diu tenere. Licet enim rempub. ipſo denuo capeſſente, neque Cæſaris diplomati palam obnuntiabant, neque animi ab novo duce averſi ſigna ulla dabant Ordines, militis tamen potius, qui ob oculos armatus verſabatur, metu, quam ſponte ipſos tum quieviſſe eſt manifeſtũ ex eo, quod,

quam primum liberiores ſe eſſe putarunt, plerique nunc ad Sobieſlaum fugatum, nunc ad Cunradum Znoymenſem, ambos Friderici æmulos, reſpectare maluerunt. Defendit ſe nihilominus inter varios motus Fridericus, & dignitatem vel invitis adverſariis, quoad vixit tenuit. Mortuus eſt anno regiminis duodecimo, Chriſtiano 1190. princeps populo, poſt mortem, quam cum viveret, carior. Surrogatus illi eſt in dignitate, Theobaldi agnati & populi omnis applauſu unanimi, Cunrado avo cognominis ex Moravia princeps, Friderici defuncti æmulus

XXX. CVNRADVS II. Hic ſub ipſa initi magiſtratus auſpicia, rogatus à Barbaroſſæ filio Henrico, in bellum pro recuperando Apuliæ Siciliæque regno proficiſcente, ne opem ſibi iſta in neceſſitate ferre abnueret, valida manu collecta, illuc cum eo eſt profectus. Sed in Neapoleos obſidione, ut & Otho patruelis, interiit peſte, anno principatus primo, Chriſti vero 1190. Ab ejus morte per integrum fere annum dubia fuit & fluctuans reipub. Bojemæ gubernatio. Nam primum eam invaſit

XXXI. WENCESLAVS, Sobieſlai ſenioris minimus natu filius, qui quamvis gratia apud Pragenſes cives mul-

multum valuit, quia tamen Wladiſlai Regis filio Przemyſlo urbem viribus magnis oppugnanti, reſiſtere ſe diu non poſſe intelligebat, fortunam periclitari noluit, ſed æquo conſenſu Pragam dereliquit, & comitatu parvo ad Imp. Cæſ. Henricum VI. Bambergam confugit. Quamvis autem derelictum ab eo principatum, armis ſuum fecit Przemyſlus, quia tamen multam pecuniam Cæſari, ſi loco reſtitueretur, promittebat Wenceſlaus, & ipſe quoque Przemyſlus interea ob arma (*ann.* 1193.) cum Alberto Comite de Pogen in Bavaria vaſtanda ſociata, pacis in Imperio turbatæ reus declarabatur, pacatum non potuit eſſe ejus imperium.* Remittebatur enim ex comitiis Wormatienſibus in Bojemiam à Cæſare Wenceſlaus, & Przemyſlo, ut de provincia decederet, aſpera comminatione imperabatur. Cum vero contendens in Bojemiam Wenceſlaus in itinere ab Alberto Luſatiæ Marchione interceptus, in vinculis teneretur, obtinuit reipub. Bojemæ procurationem, data Cæſari de repræſentanda promiſſa à Wẽceſlao pecunia, cautione idonea, ortus ipſe quoque ex Przemyſlæo genere Epiſcopus Pragenſis

* *Chronic. Auguſtenſe.*

XXXII. BRZETISLAVS-HENRICVS. Geſſit is per delegatos ſuos bellum in Moravia Luſatiaque adverſus Przemyſli æmuli amicos. Sed tertio procurationis anno Hebum ſive Egram valetudinis ergo delatus, exſtinguitur, paulo poſt, quam Przemyſlus, interceſſione Alberti Comitis Pogenſis, cum Imp. in gratiam rediſſet, Verbi incarnati anno 1196. Ab ejus exceſſu multa de novo duce orta eſt inter Bojemos proceres diſceptatio. Multis ſane, verum tenuioribus, placuit, ut reſtitueretur Przemyſlo abrogatus, ſed nuper quoque redditus à Cæſare principatus. A potentioribus vero vocatus ad regimen eſt, dimiſſus ex carcere, in quem Przemyſli fratris cauſſa fuit conjectus,

XXXIII. WLADISLAVS, qui tamen cum ob præreptam dignitatem bellum à fratre metueret, advocata populi omnis concione frequenti, fratrem procerum multitudini commẽdavit, deque univerſorum aſſenſu, legatione ad eum miſſà, colloquium ejus expetivit. In eo ita ſe erga fratrem geſſit, ut magiſtratum, quem gerebat, ipſi in manus reſignarit, & Moravia ſe deinceps contentum eſſe velle ſignificarit. Adminiſtrata igitur ab eo fuit respub. menſes duntaxat quinque, & in ejus locum, bona populi gratia, ſucceſſit princeps XXXIV.

XXXIV. PRZEMYSLUS, cognomento Victorioſus & Aureus. Multa is bella, nunc contra, nunc pro Cæſaribus geſſit, magna cũ virtutis opinione.

VIII. A Cæſare Philippo comitiis Moguntinis impetravit privilegium ſolenne, ut qui poſthac rerum in Bojemia potituri eſſent, ſuffragiis populi liberis legerentur pro more omnes &

REGES

eſſent: eſtque ipſe ſtatim data corona aurea, Rex Bojemiæ (*ann.* 1199.) declaratus, ac ab univerſis, qui aderant, acclamatione feſta ſalutatus. Philippo tandem proditorie trucidato, Othoni, ejus absq; controverſia in Imperio ſucceſſori, conſtanter adhæſit, & ob egregia ſua in eum ſtudia, Ottacari cognomentũ tulit. A Friderico Othonis ſucceſſore, (*an.* 1212.) privilegium Philippæo coſonans, de libera Regum Bojemorum à populo ſuo electione, Bojemæ genti obtinuit. Omnes igitur principes qui poſt Przemyſlum hunc, rerum in Bojemia deinceps ad hoc uſque ævum ſunt potiti, regio nomine ac authoritate Bojemis præfuerunt. Etenim qui poſt Wratiſlaum Regem, ante, & poſt VVladiſlaum ſimiliter Regem, rempub. geſſerunt, partim mutuis inter agnatos concertationibus

impediti, partim populi ſui, beneficium hoc Germanicum aſpernanti, conſilia ſequuti, vetere à majoribus uſurpata Ducum dignitate, quam nova hac & ſumptuoſa, gaudere maluerunt. Regnavit autem in Bojemia Przemyſlus-Ottacarus permagna ſua, & totius gentis gloria, ab inito iterum magiſtratu, annos duos & triginta, obiitque anno Chriſtiano 1230. Succeſſit ei mortuo filius jam ante, ipſo vivo, conſentientibus procerum votis deſignatus, & Coronatus Rex

XXXV. VVENCESLAVS. Annum is tum cum regnare cœpit ingrediebatur quintum & vigeſimum, ab eo quod oculi unius uſum in venatione amiſit, Luſcus, à plerisque etiam Ottacarus cognominatus. Auſtria à Cremſio uſque ad Vngaricos fines depopulata, Fridericum Ducem iterum iterumque fudit, Tataros ex Moravia fugavit: Filium, qui conſpiratione cum proceribus quibusdam facta, arma adverſus ipſum ſumſit, & regnum rapere tentabat, coercuit, delictique veniam petere coëgit. Cui etſi Regiam dignitatem paulo poſt in manus tradere cogitabat, tamen cum ipſum juvenili petulātia furere, & dominatu impotenti ſubditis gravem fore animadverteret, ſententiam mutavit. Ratus au-

tus autem coronæ meditata hac in filium tranſlatione, Regem ſe eſſe deſiſſe, anno à Coronatione ſua prima, qui ei vitæ quoque primus fuit, quarto ac quadrageſimo, coronam iterata inauguratione ſolenni (*ann.* 1250.) reſumpſit. Vixit annos ſeptem & quadraginta: obiit regni anno quarto & vigeſimo, Chriſtiano 1253. Cujus deceſſu regnum, fruſtra reclamantibus primoribus non paucis, adeptus eſt filius

XXXVI. Przemyslus-Ottacarus II. Duces hic Regesque omnes qui antehac Bojemis præfuerunt, gloria, virtute, opibusque ſuperavit. Bojemi ipſum nomenclatura ab hoſpitalitate deſumpta Hoſtimilum vocitabant. Impius quidem olim in patrem fuerat, ſed caſtigatus ab eo reſipuit poſtea, culpamque eſt deprecatus. Vivo patre, poſt defunctum absque ſobole Przemyſlum patruum, factus eſt Moraviæ Marchio; fratre VVladiſlao, qui per Gertrudis matrimonium Auſtriæ dux fuit factus, intra ſesquiannum ab adita provincia exſtincto, nec hæredem relinquente, à provincialibus eſt ad Auſtriæ Stiriæque principatus jure propinquitatis vocatus.*

* *Chronic. Auſtrale, & Auguſtenſe Henr. Stero. Æn. Silvius.*

In cujus utriusque poſſeſſione, ut titulum de jure alio quoque haberet, Friderici ultimi Auſtriæ Stiriæque Ducis ſororem Margaritam, uxorem duxit, & à Ricardo Rege Romanorum electo, inveſtituram ceremonia ſolenni, quin & à Pontificibus Romanis conceſſiones multiplices accepit. Quia vero Bela Rex in Stiria acquirenda jure ſe, quam is, meliore putabat niti, armis rem finiri oportuit, & victus aliquoties Vngarus, pacatam Bojemo provinciæ poſſeſſionem relinquere eſt coactus. Emit præterea Carinthiam, Carniolam, Naonisque portum, ab amitino ſuo Vldrico principe, Przemyſlus. In quarum poſſeſſione, cum jam quatuor vigintique annos exegiſſet, ſumptusque in eas permagnos gravi cum anxietate feciſſet, repoſcit eas ab eo tanquam nullo jure inſeſſas, creatus nuper ex Habspurgi Comite Romanorum Imp. Rudolphus. Res ſane tum ſtatim ad arma ſpectabat, niſi aſtu circumventus Przemyſlus, provincias quas diximus, Cæſari reſignaſſet. Onerabatur enim illa ſpe, reſignationem illam nulli ſibi fraudi futuram, ſiquidem filiæ, per id tempus Regis filio à Cæſare deſponſæ, dotales provinciæ iſtæ eſſent futuræ. Sed cum nec Rudolphus, ut qui Auſtriam Stiriamque ſtatim Alberto filio, Ca-

lio, Ca-

lio, Carinthiam vero & regiones vicinas Maynhardo Tyrolenſi, Auguſtanorum comitiorum decreto dabat, fidem ſervaret, nec proceres Bojemi Regis ſui in amiſſione tam nobilium provinciarum, præpoſteram incogitantiam, animis æquis ferre vellent, renuntiavit amicitiam Cæſari Przemyſlus, & aut reddi ſibi ereptas compoſitis dolis provincias, aut bellum exſpectare jubebat. Reſtitutionem negante Cæſare, conſcribit militem Przemyſlus Rex, quem cum poſtmodum in Auſtriæ campum quendam (Marchfeld vulgus vocat) adduxiſſet, Rudolphum Cæſarem in armis offendit. Conſertum igitur eſt ad VII. Calend. Septemb. ardore partis utriusque acerrimo, prælium cruentum, in quo deſertus à ſuis occubuit, ſtrenue pugnans Rex Przemyſlus-Ottacarus, anno regni ſui quinto & vigeſimo, partæ vero ſalutis 1278.

IX. Sequuta hanc luctuoſam cladem eſt gentis Bojemæ calamitas numquam ſine lacrymis memoranda. Non habuerunt enim, quem Regem ſibi gerendæ Reipub. idoneum legerent Bojemi, & impuberem adhuc occiſi Regis filium à ſceptris, niſi ingrati eſſe vellent, arceri haud poſſe videbant. Accidit ergo eis, quod aliis regnis quandoque accidiſſe

legimus,

legimus, ut interea dum regius puer adoleſcebat

INTERREGNVM

eſſet, & cum immani militis Cæſariani inſolentia primum, mox etiam cum fame rerumque omnium inopia extrema conflictaretur Bojemia tota. Teſtis ejus rei tum locuples erat Turingia Miſniaque, in quam triennio fere integro commigrabant relictis laribus, expilati Bojemi, ac conſumpti inedia miſerabili in plateis corruebant mortui. Tutor interea Regis deſignati ingratus, Przemyſli occiſi ex ſorore nepos, Otho Longus Brandeburgi Marchio, regnum exactionibus gravabat, expilabat, diripiebat, & Germanos homines, opum dignitatumque nidore illectos, in regno multiplicabat, usque dum anno demum tyrannidis ſuæ ſexto, emuncta prius pecunia ingenti, Regem adoleſcentulum, ex Marchia ſua, in Bojemiam reduxit, & populo calamitoſo (*ann.* 1 2 8 4.) reddidit. Exceptus ergo eſt & maxima quavis lætitia ad Regni gubernacula admiſſus, princeps

XXXVII. WENCESLAVS II. Rex ſextus, adoleſcens annos tum demum natus quatuordecim. Aſſumptionem diadematis ſolennem ille diſtulit

ad an.

ad annum ab magiſtratu inito tertium decimum. (*ann.* 1297.) Moderate ſapienterque regnum adminiſtravit, ita ut & Poloni eum ſibi Regem adverſus Wladiſlaum Loctecum crearint, & Sileſiæ Duces quidam, dominum præfecerint, & Vngari Regem poſtularint. Polonos quidem is, & Sileſiæ Duces illos, accepit in fidem, ſed Vngaris ſe excuſavit honeſte. Albertum Luſcum Imp. decimas ex argenti fodinis ab eo, in Bojemicæ libertatis fraudem, auſu novo exigentem, & regnum manu militari turbantem, finibus ſuis ejecit. Pietate vitæque moderatione, promeruiſſe eſt viſus, ut Sanctus cognomiraretur. Exſtinctus eſt, vel tabe lenta, vel ex propinato, ut quidam prodiderunt, ab Albertinis hominibus veneno, ætatis anno quinto & trigeſimo, regni ſupra vigeſimum primo, Chriſtiano 1305. Surrogatus ei eſt filius cognominis, adoleſcens annum ætatis ſeptendecimum ingreſſus, princeps

XXXVIII. WENCESLAVS III. Rex ſeptimus. Inauguratus antehac erat, & triennium regnarat in Vngaria; verum voluntatum lubricitate in proceribus Vngaris perſpecta, regno ipſorum exceſſit, & ad patrem rediit. Cum in Poloniam, regnum auſpicaturus, contenderet, Holomucii in itinere, cum in Decani domo veſte

veſte exſuta meridiaretur, ab iisdem, à quibus pater ſublatus eſſe putatur, per ſicariuṁ vulneribus tribus eſt confoſſus, anno ætatis duodevigeſimo, Verbi incarnati 1306. Fuit cum corpore formoſiſſimus, tum lingua promptiſſimus. Regnando non exegit niſi annum unum.

X. Rege hoc cæde feſtinata perempto, & regia prole ſexus melioris nulla exſtante, excitata eſt inter proceres, de Regis electione in comitiis concertatio gravis & perniſioſa. Eligebatur enim à parte populi majore, Alberti Imp. filius Dux Auſtriæ Rudolphus, à reliquis vero, quos Regis occiſi ſorores prenſabant, Annæ Wenceſlai Sancti filiæ natu majoris maritus, Henricus Dux Carinthiæ. Variantibus ſic in deliberatione, & in ſuſpenſo hætentibus ſuffragantium ſententiis, ſupervenit cum filio Candidato, & militum vi valida, Imp. Cæſar Albertus, effecitque ne filius, qui priores partes in ſuffragiis tulerat, poſteriores in acquirendo regno ferret. Conſequutus itaque ſummam apud Bojemos dignitatem eſt princeps

XXXIX. RVDOLPHVS cognomento Mitis, Rex octavus. Is quoniam multos Regni proceres cum Henrico Carinthio ſentire, eamque ob cauſſam electioni non adfuiſſe ſciebat, uti omnium

ſibi

ſibi animos conciliaret, Viduam Wenceſlai majoris, cui ob vitæ morumque probitatem Bojemi addicti erant, uxorem duxit. Cumque ne ſic quidem, quod voluit, conſequeretur, ſed per contumeliam ab iis Rex *Kaſſe*, ſcommate à pulticula tracto, appellaretur, armis eos cogere ſtatuit. Aſſumpto ergo milite cinxit obſidione Horazdiejovicium: ubi cum hæreret, incidit in profluvium alvi immodicum, ejusque pertinacia medicorum diligentiam omnem ſuperante, intra tempus breve ſub pellibus eſt extinctus, anno regni primo, Chriſtiano 1307. Ejus morte recruduerunt in coactis de Rege optando comitiis procerum acres contentiones. Multi enim in Henricum Carinthium vota conferre pergebant, nonnulli Fridericum Auſtrium, Rudolphi defuncti fratrem, volebant, quidam neutrum probabant. Vicit tandem ſuffragiorum numero, & ad reipub. gubernacula, fremente ac reluctante Alberto Cæſare, eſt admotus, princeps

XL. HENRICVS, ſed regno tamen nunquam ſolenniter eſt inauguratus. Quia enim Germanos in capiundis de repub. conſiliis, non Bojemos adhibebat, & argento Cutnenſi in Carinthiam ſuam exportando, potius quam regno

regno pacando attendebat, anno ab inito magiſtratu tertio, in conventu Ordd. publico, eſt abdicatus, anno Chriſti 1310. & Rex pro eo, ea lege ſi Eliſſam Wenceſlai Regis filiam, de tribus natu minimam, uxorem vellet ducere, eſt declaratus Imp. Henrici VII. filius

XLI. IOHANNES, Rex decimus. Natus is tum erat, cum regnum inibat, annos quatuordecim. Vt ob fortitudinem virtutesque dignas viro principe, Bojemis fuit carus, ita ob Lucenburgi patriæ, & Germanorum hominum, amorem quam terræ Bojemiæ, majorem, emunctionesque populo graves ac frequentes, intolerabilis. Inde oriebantur non raro inter ipſum & Optimates, periculoſæ ſimultates. Bella ille geſſit permulta cum Regibus principibusque vicinis, fortuna ſemper fere propitia. Sileſiam regno conjunxit, & Luſatiam ſuperiorem recuperavit. Henricum Auſtrium, Friderici fratris caſtra adverſus Ludovicum Imp. ſequutum, in prælio cepit, & non prius, quam imprudenter olim Alberto Cæſari à Bojemis factas obligationes ab eo recepiſset, liberum dimiſit. Occubuit in prælio Philippi Galliarum Regis, cum Eduardo Angliæ Rege, anno Regni ſexto & trigeſimo, ætatis quinquageſimo, Chriſtiano 1346.

Oculo

Oculo utroque fuit captus, quorum alterum amiſit ex aere nebuloſo in Litvania, alterum ex dolore & medici imperitia in Bojemia.

XI. Succeſſit ei in Regno, eo adhuc vivo deſignatus princeps

XLII. CAROLVS, Rex undecimus, & Romanorum paulo poſt Imp. ejus nominis quartus. Hic cum lateritium à patre relictum inveniſſet regnum, ſapientia effecit marmoreum. Hoc unicum in eo noſtri quidam improbant, quod quamvis patriam legibus & decoribus inſignibus, ſplendidiſſimam faciebat, caritatum tamen interea domeſticarum, & familiæ ſuæ apud Bojemos exaltandæ rationum, quin eas ornamentis regni publicis anteponeret, nullo modo obliviſci volebat. Emporium mercium omnigenarum, & literarum liberalium ſtudium univerſale, Pragæ conſtituit, Vultavam ponte lapideo junxit, Marchiam veterem emit, de Sileſia Luſatiaque, ne à Corona Regni Bojemiæ abalienari unquam poſſet diplomate edito cavit. Gentem linguamque Bojemam ac præcipue regni ſui urbes præ cæteris dilexit. Obdormivit Pragæ regni cum laude geſti, anno ſupra trigeſimum ſecundo, ætatis climacterico magno, tertio & ſexageſimo, Chriſtiano 1378. Venit ab

ejus exceſſu ad reip. faſtigium ſummum, filius, princeps

XLIII. WENCESLAVS Ebrioſus, Rex duodecimus, per importunas patris prenſationes flagitationeſque jam olim & deſignatus & coronatus. * Ignavum quidem ipſum vocant Germani, ſed quæ pro repub. egit nonnulla, non ſolum hominis haudquaquam ignavi ſunt facta, verum &, ſi à vino temperaſſet, judicio ipſum Regibus aliquot Germanis præſtitiſſe, non obſcure innuunt. A proceribus Bojemis Sigiſmundi fratris inſtigatione bis captus & ſevere habitus fuit, ſagacitate tamen ſua in libertatem ſe bis quoque vindicavit, & regnum recuperavit. Sanguinis fundendi avidior fuit; & ſcelerum vindex inexorabilis. Ob excitatos Pragæ ab Iohanne Zizca motus, Senatumq; per feneſtras præcipitatum conſternatus, immodiceque indignatus, apoplexia eſt percuſſus. Ex iſto itaque morbo deceſſit, vitæ anno octavo & quinquageſimo, Bojemici poſt patrem gubernati regni, primo & quadrageſimo, Verbi incarnati 1419. Imperium adminiſtravit annos duos & viginti, quod ei tamen ante undeviginti, quam obiret annos,

---

* *Lege Recognitiones Civitatibus extortas.*

nos, per Septem-Viros erat abrogatum.

XII. Morte ejus, motus, quos diximus, non modo non conquieverunt, verum à Sophia regina Sigiſmundoque fratre Cæſare, multo majores ſunt facti. Ambo enim illi exacerbatum ob Huſſi, Hieronymique ſupplicia indigna Bojemum populum, armis, quam verbis ad quieſcendum perducere ſatius eſſe, infortunio ſuo non levi cenſuerunt. Nulla igitur via permoveri poterant Bojemi, ut Regem habere vellent. Imp. Sigiſmundus ſane, perruptis omnibus obicibus, in arcem Pragenſem cum militari manu irrupit, & coronam ſibi regiam præter Ordinum voluntatē impoſuit; ſed exercitibus ſuis aliquoties fuſis fugatiſve, non niſi quinto decimo anno poſt, in regni poſſeſſionem venire potuit. Ergo ab Regis Wenceſlai obitu

INTERREGNVM.

Fuit bellis civilibus calamitatibuſque horrendis per annos ſedecim perturbatiſſimum, donec armorum ſucceſſu deſperato, verborum calamorumque lenociniis, in obſequia ſua pellectis potentioribus, ad regni clavum admiſſus fuit ille ipſe

XLIV. SIGISMVNDVS, Caroli Imp. filius alter, & Rex in Bojemia ter-

tius decimus. Fuit princeps literis humanioribus non leviter tinctus, eruditorumque Mæcenas. Marchiam & Electoratum veteris Brandeburgi, primum oppignoravit, tandem ære quo eam gravavit diſſoluto, Burggravio Noribergenſi Friderico in feudum ab Imperio tenendum conceſſit, ac ratione iſta à Bojemiæ regno penitus avulſit. Bello adverſus Turcas Bojemoſque inglorius. Cum Huſſi diſciplinæ ſectatoribus Bojemis, varias de religionis pace, Brunæ, Iglaviæ, Oegræ, Pragæ, tractationes habuit, quos quamvis in ſectas diviſos reperit, utroſque tamen cautionibus ſcriptis, Calixtinos nempe Compactatis ſive Concordatis Baſileenſibus, Taboritas vero regio diplomate ſuo, aliquo modo placavit. Praga, motus ob Rohacii Baronis ſupplicium exorituri metu, valetudine dubia digreſſus, in itinere Vngarico ex ignis ſacri uredine defecit, anno ætatis ſeptuageſimo, regni Bojemi, ab arrepta corona, ſeptendecimo, Chriſtiano 1437.

XIII. Ab ejus obitu turbulenta iterum erant de Rege creando comitia, aliis commendatum ſolicite à Sigiſmundo generum, Albertum Auſtriæ ducem expetêtibus, aliis Wladiſlai Poloni regis fratrem adoleſcentem Cazymirum. Ambo illi factionem ſuam armis in Bojemia juvabant,

vabant, ita ut regnum civili bello denuo ardere videretur. Quia tamen potentior erat factio Albertina, inauguratus regno eſt delectus ab ea princeps

XLV. ALBERTUS, cognomento Claudus, Rex decimus quartus. Perquam rara, ſed perquam inconſtanti fortuna, tria regna intra annum unum eſt conſequutus. Bojemi nihilominus non pauci, iique authoritatis præcipuæ, nullo modo, regem ipſum ut agnoſcerent, potuerunt adduci. Et quamvis necdum biennio regnavit, bellicæ tamen ſuæ virtutis ſpecimen adverſus Moravos, Polonos, Bojemos, Turcas, haud contemnendum edidit. Dyſenteria eſt ex melonum eſu nimio exſtinctus in Vngaria, anno 1439. Regis morte ad Bojemos renuntiata, conventus regi creando, iterum altercando, eſt actus. Quoniam enim uterum gerens ab Alberto relicta, & paulo poſt marem poſthumum enixa erat uxor regina, quidam Regem illum habere, regnumque, dum pubeſceret, per delectos curari volebant; quidam vero Albertum Bavariæ Ducem in regnum vocabant. Sed cum is diſtractum religionibus regnum ſuſcipere abnueret, placuit univerſis Ladiſlaum (ſic enim vocavit mater) Regem deſignare, & ne quis motus, priuſquam is per ætatem

 regnan-

regnando evadat aptus, ſuboriri, vel juris populo dicendi curſus negligi queat rempub. Eparchis, ex procerum corpore delectis, duobus committere. Tertium igitur poſt Reges in Bojemia creari cœptos, hoc jam fuit

INTERREGNUM.

Duravit autem id ad ætatis Ladiſlai annum quartum decimum, quem cum ageret idem

XLVI. LADISLAVS, imponebatur ei ritu ſolenni regni corona *(ann.* 1453.) & factus erat apud Bojemos Rex quindecimus. Is cum exſpectatione omnium permagna regnare incipiebat, morte immatura, in ipſo nuptiarum apparatu, & ætatis flore, eſt exſtinctus. Alii peſte, alii veneno ſublatum cenſuere, vitæ anno duodevigeſimo, ſalutis noſtræ 1457. Nunquam majore quam tum ambitu comitia regis creandi in Bojemia caluerunt, adeo multi magnique competitores erant, qui ea calefaciebant! Excuſſis tamen ultro citroque diligenter omnibus, electus eſt cunctorum votis, qui Ladiſlao nondum ad reipub. clavum collocato, regnum ejus nomine gubernarat

XLVII. GEORGIVS, Podiebradius cognomento, Rex ſextus decimus.

Natus hic cum regnum inibat erat, annos octo & triginta. Sapienter animoſeque dignitate regia eſt uſus. In Miſnia, Sileſia, Moraviaque, imo & cum contumacibus adverſariis in Bojemia ſuis, qui obſequia ipſi pertinaciter negabant, Vngarumque regem æmulum opponebant, difficilima geſſit bella, conatus tamen eorum omnes ſemper eliſit ac eluſit. Fridericum Imp. obſidione arctiſſima in Viennenſi arce à ſuis cinctum, quemque ope omnî ab Imperio deſtitutum dolebat, liberavit. Operæ ejus pretium à Cæſare tulit, cum luculenta regno Bojemo data privilegia, tum filiis additam dignitatis excellentiam. Imperii enim principes ii tum ſunt creati. Obiit ex hydrope, ætatis anno ſupra quinquageſimum primo, regni tertio decimo, Chriſtiano 1471.

XIV. Eo in conditoriis Regum ſuneraro, comitiiſque Pragæ novi Regis creandi cauſſa inſtitutis neutiquam conveniebat inter Ordines. Nam alii Wladiſlaum Polonum, alii Matthiam Vngarum, alii Imp. Fridericum, cupiebant; nonnulli Henricum Georgii defuncti filium, alii alios malebant. Re diu Pragæ agitata, & ad extremum comitiis ad Cutnos montes tranſlatis, renuntiatur Rex à Bojemis, Cazymiri Poloni filius

XLVIII. WLADISLAVS, qui Cracovia Pragam veniens, honore Ordinum omnium ſummo eſt exceptus, tertioque ab adventu die coronatus. Quindecim annos erat natus cum regnum auſpicabatur: princeps fuit comitate munificentiaque ſingulari, & inprimis pacis ſectator. Privilegia immunitateſque inſignes cum regno toti, tum Ordinibus ſingulis, adeoque familiis procerum & civitatibus pleriſque, benigne dedit. Rempub. cum Optimatum conſilio in multis ordinavit, & legibus correctioribus exornavit. Fatis conceſſit poſt completum ætatis annum ſexageſimum, regni anno quinto & quadrageſimo, reparatæ ſalutis 1516. In ejus locum ſucceſſit in regni adminiſtratione, patre adhuc vivo regno inauguratus filius, adoleſcens annum ætatis tum agens decimum

XLIX. LVDOVICVS, Rex octodecimus. Hic Maximiliani Imp. & Sigiſm Poloniæ Regis patrui conſiliis regebatur, & propter Turcicas in Vngariam irruptiones frequentes, in Vngaria fere vitam tranſigebat, perraroque in Bojemiam veniebat. Ea propter turbæ ex turbis, vitia ex vitiis per ejus abſentiam in regno germinabant. Etſi vero Eparchum Rex, qui cura vicaria rempub. guberna-

bernaret, populo conſtituit Regis olim Georgii nepotem Carolum Minſterbergi ducem, malis tamen ſanandis imbecillior quam oportebat, ejus fuit authoritas. Decimo regni ejus anno, vi, quam unqnam majore imminebat Vngariæ Turcicus Sultan-Soleiman. Cujus furori reprimendo, conſcribebat ex regnis ſuis, qua potuit celeritate copias Ludovicus, & ab Imperii principibus etiam comitiis Noribergēſibus ſubſidia expoſcebat. Sed quia neq; Archiſtrategū belligerandi gnarum habebat, nec ab Imperio opem quam ſperabat conſequebatur, & modico exercitu cum ingentibus Turcarum copiis ad Mohacium confligere eſt coactus, fuſo diſſipatoque à Turcis exercitu ſuo, ipſe fuga quidem ex prœlio eſt elapſus, paludis tamen voragine, in rivo Celepotoco, cum equo hauſtus interiit, non multum vicenario major, ſalutis anno 1526. Regi huic omnia fuerunt præmatura. Etenim, ante DIeMnatVs, ante diem coronabatur, ante diem barbeſcebat caneſcebatque, ante diem regni curam ſuſcipiebat, ante diem uxorem ducebat, ante diem occumbebat.

XV. Ab hoc luctuoſo Regis interitu, convenerunt Pragam Regis creandi cauſſa Ordines, & cum alii Ferdinandum Auſtrium Ludovici ſororium; alii

Sigiſmundum Polonum, alii ex Bavaris fratribus vel Ludovicũ vel VVilelmum, Regem habere vellent, * ultimo placuit omnibus imitari majorum, poſt Alberti Regis mortem, eadem in cauſſa obſervatum exemplum. Delectis igitur ex ſingulis Ordinibus numero pari viris prudentibus quatuor & viginti, iiſque jurejurando adſtrictis, Regis ex quatuor, quos diximus, Candidatis eligendi poteſtatem dederunt. Ab iis itaque re deliberata, Rex Bojemiæ eſt renuntiatus

L. FERDINANDUS Auſtriæ ArchiDux Rex novendecimus, à vulgo ob labiorum magnitudinem vocatus *Hubaczek*. Erat princeps hîc cautus, ſolers, vigilans, vigore ingenii atque animi præſtabat, adverſus humanos caſus omnes ſeſe obfirmabat. Annus ætatis quartus & vigeſimus, regnorum ei fuit primus. Legibus patriis conformis, & ſalutaris fuit illius in Bojemia regni gubernatio, ſed quam poſtea bellum in vicina Germania, Smalcaldicum vocatũ, perturbavit. In quo cum adverſus confœderatum fideique domeſticum Saxoniæ principem Electorem, arma cum Rege conjungere

* *Ioh. Herburt. hiſtor. Polon. lib. 20. cap. 3. Bodin. de Republic. lib. 6. cap. 5.*

jungere abnuerent Bojemi, (*ann.* 1547.) nec militem, quem domi inauctoratum in limite regni ſeptentrionali tenebant, ipſo operoſe mandante, dimittere vellent, indignatus propterea Rex, majeſtatemque ſuam conculcari ratus, poſt debellatum à fratre Saxonem, Pragam cum copiis iratum plenus redit, formatoque tribunali judiçum ſingulari, potentiores ex Ordinibus omnibus, in jus vocat, condemnat, pœnas irrogat, quibuſdam ſupplicio ultimo affectis, cæteros graviter, & inprimis civitates, mulctat ac bonis exſuit, leges regni conſuetudineſque pro arbitrio, quaſdam interpolat, quaſdam abrogat, calamitate incolarum regni permultorum, necdum ſatis deplorata. Ira tamen cum tempore, ſed ſenſim ac tarde, deferveſcente, quædam quibuſdam viciſſim eſt gratificatus ac reſtituit. Appellationum tribunal, (*ann.* 1548.) ad quod ab opidanis judicibus provocationes fierent, in arce Pragenſi, & ſuos quoſdam quaſi Ω᾽τακȣςὰς in Vrbibus, inſtituit, de non evincendis alienatis quovis titulo per deceſſores ſuos Reges bonis eccleſiaſticis, Interdicto peculiari cavit. Obiit, die mortis ſuæ aulico concionatori ſuo, trimeſtri prius quam obibat, nominato, ætatis anno ſecundo & ſexageſimo, regni ſupra tri-

geſimum

geſimum ſeptimo, Chriſtiano 1 5 6 4. Succeſſit illi, jam pridem regnis deſtinatus, & ante ſesquiannum coronatus, maximus natu filius princeps

LI. MAXIMILIANVS. Septem & triginta annos natus, & jam tum multorum liberorum pater erat, cum regnum ipſe adminiſtrãdum accepit. Princeps fuit pietatis, publicæ tranquillitatis, æquitatis, ac ſubditorum ſuorum amantiſſimus. Conſcientiis hominum de DEO non impie ſentientium, patris exemplo pacem dabat, & religionum diſſidia verbis, non ferro, ſopiebat, filiumq;, quem ſibi ſucceſſorem de populi aſſenſu deſignabat, ad eandem moderationem commonefaciebat. Ipſo regnante Bojemia bellum nullum vidit. Valedixit terris Rex hic anima pia, cum ætatis eſſet ingreſſus annum quinquageſimum,regni poſt patrem adminiſtrati anno decimo tertio, reſtauratæ ſalutis 1576. Excepit ejus regnorum curas annos jam tum quatuor & viginti natus filius princeps

LII. RVDOLPHVS II. Paterna hic premens veſtigia, pacem diligenter conſectabatur, ac Pragenſis urbis deliciis contentus, perraro alibi quam in Bojemia degebat. Turcarum tamen rabies, ac Vngarici regni calamitates, bellum tandem ipſum moliri coëgerunt, quod

per du-

per duces diverſos, continuos annos quatuordecim, ab eo eſt fortuna ambigua in Vngaria geſtum. Quo per inducias cum hoſte pactas utrunque remittente, inquietarunt ipſum excitati ob turbatam religionem, primum in Moravia Botſcajiani, (*ann.* 1605.) poſtea in Bojemia (*ann.* 1608. 1609.) populares motus bellici. Botſcajianos Rudolphus Rex, partim pacis, partim Martis remediis, Bojemicos vero data conformatæ ſecundum exhibitam olim ab Ordinib. Maximiliano patri Confeſſionem in regno religioni, ſolennique privilegio ac tabulis confirmata pace, accurate compoſuit. Verum regni quietem labore multo comparatam, brevem ei fecit Matthias frater. Videns enim is fratrem curis multiplicibus languidum, ætateque vergentem, cum fratribus ac agnatis contra ipſum (*an.* 1606.) paciſcitur, & ſcientibus conniventibusq; Imperii principibus, armata manu illi, primum Auſtriacas provincias, mox (*ann.* 1608.) Vngariæ regnum & Moraviam, poſtremò etiam Bojemiam (*ann.* 1611.) cum provinciis concorporibus extorſit.* Injuria tam enormi, & ab Germanis prorſus ne-

ſus ne-

* *Querela Rudol. Imp. ann.* 1610. *Elect. Pragæ propoſita.*

ſus negelecta, affectus à fratre Imp. Rex Rudolphus, mœrore angi non deſiit ante, quam è vita excederet, ætatis anno ſexageſimo, regni ſexto & trigeſimo, Chriſtiano 1612. Cœlebs hic vitam traduxit, legationibus ſplendidiſſimis à Turco, Perſa, Moſco, Tataro, honoratus. Regnum ergo Bojemiæ, armis pariter & populi non ſatis acute perſpicacis conſenſu, à fratre acceptum, apprehendit ejus frater, de quo diximus,

LIII. MATTHIAS, qui quamvis majorum more regnum gubernaturus credebatur, ſanguineis tamẽ fervidorum religionis ad Romanæ ſedis diſciplinam inſtitutæ ſectatorum ſuggeſtionibus, ab inſtituto ſalutari eſt averſus, & ſopitas Rudolphi prudentia ſimultates, atque religionis Euangelicæ turbationes, ſenſim in Bojemia recrudeſcere paſſus. Quas dum in herba ipſa negligeret, & ſpecie valetudinis curandæ, regno in factiones diſtracto exceſſiſſet, bello accendendo occaſionem præbuit. Mali, immanitate ac diuturnitate pernitioſiſſimi, principium fuit, duorum ex regni Optimatibus & Actuarii unius, (qui conſiliorum pernitioſorum turbatæque pacis publicæ authores eſſe arguebantur) ex ſublimi Conſiſtorii regii feneſtra deorſum præcipitatio. Eam ſequuta ſtatim

ſunt,

ſunt, à Rege majeſtatis vindicandæ, à Bojemis religionis tuendæ cauſſa facti apparatus bellici ingentes, bellumque exitiale, quod tam late poſtmodum ſerpſiſſe vidimus, ut non tantum Bojemiam, verum & Germaniam totam corripuerit, & meo, innumeræque bonorum multitudinis infortunio maximo, hodieque ardeat. Quod cum inter ſpes dubias inchoarat Matthias Rex, commutavit cum morte vitam, ætatis anno climacterico ſupra ſexageſimum tertio, regni octavo, & Chriſti 1619.

XVI. Et quamvis eo adhuc vivo, (*ann.* 1617.) regno inauguratus fuit frater patruelis FERDINANDVS Auſtrius, Stiriæ, Carinthiæque Dux; quia tamen eum à paucis, iisque magnam partem vel metu adactis, vel pretio corruptis, contra majorum morem, Regem acceptatum, non electum, querebantur Ordines plerique omnes, arcebatur ille poſt Matthiæ Regis mortem à repub. regnoque ei frequentiſſimo Ordd. & ex Unitis coronæ provinciis delegatorum conventu ſolenniter abrogato, optabatur Rex alius, à quibusdam Fridericus Comes Palatinus, à quibusdam Iohannes-Georgius Saxo, Electores, à quibusdam denique Victor Sabaudiæ Ducis filius. Vicit tamen ſuffragiorum numero, &

veniens

veniens non tantum honoribus ſummis exceptus, ſed etiam ſexto ab adventu die, feſta cum congratulatione corona regia redimitus eſt princeps

LIV. FRIDERICUS Comes Palatinus Rheni, Rex tertius & vigeſimus. Agebat is tum, cum regnum adibat, ætatis annum quartum & vigeſimum. Fuit princeps pietati deditiſſimus, pace quam armis felicior, in utraque, ut ridente, ita & tonante fortuna, æquabiliter moderatus, multorum liberorum pater. Vbi alterum regni Bojemi inchoabat annum, cum Imp. Cæſ. Ferdinandi II. & Maximiliani Bavariæ Ducis copiis, ad Pragam in Albo-monte, (*ann.* 1620.) Marte adverſo de regno dimicavit. Sed partim fuſo exercitu ſuo, partim diſſipato, fuga cum uxore prægnante liberisque, ſalutem quærere, & regnum victori relinquere eſt coactus. Perfugium ejus primum fuit urbs VVratiſlavia, & mox ſororii urbs aulaque Berlinum. Cum vero & hæreditariis provinciis ſuis ab Hiſpano regio, Bavaricoque exercitu, eodem quoque tempore eſſet exſutus, & à Cæſare præterea proſcriptus, vidit ſe apud ſororium non poſſe eſſe periculi ſecurum. Profugit itaque exſul in Hollandiam ad avunculum Auriaci principem Mauricium, ejusque & ſoceri Ma-

gnæ Britanniæ Regis munificentia, poſtea vero, cum mortui eſſent illi ambo, avunculi alterius Friderici-Henrici Ordinumque Hollandorum, & affinis Regis Britanni ſubſidiis, tædia exſilii longa ſuperabat. Recuperato tandem, Guſtavi-Adolphi Sueci Regis armis, magnam partem ſuo in Palatinatu Rheni patrimonio, cum & reliqua ditionum honorumque decora recuperaturus videretur, exſtinctus eſt letho, veneni, ut ferebatur, virulentia accelerato Moguntiæ, ad III. Calend. Decemb. anno ætatis ſeptimo ac trigeſimo, exſilii aliquanto plus quam duodecimo, Chriſtiano 1632. Poſt victoriam, quam adverſus Fridericum Regem ad Pragam, ut diximus, in Albo-monte obtinuit Imp. Cæſar, princeps

LV. FERDINANDVS, miſſo ſtatim Prorege Carolo Luchtenſteinio, regnum belli jure comparatum apprehendit, & affectis ultimo ſupplicio viris partis adverſæ primariis fere triginta, quibusdam vero ad carceres perpetuos condemnatis, opulentioribus perquam multis patrimonio omni mulctatis, ſuffragiorumque jure in regibus creandis, populo penitus erepto, regnare pro arbitrio, dominatuque abſoluto in Bojemia cœpit, hodieque adhuc regnat.

XVII. Cæterum quum lubricus locus ſit, & à viris intelligentibus ubique fere vitatus, de ſuperſtitibus Regibus ſcribere, & ne quis forte arbitretur, me qui ab hoc Imp. Cæſare, fortunas omnes & patriam ob religionem deſerere ſum coactus, dolori plus quam oportuit, in ſcribendo indulſiſſe, eapropter facta bellis toto Imperii tempore, in Germania, Italia, Pruſſia, hactenus geſtis, celebraſſimi hujus Monarchæ, ſicut alia, ita Bojemica, poſteritati liberiori diſertiorique, relinquo deſcribenda. Stylum autem jam meum converto ad principes reginasque Regg. Bojemorum uxores, experturus ſi, quod lectoris animo nec injucundum ſit, nec inutile, aliquid forte de iis qnoque queam obſervare.

CAP. IX.

De Principibus Reginisque Bojemiæ.

I. SIcut cæteris quibusque ſuis vitę rationibus principesRegesque præbent ſubditis vel virtutum vel vitiorum incitamentum, ita inprimis ab illicita Venere abſtinentia, conjugiiq; vagæ libidinis neſcii cuſtodia, dant iisdem caſtitatis ac conti-

continentiæ exemplum. Digniſſimum laude hoc inſtitutum, ſervarunt quoque ſtudio accurato Bojemi principes, & vita pudice acta, ductisque domum uxoribus legitimis, hac quoq; in parte exemplo ad honeſtatem populo pleriq; omnes præire neceſſarium judicarunt. Vetuſtiſſimi autem inter eos, uxores ex ſua, non alienigena, poſteriores contra ex alienigena, non ex ſua gente habere maluerunt. Et ſane quo lingua, moribus inſtitutis propinquior viro eſt uxor, eo jucundior, concordior, neceſſariisque omnibus gratior eſſe ſolet eorum conſociatio. Iam quia in quovis hominum ordine uxores ex virorum fortuna fortunam ſimiliter ſuam amant metiri, videtur, neutiquam eſſe importunum hoc loco, de principibus Reginisque uxoribus nonnihil afferre; & earum in Bojemia jura, ac quas propter nuptias ex more priſco legibusq; conſequuntur prærogativas, tum etiam quæ ex ipſis cum quo principe matrimonio cōjuncta fuerit, obiter inveſtigare. Etſi ergo Bojemi jam dudum dedidicerunt eſſe γυναικοκρατούμενοι, neq; principes ipſorum faſces ſuos cum uxoribus ullo modo communicant; eorum tamen uxores jam olim principatus regnique inſignibus, ſolenniter ac iiſdem fere quibus Reges

ipſi ceremoniis ornari, inaugurari, ære coronario donari, & à populo omni, honore quovis maximo ac prorſus regio, ut & obſequiis promptiſſimis coli conſueverunt. Æs coronarium quod more priſco iis ſub inaugurationem ſolet decerni, & ex oblationali Ordinibus intra ſemeſtre proximum, debita, ab agreſtibus penſione cogi, ad quinquies mille marcas argenti dicitur excreſcere.

II. Luculenta illæ quoq; ſemper habuerunt in regno tuendæ dignitatis adminicula. Dos enim ipſis certa cõſtituebatur, ex qua ſumpt⁹ ordini ſuo neceſſarii affatim ſuppeterent. Fuit autem dos hæc olim ſane pecuniaria, argenti nempe puri marcæ vicies mille; * poſt tempora vero Regis Rudol. I. fundis, urbibusq; & prædiis certis definita. Ex iſta igitur definitione, conſuetudo obtinuit, ut Reginarum in hoc regno dotales ſint, quemadmodum jam ante [:] diximus, urbes, Hradecium ad Albim, Iaromierza, Trutnovum, Dwurum, Bydziovum; Chrudima, Alta-Myta, Policzca; Mielnicum cum arce prædiisque, ac ampliſſimis latifundiis vini frumentique feraciſſimis. Omnium horum uſusfructus, reditusque ac pro-

ventus

* *Hagec. ad an.* 1305. [:] *Supr. cap.* 2. §. 4. 5. 15.

ventus ordinarii omnes, cum dominio utili, ad Reginas, quæ corona Regni legitime inſigniuntur, quam diu vivunt, jure pleno ſpectant. Et quamvis ex ſuis dotalibus iſtis fundis nec alienare, nec ære alieno gravare quicquam poteſt Regina; hypothecam tamen ad vitæ dies in iis, ſi libet, conſtituit, quin & ſi onere quo, de Ordinum aſſenſu à deceſſoribus gravatos invenerit, æreque id ſuo excuſſerit, neutiquam fraudi ei eſſe æquitàs ſinit, nec quo minus Rex, qui per tempus id fuerit, hæredibus ei mortuæ ſuperſtitibus de refundendo teneatur, leges impediunt. Sic pro Hyneco & Zdeneco Rozmitaliis, Iohannæ Reginæ hæredibus, adverſus Wladiſlaum Regem olim de legata teſtamento pecunia fuit pronuntiatum: Sic cum datam antehac pignori ditionem Trutnovianam repeteret, æreq; mutuo, quadringentis nempe & quadriginta ſeptem ſexagenis groſſorum Pragenſium, liberare eam ipſa vellet Ferdinandi uxor Anna regina, recuſanti Adamo Zylvaro creditori, fuit judicum ſententia imperata pignoris reſtitutio, ditioque ipſa cum agro omni ſatisfacienti de debito reginæ aſſignata. *ann.* 1544. Sic Annæ Matthiæ Regis uxori de redimenda à Wilelmo Wchynicio per Rudolph. II. oppignorata ditione Miel-

micana, in comitiis *(ann. 1614.)* aſſenſum. Suum præterea in his uſumfructum emolumentaque, ſive verſura, ſive venditione, ſive alio contractu quovis, poteſt, ſive in Regem, ſive in alium, pro arbitrio transferre. Sic Eliſabeta Wenceſlai II. Rudolphique, (ſi non hallucinatur Cromerus) [a] Barbara Sigiſmundi Regg. viduæ, de hoc talium bonorum uſufructu olim paciſcebantur: huic Albertus gener aureûm numûm duodecies mille ex fiſco perſolvenda dabat; illi Iohannes Rex privignæ maritus, ad Brunnam in Moravia poſſeſſiones alias, pecuniæque nonnihil offerebat. [b] Si qua vero Regis uxor corona regni non fuerit inſignita, Regi tamen interea decedenti ſupervixerit, dotem Bojemicam petere more priſco prohibetur. Sic Wladiſlai Regis uxor Anna, ſi marito regi ſuperſtes fuiſſet, dotem in Bojemia nullam habitura fuiſſe judicatur. [c] Si qua ab Regis mariti obitu popularibus ſe nuptiis illigaverit, & ex nobilitate domeſtica cuipiam nupſerit, quia id infra ordinis dignitatem eſt, & legibus Regum priſcis

---

[a] *Cromer. hiſt. Pol. lib. 21. Germ. Roö hiſt. Auſtr. lib: 5.* [b] *Dubr. hiſt. Boj. lib. 20.* [c] *M. Daniel Calend. ad 26. Iul.*

priſcis prohibetur, dotem quam ex priore cum Rege matrimonio eſt conſequuta, facto ipſo amittit ſtatim, cumque marito qui eam duxerit, & omni ejus ad tertium uſque gradum ſtirpe, regno toto excedere jubetur.* Sin vir aliquis princeps matrimonio eam ſibi conjunxerit, regno quidem eam tenetur exportare, plene tamen nihilo minus utetur fruetur bonis ejus dotalibus tantisper dum jus iſtud uxorium, repræſentatis argenti decies mille marcis, Rex Bojemus redimat. Regi alioquin nulli licet, Reginam, quæ coronata fuit, Regis deceſſoris viduam, vel de poſſeſſione bonorum iſtorum dotalium dejicere, vel ratione quavis alia in pleno eorum uſu fructu turbare. Oppignoravit ſane ditionem Trutnovianam Chriſtophoro Iandorfio Ferdinandus Rex. & Mielnicanam primum Georgio Lobcovicio, poſtea vero Ioachimo Colowratæo, Imp. Rex Rudolphus, verum id ab illo Ordinibus inconſultis, contractu invalido, & poſt reginæ uxoris mortem, ab hoc vero non niſi de uſu fructuariæ reginæ matris Ordinumque univerſorum aſſenſu, eſſe factum, judicii provincialis ſententia, comitiorumque decreta pro-

Aa 4 bant.

* *Andr. Baro de Duba, MS. vetus.*

bant.[:] Dotalibus porro hiſce ſuis emolumentis reginæ viduæ, ſicut dignitatem honeſte poſſunt tueri, ita contentæ quoque eſſe tenentur, id quod ex eo liquet, quod cum poſt Maximiliani patris exceſſum, Rudolphus Rex ab Ordinibus Mariæ matri ex cereviſiariis obventionibus, quas *Poſudné* vocant, groſſum Pragenſem unum rogaſſet, decreta quidem (*ann.* 1577.) in comitiis fuerit nova id genus contributio, ſed neque citra obmurmurationem, neque ſine cautione. Conferebatur nempe illa in publicum Ordd. ærarium, & tum demum cum ad manum eſſet, reginæ repreſentabatur, honorarii, non contributionis titulo, hacque cum cautione, ne de cætero ſimile quid ab Ordinib. vellet petere.

III. Permagno autem in honore ſunt apud populum Bojemum reginæ omnes, præſertim quæ comes, & linguæ gentis vernaculæ amantes eſſe ſentiuntur. Blandiuntur iis ſuaviter ac obſequuntur certatim viri æque ac fœminæ, muneraque oportuno quovis tempore reverenter offerunt. * Feruntur vero huc cum innata genti Regum ſuorum amatrici, ſingulari quadam animorum inclinatione, tum priva-

* *Comit. an.* 1579. & 1595. *Iudic. an.* 1590. [:] *Comit. an.* 1569. 1614.

privatis de cauſſis, ut nimirum teſtatam iis faciant ſuam quiſq; voluntatem promptiſſimam, & in neceſſitatibus apud Regem habere queant adjutrices & patronas. Præter cõmunia hæc populi omnis obſequia, habent Reginæ ſuos quoque aulæ domeſticos, ac omnis generis miniſtros, Curiæ magiſtrum, SubCamerarium, & alios. Et quamvis nec in conſiſtorium conſilii regii, nec ad judiciorum tribunalia venire per leges ſinantur, nihil tamen id vel ſplendori ipſarum derogat, vel adverſarios, ſi qui fortunæ earum vel in minimo, præter fas & æquum tentent obnunciare, juvare poteſt. Etenim & huic quoque rei opportune proſpexit prudens vetuſtas, conſtituto præfecto, (vocatur *Vrzednik Kralovve Gegj miloſti*) qui inter Minoris ſubſellii judices provinciales ad tabularium regni, ac ubivis in conſilio, quaſi Reginæ Procurator ſederet, ſuffragium cum cæteris pariter haberet, & quoties Reginæ quid in re quaque interfuerit, protinus intercederet.

IV. Cæterum quibuſcum ſive domi ſive peregre, per matrimoniorum vincula cognatione affinitateque, hodie æque ac olim conjuncti fuerint principes Bojemi; quo cum principe vixerit uxor princeps recenſere, ac Lector tibi velut

in tabula proponere, ſi non neceſſarium, ſaltem non incongtuum opinamur. Ante annum Chriſti fere milleſimum, ignotæ principibus Bojemis fuerunt nuptiæ peregrinæ. Bojemas illi, ac domi inter ſuos natas optabant uxores: quidam amiſſa prima, alteram non quærebant, quidam ad ſecundas, tertias, quartasque tranſibant. Vixerunt autem cum Viris in Bojemia principibus, conjuges,

I. Borzena [fatidica] cum Croco ſeniore,
II. Niva corporis proceri, & formæ elegantis fœmina cũ Croco juniore,
III. Libuſſa [vates] cum Przemyſlo;
IV. Hruoba, & poſt eam Lidomira, cum Nezamyſlo:
V. Strzezyſlava [circumſpecta] cum Mnata,
VI. Banta cum VVogeno,
(VII. VVnyſlai conjux quæ fuerit ignoratur)
VIII. Libuſca cum Crzezomyſlo.
IX. Poniſlava cum Neclano:
X. Miloſlava cum Hoſtivito,
XI. Lidumila cum Borzivogio:
(XII. Zpitihnevus vixit ἄγαμος)
XIII. Drahomira cum VVratiſlao.
(XIV. D. VVenceſlaus cœlebs vixit)
XV. Brzena cum Boleſlao Sævo.
XVI. Hemma ex domo Saxonica,

prin-

princeps ex alienigenis omnium prima cum Boleſlao Leni;

XVII. Czemiſlava cum BoleſlaoCœco.

(XVIII. Iaromirus uxore caruit)

XIX. Boziena, [honeſte morata] cum Vldrico,

XX. Iutha, Othonis Albi Comitis ad Rhenum filia, cum Brzetiſlao I.

(XXI. Zpitihnevus II. habuerit necne uxorem non eſt certum)

XXII. Atabona prima, Adleta Andreæ regis Vngari vel ſoror, vel filia ſecunda, & Svatava Cazymiri Polonorum regis filia tertia, cum VVratiſlao Rege primo.

XXIII. VValpurgis cum Cunrado I.

XXIV. Lucarda Alberti Comitis Palatini ad Rhenum filia, cum Brzetiſlao II.

XXV. Helbirga, Leopoldi III. Marchionis Auſtriæ filia cum Borzivogio II.

XXVI. N. cum Svatopluco I.

XXVII. N. cum Wladislao I.

XXVIII. Adleta [pia] Almi Vngariæ regis filia, cum Sobieslao ſeniore.

XXIX. Gertrudis prima, & Iutha-Cæcilia ſecunda; illa Leopoldi IV. Marchionis Auſtriæ, hæc Ludovici III. provincialis Comitis Thuringiæ filia, cum VVladislao Rege.

XXX. N. Meczißlai Ducis Poloni filia, cum Sobieſlao iuniore.

XXXI. Eliſabeta Geyſæ Regis Vngarorum filia cum Friderico.

XXXII. N. prima, & Maria ſecunda; prior Belæ Cæci Vngariæ Regis, poſterior Henrici Cæſaris filia cum Cunrado II.

XXXIII. N. cum VVenceſlao II.

(XXXIV. Brzetiſlaus-Henricus vixit cœlebs)

XXXV. N. cum VVladiſlao II.

XXXVI. Abda prima, & Conſtantia ſecunda; hæc Belæ III. Regis Vngariæ, illa Othonis Divitis marchionis Miſniæ filia cum Rege Przemyslo-Ottacaro I.

XXXVII. Cunca ſeu Cunegundis Philippi Svevi Imper. filia cum Rege VVenceſlao Vnoculo.

XXXIX. Margareta vetula, prima, & ducta intra octiduum poſt Margaretæ mortem Cunca, ſecunda; illa Leopoldi VIII. Ducis Auſtriæ, hæc Roſiſlai Bulgarorum ducis filia cum Przemyſlo-Ottacaro II.

XXXIX. Iuta ſeu Gitca prima, & Richſa-Eliſabeta ſecunda; illa Rudolphi Habſpurgici, hæc Przemysli Polonorum regis filia, cum VVenceſlao Rege Sancto, ac poſterior etiam cum Rege Rudolpho.

XL.

XL. Viola Mezeci Tieſſinenſium Ducis filia cum VVenceſlao III.

XLI. Anna VVenceſlai Sancti Regis filia cum Henrico Carinthio.

XLII. Eliſſa ejuſdem quoque VVenceſlai Sancti, & Beatrix Ludovici Borbonii filia, cum Iohanne Lucemburgico.

XLIII. Blanca prima, Anna ſecunda, Anna-Iohanna tertia, & Eliſabeta quarta, cum Imp. Rege Carolo IV. Fuerunt autem filiæ, prima Caroli Valeſii, ſecunda Rudolphi Comitis Palatini ad Rhenum, tertia Henrici Iavorienſis Suidnicenſiſque, & quarta Bogiſlai Stetinenſium Ducis.

XLIV. Iohanna prima, & Sophia ſecunda, cum VVenceſlao IV. Illa Alberti, hæc Iohannis Bavariæ Ducum filia.

XLV. Maria Ludovici Vngariæ Regis, & Barbara Hermanni Siciliæ Comitis filia, cum Imp. Sigiſmundo Rege.

XLVI. Eliſabeta Sigiſmundi Cæſ. filia cum Rege Alberto Claudo.

XLVII. Magdalena Caroli VII. Regis Galliæ Ladiſlao Regi uxor deſponſa.

XLVIII. Iohanna Rozmitalia cum Rege Georgio.

XLIX. Anna Iohannis Comitis Engoliſmen-

liſmenſis filia, cum Rege VVladiſlao II.

L. Maria Philippi Auſtrii Hiſpaniarum Regis filia cum Ludovico Rege.

LI. Anna Wladiſlai II. Regis filia cum Ferdinando Auſtrio Rege.

LII. Maria Philippi II. Hiſpaniarum Regis filia cum Imp. Maximiliano Rege.

(LIII. Imp. Cæſ. Rudolphus II. ἄγαμος vitam traduxit)

LIV. Anna Ferdinandi Archiducis Auſtriæ filia cum Imp. Cæſ. Matthia.

LV. Eliſabeta Iacobi Magnæ Britanniæ Regis filia cum Friderico.

LVI. Maria-Anna, & Eleonora, cum Ferdinando II. Imp. quarum illa fuit Wilelmi V. Bavariæ; hæc eſt Vincentii Gonzagæ Mantuæ, Ducum filia.

Ex his principibus fœminis, octodecim, ut minimum, maritis ſuis ſupervixerunt, & quod ſciam, quatuor duntaxat ſecundis nuptiis memoriam matrimonii prioris reſtinxiſſe leguntur. Cæteræ omnes ſolæ, partim in cœnobiis, partim apud cognatos, partim in dotalibus ſuis Vrbibus vitæ reliquum traduxêre. *

* *Virg. Æn. 4.*

Sic illis animo fixum immotumque ſedebat
Ne cui ſe vinclo vellent ſociare jugali,
Poſtquam primus amor deceptas morte feſellit.

CAP. X.

De Regum Bojemorum liberis.

I. REGUM principumque liberis tam maribus quam fœminis permagnus ſimiliter honor à populo Bojemo ſemper eſt habitus. Vocabantur autem illi, non principes Bojemiæ, ut in compluribus regnis fit, ſed, quemadmodum apud Polonos hodieque eſt in uſu, ſolummodo *Wyvvodicovve* & *Wyvvodinky*, hoc eſt, ἀρχηγέτιδαι; vel *Kralovvicovve* & *Kralovvicovvny* ſeu *Kralovvinky*, hoc eſt, βασιλείδαι. [:] Habuerunt nihilominus ſemper quam promptiſſimas populi omnis voluntates, quamdiu nec leges regni ipſi convellebant, nec tranquillitatem patriæ publicam commodis privatis poſthabebant. Nihil quod augendo ipſo-

---

[:] *Chron. Boleſlav. capp. 66. 93. 94.*

ipſorum ſplendori ſerviret prætermiſſum, nihil quod noceret commiſſum, à Bojemis de univerſitatis cõſilio unquam fuit. Vurſſovicenſium, qui de exſcindendis à ſtirpe, Przemyſlæi ſanguinis principibus olim conjurarant, ſceleratam perfidiam populus omnis ſemper eſt extreme deteſtatus. Aſſaſſini, qui pecunia corrupti, necandis ſive regibus noſtris ſive regum filiis quandoque ab gentis hoſtibus vicinis ſubornabantur, exteri, non Bojemi, fuerunt, quorum parricidiales ſicas ac venena, exſecramur hactenus nos omnes.

II. Studii voluntatiſque quam deditiſſimæ majores noſtri non leve erga prolem regiam dederunt documentum, cum quod nulli diverſæ ſtirpis principi faſces ſuos rerumque ſummam commendarunt, tum quod de neceſſariis alimentis, honeſtiſque vitæ tuendæ mediis, quibus pro loci ac ordinis dignitate, principum regumve ſuorum filii ac filiæ alerentur, diſponendi ordinandique poteſtatem gerentibus rempub. principibus ſuis integram relinquebant. Etenim præterquam quod pecuniæ paternæ ii, ſupellectiliſque pretioſæ omnis ex regiis proventibus ac obventionibus quibuſque in regno comparatæ, abſque controverſia ſunt hæredes, terræ quoque pars ali-

qua ex Optimatum conſilio ſolet ab rege coronato maribus ſingulis, nonnunquam in Bojemia, plerunque in Moravia, quandoque etiam in Luſatia vel Sileſia, cum uſufructu pleno, & dominio utili aſſignari; fæmellis vero dum elocantur, mundus muliebris, & argenti ſignati dos luculenta repræſentari. Et quanquam quo minus obtinens regnum Rex, poſcente ſua, vel reip. neceſſitate, factam ſemel ab ſe territorii aſſignationem, vel revocare penitus, vel de ea quovis modo ſtatuere queat, neque lege ulla, neque moribus prohibetur; plerunque tamen non ſolum illi ipſi regum filii, fratreſve, qui primi in aliquam id genus poſſeſſionem veniebant, quamdiu in vivis erant, ditione eam ſua tenebant, & titulos ab ea ſibi ac cognomentum ſumebant, verum etiam jus, ſemelque uſucapram poſſeſſionem, ad filios mares transmittebant. Si qui vel maribus non relictis decedebant, vel fortunis facultatibuſque, ex quibus pro dignitate poſſent vivere, alibi augebantur, tum demum territorium, quod ditione tenebant, ad regnum, utpote cujus eſt proprietas, omnino redibat. Sic agrum territoriumque certum aſſignavit de conſilii ſententia Wnyſlaus princeps Wratiſlao fratri in provincia Lucenſi; ſic Hoſtivitus Mſti-

bogio in dynaſtiâ Cautzimana; ſic D. WenceſlausBoleſlao in provincia Trans-Albina: ſic Brzetiſlaus Pugnax filiis, Zpitihnevo primogenito provinciamLucenſem; Wratiſlao Moraviæ partem alteram in qua eſt Holomuce; Cunrado & Othoni alterā in qua Bruna eſt & Znoymum; Iaromiro denique ſacris deſtinato Epiſcopam Pragenſem, & provinciam Hradecenſem: ſic Wratiſlaus, poſtea Rex, cum fratri Zpitihnievo in Bojemia ſucceſſiſſet, Moraviam fratribus eſt diſpertitus, & Holomucenſem quidem Othoni conceſſit, Znoymenſem vero Cunrado Brunenſi dynaſtæ ſeu Duci adjecit: ſic Wladiſlaus Rex (*ann.* 1145.) Theobaldo fratri in Bojemia, ſic ex eadem familia principes aliis alia alii. Sic tempore longo poſt, Moraviam dedêre Lucemburgici, Iohannes Rex Carolo filio poſtea Imperatori, Carolus vero Iohanni-Henrico fratri, qui eam ad filios quoque tranſmiſit: ſic Carolus idem Gorlicium cum vicino agro omni, ſimiliter attribuit Iohanni filio. Id porro quod Imp. Rex Sigiſmundus, (*ann.* 1423.) Moravia Alberto genero data fecit, ut novo exemplo, ita præter morem patrium factum, improbatum, retractatumque fuit. Nec præteriri fortaſſe debet, quod quidam ajunt, Svidnicenſem in Sileſia Du-

catum

catum ea lege à Boleco Duce, Bojemici juris olim eſſe factum, ut filius Regis Bojemi natu maximus, vivo patre Rege, ex ejus proventibus vivat, famulitiumque alat.

III. At vero ſicut filiis uſufructu terræ ac territoriorum; ita filiabus quoque regiis pecunia dotali proſpiciendum putavit ſapiens vetuſtas. Dos autem illa ſaltem fuit argenti puri pondo ſive marcæ olim quingentæ,* poſtea decies mille, cui corradendo ac conflando quoties nubunt regum filiæ, ab Ordinibus univerſis, eadem, quæ in filiorum nuptiis ſimiliter obſervatur, ratione, confertur de more ex penſione, quæ à ſuis cuique glebæ adſcriptitiis ſemeſtri utrolibet præſtatur, ordinaria ſemiſſis. Sic dotem genero dedit, Sobieſlaus ſenior cum Maria filia Leopoldo Auſtrio, argenti marcas quingentas; [:] ſic pacti ſunt, (*an.* 1292.) cum Agnete filia Ruperto Adolphi Imp. f. Wenceſlaus Sanctus, cum Eliſabeta ſorore Cazymiro Polono Ladiſlaus Rex, (*ann.* 1454.) marcas decies mille: ſic uxorem Maximiliano filio poſtea quam dediſſet, & filias Eliſabetam Poloniæ regi Sigiſmundo Auguſto, Annam Alber-

* *Hagec. an.* 1311. [:] *Hagec. ad ann.* 1138.

to Bavaro, Mariam VVilelmo Clivenſi elocaſſet, ſubſidia Ordines Bojemos in comitiis poſcebat in dotem Ferdinandus Rex. * Verum enimvero, quemadmodum regii ſanguinis principes illi, qui, quod erant, eſſe voluerunt, quique fortunis ab obtinente apud Bojemos ſceptra principe, patre, vel fratre, agnatove, aſſignatis contenti, nec opes majores concupiſcebant, nec ad altiora, quam per leges licuit, adſpirabant, facultatibus quas acceperant abſque moleſtia, etiam cum ſexus melioris poſteritate, uti frui permittebantur: ſic qui ambitione immodicove habendi cupidine in contrarium abrepti, vel in principem, cui opes ſuas acceptas ferre debebant, hoſtilia machinabantur, vel publicam patriæ tranquillitatem ſeditioſe, aliave ratione quacunque pernicioſa perturbabant, de poſſeſſionibus, ut ingrati ac perduelles, morte haudquaquam exſpectata deturbabantur. Sic mulctatos his de cauſſis, adeoque in vinculis quoque habitos à Sobieſlao ſeniore accepimus, [:] VVratiſlaum ex Vldrico, & Cunradum ex Leopoldo, Cunradi I. nepotes;

* *Comit. ann.* 1549. [:] *Hagecus ad ann.* 1126. 1128. 1184. 1235. 1237. 1250.

tes; ſic à Friderico Cunradum juniorem; ſic à Rege VVenceſlao tam Przemyſlum fratrem, quam Przemyſlum Ottacarum filium, itemque alios ab aliis. Ex quibus omnibus haud inepte tritum illud in proverbio apparet uſurpari, fabrum ſuæ quenque eſſe fortunæ. Modeſtis ac præſenti bono contentis, quantumvis in modico, beatis, ambitioſis contra & turbulentis, aut exſulibus, aut captivis, ideoque calamitioſis eſſe dedit fortuna.

Cap. XI.

De Ordinibus Regni Bojemiæ.

I. MODVS aliquis certus ratioque in hominum omni conſociatione poteſt manifeſto obſervari, qua vir viro præſtare, par vel impar eſſe cognoſcatur. Hic virtute, hic generis ſplendore, hic opum magnitudine, hic loci, in quo collocatur eminentia alteri antecellit. Inoleverunt ex his fere principiis certi in politia quoque, ac omnis generis rerumpub. ſtatu, honoris dignitatiſque gradus, conditio, diſcrimen, quo populi univerſitas ſub magiſtratus ſummi imperio certos in

ordines ac veluti claſſes diſtincta, & ab ultima vulgi promiſcui turba ſecreta habetur. Sic & in Bojemia noſtra fecit inter homines incolas jam olim gradus certos provida antiquitas, &, rudi vulgo ad ſervilia abjecto, populum naturæ melioris, ad conſtituendum reipub. corpus delegit, eumque perinde ac in rebuſpub. cæteris, STATVS IN REGNO nuncupavit. Voluit autem Status illos ſuos, alios quoque ab aliis eſſe diſcretos; ut videlicet alii in templis dignitatis locum caperent, alii in curiis: illi ut procurarent religionis, hi vero hujus, ut ajunt, ſeculi negotia, & ut nec illi civilia attingerent, nec hi rebus ſe ſacris immiſcerent. Sicut ipſa re, ita & ſignificatione diverſi erant *Rzadovve* & *Stavvovve*.

II. Vnde duplex in Bojemia Status proprie fuit ſemper, Eccleſiaſticus nempe & Politicus. Eccleſiaſticus ſive ſacer conſtat ex ſacerdotibus, in quibus ſunt Archiepiſcopus, ejuſque, quem vocant, Suffraganeus & Officialis, Capitulares Arcis Pragenſis, Cœnobiorum Abbates, Præpoſiti, Priores, & ſi qui ſunt alii, inter eos qui Romanæ Sedis diſciplina reguntur, quique SVB VNA cognominantur; itemque Adminiſtrator cum preſbyterio omni ſuo, ArchiDecani Cutno-Montanus & Hradecenſis, Vrbiumq; in re-

in regno populoſiorum Decani, inter eos qui Euangelicæ diſciplinæ inſtituta ſequuntur, quique SVB VTRAQVE dicuntur. Omnes illi more priſco à Rege, regnique Senatu partis ſuæ, nominantur, ac ſuis functionibus præficiuntur, omnes Regi Senatuique obtemperant, omnes à conſiliis ſubſelliiſque politicis penitus arcentur. Nulla Hagecus, nulla cæteri, qui contrarium vel opinati ſunt olim, vel opinantur hodie, documenta, quibus opinionem ſuam de Prælatorum inter Ordines politicos loco, rerum peritis approbent, idonea produxiſſe cernuntur. Leguntur quidem adhibiti nonnunquam fuiſſe obeundis publicis regni legationibus ex Antiſtitibus diſertiores Viri, ſed tanquam Legatorum ex Nobilitate Referendarii, & ὑπὸ δεισιδαιμονίας τινὸς, non tanquam univerſitatis politicæ membra. Circa Regem frequentes quoque eſſe conſuêrunt, ſed ut de pietatis exercitio monitores, non ut politici proceres. Vocabatur præterea in Senatum quandoque Archiepiſcopus, & Cancellarius regni creabatur Præpoſitus VVyſſehradenſis, ſed nec ſemper, nec neceſſario. Ille ob muneris reverentiam & in iis ſaltem rebus, quæ tam ſacras res quam profanas concernebant; hic ex privilegio, quod jam olim

exſpiravit, neque adverſus vetuſtiſſimum gentis morem legis vim habere diu potuit. Et ſane quia in ſacris plus quam ſatis, quod agat, habet ſacerdos, & ex homine natura politico, factus conſecratione eſt homo theologus, æquiſſima Bojemi veteres ducti ratione, à profanis illum ſtudiis ac cogitationibus remotum eſſe, ſtatuſque gradum non niſi propter aram tenere voluerunt.

III. Politicus autem ſeu ſacris Solutus Status, vocatur inter Bojemos Ordo, & vetuſtiſſimo, nec Georgii regis ævo demum introducto more triplex eſt, Baronum, Equitum, Civitatum. * Permagna eſt horum Ordinum in regno libertas. Etenim quamvis Regem agnoſcunt dominum ſupremum, eique & fidem omnem, & obedientiam honoremq; debent, ideoque ſinguli & perquam multis gradibus ſunt inferiores: univerſi tamen propterea quod rempub. repræſentant, pleriſque in rebus majeſtatem quodammodo cum eo habent communem, ejuſque poteſtatem ac ſplendorem adęquant. Bona ipſorum tota Bojemia pleraque omnia hæreditaria ſunt ſeu allodialia, perpauca feudalia. Poſſidet quiſque, quod habet, cum minore & majore, quam capitis vocant, juriſdictione: venandi

* *Ius provinc. A.9.*

nandi etiam aucupandique ac piſcandi in ſuo habet poteſtatem liberam, nullis niſi in quas comitiis frequentibus fuit conſenſum, exactionibus novis aut vectigalibus à Principibus gravatur. A privatis hiſce rebus, ad publica quoque regni negotia late porrigitur Ordinum libertatis magnitudo, in quorum procuratione ex veteri inſtituto (id quod jam ante * recenſuimus) aliquot jurium majeſtatis, validam habent cum principe participationem; in juſtitiæ adminiſtratione, præmiorumque & pœnarum diſtributione ampliſſima eſt illorum authoritas, quæ loco ſuo clarius explicabitur. Nemo extra regni fines natus, vel in Ordine quoquam cenſeri, vel agri glebam jure dominii habere, vel gerere ſe pro regnicola poteſt, priusquam, Nobilis à Nobilitate conventu frequenti; [:] Civis à ſedente pro tribunali magiſtratu loci civico, eâ de re aſſenſum impetrarit, & priusquam, data de colenda tuendaque coronati Bojemorum regis tanquam domini ſui unici & magiſtratus ſupremi majeſtate regia, deque ſervandis Ordinis legibus fide ingenua, Ordini, quem geſturus eſt, adſcriptus publice

** Sup. cap. 5. §. 10. & 11.* [:] *Comit. ann. 1615.*

ac conſociatus fuerit. Duces, Marchioneſque Bojemia nullos habet, Comites perpaucos. Si quis Dux, vel Marchio, vel Comes, inter regnicolas cooptari atque agrum intra regni fines habere cupiat, Baronis loco eminentiaque contentum eſſe oportet. Decus altius ambire per leges non poteſt. Veteri autem inſtituto, nemo in Baronum Ordinem, qui non ab abavis Equitibus, nemo in Equeſtrium, qui non à proavis; integræ famæ hominibus, procreatione legitima deſcendat, majoribuſque exceptione documentis demonſtrare rem queat, admitti cooptarive ſolet.

IV. Diſtinguendis porro iſthoc modo Ordinibus occaſionem veteribus objecit poſita ob oculos reipub. neceſſitas. Apparebat ſiquidem eam neutiquam duraturam diu, vel ſalvam futuram, nec principem oneri muneris ſui ferendo ſolum fore parem, niſi legum & libertatis cuſtodes tum togatos tum armatos, mercaturæque, & commerciorum ac opificiorum curatores domi haberet. Iuris ergo patrii legumque interpretationi, libertatis ac privilegiorum cuſtodiæ, & capiendis de repub. conſiliis, (ſi quidem peregrini omnes à tractandis rebus Bojemicis, lege priſca, moreque ſemper accurate ſervato, prorſus repelluntur) Barones

rones ſunt præfecti; militiæ vero eque-ſtris ſtudiis, armorum tractationi, finibus defendendis, hoſtibus à limite arcendis, paciſque publicæ turbatoribus, & acceptæ à majoribus libertatis legumque violatoribus ferro coërcendis, Equites deſtinati; * vitæ deniq; commode agendæ mediis comparandis, commerciis quæſtuoſis, negotiationibuſque quibuſvis curandis, ac opificiis diſcendis Cives inſtituti. Ea propter habitantibus ſparſim in arcibus, caſtellis, villis, ager Bojemus Baronibus primum, & poſtea Equitibus quoque à Nezamyſlo Principe proportione Geometricà fuit diſtributus, & manuum mortuarum ſive colonorum glebæ adſcriptitiorum, certus numerus datus, ut abducti à ſolicitis in quærenda re familiari occupationibus, cum famulitium operis præſtandis neceſſarium, tum ordinarios, qui vitę luculenter tuendæ affatim eſſent, reditus ac proventus inde habere, & pro vocatione quiſque ſua, reipub, principiſque ſui commodis, invigilare toti poſſent. Civibus vero, utpote membro Communitatis regni Boj. inſigniori ac firmiori, loca condendis Vrbibus opportuna ſunt aſſignata, immunitatibuſque prærogativis & exemptionibus

* *Hagec. ſub. ann. 678. 720. 752.*

nibtis permultis ornata, * in quibus, adverſus vim externam communitis tuti, larem figere, augendæ commerciis quæſtuque honeſto rei familiari operam dare, opificia manuaria & lucroſas operoſaſque cujuſvis generis artes exercere, principi denique ex quæſtu ſuo canonem annuum in fiſcum pendere poſſent atque jus haberent. Feliciter ceſſit, utiliſque reipub. magnopere olim fuit Nezamyſlæa hæc ordinatio. Etenim tam cives ordoque equeſter, quam proceres officium ſolerter faciebant; principem colebant, patriam ornabant, colonos quiſque ſuos amabant, miniſteria ab iis, operas, præſtationeſq; cæteras, non niſi moderatas exigentes. Quæ tamen ne gratuitæ prorſus eſſent, vel manu invita præſtarentur, agelli ex quo ipſi etiam coloni rem pro ſe familiarem poſſent comparare, portiunculam cuique de ſuo aſſignabant. Lene igitur tum ac perquam moderatum erat, ſicut principis in nobilitatem, ita nobilitatis in agreſte vulgus imperium. Quod vero proceres equeſtreſque hujus ævi pleriq;, colonos ſuos, erepta iis penitus omni querelæ facultate, acerbiſſimo dominatu aſpertime ac impo-

* *Wladiſl. Reg. Indicat. ann. 1502. §. 1.*

impotenter divexare, immodicis præſtationibus exorbitanter gravare, inhumaniuſque non raro quam jumenta tractare nihil penſi habent, id hercle & à Nezamyſli mente, & à more priſco, & ab humanitate omni alieniſſimum, barbarū, publice perniciosſum, ac propterea legibus coërcendum temperandumque merito eſt. Sic quia τὸ καπηλεύειν, cauponatione vivere, lucro quæſtuique inhiare, ſicut recepto apud vicinas gentes more legibuſque, nobilitati interdictum, * ita viris generis ſplendore antecellentibus indecorum & illiberale eſſe videbatur, ideo non modo magnates, verum & nobilitas omnis, ab id genus ſtudiis prorſus eſt remota, ac inſtitoria quæcunque Civibus ſolis relicta. Ex agri quidem hortorumque cultura rei familiaris acceſſiones facere, Ordini nulli lege eſt interdictum; ſed præterquam quod nobilitatis ager *Spupny*, civium vero (loquor de perſonis, non de communitatibus,) *Sſoſni* fere eſt, indecorum ac infra Ordinis naturam exiſtimatur, ſi ex nobilitate quis ruſticis id genus, in cultura iſta neceſſariis operis, ſe defatiget ipſe. Oculis quiſq; eam in curam vigilans, vernis ſuis vel colonis ac meritoriis opus hoc imperat. V.Or-

* *Cod.lib.4.t.63.l.3.*

V. Ordinum iſta diſtinctio, leges quoque gentis diverſas jam olim peperit. De Regis aſſenſu ſuas ſibi rogavit ac fixit leges & jura nobilitas, ſuas Civitates; reguntur que hactenus, ut hæ ſuis, ita illa quoque ſuis, & eſt utrisque liberum, pro re nata, Regeque conſcio, de voluntate ac conſenſu publico, legibus, quod opus videatur, vel addere, vel detrahere. Abhorruit videlicet gens hæc ſemper à jure in Germania uſitato, nec ei ſe unquam voluit ſubmittere. * Ius quod nobilitati eſt ſcriptum, provinciale, quod civibus, municipale, *Pravva Zemſka, Pravva Mieſtſka*, vocatur. Ob juris diverſitatem iſtam, ſuum habet forum nobilitas, ſuum civitates. Quam late autem cum provincialis tum municipalis codicis vis ſeſe extendat, & quibus in cauſſis, ſicut civitates provinciali, ita nobilitas municipali jure alligetur, (altercatum enim hac quoque de re pernicioſe diuq; olim fuit) pactis Suato-Waczlavianis (*ann.* 1517.) diſerte eſt cautum. Interea vero Ordo quisque inter ſe ſuis etiam tenetur inſtitutis. Quem Barones inter ſe, quem Equites; tam Ordini quisque ſuo toti, quam ſingulorum, vel generis vetuſtati, vel munerum dignitati, vel denique ætati ho-

* *Comit. ann.* 1557.

ti honorem, cum publicis, tum privatis in congreſſibus, debeant ſervare, tabulis regni publicis, Barones ſub Wladiſlao II. & Ferdinando I. Equites ſub Rudolpho II. ex obſervantia perpetua definiverunt. (*ann.* 1501. 1502. 1542. 1609. 1610.) Civitates ſimiliter, & civitatem, quibus volunt, dant pro arbitrio, & ab iis qnos, poſt exactam de natalibus legitimis inquiſitionem, in ſuum adſciſcunt Ordinem, ſtipulantur manu conſerta coronato Bojemorum regi, patriisque legibus ſubjectionem, magiſtratui urbico & ſenioribus reverentiam, in rei familiaris procuratione opificiove juſtitiam, civitati toti in techna, ſi quam uſpiam cudi cognorint, patefacienda vigilãtiam, fidem omnem & pro virili curam ſolertem, aliquot vero in locis etiam in religionis profeſſione conſenſionem. Civis autem plus quam unius civitatis nemo eſſe poteſt. Neque temere eſt, quod diximus generis vetuſtati peculiarem, inter Equites perinde ac inter Barones ſervari honorem. Voluerunt enim majores etiam ea in cauſſa aliorum ab aliis haberi rationem. Sunt videlicet in nobilitate Bojemica, cum Baronum, tum Equeſtrium familiæ quædam, quæ ortus ſui Ordinisque decus non ita pridem, quædam quę ante hominum memoriam omnem,

omnem, quædam quæ ante, quædam quæ poſt datos Bojemis Reges, quædam quæ ante, quædam quæ poſt plantatam religionem Chriſtianam, in patria ex rebus præclare geſtis acceperunt; ſunt quædam quæ generis clariſſimi ſplendorem, cum primis gentis conditoribus in hanc oram attulerunt. Et quamvis fatorum invidentia ſtirpes ſplendidiſſimæ complures vel noſtra memoria defecerint, penitusque ſint exſtinctæ; non paucæ tamen adhuc utroque in Ordine ſunt reliquæ, quæ patriæ gentique meæ permagno ſunt ornamento, quarum tametſi velle omnium nominatim meminiſſe, captum ſuperat noſtrum, nihilo minus, ſi ſicco propterea pede, quas tenemus, prætetire vellemus, non arbitramur nos declinaturos permultorum hominũ non iniquorum reprehenſionem. Sua igitur familiæ cuique ſalva ſplendoris prærogativa, uſitato literarum ordine, & nomenclatura vernacula (licet ea, lingua alia quàm Bojemica dedignetur commode ſcribi) ad Latini ſermonis formulas utcunque inflexa, recenſebimus quoad fieri poterit, primum Magnatum ſeu Baronum genera, poſtea Equeſtrium quoque progenies pervulgatiores inveſtigabimus.

VI. Baronũ illuſtri de ſtemmate ſunt;

Berkæ

Berkæ Dubenſes & Lippenſes, * Bibrſteinii, Borzitæ Martinicii, Budovecl.
Czernini Chudionicii, Czertoregii.
* *Eicyngeri.*
Felſii.
Guttenſteinii; qui alioquin, ut &
Hohenloii, ſunt Comites, Haranti Bezdruzicii Palziciique;
* *Herſteinii* Welharticenſes, Hodiegovii, Hrzani Haraſovienſes.
* Kaſunci Chlumenſes, Krzinecii Ronovienſes, Klenovæi Ianovicenſes, Kurczpachii Trachemburgenſes & Milczenſes.
Leſcovecij, Liceci Ryſenburgii, Lipenſes, Lobcovicii, * Logi Albersdorfii, Lokſanii.
Miczani Clinſteinii Roztocenſesque, * Metichi Czeczovienſes, Mracſcii Dubæi.
Opprſtorfii Dubenſes & Fridſteinenſes.
* Plansſtii Egerbergenſes, Purgrabii Doninenſes, Pruſcovii.
Raupovii, Rederii, RozdraZiovii Comites, * Rychnovii, Rziczanii.
Sadovii Slaupnenſes, Sezymæ Auſtenſes, Slavatæ Chlumenſes Coſſumbergenſesque, Strzelæ Rokycenſes.
* Sſelnbergii Coſtēſes, Sſlikii Holeycenſes Comites Paſaunii & Cubitenſes, Sſleinicii, Sſpanovii Liſſovēſes, Sſpetlę

Ianovicii, Sſternbergii, Sſtoſſii Caunicenſes, Sſtubenbergii, Sſuanbergii, Sſvihovii Ryzimbergenſes Przemyſlæa ſtirps.

Talmbergii, * Teyrzovii Enzydlenſes, Trzcæ Lippenſes, Turnæi Comites.

* Vgezdecii Cunicenſesque.

Waldſteinii, ex quibus fuit Dux Fridlandius, VVartembergii, VVchynicii Tettoviani, VVratiſlai Mitrovicenſes, VVrtbani, VVrzeſoveçii Daubravio-montani.

Zagici ſeu Lepores Haſenburgii, Croci veteris ſanguis, * Ziampachi Pottenſteinii, Zarubæ Huſtirzanæi, Zierotinæi, & familiæ omnes ſex & ſexaginta, aliique ſi me qui fugiunt.

VII. Equeſtrium vero familiarum perquam multæ, & plures quam quis fortaſſe credat, ſunt ſtirpes, quas quia omnes neque exacte ſcire, neque quas ſcimus absque lectoris tædio percenſere poſſumus, aliquas ſaltem, quas caſus potius quam accuratio ſuggeret commemorabimus. In permulta illa generoſi ſanguinis turba ſunt;

Amchæ Borovænicenſes, Audrcii

Baubinii Vgezdenſes, Bechynæ Lazanenſes, Benedæ Nectinenſes, Berzcovii Sſebirzovenſes, Binæi, Bilæi, Boreni Lhotenſes, Borzanovii Bytiſcani, Brau-

ni, Braumi Minzeticii, Brzezii Ploſcovicenſes, Bubnæi, Bucovanii Pintæ, Bucovii Huſtirzanenſes, Bzenii Prorubenſes.

Cetenii, Czabelicii Sauticenſes, Czaſtolari Dlauhoweſenſes, Czerto regii, Czeycæ Olbramovícenſes, Chanovii Dlauhoweſenſes, Choteci Choczcovenſes, Chotauchovii Nebovidenſes, Chrti Ertinæi.

Daupovecii, Deÿmi Strziticzéſes, Dobrzenii, Dorbzicovii Malegovenſes, Dohalii, Dworzecii Olbramovicéſes.

Elſnicii.

Gelbelii Geyſingenſes, Geniſſeci Vgezdenſes, Gerſtorſii Geſtrzibii Ryſumburgenſes, Gezovii Lubènſes.

Hauguvicii Biſcupicenſes, Homuti Haraſovani, Horæ Ocelovicenſes, Horczicæ Proſtenſes, Hornatecii Dobrogovicenſes, Hoſtacovii Arclebicenſes, Hrabaniæ Przerubenicenſes, Hrobczicii, Hruſcæ Brzeznenſes, Hyſrlæ Choduvini.

Kameycii Lſtiborzenſes, Kapauni Suogcovani, Kaplirzi Šulevicenſes, Karlici Nezieticenſes, Caroli Suarovenſes, Kekulæ Stradonicenſes, Kocorzovecii, KonecChlumii, Kordulæ Slauphenſes.

Lazanii Bucovæi, Loreci Elcuſſenſes, Lucavecii, Luticii, Cc 2 Malo-

Malovecii Chynovenſes, Marquardi Hradecani, Maternæ Quietnicenſes, Mieſyczezi Wyſcovenſes, Mitrovii Nemyſslenſes, Mladotæ Solopiſcani, Myſcæ Zlunicenſes.
Negepinii, Netvorii Brzizenſes.
Odcolci Vgezdecenſes, Ottæ.Loſenſes.
Pauzari Michnicenſes, Pecyngari Bydzinenſes, Peſſici Comarovenſes, Pietipeſcii, Przedenicæi, Przichovii.
Raſſini Ryſumburgenſes, Robmhapi Suchenſes, Rodovii Huſtirzanenſes, Ruti Dirnenſes, Rzepicii Sudomirzenſes.
Saci Bohunovicenſes, Salavæ Lippenſes, Scuhrovii, Sekercæ Sedczicenſes vetuſtiſſimus Varſſoveciorum Comitum ſanguis, Slachi Hrzivicenſes, Sluzii Chlumenſes, Smrczcæ Mnichenſes, Solhauſii, Stracæ Nedabylicenſes, Strogeticii, Strzelæ Rokycenſes, Sudliczkæ Borovnicenſes, Summrfeldi aliâs Czaſtli Tumnicenſes.
Sſici Drahenicenſes, Sſmuharzi Rochovenſes, Sſpulirzi Gitrenſes, Sſtampachii, Sſtitnæi.
Talaczcones, Tiemini Tiemicenſes, Trmali Tauſſicenſes, Trmicii Milinenſes, Trzemeſſii,
Walcauni Adlarenſes, Wambergii Rohatecenſes, Wanczuræ Rzehnicenſes,

ſes, Wanecii Gemniczcani, Wachtli Pantenovenſes, Welemyſlovesenſes, Wencelici Wrchoviſstienſes, Wieznicii, Vulci Quitcovenſes, VVlinii VVlinoveſenſes, VVodieradii, VVoraczicii Pabienicenſes, VVoſtromirzii Rokytnicani, VVoſtrovecii Cralovicenſes, VVrabii, VVrchoticii Lautcovēſes, VVrzeſoveci, VVtelenii, VVythæ Zerzavenſes.

Zdiarii, Ziacavecii, Zylvari Sylbſteinenſes Pilnicovenſesque, & permulti quos, ut diximus, recenſere non poſſet non eſſe tædioſum, ex quibus præcipuos quosque ad panegyres regni publicas comitatu ſplendido confluentes Pragæ non ſemel tacita cum animi oblectatione ſpectavimus.

VIII. Nec minus Civitates inter ſe quoque ſua habent inſtituta Ordinis peculiaria, conſuetudines unaquæque ſuas ſingulares ac privilegia, ſuas aliæ præ aliis prærogativas. Praga caput regni Vetus nempe & Nova, anteit urbibus cæteris absque controverſia, olim etiam Equitibus anteibat. Cutna ei dignitate eſt proxima, hinc Pilſna, Hradecium Reginæ, Zatecium, Budiegovicium, poſt easque tres & triginta reliquæ, certare etiam de loci prærogativa inter ſe nonnunquam viſæ.

Præter tres Ordines hoſce liberos, habet Bojemia quosdam Ordini nulli adſcriptos colonos prædiorum liberos, ſive Scultetos, plus minus trecentos & quadraginta, qui *Svvobodnjcy, Diedinjcy, Napravvnjcy*, vulgo vocantur. * . Prædia illorum hæreditaria quoque ſunt & permultis immunitatibus ornata.

Tributa nulla, niſi quæ pro prædiorum adærationе veteri, majorum more ipſis comitiorum decreto ſolent imponi, tenentur pendere. Onus unicũ eſt quod, cum cœnobiorum glebæ adſcriptitiis, ſubire habent neceſſe, quod nempe bello in regno excitato, ſubvehendis æneis tormentis, globis, pulveri nitrato, & cætero id genus inſtrumento, equos, operasque præſtant. [:] Forum ipſorum eſt regni Dicaſterium ſupremum, & ἀμύντωρ atque vindex in pleriſq; Procurator regius. Erant ii quondam multo, quam nunc, plures, ſed à potentioribus ex nobilitate jam pridem, artib⁹ iniquis, ſenſim ſunt oppreſſi. Verum de introducta à majoribus populi noſtri in Status diſtinctione, deque politicorum Ordinis cujusvis inſtitutis diverſis, hæc ſunt, quæ Lector tibi explicanda habuimus.

CAP.

* *Ius provinc. E. 12. Ordinatio Reg. Rudol. II. 1585.* [:] *Comit. an. 1596. 1598.*

CAP. XII.

De Bojemorum Comitiis.

I. INter ſalutaria, procurandisque in repub. ſocialis vitæ commodis media prorſus neceſſaria, non eſt poſtrema comitiorum cura. Etenim cum perſæpe in populoſa hominum ſocietate, qualis reſpub. omnis eſt, negotia incidunt complura ardua, difficilia, quæ delibera-tione communi, & conſenſu populi univerſi peragi atque expediri eſt æquum. Libere autem, ſed ſobrie quoque, dicendi in iis, quæ quis è repub. eſſe exiſtimat, facultas eſt membro non temerario cuique danda, & poſtulata cujusque citra impeditionem audienda, tam ut quod omnes tangit ab omnibus peragatur, & qui in magna ſunt potentia, horum comitiorum metu contineantur in ordine, quam ut libertatem populo priſcam ſupereſſe, illibatamque conſervari, hoc modo appareat. Viguit ſemper vigetque hactenus, in Bojemia hoc quoque jus & comitiorum libertas. Reſtricta namque in hoc regno; ut diximus, uſque adeo eſt Regum poteſtas, ut ubicunque de repub. vel arduo reipub. quocunque negotio, eſt ſtatuendum, in comitiis id, & de po-

puli voluntate, fieri oporteat. * Indicendorum porro comitiorum, & populi de profanis rebus ad deliberationes communes convocandi jus, præter Regem, vel in Interregno, præter Senatum regni, conceſſum eſt nemini.

II. At quia ardua hæc, quæ vocavimus, negotia, ita ſunt comparata, ut nunc coronæ corpus univerſum ſpectet, nunc provincias ejus corporis ſingulas attingant, ea propter ad comitia, nunc membrorum coronæ unitorum univerſitas omnis, nunc Bojemi ſoli, convocari commodum in locum, & ad diem certum, publico Regis programmate ſolent, clauſula hac programmati fere adjecta, quod, ſive quis veniat, ſive non veniat, Rex cum iis qui vocati deliberationi interfuerint, quod æquum & ex reipub. uſu futurum videbitur, ſit decreturus, & is nihilominus qui comparere neglexerit, decreto obtemperare neceſſe habiturus. De provincialibus Moravorum, Sileſorum, Luſatorumque comitiis loqui, hoc loco non eſt locus. Ad Bojemica vero comitia, ſi univerſalia ſint, excitæ provinciæ concorpores omnes, per legatos ſolent comparere, & apud majores uſitato more, de communibus

* *Supra cap.* 5, §. 10. 11,

nibus Coronæ totius negotiis; capita cum Ordinibus Bojemis, alii poſt alios in concilium honorifice acciti & ſententiam rogati, conferre ac conſentire; ſin particularia, Bojemi Ordines ſoli rem omnem arbitratu ſuo expedire. Hic cum frequentes conveniunt ad diem, Rex (niſi quod ſi quando extra regni fines degit, per Legatos rem omnem poteſt expedire) cum Senatu Bojemo, auli coque comitatu ſuo, pompa Regia, præferente diſtrictum gladium aulæ Mareſcalco, in comitium (vocatur *Saudna Svvietnice*) per confertiſſimam populi turbam, venit ipſe. Venienti illi aſſurgunt univerſi cum demiſſiſſima veneratione, qui poſteaquam, in ſublimiore ſplendidioreque cæteris ſolio regio, ſub uraniſco conſedit, agit per interpretem lingua Bojemica de præſtito mandatis ſuis obſequio, concioni omni gratias, & mox rem in qua ope populi ſui conſilioque, ſibi ſit opus, proponi jubet. Legit de ſuggeſtu propoſitionem ex ſcripto Regni Vice-notarius, vel Declamator. Qua abſoluta conſurgens Burggravius Supremus, populi omnis nomine, verba ad Regem facit, & precatus illi feliciſſima quæque, quoniam Ordines ex clementiſſima jam publicata Regiæ Majeſtatis ſuæ propoſitione, quæ Regi ac rei-

pub. ſint opus, prolixe cognoverunt, de iis ſe quamprimum diligenter deliberare; ac gratum, quoad maxime fieri poterit, Regi obſequium præſtare velle, reſpondit. Hjs auditis conſurgit Rex, & comitatus ut prius, cum regni Senatoribus, tum aulæ ſuæ familiaribus, in regiam redit.

III. Deducto in Regiam Rege, revertuntur in comitium, regni Senatores, & Burggravius Supremus, (ut qui præcipue comitiis ſolet moderari) exclusis prius omnibus, qui more patrio comitialibus deliberationibus intereſſe vetantur, convertit ad Ordines ſermonem, & vel, ſi diem longius proceſſiſſe ac inclinaſſe videt, commonefactis ut poſtridie redeant ad horam univerſis, concionem dimittit; vel, ſi per tempus diei commode fieri poſſe cernit, actionem inchoat. Rogat autem principio ſententiam omnes, & cognoſcit velintne expendendis poſtulatis regiis facere initium, aut habeant nec ne aliquid, quod deliberationem de iis, non temere nec immerito, poſſit remorari? Dicunt ſententiam rogati ordine, Barones quidem & Equites viritim, Civitates vero (niſi quid incidat quamobrem à Baronum vel Equitum ſententiis diſſentire oporteat) poſt collatâ inter ſe capita, collectim, per Veteris

teris Pragæ Cancellarium. Et quanquam negotia reipub. non niſi poſt expeditam de poſtulatis Regiis deliberationem tractari, lex nova jubet, * uſus tamen, & ante, & poſt natam legem hanc obtinuit, ut ſi quid occurrat quod vel rempub. populi univerſam, vel Ordinem aliquem ſeorſim contingat, cujusque nec difficultas facile expediri, nec iniquitas diutius ferri queat, anteponatur ejus explicatio propoſitorum à Rege negotiorum tractationi, Regique ſupplicetur, ut ante omnia morbo, qui populi omnis judicio, vel reipub. toti, vel Ordini huic aut illi pernicioſus eſt ac gravis, mederi non dedignetur, ita ut eo remoto, tanto poſthac alacrius ſecuriusque propoſita negotia Regia, deliberatione matura tractari atque expediri queant. In his omnibus prout Rex facilis eſt vel difficilis, facilis quoque vel difficilis eſt expeditio, quæ aliquando non niſi poſt multas Ordinum cum Rege diſceptationes conficitur.

IV. Remotis demum his obſtaculis, ac ordinatis populi rebus, legitur denuo propoſitio Regia in concilio, ejúſque deſcripta ex prototypo aliquot exempla potioribus inter Ordines diſtribuuntur. Nec

* *Comit. Ann.* 1610.

Nec mora longa, deſcenditur ad capiendum ordine de propoſitis comitiorum indictorum cauſſis, regiiſque neceſſitatibus, conſilium publicum. Suus autem his quoque conſiliis eſt mos antiquus. Vocantur in deliberationem poſtulatorum regiorum capita, prout uſus eſt, vel conjunctim ſi ſint pauca, vel ſingulatim alia poſt alia ſi ſint plura, vel ardua. Deliberat de iis Ordo unuſquiſque ſeorſim. Barones omnium primi in cōclavi quod, ut diximus, *Saudna Svvicɪnice* appellatur. Qui cum ſoli in commune conſuluerunt inter ſe, quodque è re eſt viſum ſcripto comprehenderunt, de eo Equites cunctos, per delectos Ordinis ſui, faciunt certiores, eoſque ut & ipſi accurate rem inter ſe expendant, & in medium conſulant, cohortantur. Equites cognita Baronum animi ſententia in conclavi, quod *Zeleny Pokog* nominamus, frequentes conſilium capiunt, & expenſis diligenter, cum poſtulatis regiis, tum ea conſequutis Baronum placitis, ſententias invicem ſimiliter conferunt, & complexi ſcripto communem ſuam de capite unoquoque voluntatem, in comitium ubi Barones adſunt frequentes, confertim veniunt, communicaturi cum iis quod inter ſe ut populo tolerabile, nec regi incommodum cenſuerunt, & colloquuturi ple-

ri plenius de iis, ſi qua forte reſtent, quibus indagine majore eſſe ſentiant opus. Excuſſis tandem ac conciliatis utrinque quæ diſſentientia erant omnibus, per ſelectos ex utroque Ordine ſuos, confeſtim ad Pragenſes, (conſentientis utrinq; ſuæ voluntatis ſcripto comprehenſa formula iis reddita) quod mutuo placet enuntiant, & à Civitatibus quoque, quid & ipſæ fieri velint, ſententiam expoſcunt. Convocant ergo Pragenſes ad diem, qui utilis ſequitur, proximum, cunctos Civitatum ad comitia legatos, & poſt maturam cum iis, eorum quæ Rex poſtulavit, quæque Barones una cum Ordine Equeſtri pro ſe facere velint, conſiderationem, decernunt & ipſi quod majorum more ac conſuetudine vetuſta ab Ordine ſuo præſtari conveniat. Ab hac deliberatione per delectos Ordinis ſui Supremo Burggravio, paratos ſe eſſe ad exponendum, quæ ad propoſita reſpondere velint, ſignificant, id quod etiam, ut primum commodum vident, Cancellario Pragæ veteris perorante, in concilio frequenti faciunt.

V. Collatis in hunc modum Ordinum ſententiis voluntatibuſque conjunctis, concipitur ac ſcripto comprehenditur reddendæ Regi reſponſionis formula. Quę cum facta accurate, jam eſt in promptu,

ptu, abeunt, in regiam ex comitio Regni Senatores cum delectis ex Ordinibus ſingulis numero compluribus, eamque Regi venerabundi offerunt. Ea Rex accepta, & lecturum quæ reſpondent, & ſcripto ſe poſteaquam deliberaverit, quid de iis ſentiat, declaraturum recipit. Exſpectatur itaque biduum plerunque vel triduum, dum Rex, ut placeat reſponſio, declaret. Qui cognitis quæ de poſtulatis comitialibus facere velint Ordines, ſcripto (Replicam vocant) quæ placeant, quæ diſpliceant, complectitur, idque per evocatos ad ſe Regni Optimates concilio mittit. Legitur, expenditur, diſcutitur, ac cum reſponſione diligenter confertur regia iſta replicatio; excuſſiſque momentis rerum omnibus, & collatis denuo in medium ſententiis, fit comitiorum decretum, cui in ſcripturam redigendo deliguntur ſtatim ex Ordine unoquoque prudentiores aliquot, una cum Primicerio. Quod cum conſcriptum eſt, legitur formula coram univerſis, & rogantur iterum ſententiam omnes, ut ſi quid in ea deſiderent, proponant. Audiuntur omnes, formulaque tam diu limatur, quam diu nihil occurrat quod caſtigatione videatur egere. Hoc peracto, renuntiant Regi Optimates Regni, eſſe jam factum ab Ordd. comitiorum decretum,

orare-

orateque Ordd.omnes prece ſubmiſſiſſima, ut Rex in comitium velit venire, ac decreti publicationi intereſſe. Recognita Rex, eodem ſplendore Regio, eadem pompa, eodem comitatu, quo ad propoſitionem edendam veniebat, ad hunc actum quoque venit. Qui cum inter lætos populi omnis fremitus regali, pro more, conſedit ſolio, deſcripta pure ac legibiliter formulæ exemplaria dantur, Regi unum, & Ordinibus alterum, ex tertio vero publicatur patentibus comitii foribus, ex ſuggeſtu à Regni Vice-Scriba factum recens comitiorum decretum, & hoc abſoluto, qui id tabulis Regni, de Regis Ordinumque voluntate jubeant inſeri, ad Archivi cuſtodes, ex nobilitatis Ordine utroque, nuntii deſtinantur.* Peractis denique hiſce omnibus, & actis concilio, de ſervato Regi honore debito, deque exantlato comitiorum labore moleſto, compoſita voce gratiis, conventum dimittit Burggravius Supremus. Rex vero poſtea quam Regiam clementiam ſuam omnem populo univerſo, brevi quoque alloquio ipſe detulit, conſurgit, & è comitio diſcedens à Regni Senatu, populique primoribus, ac cæteris aulæ familiaribus in Regiam, cum feſta vulgi

* *Comit. ann.* 1545.

vulgi circumſtantis gratulatione deducitur.

CAP. XIII.

De Muneribus ſeu Officiis publicis in Bojemia.

I. IN ordinanda apud nos repub. neceſſarium quoque cenſuerunt veteres, ut non minus in ſoluto ſacris, quam in ſacro ejus Statu, munera ſeu officia publica, quibus magiſtratum ſummũ adjuvari oporteret, tam majora, quam minora, prudenter eſſent diſtributa. Voluerunt autem ea dignitate eſſe alia aliis potiora honoratioraque, quin & ſua Ordini cuique propria. * Ab indigenis illa, non ab alienigenis geri debere ſtatuerunt. Vulgo ea diſtinguimus in Superiora & Inferiora. Hæc & illa, viciſſim gradibus quoque ſuis diſparantur, & ſingula præterea, ſub ſe, pro functionis neceſſitate, introducta uſu, & Regis Wenceſlai privilegio, vel plura, vel pauciora miniſteria diverſa habent. Quæ tum in his, tum in illis notatu non indigna animadvertimus, percurrere

* *Comit. ann.* 1526. 1545.

currere nunc pro noſtra infantia conſtitutum habemus. Superiora officia illa videmus à Viris generis ſplendore claris geri, & quædam eſſe hæreditaria, pleraque vero omnia, ut ſic dicamus, dativa. Illa certis nobilium ſtirpibus jam olim ſunt alligata, & non niſi cohoneſtandæ in ſolennibus inaugurationibus, curiæque Regiæ diebus bonis, regum majeſtati inſervire videntur: hæc quoties opus eſt Regis arbitrio, ex accurata regii conſilii ſententia, viris idoneis virtute rerumque uſu ſpectatiſſimis conferuntur. Inter hæreditaria in hoc Regno munera ſunt Mareſcallatus, Pincernatus, Dapiferia, Prægustatoria, & ſi qua ſunt alia, quæ ex ea ſtirpe, cui ſunt hæreditaria, natu maximus ſolet obire. Sunt autem propria, primum ſtirpi Baronum Lippenſi, ſecundum Wartenbergiæ, tertium Haſenburgiæ, quartum Sezymææ. Eſt illis Regi uſus, Mareſcallatu in geſtando gladio, Pincernatu in poculis, Dapiferia Prægustatoriaque in dapibus miniſtrandis.

II. Dativa porro quæ appellavimus munera ſeu officia ſuperiora, ut majoris ſunt dignitatis, ita tum ſacramentis arctioribus alligantur, tum majoris momenti in rebus verſantur, & quotidie fere in quibus vigilent exerceanturque,

habere poſſunt. Non prius munus majus quiſquam, niſi minus ſuſceperit, gerere poteſt. Semel hoc alicui collatum, non niſi urgentiſſimis, graviſſimiſque de cauſſis aufertur. Ambire tamen ab Rege ullum hoc honoris munus, capitale eſt, & infamat. Et quoniam, qui iis funguntur, Regi noſtro in concernentium totam rempub. negotiorum procuratione inprimis adſunt, quicquid in promovendis, cum populi univerſi, tum membrorum ſingulorum commodis ex officio faciunt, Regis ac reipub. authoritate faciunt. Sanctus etiam quodammodo eſt ipſorum locus laborque. Vendicat autem pro ſuis jure ſibi ſuo ex his, quædam Regnum ac respub. præcipue, quædam vero Rex magiſtratus ſupremus. Prioris generis ſunt inprimis illa, quæ terreſtria vocantur, quæq; qui gerunt *Neyvvysſi Urzednjcy Zemsſtj*, Optimates, Ephori, & Primores Regni habentur; item ea, quæ juri dicundo, cuſtodiendis reipub. *κειμηλίοις*, curandæ pecuniæ in uſus publicos collatæ, & tuendæ in diſtrictibus incolarum tranquillitati, ſunt excogitata.

III. Terreſtre munus Supremum eſt Burggraviatus, Curiæ magiſterium ſeu prætorii præfecturæ, Mareſcallatus, Camerariatus, Prætura, Cancellariatus, quæ

nemo

nemo niſi Baro poteſt obire; Protonotariatus, & SubCamerariatus, quæ Equeſtri Ordini lege jubentur dari. Ex his primo, ſeundo, quarto, & ſeptimo, addixit vetuſtas, proventibus opima prædia nonnulla, & agrũ haud contemnendum.

BVRGGRVIATVS Pragenſis Supremus, tenendo fere opera vicaria ſive abſentis, ſive morte ſublati Regis loco, prohibendis repentinis hoſtium in regnum irruptionibus, coercendis juris contumacibus prævaricatoribusque; * cognoſcendis regundorum finium, vel natis ex literarum obligatione cõtroverſiis, eſt ordinatus. Dependent ab hoc munere ſupremo, tum Burggravius arcis Pragenſis, quem Minorem vocant, cum ſuo conſilio & conſilii miniſtris quibusque; tum *Holomcy*, h. e. lictorês, accenſi omnes. [:]

CVRIAE vero ſive palatii ARCHIMAGISTERIVM dirigendo regio, quod Camerale dicitur, judicio, ornandis pro dignitate regiis cœnaculis habitationibusque, moderandis pompis publicis, ſuſcipiendis hoſpitibus illuſtribus & legatis externis, continendo in ordine ac diſci-

** Ius provinc. Leg. 1.36.& 37. D.49. D.19. & 22. [:] Victorin. de Vuſſehrad. lib. 2.*

ac diſciplina aulico Regis comitatu adminiſtrisque menſæ regiæ, quæque id genus in Regia ſunt opus cætera, occupari ſolet. *

ARCHIMARESCALLATVS terreſtris, licet ſit, ut diximus, munus hæreditarium, tantæ tamen eſt dignitatis, ut, qui illum obit, inter regni Ephoros connumeretur, & honore locoque, ſecundus à Supremo Curiæ-Magiſtro eſſe amet. [:] Vocati in jus ab actore, regis quicunque miniſtri & aulæ famaliares homines ἀνέςιοι & peregrini, tenentur ſe ejus cognitioni ſiſtere cauſſamque dicere, & jus in hoc foro accipere. Condecoratur hoc munus à fecialibus ſive caduceatoribus, qui ei apparere ac præſto eſſe jubentur.

ARCHICAMERARIATVS præeſt ſartæ tectæqne conſervandæ Regg. majeſtati, & in regni tabulario moribus introducto ordini bono, ac decoro; apparitoribus ad arceſſendos in jus reos, remque judicatam exſequutioni mandandam legitime; dimittendis poſſeſſionibus litigatoris condemnati, peræquatione pro rata, (*Odhad* noſtri vocant) ei qui in cauſſa eſt ſuperior, addicendis. In aditu

* *Ius provinc. D.* 3. 9. 11. [:] *Ius provinc. A.* 36. 37.

aditu ad Regem, iis, qui opus habent, procurando, illius eſt interventio. Ab ſupremo hoc munere dependet Vice-Camerarius, γεωδαίτης ſive Decempedator, *Staroſta Komorniczj*, h. e. Apparitorum-Magiſter, & *Komornicy*, h. e. Apparitores vel Pedelli terræ duodecim.

Iam vero Archipraetvra in moderando regni tribunalis judicio ſupremo, rogandis concludendisque in conſilio collegarum ſententiis, eloquendis quæ ad partes litigantes pro tribunali opus eſt dici, nuncupandis ad enuntianda S. Senatoribus, (Senatus-conſulta *Totazovve* dicuntur, ſemperque jubentur Barones ex Senatu duo, & Eques unus, ad ea promulganda conſurgere) & cæteris, quæ prætoriæ ſunt dignitatis, pro more expediundis verſatur. Muneri huic eſſe præſto antiquitas juſſit, Vice-Iudicem & Declamatorem.

Archicancellariatvs conſtitutus eſt conſcribendis, ſignandis, ſubſcribendis Regiis diplomatibus, edictis, mandatis, epiſtolis; accipiendis legendisque quæ ad Regem mittuntur, verbis plerunque nomine regio faciendis & reſponſis dandis, cavendo ne quid à Rege contra jus reipub. reſcribatur, edicatur, decernatur; cuſtodiendo ſanctiori illi, quo publica monumenta ſignantur, regis ſigno.

Hoc igitur qui fungitur munere, os fere Regis eſt & oculus, aulamque ſectari ſemper & circum Regem eſſe debet. Permagna itaque eſt ejus ad Regem pariter & populum authoritas. Venit cum eo in ſollicitudinis partem Pro-Cancellarius, quo cum ille, conſiſtorii regii ac ſanctioris conſilii ſecretariis, actuariis, libellariis, & quibus vis miniſteriis moderatur.

PROTO-NOTARIATUS ſive Primiceriatum quis vocare velit, occupatur in ſcriniorum & tabularum Regni ſigillique terreſtris, fideli ac ſecretiore cuſtodia, tam publicis quam privatis actis, contractibus quibusvis nominatis & innominatis, rebusque omnis generis memorabilibus, ſcripto comprehendendis, atque ſuo loco vel in minores vel in majores tabulas referendis. Sub illo ſunt dicto audientes, Vice-Notarius, Ingroſſatores, tabelliones cæteri omnes ſeu Scribæ.

SUBCAMERARIATUS datus eſt Civitatibus in conſiliis Regis ſecretioribus, adverſus potentiores defendendis, Baronum Equitumve contra eas querimoniis controverſiisque cognoſcendis, & absque fori ſtrepitu, quoad fieri poteſt, arbitrario jure componendis, mulctis civibus ob enormia delicta irrogatis

à Sena-

à Senatu, exigendis, & magiſtratibus annuis in urbibus regiis, pro uniuscujusque urbis conſuetudine innovandis. Et quamvis munus hoc vendicet ſibi Ordo Equeſter, liberum tamen Regi jura relinquunt, ſi velit aliquem ex Civibus Pragæ Majoris idoneum ei præficere. Sic à Sigiſmundo Imp. (*ann.* 1436.) Iohannes Cunwaldius, à Wladiſlao Rege (*ann.* 1471.) Samuel de Hradecco Waleczovius, eo fungi olim eſt juſſus. Huic muneri ſubeſt vicarius, quem vocant, SubCamerariatûs præfectus, & judex aulicus, Scribaque Cameralis.

IV. Atque hæc ſunt Optimatum ſeu primorum Regni dignitatis honoratiſſimæ munera. Κειμηλίοις porro reipub. hoc eſt Regalibus ornamentis ac privilegiis gentis cuſtodiendis, inſtitutus eſt Bvrggraviatvs Carolosteinensis. Funguntur hoc officio ſemper nobilitatis vetuſtæ Viri duo, Baro unus, & alter Eques, qui arctiſſimo ſicut Regi Regnoque, ita mutuo ipſi inter ſe, devincti ſacramento, non alibi quam intra regni fines eſſe perpetuo, domiciliumque habere tenentur. Hi quamvis pariter obſtringuntur ambo ad providendum ne quid Arx Caroloſteina, vel quæ in ea ſunt recondita, detrimenti capiant, emolumenta tamen ac fructus ex

ejus ditione tota, (dotata videlicet eſt arx hæc magnifice vicis & agro multo, cum à Carolo fundatore primo, tum in primis à Wilelmo Dubio de Trzebomyſlicz) non niſi ab uno, tantiſperdum de vita vel functione decedat, percipi ex aſſe lex jubet. Vſufructuario collegæ præmortuo ſuccedit demum, nemine interturbante, collega ſuperſtes, & ſimiliter, ut deceſſor, quoad vivit, reditibus illis, ſolus fruitur. Si qua alterutrius vel utriusque culpa contingat arcem hoſti in manum venire, vel damnum aliquod reipub. noxium accipere, convictus de culpa, ſive alteruter ſive uterque capitis famæque & bonorum amiſſione pænas luit. Cognoſcendis vero litibus tam civilibus quam criminalibus, jurique dicundo ſedet pro tribunali ſtatis diebus, tum Major tùm Minor REGNI-SENATVS, de quo plenius dicendi alius ſe non ita multo poſt offeret locus. * Pecuniam reipub. collatitiam procurant lecti ſemper in comitiis ex Ordinibus ſingulis Triumviri, Vulgus eos *Neyvvyſſi Bern ky* vocat. Hi ex decretis in Ordd, conventu contributionibus, collectam ab omni populo pecuniam, ita ut co-

* *Ius provinc.* A. 35. L. 60. *Infra. cap.* 15.

ut comitiis frequentibus convenit, diſpenſant. Incolarum autem publicæ ſecuritati in territoriis diſtrictibusq; conſervandæ, inſtitutæ ſunt PROVINCIALES PRAEFECTVRAE. Singulis eas annis renovari ab Rege leges volunt, & binis ex locupletioribus in uno quoque diſtrictu incolis demandari, Baroni nempe uni, & Equiti alteri, id quod ſub Majum fere mẽſem fieri quotannis conſuetudo eſt. Muneris hujus eſt uſus, * in præcavendis periculoſis viciniæ malis quibusque fortuitis, in deſcribendis neceſſariis defenſioni plebejorum hominum telis ac armis, exercendo in armorum uſu, habendaque in procinctu, opportuna adverſus hoſtium repentinas irruptiones, ſelectorum ex omni numero vicinorum juventute armata, increpandis otio torpentibus, [:] comprehendendis graſſatoribus, & ſiſtendis cura pervigili cujusvis generis latrociniis, in relaxandis immerito conjectis in vincula tenuioribus, abrumpendis, in repræſentando opificibus opidanis hoſtimento vel operarum pretio familiaribus nobilitati tergiverſationibus, in prohibenda denique vi privata homi-
 num

* *Hagecus in ann.* 1442. [:] *Comit. ann.* 1547.

num petulcorum omni. Hujus quoque olim fuerat muneris, conventus cum provincialibus pro re nata agitare, & neceſſariis diſtrictui ſuo de rebus conſultationes habere: Sed poſteriores Reges facultatem hoc genus ipſis eripuerunt.

V. Hæc igitur, de quibus hactenus diſſeruimus, ſunt quæ terreſtria vocantur, & Regno toti vendicantur Munera Superiora: Rex ſimiliter ſua habet varia, dignitatis neutiquam ſpernendæ munera. Vtitur autem iis jure majeſtatis ſuo, in rebus partim ſeriis, partim oblectabilibus. Seriis rebus occupantur, quæ deſudant in juſtitiæ adminiſtratione, in fiſci Regii, & quæ ab eo dependent, procuratione, in feudorum, quæ ultra Bojemum limitem ſunt, moderatione, inque ordinaria domus & corporis regii cuſtodia. Expeditius porro obeundis muneribus his fere ſingulis adjuncta etiam eſt numeroſa ſecretariorum, actuariorum, ſcribarum, viatorum, miniſteriorumque cæterorum turba. Adminiſtrandæ juſtitiæ Rex cōſiliarios ſibi arbitratu ſuo legit, per eosq; definitis lege diebus, controverſa nunc Curialia, nunc Cameralia negotia quævis, juris via cognoſcit ac decidit. Præſident autem tribunali conſilii hujus regio, directores duo diverſi, quos ambos vocamus Supremos: in Cu-

in Curialibus quidem IVDEX CVRIAE, in Cameralibus vero CVRIAE vel PALATII MAGISTER. Fiſci Regii, *Statkuvv Stolnjchy komornjch*, ſive patrimonii agrique Regii procurationi, PRAEFECTVRA ÆRARIA, ſeu ut cum vulgo loquar, CONSILIVM CAMERAE eſt ordinatum; cui qui præſidet Baro PRAESIDENS CAMERAE appellatur, habetque ex Equeſtri Ordine adjunctos collegas ut plurimum quinque. Horum dicto ſunt audientes Fiſcalis, quem Regis Procuratorem vocant, ærarii QVESTOR, LOGISTESQVE, & ditionum patrimonialium Præfecti omnes, Libripens, paſſimque in limite & urbibus, vectigalibus exigendis conſtituti exactores. Fiſci procurationi affinis quoq; eſt METALLICORVM MAGISTERIVM ſupremum. Commendare hoc munus Rex per leges poteſt, tam ex Civibus quam ex Nobilitate, Viro bono quem rei peritum, & obeundæ functioni idoneum judicarit. Viſitare autem is, prout opus eſt, tenetur auri & argenti fodinas toto regno omnes, in eaque quæ iſtic geruntur diligenter inquirere, & quicquid præter ordinem juraque fodinaria agi, vel à fundi domino, vel officinarum metallicarum hominibus peccari cognorit, emendare;

compel-

compellatus, ab iis quorum intereſt, de redimendo à foſſoribus auri argentive emolumento, mature id facere, &c, ut verbo dicam, omnia quæ promovendæ rei metallariæ opportuna ſenſerit, accurate proſpicere. Iam vero quia multas in Germania, ideoque ultra Regni ſui fines, Rex Bojemus habet clientelas, feuda & beneficia, quæ jam olim coronæ & Regibus Bojemis ſunt obnoxia, iis in officio continendis, ac tuendæ apud clientes, qui ea poſſident, Regum & Reipub. Bojemæ majeſtati, inſtituta eſt,* quam vocant, Germanicorum FEVDORVM PRAEFECTVRA, qua Baronemne an Equitem fungi oporteat, lis eſt nondum plane deciſa. Meminimus nos certe Baroni munus hoc, non Equiti, hactenus fuiſſe collatum. Regiæ porro domus, hoc eſt ARCIS PRAGENSIS, ut & CORPORIS REGII CVSTODIENDI PRAEFECTVRA, probatiſſima fide Equeſtris Ordinis viris ſemper ſolita eſt demandari, quorum ille arcis præſidiariis, hic Regis ſtipatoribus cum imperio præeſt. Verum quia à rebus ſeriis reſpirare nonnunquam & animi recreationi tempus largiri amant Reges, oblectabilibus etiam rebus procu-

* *Convent. an.* 1595. 1601.

procurandis, officia quædam deputarunt. Equos ſiquidem generoſos agitare, ferasque venatu fatigare, Magnates plerique omnes ponunt hac tempeſtate, in prima oble&atione; cui rei, & hominibus & inſtrumento multo eſt opus. Omnibus his ſcienter accurandis, habet Bojemus Rex Equitii ſeu Stabuli, & Venationis Magisterium. Quæ quod Equorum, venatusque cura, cum ſuccenturiatis omnibus occupentur, ſuis ipſa nominibus aperte oſtendunt.

VI. Etſi vero plura adhuc variaque Cubiculariorum, dapiferorum, & cæterorum officia in Regis aula familiaria eſſe non ignoramus, quia tamen ſingulare nec protritum fere nihil ſecum trahunt, ab iis percenſendis ſuperſedere, quam minutis id genus, Lectores obtundere malumus, & ad explicanda quæ in repub. noſtra pro Officiis Inferioribus, habentur, tranſimus. Sunt autem illa præcipue continendæ in diſciplina plebis promiſcuæ multitudini, vitandis popularibus turbis, & plantandæ etiam inter vulgus obſcurum, concordiæ inventa. Solent illa quotannis exquiſitis prius ex loci cujuſque incolis delectorum ſuffragiis, à magiſtratu ſuperiore opidatim vicatimque conferri. Magiſtratus

tus autem ille ſuperior, qui ea confert in liberis Vrbibus, & in regii patrimonii opidis, eſt Rex, (ſic enim rarius quidem per ſe ipſe, uſitatius vero per ſuos cum authoritate ad id pro more deputatos, hîc ea ſolet diſtribuere,) in cæteris loci cujuſque dominus. Nam quia experientia ipſa docebat, nullum etiam minimum vicum, nedum civitatem, ſtare diu abſque incommodo poſſe, niſi habeat cujus conſiliis authoritateque gubernetur, eapropter, ſui cuique vico, cuique opido, cuique Vrbi præfecti ſunt anteſignani, ac boni communis curatores. De iis quorum modica eſt poteſtas, & ob hominum infrequentiam rarior functionis uſus, vulgoque nota tenuitas, verba multa facere, res eſſet nihili; ea duntaxat munera, ſeu officia, quæ in opidis Vrbibuſque populoſioribus publice ac perpetuo obtinent, & quorum non vulgaris eſt authoritas atq; juriſdictio libet compendio commemorare. Munus igitur præcipuum in Vrbibus municipiiſque eſt, quod SENATVM CIVITATIS vocamus, conſilium nempe in Majore Novaque Praga OctodecimVirale, in cæteris Vrbibus & opidis DuodecimVirale, itemque PRAETVRA. Senatus hic ſive conſilium, armatum eſt tam majore, quam minore, in criminalibus pariter.

patiter & civilibus cauſſis, juriſdictione. Allegi in hoc conſilium nemo poteſt per leges, qui non prius triennium poſt jus civitatis acquiſitum, in civium numero tranſegerit, intereaque conſuetudines patrias familiariter condidicerit. Et quamvis, tam in capiundis, quam in obeundis his muneribus, ſingulare aliquid inde à tempore, cujus non eſt memoria, locus fere unusquisque ex conſuetudine inveterata obſervet, in jure tamen dicundo, ubique eſt pro norma jus patrium municipale, quod Praga matrix amplectitur, quodque propter uſum in municipiis communem *Pravvo Mieſtske* dicitur. In Senatu hoc Vrbico, primus quidem abſque controverſia ordine eſt, qui commodata nobis à Latinis voce *Prymas* & *Hospodarz Mieſta* ſalutatur, quiq; in conſilio, omnium primus ſententiam ſolet rogari, & à multitudine omni, præ aliis honorari; cogendo tamen Senatui, tractandis ordine negotiis, dirigendis conſiliis, rogandis concludendiſque ſententiis, nominando ex collegis, ac (quod coram, eo cujus res agitur, ſolet fieri,) ad dicendum invitando Senatusconſultorum promulgatori, clavium & ſigilli publici cuſtodiæ, moderatur Conſul ſive Civium magiſter. Menſtruum autem ſaltem eſt apud nos Conſulare hoc officium,

cium, quo defungi alii poſt alios ordine ſolent, ſinguli duodecimViralis conſilii illius Senatores. Vſus magiſter, ut olim, ita & nuper, docuit noſtros homines, diuturniorem hujus generis in civitatibus magiſtratus adminiſtrationem, ſive ſemeſtrem, ſive annuam; non perinde in noſtra repub. ut in aliis, eſſe civibus accomodam. Eſt autem tanto ſplendidior hujus functionis ac Senatus civici dignitas, quanto Vrbs alia præ alia privilegiis immunitatibuſque eſt ornatior, amplior, populoſior. Ac propterea quod quædam, præſertim regiæ, Vrbes, tam ſunt populo abundantes, ut cognoſcendis in tempore expediendiſve cunctis communitatis omnis & incolarum ſingulorum negotiis, Conſules haudquaquam poſſint eſſe pares, magno illi Senatui, ſubordinatus eſt Pragæ DecemViratus, alicubi Octo-Viratus, alicubi vero Sex-Viratus. Aſſerendæ porro à concuſſionibus promiſcuæ civium multitudini, conſtituti ſunt ſeniores populi, quaſi Tribuni plebis, hic plures, ibi pauciores, qui ſi quando Senatus muneris fiducia in communitatis fraudem velit quicquam tentare, intercedant, eumque ad ſaniora commoneant, vel, ſi emendare abnuat, ad Subcamerarium regni, aut ad Regem ipſum deferant. Cæterum

rum PRAETURA eſt alterum inter civica officia munus publicum, quod cognoſcendis dirimendisque controverſiis minoribus, cohibendæ cuivis plebejorum proterviæ, comprehendẽdis & in vincula compingendis male feriatis, & mandandis exequutioni concilii Majoris placitis, eſt inſtitutum. Gerendo autem utrique huic muneri civico, neceſſario ſerviunt publica quoque miniſteria diverſa; Conſulatui aſtynomi, quæſtores, ædiles, notarii, actuarii, ſcribæ, viatores; Præturæ, latrunculator, Commentarienſis, ſtatores, lictores, & ſi qui alii ſunt id genus accenſi.

VII. Præter communia hæc urbibus, municipiis, opidis quibusvis munia, inter ſingularia referri, & neutiquam ſilentio præteriri eſt dignum Oenoptæ munus, quod metallicorum opidorum quadam, ni fallor, imitatione, Pragæ (*ann.* 1358.) inſtituit Imp. Cæſ. Carolus IV. & collium Vitiferorum cultoribus jus reddere juſſit. Vocatur munus hoc, voce non noſtra, *Vrzad Pergmiſtrſky.* Conferendo gerendoque huic muneri latas, à Carolo Leges, illuſtravit atque auxit Wladiſlaus Rex. *ann.* 1497. Collium-Magiſter hic præcipuæ eſt inter Seniores populi exiſtimationis, & in coacta civitatis univerſitate, multitudinis

omnis nomine, verba ad Senatum ſolet facere. Ex Majoris Pragæ Civibus, ab ejusdem urbis Senatu olim, nunc ob Novæ urbis cum Majori intempeſtiva jurgia, ab Regio fiſci conſilio legi, eique conſiliarii muneris collegæ octo, terni videlicet ex Veteri, terni ex Nova, & bini ex minore Praga, Senatus quique ſui arbitrio, adjungi conſueverunt. Inſtitutum autem eſt, munus hoc, cum cognoſcendis coortis ob vineta litibus ſicut diximus, tum curando, ne ſerendis apta vitibus loca, ſuis careant cultoribus, deſcribendis, metiendis, ab omnique venatu tutis præſtandis, quotquot ubicunque circa urbem coluntur, collibus, puniendis deprehenſis pendentium adhuc fructuum furibus, ſtatuendo præterea, quod ſub hedera vænum quis dare velit, vini cujusvis pretio, ſolvendæque operariis diurnæ mercedis modo; providendo necubi pendulum vinum vel vappa per impoſturam væneat, &, ut dicamus compendio omnia, procurando, decernendo, faciendo, quicquid culturæ iſti vineariæ viderit futurum ex uſu. Circum urbem quaqua verſum libera omnino eſt ejus jurisdictio. Cæterum quia melior fere munerum iſtorum pars, in publica juſtitiæ adminiſtratione exercetur, ac propterea, quum iis respub. noſtra
non

non poſſit carere, plenius, quæ mox habemus dicere, declarabunt, ſupervacaneum eſt in iis diutius hîc immorari ac hærere.

CAP. XIV.

De Conſilio ſeu Conſiſtorio Regio.

I. DIſſerentes in ſuperioribus, * partim de politico apud Bojemos regimine, partim de muneribus publicis terreſtribus, diximus Regem noſtrum non ſolere absque regni Optimatibus, conſilioque ſuo, de repub. ac gravioribus reipub. negotiis, quicquam ſtatuere. De privatorum petitionibus quotidianis, querelisve quibusvis, quas absque judicii ſtrepitu expediri eſt æquum, cognoſcere ſane poteſt ille ſolus, jubereque vel vetare arbitratu ſuo; plerasque tamen omnes illas, ad idem ſuum conſiſtorium ſimiliter rejicit, deque ampliſſimi concilii ſententia, in iis quoque, quod placuit, reſcribit. Poſcit igitur ipſa rerum ſeries, ut de Regio illo Conſiſtorio, ſeu Concilio ſanctiore, verba quoque faciamus. Eſt autem id Bojemis unicum, & à vulgo noſtrate, non aliter quam CANCELLA-

* *Supr. cap. 5. §. 11. & cap. 13. §. 2.*

RIA REGNI vocatur. Rex quidem, ne contra ipſum diſputetur, abſtinet fere ipſe à publico hoc concilio, more Hebræorum regibus olim uſitato, nec deliberationibus, niſi rariſſime, ſolet intereſſe; quæ tamen res, quo tempore, ſint tractandæ, expendendæque, ArchiCancellario, de more, dat in mandatis. Archi-Cancellarius igitur Regis nomine, quæ conſulto opus ſunt, in conſilio proponit, ſententias rogat, & actioni toti ordine patrio moderatur. Poſtea vero quàm ſententiam rogati dixerũt omnes, reverſus ad Regem vel ſolus, vel cum uno atque altero ex Optimatibus, rem ei exponit omnem, & quid fieri is velit, jubeatque, mandata accipit: quæ in Senatu tandem explicata, qui à Secretis eſt Actuarius, in acta diligenter refert. Datur in hoc Conſiſtorio locus non ſolum Optimatibus, hoc eſt, iis qui terreſtribus officiis ſupremis funguntur, (quales ſunt Burggravius Pragenſis, Curiæ-Magiſter ſupremus, Archi-Camerarius, ſeu Magnus regni Admiſſionalis, ArchiDicaſtes, Scriba regni Supremus, & Sub-Camerarius) ſed & Senatoribus Regni indifferenter omnibus, qui tam vocati à Rege, quam non vocati, in concilium, quoties libet, poſſunt venire, in commune conſulere, interfari, & quæ è re publi-

publica eſſe cenſuerint, admonere.

II. Pro-Cancellarius præterea & Secretarius interſunt neceſsario deliberationibus omnibus. Quoniam vero negotia, quæ hic tractantur, non omnia æque ſunt ardua, ea de cauſſa receptum jam olim uſu eſt, ut concilii hujus Senatus, pro re nata, alius alio cogatur frequentior, & propter eam Senatorum frequentiam, vel infrequentiam, aliud hîc Auguſtius, aliud Anguſtius concilium dici queat. In auguſtiore concilio illo, deliberationes de reipub. ſtatu, deque Regis ac populi univerſi neceſſitatibus ac ſalute, inſtituunrur; quandoque etiam exemplo olim nocitura, & explicatu difficilia, incolarum ſingulorum negotia, attinguntur ac diſceptantur. Advocat autem,quoties opus eſt, auguſtum hoc concilium Rex ipſe, excitis ad diem Senatoribus, cum iis qui Pragæ per tempus ſunt præſto, tum ſelectioribus cæteris, qui hinc inde per diſtrictus adminiſtrandis privatis atque domeſticis rebus intenti, domi quisque ſuæ tempus ruſticando terunt; imo, ſi caſus id depoſcat, aliquando etiam aliis ex privatorum numero, viris rerum peritis. Advocant ſimiliter concilium hoc magnum ac auguſtum, regni Optimates, ſed non niſi tum,cum de Regis aſſenſu,comitiis regni

 calatis,

calatis, ejus cogendi illis copia eſt facta. Adſunt autem concilio ſic coacto, inter Optimates, non modo Senatores regni omnes, regiique conſiliarii, verum & deſcripti plerumque comitiorum decreto, ex privatis, nunc plures, nunc pauciores, delegati. Agitur in eo ac conſultatur, iis duntaxat de rebus, de quibus, excluſi tempore Ordines univerſi, in comitiis decernere non potuerunt, & de quibus ſtatuendi poteſtatem huic concilio, verbis diſertis fecerunt, * Ferdinando, Maximiliano, Rudolphoque regnantibus, concilium hoc legimus fuiſſe coactum aliquoties, de publica patriæ defenſione, exciendoque ad bellum viritim populo omni, de recognoſcendis ac regundis regni finibus, de relaxandis redimendisque ſitis ultra limitem, oppignoratis Coronæ latifundiis, de viis recens à finitimis manifeſto accolarum incommodo in regnum apertis, emporioque ſalis inuſitato; de monetæ cudendæ valore & legibus, de collatitia pecunia ex reipub. uſu prudenter diſpenſanda, de fœderibus hæreditariis cum principibus vicinis majorum exemplo renovandis, deque id genus rebus aliis.

III. In

* *Comit. an.* 1545. 1557. 1569. 1575. 1585. 1586. 1596. 1604. 1610.

III. In anguſtiore porro Regii Conſiſtorii concilio, neque tanta requiritur Senatus frequentia, neque de univerſæ reipub. Statu conſilia capiuntur. Singulorum hîc, vel, ut plurimum, paucorum, pauperum pariter & opulentorum, poſtulata querimoniæve, vulgariores ac quotidianæ, expenduntur, & quidem duntaxat eæ, quas decidi abſque fori ſtrepitu æquitas ipſa, atque ii, quorum intereſt, ferant. Prodeunt ex hujus loci ſanctiore concilio, privilegia quævis, & conceſſiones regiæ, inveſtiuntur hîc, tam de nobilibus quam ignobilibus feudis, Regum Coronæque vaſalli ac clientes quique; legati ad Reges exteros, principesvé ac provincias dimittendi, mandatis inſtruuntur; proſcripti, vel aliis de cauſſis Regis aulam judicumve tribunalia adire prohibiti, fide publica muniuntur; Règis nuntii ſpeciales, (vocantur vulgo Relatores) de citatis ad diem cauſæque cognitionem extraordinariam ſive in provinciale ſive in Regium judicium partibus controvèrtentibus, in impatientibus moræ negotiis; de inſerendis rotulandisque variis (modo ne ſint de regni patrimonio) ab Rege factis contractibus; de datis pupillo tutoribus vel ætatis venia; dè teſtibus producendis; deque rebus ſimilibus, ad tabularii cu-

ſtodes amandantur ; eduntur denique hic Regia interdicta, Edicta, Decreta, Reſcripta, cujusvis generis, quæ ut de plenitudine poteſtatis regiæ in Bojemia edi eſſet fas, Regum majeſtati à populo legibusque priſcis, jam olim eſt permiſſum.

IV. Expediebantur autem Regii hujus concilii negotia, quicquid Bojemis, Moravis, Sileſis, Luſatisve Rex mandabat, olim quidem non niſi lingua populi Bojemi vernacula; vel Latinà populorum omnium communi, quoties cum exteris agendum conſtituendumq; quippiam erat : provinciales etiam ipſi Sileſi ac Luſati, Slavica populari, quoad maxime fieri potuit ad Bojemam dialectum conformata lingua, res ſuas in hoc Conſiſtorio proponebant, &, quod plus eſt, legatos ſuos, ſcriptis Bojemice mandatis inſtruebant. Stetit his moribus inſtitutisque, & floruit, pacatum longiſſimo tempore ex ὁμογλώττοις nationibus diverſis coagmentatum olim * regni noſtri corpus. Avorum vero memoria, poſtea quam Sileſi, Luſatique indigenæ cum hominibus peregre advenientibus commixti, peregrina, quam ſua, lingua loqui

* *Legat. Sileſica an. 1547. item Ordd. Opolienſ. & Ratiborienſ. anno 1536.*

loqui maluerunt, contemptui cæpit patrius ſermo haberi, VVaſſer-Polaciſmusque vocari, ac Germanicus pro eo, in ſacris pariter & profanis locis, frequentari. Hinc nata poſtea quoque eſt, Linguę Bojemorum noſtræ valde pernitioſa, in ſacratiore hoc Regis noſtri conſiſtorio, Expeditionis, quam Germanicam vocant, inſtitutio. Ideoque allegebatur eam in rem ab Regni ArchiCancellario Seretarius Germanicus, qui, quod illa lingua eſſet expediundum, curaret. Sed non conſtitit hic, nec eo contenta diu fuit hoſtium noſtræ linguæ arrogantia. Extremis namque Rudol. II. & omnibus fere Matthiæ Regum temporibus, (*an.* 1610.1614.1615.1619.) ProCancellarium Germanum tentarunt Concilio huic obtrudere Sileſiæ Luſatiæque incolæ. Optato tamen ſucceſſu hactenus novatio iſta caruit.

Iam ergo quæcunque ab hujus loci Senatu concluſa regis calculo comprobantur, iis, ſi Bojemos Moravosve contingant, Bojemice; ſin Sileſos, Luſatos, Cladſcanos, Hebanos, Cubitenſesve, Germanice in ſcripturam redigendis, formularii ſunt ordinati, qui ſimul ac vel ArchiCancellarius, vel ProCancellarius, vel Secretarins injunxit, ea in forma materiæ convenienti deſcribant. Va-

let autem ac ſit authentica, tum demum hæc ſcriptura, cum, non modo ab Rege, verum etiam ab ArchiCancellario, Pro-Cancellario, & Secretario propria manu eſt ſubſcripta. Neceſſe præterea eſt, ut, ſi in forma Privilegii fuerit vel diplomatis de plena teſtamenti condendi poteſtate, aut arduo negotio quopiam alio, Regis ſigillo majore ſeu ſanctiore; ſin protritis ac minutioribus de rebus cæteris, minore ſeu vulgatiore, ſignetur ac muniatur. Verbis porro mandatisque regiis ſua ubique conſtat authoritas ſemper, fidesque ab omnibus habetur & honor maximus, usque adeo, ut ſi quis vel morem iis detrectet gerere, vel in aliquó auſit derogare, impune id neutiquam ſit laturus: Conſtare illa ſibi ipſa quoque perpetuo, nec alterari, retractari, aut revocari, niſi urgentiſſimis de cauſſis ac exacta cum accuratione, vel ſolent vel poſſunt, ita ut (ſimiliter quemadmodum Regium apud Medos Perſasque jus fuit) ob immotam eorum firmitudinem, veteres proverbio locum dederint, *Kralovvſka Slovva negdau na Zpatek*, hoc eſt, *Regis verba neſcire regreſſum*. Vtinam nihil hoc ævo ſit, quamobrem diverſum quis merito poſſit ſentire! Ipſe deniq; Regii conſiſtorii illius locus, cum ob Regis ipſius majeſtatem, tum ob re-

rum,

rum, quæ in eo tractantur, magnitudinem, multitudinem, & dignitatem, ſacer quodammodo eſt, & aſyli alicujus inſtar omnibus perquam venerabilis. Veteri autem inſtituto is ubicunque Regis aula eſt, uſitatiſſime vero Pragæ, ut in metropoli, in arce Sancti-Wenceſlai regia ſolet deſignari, nec transfertur alio, niſi cum Regis aula, & ſonticis de cauſis, quales ſunt graſſans maligna contagione peſtis, & hoſtis, bello imminentis juſtus metus. Liberum cuivis eſt, etiam tenuiſſimo cuique, in hoc conſiſtorio rem ſuam ac animi deſiderium libelli forma proponere, operamque Regis implorare. Rex quoque niſi officii atque juramenti neglecti velit accuſari, concilii hujus, ſicut uſum intermittere, ita dignitatem imminuere, priſco more prohibetur. Eapropter quemadmodum Matthiæ Corvino, contra Georgium Wladiſlaumque pro Rege ſe Bojemorum gerenti, Bojemicæ hujus generis Cancellariæ uſus accuratus ac diligens, commendabilis olim apud Proceres Bojemos etiam poſt mortem; ita ejuſdem vel ad breviculum tempus intermiſſio Wladiſlao Regi legitimo (*ann.* 1511.) probroſa fuit, nec absque obmurmuratione ab Ordd. diſſimulari diu potuit. Intolerabile ſimiliter majoribus videbatur, ſi quando

quando Rex Bojemus aliunde quam ex Cancellaria Bojemica mandata Regia de re quacumque dabat, vel poteſtatem Regiam extra Regni limitem exercebat. Poſſunt curioſis eſſe exemplo mandata, cum Iohannis Regis Lucemburgica, tum Sigiſmundi, Wladiſlaique Budenſia, quæ authoritatis modicæ apud populum fore, ejus temporis Optimates palam ſunt proteſtati. Optimatum tamen ævi recentioris conniventia, diſceſſum in pleriſque eſt ab illa moris priſci obſervantia, exceptaque legibus novis ſunt perquam pauca, de quibus Rex ex poteſtate Regia niſi intra Regni fines ſtatuere vetatur. Quæ cum ita ſint, nemo tam rudis poterit rerum eſſe æſtimator, qui, quam Conſiſtorii hujus bene ordinata adminiſtratio, cum Regi ipſi ſit glorioſa, tum incolarum multitudini omni fructuoſa, videre non queat.

CAP. XV.

De tribunalibus juri dicundo in Bojemia conſtitutis.

I. PLus quam ſemel dictum à nobis eſt * in hoc opuſculo, Bojemos habere ſuos peculiares inde à majoribus acceptos mores, inſtituta, iura, & leges, quibus tum à ſuis principibus ut homines liberi, non ut ſervi, moderate regi, tum, ne vaga prorſus, ac infrænis videri poſſit libertas iſta, absque obluctatione parere accurate aſſueverunt. Res enim ipſa viſa illis eſt loqui, perinde ut corpora noſtra ſine mente, ſic civitatem ſine Lege, neutiquam vim aliquid prudenter agendi, nedum nervis ſuis ac ſanguine membriſque cæteris probe utendi, habere poſſe. Quoniam vero lingua pariter & natura à Germanorum moribus inſtitutisque erant alieni, ideo nec leges, nec jura cum illis voluerunt habere communia. Domi itaque ſibi ipſi paulatim, accommoda gentis genio, ex longi temporis ac uſus diſciplina, conſenſu populi omnis, ſanxerunt jura ac leges. Quæ ſane an-

* *Supr. cap.* 3. §. 13. *& cap.* 8. §. 3. *& cap.* 11. §. 5.

ne ante Przemyſli principatum nullis literis comprehenſæ, ſolo uſu diſcebantur, & quia perpaucæ erant, à judicibus memoria haud difficulter capi poterant. Emergentes temporis progreſſu caſus varii, & homines uſu multo tandem facti eruditiores, genuerunt ex legibus illis paucis alias novas, numero haud paulo plures, easque in literas retulerunt: quibus bono publico emendandis, illuſtrandis, explicandis, multiplicandis, ut prior, ita nec noſtra hæc poſterior ætas, ſegnis vel imperita videri voluit. Idem videlicet quod patribus licuit, filiis licere quoque exiſtimabat. Libertas hæc patriis moribus ſubnixa, nec Wladiſlao Regi diſplicuit olim, qui Ordines Bojemos, quia liberi ſint, in leges ſuas, quod publice placuit, referendi, quod diſplicuit, antiquandi, habere ſemper poteſtatem, alicubi * eſt judicio maturo teſtatus. At quia inutiles alioquin nec vim ullam habituræ fuiſſent hæ leges, niſi miniſtros illis & interpretes datos, ac erecta juri cum authoritate reddendo tribunalia intelligerent revererenturq; homines pravis affectibus ſuis, quam legibus, obſequentiores, eapropter occurſum malo
iſti in

* *Wladiſ. Reg. Deciſion. ann.* 1502. §. 5.

iſti in Bojemia eſt prudenter, magiſtratusque & judicia unicuique negotio ſua, religioſo videlicet religioſa, profano, profana, ſunt conſtituta.

II. De religioſis, quæ opus videbantur, diximus jam ante: Profana ſeu politica diſtinguimus vulgo in ſuperiora & inferiora. Superiora vocamus, coram quibus inprimis nobilitas: inferiora, coram quibus Cives plebsque promiſcua convenitur. Vtraque ex jure gentis patrio, illa quidem provinciali; hæc vero municipali de cauſſis judicant; utraque moribus priſcis approbatum ordinem proceſſumque ſervant; utraque habentur apud omnes perquam venerabilia; utraque ſunt vel ordinaria vel extraordinaria, dignitateque & authoritate alia aliis eminentiora. Latæ ab iis ſententiæ, præſertim cum in rem judicatam tranſiit, obluctari impune nemo poteſt; alioquin exſequutorialia decernentur ſtatim, & contumax, prout meruit, vel mulctabitur, vel vinculis, aut, ſi caſus id depoſcat, manu militari coërcebitur. Exercendis judiciis ſuperioribus judices, non niſi ex nobilitate, Inferioribus, non niſi ex civibus maxime idonei quique, & famæ integrioris viri alleguntur.*

* *Supr. cap. 6. §. 15. 17. 18.*

guntur. * Locum ii in concilio tenent ſuo quisque ordine, illi ex ætatis familiæque prærogativà, hi ex coryphæorum claſſis ſuæ aſſignatione. Vti omnes veſtitu decoro, & inceſſu viris digno jubentur. [:] Superiorum res judicatæ ac deciſiones, ratæ ſunt & validæ absque provocatione omni: ab inferiorum ſententia, niſi malefici nebulones, provocare nemo prohibetur. Curſus porro illorum, neque à Rege, neque ab ejus miniſtris impediri, nec homo quisquam, quo minus jus ſuum via legitima perſequi audeat, abſterreri mandatis ullis debet. Interruptus nihilo ſecius fuit curſus hic & conticuerunt leges pleræque omnes, ab Wenceſlai Regis exceſſu totos octodecim, poſt Sigiſmundum è vivis ſublatum, totos quatuordecim plus minus annos, verum iniquitas temporum illorum non incolarum truculentia ordinem hunc tunc conturbavit ac pervertit. Inſtauratus tamen is fuit, cum ab Imp. Sigiſmundo. (*ann.* 1437.) tum à Ladiſlao Regg. (*ann.* 1454.) ſimulac reſpiraſſe à turbis aliquantulum reſpub. eſt viſa. Sunt porro magiſtratus iſti ac judicum ſubſellia, quæ dici ſuperiora diximus,

---

* *Comit. ann.* 1575. *Hagec. an.* 1250.
[:] *Comit. an.* 1615.

ximus, proprie quædam Regia, quædam popularia ſeu terreſtria, ideoque capiunt jurisdictionem, hæc quidem à populo, illa vero à Rege. Occurrentibus cauſſis difficilibus, quæque altioris ſunt indaginis & intricatæ, habent ad Magnum Regni Senatum, præſides cæterorum tribunalium omnes, in definiendis dubiis recurſum, ex ejusque reſponſis, ſententiam liti decidendæ ferunt. Regia judicia, pars ex Baronibus conſtant, pars ex Equitibus, eorumque numerus Regis arbitrio, major eſſe poteſt, vel minor; terreſtrium, ut qui legibus eſt definitus, non poteſt. Certæ quoque ſunt ac definitæ cauſſæ, quas ab his vel illis cognoſci majores voluerunt. Conſulta utrorumque per conſurgentes Barones concilii collegas duos Equitemque unum promulgari mos eſt; ſtrictiſſimaque eſt ac perquam diligens hujus moris obſervatio.

III. Quoniam vero cauſſas tam horum quam illorum cognitioni attributas, compertum eſt natura ſua & qualitatibus, ut plurimum, alias ab aliis diſtare, neque Rex, neque populus, tribunalia iis diſceptandis erecta, indiſtincta relinquere diu potuit. Diſcrevit igitur ea quoque, poſt maturam diſquiſitionem, cum Rex, tum populus oportune.

Vnde Regium judicium duplex in hoc Regno habemus, prætorium nempe, ſive, ut vulgus loquitur, Camerale, *Saud Komornj*, & Curiale ſeu clientelare, *Saud Dvvorsky*. Neutrum alibi, præter quam in Conclavi quod Viride vocatur, poteſt legitime peragi. * Onus functionis in utroque obeundæ, ab Rege demandatum defugere, nemini eſt integrum, nec niſi poſt exantlatos hujus loci labores annuos, renuntiare muneri per leges collega quisquam poteſt. Etſi vero Regi cooptare pro arbitrio in hoc cõcilium licet judices ex nobilitate nunc plures, nunc pauciores, duodenario tamen pauciores eſſe, & de lite, quæcunq; ea ſit, niſi concilio frequenti & decem, ad minimum, collegarum præſentium ſuffragiis, pronuntiare vetantur. Prætorio ſeu Camerali judicio ſingulis annis definitum legibus eſt tempus certum, quater nempe anno unoquoq; per continuos dies quatuordecim, primum ad ſextum Calend. Februar. ſecundum poſtridie Miſericordias, ſic vocati, diei dominici, tertium ad ſeptimum Calend. Septemb. & quartũ ad Eidus Novembr. Moderatur illi in omnibus, magnus prætorii ſive palatii Magiſter. Diſceptantur in illo

* *Comit. ann.* 1575.

in illo actiones, de calumnia ſive injuria verbali non contumelioſa, ex ſtipulatu pro dote repetenda, pro mutuo, de mulcta, ei qui teſtimonium perhibere recuſavit, aut ei per quem factum eſt quo minus quis judicio ſiſtatur, irroganda, de revocandis impetratis in aliorũ fraudem privilegiis vel vacantium bonorum eccleſiaſticorum largitionibus, vi bonorum raptorum, vi quavis privata, & ſi qua ſunt ſimilia. Comſumptis porro in hujus generis litium cognitione quatuordecim diebus illis, octiduum aliud ſuperadditur, quo permotus ſupplicum precibus Rex, in cauſſis moram non ferentibus, jus iis extra ordinem reddi juſſit. Rex ſimiliter ipſe non raro litigantes, ex conjunctis regno provinciis, huic ſe judicio jubet ſiſtere cauſſamque dicere.* Vbi de diſputatis ultro citroque id genus controverſiis, nomine & authoritate regia pronuntiari tandem conſuevit, ac decerni. Haud abſimiliter Curiale ſeu clientelare Regis judicium certa itidem, quibus peragatur, habet conſtituta tempora, quæ unoquoque anno duntaxat ſunt utiles dies quatuor, utilis nempe quisque ante quatuordecim illos, qui habendo judicio Camerali ſunt

* *Comit. ann.* 1575.

ſolennes, proximus. Cauſſas in eo nullas mos eſt agitari alias, præterquam de quibus, aliis in locis coram Paribus curiæ experiri mos eſt, & quæ clientes regios, bonaque ac controverſias feudales attingunt. Præſidet huic tribunali, resq; ejus moderatur Iudex curiæ Regiæ ſupremus, in cujus cuſtodia ſunt tabulæ, quas aulicas ſeu Curiales vocant, feudorum deſcriptiones, inveſtituræ monumentaq;, & acta publica id genus omnia. Noſtra adhuc memoria ſimilibus in cauſis locus ſimili judicio fuit in Tachovo arce, ſed antiquavit id de Ordd. aſſenſu Rudolphus Rex. *

IV. Regiis hiſce judiciis æquipollent, vel in nonnullis fortaſſe quodammodo antecellunt terreſtria, quæ vocant, ſive Regni dicaſteria, à quibus nobilitas veterum Bojemorum omnis, non tantum ipſa ſibi, nemine excepto, ſed & principi, ſupremo magiſtratui ſuo, in maximis æque ac minutioribus negotiis quibusque, quæ abſque fori ſtrepitu compoſitionem reſpuerent, jus dici voluit, quæque poteſtate tanta atque authoritate armavit, ut nemo è regni incolis ei ſe per contumaciam eximere queat. Exemplo ſunt Comites Slicchii, qui cum forum

---

* *Comit. ann. 1608.*

rum hoc declinare obſtinatius olim (*an.* 1505.) pergerent, bello ſe difficili, incommodisq; gravibus involverunt. Primum inter illa eſt tribunal judiciorum Burggraviatus *Saud Burkrabsky*, quod & ipſum eſt geminum; prius Burggraviatus Pragenſis ſupremi, poſterius Burggraviatuss in provincia Hradecenſi. Sedent in hoc perinde ac in illo ſecundum concilii omnis moderatorem Burggravium, συμβουλευταὶ ex Equeſtri ordine ut minimum ſex, cognoſcuntque de quibusvis propoſitis in judicio, & ad formulam jure præſcriptam conceptis literarum contractibus, deque revocandis ex eorum contractuum genere natis ſatisdationibus, de factis ſub pœna voluntaria tabulisque hujus judicii inſertis obligationibus, de confuſis ac illegitimis arreſtationibus, de compellendo poſt rem judicatam creditore ad rationes de nominibus cum debitore conferendas, deque cautionibus poſt ſolutionem factam diſpungendis. In provincia Hradecenſi, vel potius urbis dotalis primariæ arce ipſa Regia, ob reginarum honorem, lites præterea quaſdam alias diſceptari, ac peculiari provinciæ judicio finiri conſuetudo eſt, cujus Iurisdictio quam late pateat, leges, ex quibus diſcamus, nullas dum ſcriptas vidi-

mus. * Optantur porro Iudices in hujus loci collegia, Pragæ quidem à Burggravio Pragenſi ſupremo, (à quo ſimiliter & ipſe conſilii præſes arcis Pragenſis Burggravius, qui minor cognominatur, legi ſolet) Hradecii vero à conſtituto per Reginam Burggravio provinciali. Iudicio huic neutri, contra quam in aliis obſervatur, tempus certum legibus eſt præfixum. Burggravii, utpote Præſidis, arbitratu id, quoties & quamdiu eſt opus frequentatur. Affine huic judicio Burggraviatus Pragenſis, eſt judicium finium regundorum, *Saud meznj*, quod vetus equidem ſed ambulatorium eſt, & ordinarium ex extraordinario demum ab Imp. Cæſ. Rudolpho Rege *an.* 1600.) factum, pauloque poſt (*ann.* 1601.) ab Ordd. univerſis in publicis regni comitiis comprobatum. Regitur illud repetitis ex vetuſtiſſimo uſu, ſimiliterque nuper demum in ordine à Iacobo Menſſico redactis legibus ſingularibus, rigidiuſculis ſane illis & ſeverioribus. Ei exercendo quoties opus eſt, & per anni tempus licet, [:] Magnus Regni Senatus ab eo cujus fines per vicinum turbantur interpellatus, Burggravium arcis Pragenſis delegat, qui junctis ſibi duobus ejuſdem ſubſellii

---

* *Com. an.* 1600. [:] *Com. an.* 1585.

ſubſellii conſiliariis, excitisque præterea ad diem, ex vicina Ordinis utriusque nobilitate viris idoneis duodecim, de finibus controverſis præſens pro more cognoſcat, terminosque vel veteres reſtituat, vel ſi illi non appareant, novos ſtatuat. Cognitio in tentorio, quod in actoris agro finibus controverſis proximo tendi lex jubet, haberi de lite ſolet.

V. Tribunal Iudiciorum terreſtrium alterum eſt quod Minus, *Saud Zemsky menſſj*, vocatur. Vocatur autem minus, cum quod de minoris momenti cauſſis cognoſcit, tum quia Senatui Magno præſto, & inprimis Optimatum Regni juſſis audiens eſſe tenetur. Sedent in illo omnes ex Equeſtribus, loco primo arcis Pragenſis Burggravius, ſecundo Vice-Camerarius, tertio Pro-Prætor, ſeu Vice-Iudex, qui conſiliis tribunalis hujus & actionibus omnibus moderatur, quarto Vice-Scriba, quinto Reginæ-Mandatarius, ſexto Succamerarii-legatus. Adhibetur etiam conſiliis, tabularum Regni minorum Scriba, qui propterea Scriba judicii minoris ſolet audire, verum is locum habet in cathedra, non in ſubſelliis: notat conſcribitq; quæ aguntur pro tribunali, ſententiam non dicit. Inauctorantur autem ii, & ad munus hoc admoventur, itemque exauctorantur, ex

Senatus magni ſententia ab Regni Optimatib⁹ ſingulis ſinguli, Burggravius nempe, ſicut diximus, à Burggravio Pragenſi ſupremo, ViceCamerarius ab ArchiCamerario ſeu Admiſſionali magno, Proprætor ab ArchiDicaſte, Vice-Scriba à Proto-notario, eodemq; modo à cæteris cæteri. Frequentes quidem illi in regni tabulario officii cauſſa utilibus quibusq; diebus eſſe, & occurrentia quotidie fere varia interventorum negotia promovere expedireque pro more tenentur; quia tamen multiplices quoque cauſſæ veniunt hoc judicio diſceptandæ, anniverſariis illorum ſeſſionibus locum in Regni dicaſterio, à parte Regii ſolii ſiniſtra, non à dextra, lex deſignavit, diesque juri dicundo ſolennes, temporibus certis diſtinxit. Cognitioni actionum quibus ageretur de debito ex alio quàm literarum contractu, quodque centum ſexagenas Pragenſes non excedit, vel de exhibendis tabulis, fidei commiſſis, ſervis mercenariisve fugitivis, de familia herciſcunda, tutelæ adminiſtratione, emancipationibus uſurpatis, venationibus vetitis, cæterisque rei vel pænæ perſequutoriis, dedit poſt Invocavit vulgo vocatum diem dominicum, Martis, Mercurii, Iovisque; item poſt Pentecoſten, Mercurii & Iovis dies proximos, ut & pridie

pridie Calend. Octobr, Quoniam vero in jus quoque vocatur plerumque reus, ut actori, alius ſane intra trimeſtre, alius intra menſem, alius intra diem quartum decimum ſe ſiſtat, prætereaque multorum actiones exceptionibus excluſæ, quin & probationes permultas ad cauſſas producendæ, à tribunali majore huc remittuntur, vacare horum omnium cognitioni jubentur * hujus ſubſellii judices ex cujusque anni die ſeptimo Ianuar. ad vigeſimum, & ex die Iunii trigeſimo ad Iulii tertium decimum. Examinandis porro poſt ſententiam, quacunque in cauſſa, & quocunque ſive regio, ſive terreſtri judicio latam, factis in litem expenſis, ſtatuendoque de iis parti victrici à parte victa refundendis modo, tabularum regni procurationi, & aliis cum primis multis, quæ conſuetudine magis quam legibus nituntur, perficiendis, deſcripti ſunt dies Mercurii poſt octavas Paſchatis proximus, Iulii quartus decimus, Novembr. ſeptimus, & Ianuarii primus & viceſimus. [:]

VI. Tertium terreſtrium judiciorum Tribunal, & quidem amplitudine ac dignitate omnium princeps, eſt Iudicium

* *Comit. ann.* 1596. [:] *Hagecus in ann.* 1321.

quod Majus vocatur. Vulgo *Saud Zemſky vvietſſj.* Sedent in illo, Rex in ſolio Regio trabeatus, vel, (ſi quis eſt) regni gubernator, & ad alterutrius pedes, gerens majeſtatis inſigne virgam, Burggravius Regni ſupremus, cincti ab latere utroque Optimatibus & magno Regni Senatu. Conſtabat autem magnus hic Senatus olim ex Baronibus tantum, ut qui ſoli in Regno eſſent patriæ patres & primores. Sed cum poſt Alberti Regis fata, ſimultates propterea ex invidia inter Barones Equitesque accenſæ, flagrare non deſinerent, quarum acerbitate rempub. jam tum plures quam quindecim annos concuti doluerunt boni cives, iis ſopiendis primus Georgius Rex Equites aliquot, quorum Ordo antehac pro patria arma ferre jubebatur, in ordinem hunc allegiſſe, & Wladiſlaus poſtea, ut perpetuo octo allegerentur, lege nova diplomateque caviſſe legitur. Pro tribunali igitur in magno hoc ArchiDicaſterii Senatu, ab eo tempore ſolent ſedere ad latus Regis ſiniſtrum ex regni Optimatibus, Admiſſionalis Magnus, ſeu Archi-Camerarius, & ArchiDicaſtes, qui Ordinis hujus loci eſt princeps, & actionum omnium arbiter. Aſſident illis, pars ſolio Regio dextri, pars ſiniſtri, per Regem ex ampliſſimi concilii ſententia in locum hunc

hunc cooptati regni Senatores & συμϐουλεῦται, Barones decem, itemque præter Regni Sub-Camerarium, Caroloſteinenſemque & Hradecenſem Burggravios, Equeſtres viri quinque, ætate omnes & gravitate ſpectatiſſimi. Palatii Magiſter magnus, Archi-Cancellarius, Curiæ Iudex ſupremus, Burggravius Caroloſteinenſis alter, quia ex Optimatibus regni ſunt, locum pro munere quiſque ſuo habent quoque in hoc Senatu, ſed in ipſorum arbitrio eſt concilio intervenire excedereque. Regni Mareſcallus, Rege præſente, cum enſe diſtricto ſtat propter ſolium, abſente proximus à magno palatii Magiſtro locum ad latus dextrum capit. Archigrammateus cum tabulis ſedet in cathedra. Seſſionibus in hoc judicio habendis, cauſſiſque via juris diſceptandis, dies ſtati, iique ter unoquoque anno, ſunt conſtituti, primum à die Veneris poſt Invocavit, ſic vocatum diem Dominicum, proximo, per dies quatuordecim continuos, ſecundum à proximo poſt Pentecoſten ſimiliter Veneris die, per dies totidem, tertium à Calendis ipſis uſque ad pridie Ejdus Octobr. Poſt dies illos dari lex juſſit ſemper pupillis viduiſque dies quatuor proximos in quibus ſolæ illorum cauſſæ, ut quas nefas eſſet protelare, diſceptentur

ac cognoſcantur. Vendicant autem leges tribunali huic ſoli cognitionem, de nobilis cujuſque capite, fama, & fortunis; de injuriis contumeliæ atrocis, termino moto, violẽtia quovis modo exorbitante, obligationibus hypothecariis, purgationibus à crimine, per ſupplicio ultimo affectos objecto; &, quod palmarium eſt, abſolutam cognitionem de remiſſis à cæterorum judicum tribunalibus, quodvis genus litibus, ſive ob Regis iter longinquum & à Regno abſentiam, ſive propter nodos difficulter ſolubiles, indeciſis. Senatus hujus conſultum, de cauſſa quavis publica privatave ſemel factum, reſque judicatæ omnes, neque ſub incudem revocari, neque in concilio Regis privato vel alio, ullo modo retractari per leges poſſunt.*

VII. Reſtat adhuc ut poſt uſitata hæc atque ordinaria regni judicia ſuperiora, de extraordinario, quod unum eſt, & à cujus fere uſu jam eſt receſſum, verba breviter faciamus. Vocatur id, quia à provinciarum præfectis eſt peragendum, *Saud kragskych Hegtmanuvv*. Duumvirale igitur ſaltem eſt, & nec locum illi ordinarium nec tempus certum, placuit deſignari. Convenitur eo vocatus in jus,

* *Comit. an.* 1575.

jus, in alterutrius provincialis præfecti domo, parſque, quæ in cauſſa cecidit, quoties gravatam ſe ejus ſententia arbitratur, * habet querelæ in Regio Cameræ judicio inſtituendæ poteſtatem, quod re plenius examinata, prout æquum videbitur, ſtatuet. Subjiciuntur huic judicio, controverſiæ non adeo multæ, quales ſunt ob conjectum inique in vincula, neque petenti domino relaxatum, itemque ob quovis modo receptum fugitivum hominem, legibus irrogatæ mulctæ perſequutio; [:] ob non exhibitum convictum de vetitis in agro Regio agitatis venationibus, colonum ruſticanum edita adverſus dominum actio; ob negatum opificibus urbanis operæpretium, vel mercenariis hoſtimentum condictio; exortæ propter fodinas minerales ob denegata poſt oblatum pretium juſtum apta ædificando ligna, inter fundi dominum foſſoreſque offenſæ; &, ſi qua ſunt ſimilia, quæ coram provinciæ cujuſque præfectis diſceptari, diſerta legum verba jubent.

VIII. Loquuti ergo hactenus de judicum tribunalibus ſuperioribus, loquamur ſub hujus loci finem, oratione breviter

---

* *Ius provinc. R.* 16. [:] *Ius provinc. R.*14. *T.*2. *X.*13. *W.*4.

viter repetita, de inferioribus, ſeu (utamur hoc verbo) de civitatenſibus. Erigi illa cœperunt Mnatæ principis ævo, * poſteaque ſenſim cum civitatibus creverunt, & ſicut olim dicebant, ita nunc quoque ordinis ſui hominibus, ac plebi promiſcuæ, quin & nobilitati quandoque, in caſibus certis, jus dicunt. Vocantur autem in hoc judicium, deſcriptoque legibus, & recepto ordine diſceptantur ac deciduntur cauſſæ ſine diſcrimine quævis, cum civiles tum criminales, editur ab actore actio, decernuntur ab judice proceſſus neceſſarii, citatur ad tribunal adverſarius, libellus producitur, litis fit conteſtatio, probationes à litigantibus cauſſæque merita allegantur, diſputantur, concluduntur, ultimoque tandem judicium lata ab judice ſententia finitur. Tractantur autem hæc judicia; Ordinaria quidem, paſſim in ſingulis Regni Vrbibus, opidis, municipiis; ubi Conſul cum Senatu ſuo itemque cæteri (qui Conſulari collegio alicubi ſubordinantur,) ſubſelliorum minorum judices, in ſenaculo, conſecrato nempe habendo ſenatui loco, frequentes, prout populoſa eſt civitas, vel quotidie, vel alternis, vel ſingulis conſuetudine loci ſeſſionibus reſervatis

* *Hagec. ad an.* 791.8, 6.

ſervatis uniuſcujusque hebdomadæ diebus, tenentur juſtitiæ petentibus adminiſtrandæ advigilare: Ea vero quæ ſunt extraordinaria in actoris, ut plurimum, peraguntur domicilio vel agro. De ordinariis, (præterquam de montenſi, & mangonario, quod aliis ſcientioribus explicandum relinquo,) egimus jam ante loco alio ; [:] extraordinaria quædam etiam in uſu quamvis rariore, in uſu tamen eſſe obſervamus qualia ſunt *Saud hraniczny*, ſeu judicium corrogatum; & *Saud Mlynarzsky*, judicium ripenſe. Iudicium corrogatum, ex eo vocamus, quod actor, cum adverſario quem in poteſtate habet experturus, judices ex diverſis tribunalibus ad cognitionem privatim in domo ſua inſtituendam corrogare conſuevit. Et quamvis juri magis eſt conſentaneum, ut coram ordinario tribunalis proximi judice, jus ſuum actor ille perſequatur, ſi tamen cauſſas, quamobrem ſecus fieri oporteat, idoneas judicibus rogatis demonſtraverit, judiceſque juris reddendi cauſſa ad ejus domum convenerint, accurate eſt danda opera, ut & in diſceptando cognoſcendoq; proceſſus legitimi ſerventur, * & quæ ab utraque parte pro cauſſa fuerint

[:] *Supra c. 13. §. 6.* * *Ius civit. A. 43.*

rint vel dicta vel producta, ordine deſcribantur, legantur, expendantur, definiantur, cuſtodiantur. Ius ripenſe cognomentum ex eo ſortitur, quod in eo de fluminum eluvionibus, alluvionibus, molendinis, pontibus, aquæductibus, derivationibus, ſepimentis, immiſſuris, operibuſque aquaticis cæteris, in finitimorum injuriam factis, cognoſci ſtatuique conſuetudo eſt. Adhibentur huic judicio adſtricti ſacramento ſpeciali, molitores Pragenſes, & de cauſſis id genus, ex opificii, quod tractant, diſciplina, experientia, conſuetudinario jure ſuo, & majorum judicatis, in loco ubi innovatum quid eſt, quod æquum videtur, pronuntiant. Sententia nihilominus judiciorum cujusvis generis inferiorum lata de cauſſa non criminali, non tranſit in rem judicatam niſi litigantes ei vel verbis expreſſis, vel duorum & quadraginta dierum ſilentio acquieſcant.

IX. Quoniam vero experientia docuit judices horum locorum in definiendo nonnunquam per imprudentiam labi, ac propterea partem controvertentium, vel utramque vel alterutram eorum ſententia gravari, ideo jam olim introducta conſuetudine eſt, à judicio uno ad aliud provocatio. Fuit itaque apud majores nos, ut ex civitatibus regni pleriſque omni-

omnibus, à domeſticorum judicum ſententia ad tribunal Senatus Pragæ Majoris appellaretur, paucæ tantummodo civitates, ut Litomierzicza, Launa, Slana, Nymburgum, Oſtia cis-Albina, cum opidis vicinis, ad tribunal Scabinorum Magdeburgenſium appellabant. Poſt cladem demum, quam belli Smalcaldici occaſione Bojemia accepit, Ferdinandus Rex, ut Pragenſium ſive authoritati obrogaret, ſive quemadmodum ajebat, faſtum nimium retunderet, Appellationum tribunal (*ann.* 1548.) in Regia arce ſua Pragenſi, primus excitavit, ad quod non modo, ut antehac ad Senatum Pragenſem, ex civitatibus illis pleriſque, ſed ex cunctis etiam unitis coronæ Bojemicæ provinciis provocationes fierent. Collocavit in eo judices tres ex Baronum, tres ex Equeſtrium ordine, quatuor ex juris doctoribus, & quatuor ex Veteris Novæque Pragæ civibus. Eſt hactenus in uſu Ferdinandea iſthæc ſanctio, & ſedent pro tribunali id genus provocationibus cognoſcendis conſtituti judices, qui impugnatas à provocantibus ſententias ad juris normam examinant, ac vel confirmant judicio ſuo, vel reformant, Provocare prohibenti, vel provocando judicibus convitium facienti, quinquaginta aureorum mulcta eſt.

conſtituta. Valet autem Ferdinandei hujus tribunalis judicium & ratum eſt ubique, præterquam in iis cauſſis, quibus de capite, fama, vel hæreditate agitur, in quibus ab hoc quoque tribunali permiſſæ cuique eſt ſupplicationis provocatoriæ Regi offerendæ, deque judicii vel iniquitate vel nullitate modeſte querendi licentia. Cui ſupplicationi cum delatum ab Rege eſt, remittitur ea cum cauſſæ actis omnibus, ad tribunal Regii judicii Camerale, ibique tandem poſt examen accuratum, deciſione ultima finitur, exſequutioni à primo litis cognitore quam primum mandanda. Sola ripenſium judicum ſententia cum iniqua parti damnatæ eſt viſa, ad Minoris judicii terreſtris ſubſellia rejicitur. Evidentius igitur eſt quam ut poſſit negari, Bojemiæ Regnum, ſicut optimis legibus eſt inſtitutum, ita eſſe judiciorum cum æquitate, tum ordine accurato inprimis commendabile.

CAP.

CAP. XVI.

De Opulentia & Potentia Regni Bojemiæ.

BOIEMIAE Regnum, ſi Regnis cæteris in regionum, provinciarum, ideoque terrarum amplitudine conferatur, modicum ſane & terminis anguſtis concluſum eſt. Negare id neque poſſumus, neque volumus. In anguſtia tamen loci hac tanta, tanta eſt cum incolarum multitudo, tum opum viriumque vis, ut longe lateque regnantibus populis, admiratione multo quam contemptu fuerit ſemper viſa dignior. Eapropter ante hominum memoriam omnem, maluerunt vicinæ gentes, amicos ſemper quam hoſtes habere Reges noſtros, cum Bojemiſque officiis potius quam armis certare. Rei huic argumento ſunt percuſſa olim compluriesque innovata nobiſcum ab Vngaris, Polonis, Bavaris, Saxonibus, fœdera æterna, & pacta hæreditaria: (*ann.* 1251. 1374. 1459.) quæ quamvis nonnunquam vel parum integre ab alia parte cuſtodiebantur, vel calamitatis cauſſam regno dabant, quia tamen verbo regio, & bona populi omnis fide erant ſancita,

violari illa vel reſcindi, nomini gentis indecorum judicaverunt homines noſtri hactenus. De cætero tempus ipſum rerumque magiſtra experientia, documenta dabit. Nunc cum de opibus patriæ viribuſque, verba facere cogitamus, confitendum nobis eſſe videmus, avorum, patrumque & noſtra memoria opibus comparandis, quam viribus exercendis augendæve potentiæ multo illam fuiſſe deditiorem. Nam quia Iagellonicæ Auſtriacæque ſtirpis Regum temporibus, bella intra Regni fines vel nulla gerebantur, vel breviſſima erant, homines alias bellicoſi abducti à militaribus laboribus ad otium, pace multa illa & profunda ad commoda privata abuti didicerunt. Belli interea & armorũ cura elanguit omnis, & otium illud diuturnum partem maximam augendo patrimonio & rei familiari impendebatur à pleriſque omnibus. Reperti nihilominus interea quidam ſunt, qui, quod rarum in noſtra gente antehac fuit, excolendo literis manſuetioribus ingenio, condiſcendiſque artibus liberalibus, ſtudio non vulgari incubuerunt, & magno inter doctos viro Haſſenſteinio noſtro, ſcribendi cauſſam dederunt, *Bojemos* videlicet veteres *à Græcis Romaniſque, (ut quibus facile fuerit vincere non repugnantes,)*

ſtudiis

ſtudiis literarum hactenus vinci eſſe ſolitos, ſuo tamen tempore nonnullorum doctrina factam eſſe victoriam nutantem. *

II. Opes igitur regni omnes, conſiſtunt hîc propemodum in ſolis privatis incolarum fortunis. Theſaurarium Regni publicum, ſicut ignotum majoribus noſtris fuit, ita nec dum ullum hactenus eſt comparatum. Modica duntaxat, eaque ex viritim collatis Bernis, quas vocamus, corraſa quandoque pecunia à Triumviris ærarii publici curatoribus, ad inopinatos reipub. uſus comparcitur. Etenim quia apud majores nemo reperiebatur, qui non, quoties caſus ferret, ut vitam, ita facultates ſuas omnes pro patria impendere eſſet paratus, ſupervacaneum fuit viſum, gazophylacii alicujus peculiaris habere curam. Nunc cum privata publicis anteferre, & in auro caritatibus domeſticis, non reipub. congerendo, induſtrii eſſe plerique omnes ament, nemo tamen eſt, qui patriæ hac in parte penitus neglectæ neceſſitatibus, ob oculoſque verſanti inopiæ medicinam circumſpiciat, nemo qui de rerum gerendarum nervo pecunia, quæ ſeculis illis aureis in expedito ſemper erat, unde

 dein-

* *Bohuſl. Baro de Haſſen. epiſt ad Rodericum Dubravium.*

deinceps quoque ævo hoc degeneri ſit ſumenda in medium conſulat, ut nihil mirum eſſe debeat, bello extremis Matthiæ regis temporibus adverſus religionis hoſtes excitato, tam ſubito noſtros (*ann.* 1618.) ad conflandum æs alienum confugere fuiſſe coactos. Vtut tamen eſt, dum modo Regem habeamus ex voto, vigilantemque, & Ordinibus Regni bene inter ſe conveniat, qui uno omnes animo, atque ſtudiis concordibus reipub. tuendæ manum admoveant, nec pecunia res noſtras deſtituet, nec cætera hoſti, ſi quis irruerit, ab aris & focis arcendo neceſſaria, deeſſe comperiemus. Tempus hoc luctuoſis noſtris calamitatibus infame, ducit nos in rem præſentem. Sextus decimus hic jam eſt annus, ex quo cara patria noſtra bello portas aperuit invita, militiſque maleferiati & harpyjarum ex variis orbis regionibus convolantium libidini, prædæ, rapinis, expilationibus continuis atque acerbis patuit, cui tamen nunquam fames, nunquam annona gravis magnopere, nunquam reconditior nobilitatis arca ære prorſus omni vacua reperta fuit. Si ſapere ſciſſemus, & vim iſtam auri argentique, quæ tempore hoc toto in peregrinas oras per ſceleratos prædones eſt exportata, ad bellum ſemel pro religione liber-

libertateque avita ſumptum, ultro ac per vices, majorum exemplo, * contuliſſemus, remque omnem prudentia accuratiore adminiſtraſſemus, næ hoſtis nullus, nedum Epiſcopi Romani complices ulli eſſent, qui de nobis nunc triumpharent, & patriam dulcem ſervitio tam pudendo premerent. Res namque eſt, quæ vocari in dubium vix à quoquam debeat, permultos in nobilitate noſtra ante viginti annos proximos fuiſſe qui immobilia bona ſua plus quam ducentis, quoſdam qui pluſquam quam quingentis, imo & nongentis ſexagenarum monetæ noſtratis millibus, ſupellectilem vero cæteram, cum pecunia ſignata & nominibus, tantidem æſtimare poterant, quoſdam ſimiliter qui homines ſuos glebæ adſcriptitios, canonemq; annuum pendere ſolitos, plures quam bis, ter, quater, mille numerabant. Vnde facilis eſt conjectura, incolarum Regni omnium opes tempore illo fuiſſe ſane ingentes: quæ tametſi rapinis tam immanibus & diuturnis, vehementer nunc ſunt attritæ, quia tamen uberrimum hîc eſt, rerumque omnium incredibiliter ferax terræ matris ſolum, jactura hæc, ſi bellum domi nullum, & Regem ſapientem dederit Devs, intra

* *Hagec. ad ann. 1336.*

hominum ætatem unam creditur eſſe reparabilis, etiamſi in publicos Regioſq; uſus pecuniam quæ ex comitiorum decretis Maximiliano Regi quondam contribuebatur, conferri ab omnibus poſthac quoque oporteat.

III. Vires gentis domeſticæ, non videntur ſane viribus, quæ ante annum quintum decimum erant, poſſe æquiparari. Populi namque multitudinem permagnam, partim flamma belli lachrymabilis, quæ accenſa in hoc orbis angulo Germaniam jam totam pervaſit, hodieque adhuc depaſcitur, miſere abſumpſit, partim religionis tráſformatio acerba exturbavit. Spes tamen bona eſt; & illas ſimiliter poſſe recuperari. Nam quia juventus generis Bojemici, quæ ſive intra, ſive extra patriam ubivis ſub ſole potuit inveniri, abducta nuper à ſtudiis cæteris, ad arma eſt convocata, & pleraque omnis toto gliſcentis hujus belli tempore militaris ſcientię exercitiis dedita, in caſtris vixit, alienum à ratione eſt exiſtimare, eam, ſi animos poſthac ad patriæ defenſionem opera concordi conjunxerit, futuram vel bello inutilem, vel ſuſtinendæ hoſtis externi potentiæ ob paucitatem forte imparem. Illa nec caſtra aliud quam patriam, nec pugnam aliud quam victoriam ducet. Ve-

tera-

teranos quam tyrones in bello certius ac fortius in hoſtem ire, viroſque ſæpius quam turbam hominum magnam vincere, uſu longo eſt exploratum. Alexander Magnus * exercitum adverſus hoſtes nunquam majorem duxit, quam adverſus Perſas. Conſtabat is peditum triginta duobus, equitum vero quatuor millibus & quingentis, navibuſque centum octuaginta duabus. Darium tamen Regem bis adverſum ſe cum quadringentis millibus peditum, & centum millibus equitum, ut & alios, quantumvis magnis cum exercitibus in aciem progreſſos, non modo aggredi auſus fuit, ſed etiam fugavit feliciter ac debellavit. Bojemi veteres ante Wratiſlaum I. Regem externo milite nullo ſunt uſi. Ante Boleſlai cognomento Sævi ætatem, adverſus hoſtes & in primis Miſnios, Noricoſque graſſatores, nunquam mille viris plures ad arma concurriſſe, & tamen prohibendis illorum latrociniis ſemper pares fuiſſe leguntur. Armare viros pugnandi gnaros mille, genti tum infirmæ, radiceſque in hac terra primum agere incipienti, operoſus labor fuit.

IV. Temporibus poſterioribus, cum jam & populus eſſet multiplicatus, &

* *Iuſtin. hiſt. lib.* 11.

principes haberet hoſtium vicinorum irruptionibus in provinciam crebris ac repentinis, factos eruditiores, ſicut ab exercitiis militaribus armorumque cura & potentia domi firmanda, ita nec à cæteris colligendarum, augendarumque virium rationibus, unquam fuit ceſſatum. Comparabantur arma, principio defenſioni, aliquanto vero poſt etiam offenſioni ſervitura, juventus corpore robuſta manuque prompta legebatur, deſcribebatur, bello præparabatur, immunitatum conceſſionibus variis animabatur, & ad omnes caſus ſubitos expedita eſſe jubebatur, arces munitæ in limite excitabantur, & ſtationarii diſponebantur, atque ita in ipſa etiam pace bellum populus noſter meditabatur. Enituit prudentia hæc & vigilantia cum primis in Wogeno, Boleſlao I. & II. inque Brzetiſlao pugnace ducibus;in Przemyſlo utroque, Iohanne & Georgio, Regibus. Factum igitur hac via eſt, ut pro regionis modo, temporisque circumſtantia, & vires reipub. magis magisque creſcerent, & principes gentis, domeſtici militis virtute, victorias ex hoſtibus memorabiles per multas ſempiterna ſua cum laude reportarent. Sic, ut neque priſcorum principum partas ex Impp. victorias (qualis Brzetiſlai I. (*an.*

1040.)

1040.) adverſus Henricum ad Domazliceam, itemque Sobieſlai ſenioris (*an.* 1127.) adverſus Lotharium ad Chlumecium fuit) neque bella civilia, quibus non raro vires populi communes inter ſe collidebantur, interim commemorentur, ſcimus Wratiſlaum Regem* adverſus Vngaros armaſſe Bojemorum ſupra ſex decies mille, ſcimus Wladiſlai I. Przemyſli utriusque, & Iohannis Regum noſtrorum vires bellicas, ob rerum geſtarum magnitudinem Italis, Germanis, Vngaris, fuiſſe perquam formidabiles, Huſſitarum ſimiliter potentiam, & in bello felicitatem, vicinis regionibus terribilem, remotioribus admirabilem. Wladiſlaus (*ann.* 1158.) Friderico I. Przemyſlus I. (*ann.* 1204.) Philippo, Iohannes (*ann.* 1316.) Ludovico IV. Impp. cum quinque vel ſex ſuorum millibus ad victorias in Inſubria, agro Aquileienſi Saxoniaque & Suevia, vel invidorum ipſorum confeſſione, plurimum attulerunt momenti. Przemyſlus-Ottacarus mediocri cum manu Pruſſiam totam victor (*ann.* 1254.) perambulavit, militum Belæ Regis Vngari, ex gentibus barbaris collectorum, ducenta fere millia (*ann.* 1260.) partim cecidit, partim diſſipa-

* *Hagec. ad ann.* 1091.

diſſipavit, à Rudolpho vero Imp. non niſi per aſtutiam, & proditus à ſuis atque deſertus (*an.* 1278.) vinci potuit. [*a*] Iohanni Regi in ſubſidium adverſus Auſtrios decies mille viri ſunt à Pragenſibus ſolis intra triduum armati.

V. Huſſitæ *ἀμυνόμενοι* illi nunquam majores copias quam ad Budeſinam Gorliciumq; coëgerant. [*b*] Fuiſſe enim eorum ferunt ad Vſtam viciesquinquies, ad Tachovum tricies, ad Gorlicium non multo pauciores quam quadragies mille. Sigiſmundus Imp. centum quinquaginta millibus bellatorum ſtipatus adverſus illos (*an.* 1420.) ad Pragam venit. [*c*] Rejectus eſt gravi cum damno. Electores Principesque & Ordd. Imperii, cum ducentis armatorum millibus Zatecium obſederunt. Profligati ſunt. (*an.* 1421.) [*d*] Vilelmus Landgravius Thuringiæ, Catharinæque Friderici Marchionis Miſniæ uxor, ad Vſtam obſidione liberandam virorum in armis ſupra ſeptuagies mille adduxerunt. *ann.* 1426. Horum propter Przedlicen pagum, edita ſtrage ingenti ad quinquagies, vel, ſicut alii volunt,

---

[a] *Chron. aulæ Regiæ c.* 20. [b] *Annal. Budeſinenſ. M. S.* [c] *Ioh. Dubrav. hiſt. lib.* 24. [d] *Chron. Mansfeld. cap.* 310.

volunt, ad duodecies mille in prælio occubuit. [e] Martini deceſſoris premens veſtigia Eugenius Papa, cum legato Iuliano Cardinale, ſub Imperio Friderici Marchionis Brandeburgici, centum triginta militum millia in Bojemiæ fines ex Bavaria immiſit. Omnes illi ſunt ad Tachovum (*ann.* 1431.) [f] in ſilvis ſalutem quærere, & amiſſa copiarum parte non exigua, impedimentisque cum inſtrumento omni bellico, multaque & pretioſa ſupellectili, victori in prædam relictis, palantes diffugere coacti. Georgius Rex, quamvis diſtractum factionibus regnum & potentiores quòsque ex proceribus adverſarios habuit, ſubnixus tamen nobilitatis tenuioris & opidanorũ viribus ad tuendam dignitatem domi utcunq; collectis, expedivit ſe ex difficultatibus omnibus, conatibusque maximis concatenatas hoſtium molitiones quasque, magno animo contempſit, & prorſus fecit irritas. Etenim Paulus II.P.P.(*an.* 1465.1466.) præter quam quod evibrarat in illum fulmina dirarum ſua, regnum etiam, quod nec

[e] (*Chron. Lantgr. Thuring. cap.* 162. *M. Daniel. Calend. ad* 16. *Iun.*)
[f] *Silvius hiſtor. Bojem. cap.* 48. *M. Daniel Calend. ad* 14. *Aug.*

nec dedit, nec dare potuit, ei abrogabat, & ſollicitatis ad defectionem regni provinciarumque incolis, pervalidas cruce ſignatorum copias Zedeneco Sternbergio incentore ac duce, in Bojemiam immittebat. Vana fuit omnis hæc Pauli ira, & ſignati iſti prædones, poſteaquam crudelitate plus quam Scythica plebi miſeræ, inermi, ac innoxiæ, tempore aliquanto graves fuiſſent, ad Negirzſcum à regiis (*ann.* 1468.) ſunt fuſi ac profligati. Elatus Turcicis victoriis compluribus, & militari ſcientia clariſſimus dux, Matthias Vngariæ Rex, tametſi gener, de Regno illum armis dejicere conabatur: præliis tamen aliquot levioribus (*ann.* 1467. 1468. 1469.) ſocer illum terruit ac fregit; ad Lavam vero, pugnam defugere, poſteaque concluſum omni cum exercitu in Bojemia intra ferreorũ montium fauces, vitam partim auro, partim indigna tanto bellatore impoſtura redimere: Sileſos denique & Luſatos, quin & proceres in Bojemia Moraviaq; contra datam fidem rebelles, ad officium redire, ac imperata facere, coëgit. Vnde colligi non abſurde poteſt, ſiquidem oppugnati à parte ſuorum potentiore deſertique Regis, tantæ nihilominus erant vires, quantæ futuræ fuiſſent, ſi concors populus Bojemorum omnis, fideliter uni illi adhæſiſſet.

VI. Ab

VI. Ab Georgii Regis obitu, Wladiſlai Ludovicique & cæterorum Regum temporibus, quia pax alta uſque ad ætatem hanc noſtram in regno ſemper fuit, nec, niſi bis vel ter, motus potius quidam bellici, quam bellum oriebatur, neglecta jacuerunt militiæ & armorũ exercitia, ideoque quanto divitiarum opumque multitudine abundantior, & literarum ſtudiis excultior evadebat reſpub., tanto reddebatur potentia infirmior, * & ad fortiter audendum remiſſior, adeo ut, nec populus Bojemus militiæ jam magnopere aptus, nec regni potentia vicinis metuenda videatur. Reviviſcebat nihilo ſecius redibatq; aliquando in præcordia Czechicæ juventuti virtus avita, &, quod in ſubmiſſis multoties in Vngariam copiis auxiliaribus, rerum periti animadverterunt, faciem hoſti, non terga miles noſter oſtendebat, manumque cum eo, dum pugnandi fuit facta copia animo intrepido conſerebat. Vires non prorſus nullas in Bojemia eſſe, repeririq; in ea viros bello gerendo non ineptos docuerunt ſuperioris ſeculi milites noſtri perſæpe, cum alii, tum inprimis ſepties mille Bojemi illi qui Wladiſlao Regi adverſus Imp. Cæſ. Maximilianum

* *Comit. ann. 1593.*

num I. Albertumque Poloniæ Regem, (*ann.* 1491. 1492.) * itemque illi qui, Bartholomæo Munſterbergẽſi & Boczecõ Cunſtatæo ducibus, adverſus crucesignatos Leonis. X. Papæ, (*ann.* 1514.) militabant. Viri ſimiliter fuerunt illi qui, tametſi numero pauci, ac plurium tantummodo prodromi in prçlio Mohacẽſi infelici ac luctuoſo illo, Ludovico Regi corporis cuſtodes adſtiterunt, cum eoque mortem (*ann.* 1526.) oppetiverunt. Viriles animos promptasque manus approbarunt Ferdinando Regi, conſcripti ex Bojemis milites illi, qui pro eo, ſub aliquot ſignis, prælio Toccajienſi adverſus Iohannem de Zapolia (*ann:* 1537.) dimicarunt, [:] itemque illi qui ad Exechium ſub Petro Raſſino duce ſtrenuo, Turcorum telis obruti occubuerunt. Maximiliano regi operam ſimiliter non inutilem navarunt Bojemi milites adverſus Turcos, (*ann.* 1566,) cum in Temeſuvari defenſione, tum in illa adverſus Solymannum arcem Zigethanam obſidione arcta prementem, inſtructiſſima, ſed ſerius quam oportuit promota, expeditione. Sub Rudolphi Regis ſignis ex rebus præclare geſtis nomẽ egregium invene-

---

* *Bonfin. decad.* 5. *lib.* 2. [:] *Paul. Iovius hiſtor. lib.* 36.

invenerunt longe plurimi ad Hatvanum, Agriam, Albam regalem, Strigonium, Iaurinum, Budam, quales erant qui cum Wilelmo Trczka, Iohanne Wchynicio, Alberto Pietipeſcio, Iohanne Pernſteinio, Petro Woco Roſenſi; cumque aliis (*ann.* 1601.) in caſtris erant.

VII. Conſcribebatur autem de Ordd. aſſenſu ſubſidiarius hic miles à Regibus noſtris, & in Vngariam mittebatur, numero prout periculi poſcebat magnitudo, nunc major, nunc minor. Stipendium illi Ordines quoque dabant ſemper, quod tamen non niſi de populi omnis voluntate, & in comitiis decernebatur. Nam, præterquam quod ſic eſt mos majorum priſcus, nemo ſcire melius poteſt, quæ reipub. ſint vires, quæ facultates; quod denique vicinis ſive ex fœdere, ſive ex neceſſitate debitum officium, quam Senatus Regni, & populus univerſus. Ex quibus Ordinum decretis comitialibus, & potentia regni univerſi deque cenſu veteri, & ordinariis, populo non multum onerofis, ad bellum collationibus, judicium ratiocinatione non inani ferre cuivis eſt facile. Vſitatiſſimum noſtris fuit,* mittere in Vngariam auxilia

Hh pedi-

* *Comit. ann.* 1553. 1565. 1567. 1571. 1596. 1598.

peditum ſexies, equitum vero bis mille, quibus cogendis dari jubebatur, in ſingulas bonorum ſoli quinquies mille ſexagenas noſtrates, eques unus, & trigeſimus quiſque glebæ adſcriptitius, armis neceſſariis accurate inſtructus. Si periculū domi ſit, belluinq; pro aris & focis geri oporteat, duplicatur ex more tam miles ſtipendiarius, quam pecuniarum collatio publica. Si Rex ipſe in hoſtem proficiſcitur, viritim nobilitas omnis, ex inſtituto gentis veteri, ad arma cum famulitio omni vocatur, Regemque ſequitur, ita tamen ut ad expeditionem ultra regni limitem cogi non poſſit. Ad neceſſitatem vero ultimam caſuſque extremos, quintus quiſque ex colonis adſcriptitiis, & quartus ex Vrbibus arma vel ipſe corripere, vel mercenarium pro ſe idoneum adducere, jubetur, qui quatuor cæterorum ſtipendio Regi militet, Quo ſi quando deſcendere caſus cogat, onuſque majorum more ferant ex æquo univerſi, veriſimile eſt Bojemiam peditum ſupra tricies mille ſub ſignis habituram. Equitum extrema in neceſſitate millia decem colligi poſſe creduntur. Optandum equidem eſt ut belli portæ claudantur, & ſagum togæ cedat, neque delectus iſtos haberi oporteat, quia tamen homines nunc ſunt, quam olim,

turba-

turbarum multo amantiores, vicini fortunæ & libertati invidentiores, alienique appetentiores, vigilantia magiſtratui attentiſſima viriſque fortibus, qui ad occaſiones omnes ſint præſto, ſemper eſt opus. Ea propter optandus inprimis eſt regno noſtro Rex, qui virtute armata æque ac togata præſtet, quique priſcorum illorum Bojemiæ Regum revocato in memoriam exemplo, etiam in pace media bellum meditetur, gnaros rerum gerendarum duces atque magiſtros habeat deſcriptos, reſideſque jam dudum populi ſui animos reſuſcitare, ac certaminum militarium ſimulacris, diſciplinaque cætera hoſtibus cunctis terribiles, facere ſciat. Optanda denique eſt militibus noſtris (qui quam olim fuerunt æq; nunc eſſe poſſunt pugnaces ac numeroſi,) eadem quæ in majoribus quondam fuit, non ſane conſueta & damnata à bonis ad rapinam proclivitas, ſed collaudata illa prudens tractandorum armorum ſcientia, eadem in præliis virtus & felicitas cum primis vero eadem in patriam Regemque fides, obſequium, & amor. Inſtructo his oportunitatibus regno, nec potentia, nec cæteræ conſervandæ reipub. paci ac dignitati ſervientes rationes, mediaque deeſſe unquam poterunt.

CAP. XVII.

De Re numaria, & computandi ratione.

I. POLITICI prudentiores, majeſtatis jura, reipub. ſeu populi univerſitatis eſſe judicant uſque adeo propria neceſſariaq;, ut ſpiritum ejus vitalem, cor, & animam, in iis collocent, illis ſalvis remp. vivere, ſublatis interire, cenſeant. Referunt autem inter hoc genus jura, etiam jus numiſmatis, in materia publice electa, valore ab aliis diverſo percutiendi. Et merito. Vt enim linguæ idioma populum à populo, ſic legum ac monetæ uſus diſpar, univerſitatem ab univerſitate, regnumque à regno diſcriminat, & viciſſim, quemadmodum illius, ita & hujus ſive confuſio, ſive perturbatio, populum cum populo, remp. cum repub. confundit, & converſiones pernitioſas ſecum trahit. Providere igitur cura pervigili debet populus omnis, cui cara eſt ſua ſalus, & inprimis jurium majeſtatis diſpenſationi præfectus à populo princeps vel magiſtratus ſummus, ut linguam pariter & monetam, à majoribus in rempub. in-

pub. introductam, olimque publice uſitatam, à depravatione, & cum peregrinis confuſione omni, conſtanter tueatur, & ſartam ac tectam conſervet. Attenti in eam curam præcipue quoque erant principes Bojemiæ veteres, populuſque noſter omnis, qui quamvis commercia cum Germanis, Moravis, Pannoniiſque vicinis habere communia non abnuebat, numos tamen, ſuos & illorum, nec pretio, nec computandi ratione eoſdem eſſe unquam voluit.

II. Variavit ſane cum tempore non ſemel numus noſter, ſignabaturque cum principis & regionis inſcriptione in auro vel argento, bonitate, pondere, valore, alius ab alio diverſus. Vetuſtior recentiore fere fuit melior. Homines gentis noſtræ repererunt quidem in hac provincia aurum ſtatim Croci junioris temporibus, & prius ſane quam argentum, ſed id tamen non ſtatim ac inventum fuit, numo cudendo adhibuerunt. Ex quo vero jus numi cudendi uſurparunt, ex puro vel auro vel argento fiebat pecunia principum Regumque noſtrorum omnis, nec ante Iohannis Regis ætatem fere cupri quicquam auro vel argento miſcere conſuetudo fuit. Signavit autem apud nos argentum primus Przemyſlus, aurum Libuſſa princeps. Argentei numi

fundebantur alii majores, alii minores, referebantque, illi quidem utrinq; Przemyſli ſolius, hi vero, una ex parte Przemyſli, ex altera Libuſſæ in ſella ſedentis imaginem. * Majores illi, æquabant pondere ſinguli didrachmum, minores quinq; & viginti numero unciam unam. Aureus porro Libuſſæ numus, ſignabatur utrinque Libuſſæ ipſius in ſella ſedentis, columque ad manum habentis imagine. Valor ejus & pretium eſt in incerto, magni tamen unumquemque fuiſſe pretii, ex eo poteſt colligi, quod Libuſſæ, cum mortua humabatur, quinque tantum, ignoto Deo munus, à Przemyſlo ſunt in manus dati. Servata autem eſt conſtanter fundendi cudendique hoc Przemyſlæo pondere numi ratio, atque lex, à poſteriorum temporum principibus cunctis, uſque ad ætatem Wenceſlai hoc nomine Regis Bojemiæ ſecundi, niſi quod numi cudebantur, ut diximus, ſuorum quique

----inſcripti nomina Regum.

III. Wenceſlaus II. Rex, pondus numi in argento à patribus frequentatum, primus immutavit, & accitis Florentia monetariis, [:] groſſos, oboloſque ſimiliter

* *Hagec. in an.* 725. *&* 1040. [:] *Hagec. ad ann.* 1300. *Sifrid. presbyt. Epitomes lib.* 2. *ad an.* 1296.

liter abſque omni æris cum argento temperatura cudi, ut pondere, ita &, forma nova præcepit. Groſſus erat drachmalis, ex antica parte circulis parallelis tribus inſignis, quorum in intimo, erat corona Regia, in medio literæ, WENCESLAVS SECVNDVS, in extimo, DEI GRATIA REX BOIEMIAE. in parte vero poſtica ſtabat Leo Regni inſigne, & propterea quod veteri inſtituto Pragæ officina monetaria fuit, ſcriptum in orbem erat, GROSSI PRAGENSES. Vulgus *zmrzljky* vocabat. Obolus porro erat groſſi iſtius pars duodecima, ſimiliter Leonis inſigni & Regis nomine expreſſo notatus. Pendebat itaque pondo ſive libra numularia quæ Germanis *Marck*, nobis *Hrzivvna* dicitur, Pragenſes Groſſos hoſce ſexaginta, obolos ſeptingentos & viginti. Gener hujus Wenceſlai Iohannes Rex, (*ann.* 1311.) æris paululum quiddam argento primus admiſcuit, & groſſos oboloſque fecit ſoceri groſſis & obolis τῷ χέρμαλι atque figura ſimiles, ſed cum bonitate, tum pondere, aliquanto inferiores. Quatuor & ſexaginta ejus groſſi, ſeptingenti ſexaginta octo oboli, pondo dabant. Cudebat etiam numos grandiores, qui ſinguli habebant pondus unciæ duas partes tertias, ideoque li-

bræ pars duodecima erant. Cudebat * præterea numos minuſculos, alios ex auro qui libræ argenti paulo plus quam ſextantem leguntur valuiſſe, alios ex ære, expilandæ plebis multitudini excogitatos. Iohanne Rege (*ann.* 1377.) Carolus filius paululo, Wenceſlaus nepos, perquam multo deteriorẽ fecit numum. Argenti namque libris centum Carolus miſcebat æris duodecim libras: libramque pendebant groſſi ejus ſeptuaginta, oboli octingenti quadraginta. Wenceſlaus vero IV. (*an.* 1407.) miſcuit groſſis ſuis æris $\frac{16}{41}$, hoc eſt partes unas & quadrageſimas ſexdecim, obolis $\frac{3}{5}$. hoc eſt partes tres quintas, prout promulgata eam in rem utriuſque diplomata plenius docent.

IV. Sequuta poſtea ſunt bella in noſtra gente civilia, horrida illa, & quam rerum geſtarum, tam calamitatum magnitudine memorabilia, quibus ſævientibus numi publici arbitrium in Pragenſium fuit poteſtate, & monetariorum fraudulentia, dietim fere longius recedebatur à veteri illa numi bonitate, donec poſt Alberti Regis exceſſum in interregno, ſignati Frider. Imp. charactere numi pror-

* *Chron. Aulæ Regiæ cap.* 14. 19.

proſſus adulterini, (vulgus noſtrum nigros vocabat) ex Auſtria in provinciam vi magna infuſi, depravandæ confidentius monetæ domeſticæ exemplum hominibus avaris dederunt. Regno tandem inauguratus Rex Georgius, motus coorta inde annonæ, cæterarumque rerum omnium caritate inaudita, manifeſtiſque, nec minoribus quam quanta ſub Iohanne olim fuerunt, populi ac regni totius damnis, & permotus Auſtriacorum procerum magnis hac in cauſſa de Cæſare querelis, numum Bojemicum (*ann.* 1460.) fecit paulo meliorem. Sed quia & hic quoque multum à veteri bonitate abeſſe fuit deprehenſus, proceresſque Bojemi qui Regem illum averſabantur, inter alias rebellionis ſuæ cauſſas (*ann.* 1465.) ex conventu Viridemontano de imminutis ab ſe Regum priſcorum legibus monetariis erant queſti, coactus ultimo fuit hac in re Wenceſlai II. veſtigia ſequi, & numum ex argento drachmalem, oboloſq;quorum quatuordecim numum illum valerent, (*an.* 1469. cudere, *Podůvognj*, vulgo vocabantur illi tum groſſi tum oboli. At quoniam nec diu poſtea vixit Georgius, nec amplius tanta ut ſub Wenceſlao argenti erat copia, Wladiſlaus Rex numi legem ad Georgii deceſſoris rationem illam prio-

rem revocavit. *Plechacze* illos hodieque appellamus. Nec is tamen perpetuo in hoc ſibi potuit conſtare, quemadmodum clamores publici, & nata ex hac cauſſa (*ann.* 1491.) caritas annonæ anno Regni ejus vigeſimo deincepſque docuit. Ludovici porro Ferdinandique numiſmata, viciſſim ſunt, quam Wladiſlai, deteriora, quemadmodum ex eorum (paſſim enim in uſu ſunt hactenus) inter ſe comparatione peritis eſt obvium. Vnciales numi in regno noſtro ante Ludovici Regis ævum non ſunt ſignati. Sub Wladiſlao percuſſi, Vngarici ſunt, non noſtri: Æſtimati autem apud nos fuerunt chalcis ducentis decem. Tametſi vero pondus bonitaſque & pretium numi apud nos ſic, ut diximus, non ſemel variavit, in forma tamen ſeu figura Wenceſlao II. Regi uſitata, ante bellum in Germania Smalcaldicum vocatum, nihil unquam fuit mutatum. Semper illa in parte numi antica coronam regiam, in poſtica Leonem, cum inſcripto Regis Pragæque nomine referebat. Iohannes Baro Pernſteinius in Comitatu Cladſcano (*ann.* 1540.) groſſos regiis æquivalentes, ſolus charactere peculiari ſignavit. Ferdinandus Rex poſt bellum illud, (*ann.* 1548.) imaginem ſuam ex una, & aquilam Romanam ex altera parte, numo noſtro

noſtro impreſſit. Cauſſa oculatos non fugit. Percuſſit autem illum multiplicem, & cuique prout magnus vel parvus fuit, ex collatione cum Philippico, Hiſpanorum plusquam unciali numo, pretium vel auxit vel diminuit. Erant alii qui valebant Philippici tres partes quartas, alii qui octavas tres, alii qui unam. Minuta ejus moneta ſimiliter fuit diverſa, & non unius generis. Vna chalcus chalco Wladiſlai accommodatus, qui ſub Regis inſcriptione conſtanter priſcam Leonis imaginem retinuit, & apud Germanos nunc uſitati numi uncialis erat pars ducenteſima decima, *Czesky* vel *Welky* & *bjly Teniz*; altera chalci ſemis, *Sſart* vel *kaczenka*, *maly Teniz*; tertia, groſſus diobolaris cognomento albus, valens chalcos ſeptem, & quarta groſſus ſeſtertius *Hubaczek* dictus, valens chalcos novem.

V. Ferdinandi filius Bojemiæ Rex, Imp. Cæſ. Maximilianus, ut cæteris quibusque in rebus, ſic & in numi cudendi rationibus, gentis Bojemæ honorem utilitatemque quæſivit vigilanter. Ille igitur, quanquam in generibus monetæ figuraque quam pater uſurpavit, ſolum genus quartum obolis (vulgus *Sedmaky* vocat) permutavit, meliorem tamen aliquanto quam pater nobis pecuniam de-

dit;

dit; deque numi valore & ſignando tum auro, tum argento, leges exactiores, Ordd. univerſis * aſſentientibus, paulo ante quam de vita decederet, & prius quoque, in comitiis (*ann.* 1576.) tulit. Ex auri pondo Pragenſi, caratas viginti tres & creinos octo pendente, ſignati juſſit, vetuſto Imp. Alexandri Severi, deceſſorumq; Bojemiæ Principum more, ducatos, quos vocant, ſive ſolidos $72\frac{3}{6}\frac{5}{4}$ Argento ſimiliter definitam æris temperaturam conſtituit; partes nimirum ſexageſimas quartas, talero ſeptem, groſſo diobolari triginta ſeptem, obolo triginta novem, chalco dimidiato quinquaginta tres, chalco denique partes ſedecimas undecim. Vnde temperati hac proportione argenti libra Pragenſis, *die Marck*, producebat illi taleros $8\frac{3}{4}$ groſſos diobolares $126\frac{2}{7}$. Obolos 240. chalcos 659. Chalci-ſemiſſes 733. Leges ad iſtas ſignatis numis pretium quoque eſt ab hoc Rege decretum, [:] taleris oboli ſexaginta, groſſis ante bellum Smalcaldicum Pragæ ſignatis veteribusq; Auſtriacis chalci novem, diobolaribus recentioribus chalci ſeptem, obolis chalci tres cum

* *Comit. ann.* 1572. [:] *Comit. ann.* 1573.

cum dimidio. Philippico $\frac{3}{4}$. $\frac{3}{8}$. $\frac{1}{8}$. proportione reſpondentes, & ante hoc tempus ſignati numi, etſi non removebantur ab uſu, quia tamen computandi rationibus Germanicis, non noſtris, erant apti, cautum lege eſt, ne poſthac apud nos ſignentur.

VI. Has Maximiliani patris leges monetarias, quam ſtudioſe ſervavit Rudolphus, tam negligenter habuit Matthias, cum alius poſt alium ei in Regno ſucceſſerunt. Matthia videlicet Imp. & Rege, primum in Germania vicina, & mox apud nos quoque, tam licenter argenteum numiſma publicum, eſt depravatum, ut ſolo uncjali numo excepto, ſignata per id tempus pecunia omnis, duplo quam Rudolphina evaſerit deterior. Sublatq è vivis Matthia Rege, quia bello Regnum ardebat, Ordines ipſi, reipub. cura delectis ex omni numero quibusdam quaſi Ephoris commendata, numum publicum (*ann.* 1619.) (admixtis argento æris ſeptem fere partibus ſedecimis) veterum exemplo, corona Regia Leoneque coronato, inſigniverunt. In hoc tamen ſui ſunt quaſi obliti, quod peregrinum illi & à patribus ſub Maximiliano, conſenſu publico vetitum, valore attribuerunt. Accomodarunt enim illum, non, ut veteres, ad chalcos, vel

diobo-

diobolares Bojemicos, ſed ad cruciatos Germanicos. Neque excuſabilis in negelecto hoc majeſtatis jure majorumque exẽplo, videtur iſta inconſiderantia, quod quidam ajunt, propter ſtipendia militi danda, Germanis conformem numum domi tum habere fuiſſe neceſſe. Et Gallorum & Belgarum ſtipendia Germani ſolent merere, in eorum tamen gratiam, neque in Gallia neque in Belgio à veteri numi uſu unquam eſt diſceſſum. Vtut tamen eſt, ſecabant Ordines pondo ſic ut dixi commxti cum ære argenti, vel in partes triginta, vel in ſexaginta, ſtatueruntq; pretium partibus illis primis cruciatos Germanicos quatuor & viginti, ſecundis duodecim. Retinuit in numo ſignando probatam populi ſilentio rationem novam iſtam ſimiliter Fridericus Rex, niſi quod de ejus bonitate argenti fere ſemiunciam detraxit, & imaginem numo ſuam impreſſit; pondoq prætérea etiam in partes duodecim ſecare iuſſit. Valor cujusque id genus particulæ fuit, cruciati octo & quadraginta. Cudit ſimiliter certa conſtituta æri & argento proportione, Bojemicos chalcos, obolos, itemque groſſos diobolares ſive albos, ita ut ſi pacare regnum turbatum potuiſſet, veteres Maximiliani leges monetarias reſtituturus crederetur. Quem cum

cum armis de Regno dejeciſſet, & ferro ſibi viam ad ſceptra Bojemica aperuiſſet Imp. Ferdinandus, tam procul eſt ſub eo à majorum exemplo diſceſſum, ut numi apud nos facti plerique omnes argenti plus quam parum haberent. Chalcus Wladiſlai Georgiique, Ferdinandico ejus temporis ſeſtertio, bonitate anteibat. Seſtertii ſiquidem quales olim plus quam altera parte ſua erant argentei, tum vix argenti: $\frac{3}{16}$ habere videbantur. Vulgus imperitum, fraudem iſtam an fucum dicam, non ante potuit deprehendere, quam argento fere omni fuit emunctum. At cum multo tempore poſt, magna rei familiaris jactura, cuncti eſſent facti erudiriores, admirabilem ſubito vidimus in commerciis confuſionem. Etenim, annis (1621. 1622. 1623.) non ſterilibus, decuplo quam antehac, pluris væniebant res omnes. Effluxit nobis in his vexati numi flagellis triennium totum, & experti tum demum credidimus, vere juxta & ſapienter ab gentis noſtræ principe Boleſlao Leni, cum morti eſſet propinquus, dictum olim fuiſſe; * *neque peſtem, neque bellum, neque hoſtiles in provinciam irruptiones, direptiones & incendia quantumvis atrocia, bonis tantum poſſe*

* *Hagec. in ann. 999.*

poſſe nocere, quantum crebra numi variatio & attenuatio. Simplices videlicet adpaupertatem extremam redigi id genus impoſtura.

VIII. Hæc igitur & domi percuſſit, & in uſu olim nuperque adhuc habuit numorum genera gens Bojema. Propter neceſſaria tamen ſemperque frequentata cum exteris commercia, permiſit quoque illa ſuis uſum importati ex vicina Germania, Vngaria, Polonia , numi peregrini, cum aurei, tum argentei : valorem tamen ejus ad leges monetarias domeſticas attemperavit. Hinc notum apud nos eſt monetæ non noſtrum genus, floreni, taleri, decuſſes, baci, ſeſtertii, crucigeri, *Dudcy*, *Sſeſtacy* , *Kralovvsſtj*, *Sſarapatky*, *trognjcy*, *bàbky*, *halcy*. Et quemadmodum Hebræi ſiclis , Græci drachmis, Romani denariis, Germani florenis, cæteræque gentes ſui quæque numiſmatis genere, pecuniam ſupputabant, ſic & homines noſtri aurum argentumque , eleboratum nec tamen ſignatum, libris numulariis, (non Romanis vel tabernariis) *na Hrzivvny*, librarumq; quadrantibus, *na Fertony*; ſignatũ vero, aurum quidem ſolidis ſive ducatis, argentum groſſis Pragenſibus, groſſos denique, ſi ſumma creſcebat, ſexagenis, *na kopy*, ſi decreſcebat, chalcis, *na*

Penjze

Penjze vvelke, ſupputabant, hactenusque, quicunque non ſunt à patribus degeneres, ſupputare amant. Groſſi igitur noſtri ſexaginta, vocantur *Kopa*, qui prout tempora erant, Regique & populo placebat, conſtabant ab Regis Wenceſlai II. ævo chalcis duodecim, vel quatuordecim obolo Maximiliani non plus quam una parte tertia deterioribus, nunc conſtant Maximiliani chalcis ſeptem. Vnde inconcinni ſunt, qui cum in Annalibus noſtris ſcribunt ante Wenceſlai II. tempora * potuiſſe uno numo emptis panibus famem ſedare ventres virorum ſex, avenæque modium væniiſſe aliquando numis quinq;, aliquando groſſo uno, cæteraque omnia pretio conſimili, pretium ſe vile putant dicere, habentque id inſtar miraculi, cum ipſi teſtentur, numum temporum illorum minutũ fuiſſe argenteum, & unciæ partem vigeſimam quintam : ſicut protervi viciſſim ſunt, qui contra, cum legunt ante ejusdem Wenceſlai Regnum [:] frumenti modium pluris quam centum viginti numis, par ovorum numo uno emptum, annonam difficilem fuiſſe non credunt. Supputatio numi per florenos cruciatosque,

* *Hagec. in ann.* 1027. 1172. 1213.
[:] *Hagec. in ann.* 1263. 1281.

quæ jam priſcæ illi à noſtratibus præfertur, eſt genti noſtræ probroſa, & jam pridem patrum judicio repudiata, in qua cohibenda neque magiſtratus ſummus neque populus deberet tam eſſe ſecurus. At quia fieri non poteſt, ut vel nullo hîc modo offendamus, vel ἐπέχειν in quibusdam ipſi quoque deſinamus, ideo manum de tabula.

CAP. XVIII.

De Regiis Reditibus.

VIvere cum dignitate princeps nemo poteſt, qui non ſit fortunatus, hoc eſt qui non nervo rerum gerẽdarum pecunia opibusque luculentis abundet. Etenim ut virtute ad conſervandam in ſtatu felici rempub. ita ad tuendam in ſplendore majeſtatem, opibus illi eſt opus. His autem honeſte ac citra tyrannidem comparandis, reditus partim ordinarii, partim extraordinarii magiſtratui ſummo in repub. quavis, jure communiter recepto, populique omnis conſenſu tacito ſolent permitti. Reges Bojemi ſimiliter neque mediis id genus ſunt deſtituti, neque à populo ſuo unquam uſque adeo deſerti, ut dummodo ne ſint prodigi vel

decoctores, de inopia aut ærarii tenuitate jure poſſint queri. Non alia fortaſſe de cauſſa ab ærario peculiari reipub. conſtituendo, populus noſter hactenus abſtinuit, quam ut Reges, magiſtratum ſummum, haberet opulentiores. Opum ergo quærendarum vias omnes non iniquas, reditusque qui in Regno provenirent, illis reliquit ſolis. Qui tametſi magnitudine reditibus Regum regnis cæteris dominantium pares fortaſſe eſſe nequeunt, quia tamen in Regno noſtro, non tam prodigioſas ut alibi, impenſas facere eſt neceſſe, ob mediocritatem ii neque contemni debent, neque ad ditandum Reges noſtros pro invaldis cenſeri. Wenceſlaus II. & ejus nepos Carolus, Bojemiæ Regg. Regnum acceperunt valde perturbatum, exhauſtum, atque prorſus exſuccum, recuperatis tamen poſtea reditibus à Regum uſu alio jam pridem averſis, adminiſtrataq; prudenter re familiarii, opibus tantopere ſunt aucti, ut hujus reditus ordinarii, cum aliquando legatis Imperii Electoralibus ob oculos ab illo eſſent poſiti, ipſorum judicio ac confeſſione, majores fuerint viſi, quam eſſent quos Imperator ex toto Imperio Germanico caperet; *

* *Hagec. in ann.* 1370.

illius vero fortunæ opesque, Alberto Luſco Imp. invidia tantum non ilia ruperint. * Wenceſlaus IV. cui Germani ignavo, nos ebrioſo cognomentum damus, auri argentique vim permagnam ex reditibus ſuis corraſit, quam in arcibus, S. Wenceſlai, Caroloſteiniana, & Crzivocladena conditam, Sigiſmundus frater poſtea (*ann.* 1420.) intervertit & militibus diviſit. De exorbitantibus Iohannis Regis extorſionibus, [:] quibus Regnum emungebat, & ut intra menſes duos à populo Bojemico pecuniæ ad nonagies quinquies mille libras, exigere aliquando nihil penſi habebat, dicere hîc nec placet, nec expedit.

II. Sunt autem Ordinarii in Bojemia Regum reditus alii ex cænobiorum Civitatumque liberarum canone annuo, alii ex auri argentique fodinis, alii ex vectigalibus, alii ex ditionibus cum fiſcalibus, tum iis quæ de tabula vulgo, & quaternatæ à quibusdam dicuntur: quos ad aureorum Germanicorum millia quadringenta, hoc eſt groſſorum noſtratium ſexagenas centies ſeptuagies ſemel mille, quadringentas & triginta, aſcendere curioſi quidam prodide-

* *Idem in ann.* 1302. 1304. [:] *Chronic. Aula Reg. cap.* 14.

diderunt. [?] Canon annuus qui ex Cœnobiis penditur, non aſſurgit ſupra ſexagenas. quinquies mille trecentas, qui ex Civitatibus ad quatuor mille trecentas. Wladiſlai II. regis ævo, quia Praga urbs æs alienum grande conflavit, ei diſſolvendo fuit de plebis aſſenſu impoſita Zythopoeis in urbe omnibus, temporaria collatio, in ſingula videlicet cereviſiæ dolia, groſſus ſeptem chalcorum unus. Hunc Ferdinandus Rex à bello Smalcaldico, ex arbitrario uniusque Pragæ urbis uſibus ad tempus, voluntaria largitione, à civibus decreto, ordinarium fecit, &, ſub cognomento groſſi hæreditarii, civitatibus omnibus extorſit. Vnde reditus Regii quotannis plus minus quindecies mille ſexagenis ſunt aucti. Auri argentique fodinæ, quamvis non ſemper æque feliciter, & multo quam olim tenuiore copia proveniant, * pars tamen illa emolumentorum viceſima, quæ vi transactionis ab Rege Ferdinando cum Ordd. olim (*ann.* 1534.) factæ) Regi ex auro argentoque in nobilitatis ditionibus eruto [:] debetur, ut & lucrum omne ex fodinis regiis quæſitum,

[?] *Nicol. Bellus rerum politic. tomo I. diſcur.* 31. * *Comit. ann.* 1586.
[:] *Ius Provinc. W.* 2.

fiſco regio haudquaquam eſt infructuoſum. Vectigalia portoriaque, & in his inſtitutum ab Iohanne Rege vectigal Pragæ paſſim in Vrbibus, quod *Vngelt* dicitur, luculentam conficiunt pecuniæ ſummam. Reditus ex ditionibus cum quaternatis tum fiſcalibus, præterquam quod menſam regi aulicoque ejus miniſterio omni pro dignitate inſtruunt, & aulamRegio ſplendore nitidam præſtant, grande ærario adjiciunt incrementum. * Nam ut demus ex piſcinis, molendinis, Zythopoeiis, prædiis, ſilvis, quæ omnia permulta ſunt & proventibus uberrima, poſt expenſas quotidianas, raro aliquid ſupereſſe, canon annuus, quem coloni glebæ adſcriptitii (univerſi illi in his ditionibus fere ter decies mille cenſentur) prout agri quiſque plus minuſve colit, vere & autumno Regi pendunt, ſolus ſexagenas groſſorum circiter novies mille dabit. Regni onera, quemadmodum diximus, non tam ſunt, ut alibi, impendioſa nec ſumptus publice neceſſarii modum excedunt. Illis faciendis ferendiſque, redituum iſtorum ordinariorum partes quintas quatuor, hoc eſt $\frac{5}{4}$ abunde eſſe judicant homines non imperiti, & annis ſingulis, ut minimum, ſexagenarum

* *Comit. ann.* 1608.

narum tricies quinquies mille in theſauros Regis recondi poſſe credunt.

III. Iam quod ad indictiones, contributioneſque extraordinarias, quæ *Bernie* & *Zbjrky* à nobis vocantur, porro attinet, eæ & luculentæ & frequentes à populo omni Regibus ſolent conferri. Quoties enim cunque cauſſa prægnans urget, Ordines Rex convocat ad diem, & in Comitiis frequentibus, propoſitis reipub. periculis, occurrentibuſque per tempus rebus aliis neceſſariis, opem illos ac ſubſidia poſcit. Eſſe regni ſui cauponi, tributumque imperare pro arbitrio Regi nunquam licuit. Ordines ipſi poſt accuratam maturamque deliberationem, ſubſidium ſententia communi, prout opus eſſe vident, alias majus, alias minus decernunt. Ejus colligendi ratio hominibus noſtris non eſt ignota. Ferunt hoc onus, ut plurimum agricolæ, & Cives. Nobilitas non niſi rarius, & ultima fere tantum neceſſitate, pariter id cum colonis ſuſtinet. Subeunt etiam parte aliquantula onus hoc Sculteti in Regno liberi, hoc eſt *Svvobodnicy*, *Diedinicy*, *Napravvnicy*, & parocharum pinguiorum ſacerdotes, itemque opiliones & eorum magiſtri. Agricolæ glebæ adſcriptitii, cenſentur in hoc Regno ſupra centies quinquagies; cives vero plus minus duodecies mille.

Sculteti ccc xxxviii. Parochæ cIↄ ccc xl. Opilionum magiſtri cIↄ lxviii. Opiliones cIↄ Iↄ ccc lxxv. Vſitatiſſima contributionum extraordinariarum eſt, quæ caſis ruſticanis, & ædibus civium Vrbanis imponitur. Ruſticis illis glebæ adſcriptitiis in caſas ſingulas indicuntur, nunc deni, nunc quindeni, nunc viceni noſtrates groſſi annui; Civibus non ſane nova, ſed non video quam æquabili proportione, nunc triceni, nunc quini & quadrageni, nunc ſexageni. Vocatur id genus indictio *Bernie Domovvnj.* Ex cujus inveterata atque hactenus obſervata proportione, quia omnis fere de conferendo inter nobilitatem & cives proportio ſumitur, dicere non inepte poſſumus, illam in hoc Regno conferendarum Regi pecuniarum eſſe quaſi normam quandam & cynoſuram. Conficit illa, quoties vicenum groſſorum eſt, * ſexagenas Bojemicas plus minus quinquies & ſeptuagies mille. Accedunt ad indictionem iſtam contributiones aliæ genere multiplices, pro numero agreſtium, partim ex nobilitatis, partim ex colonorum, adeoque civium ſimiliter ipſorum loculis corradendæ, itemque ex uſurarum decimis, rotis molaribus, fumariis,

* *Comit. ann.* 1569.

mariis, aurea ſupellectile, unionibus, vino, frumento, pecoribus, piſcibus, lana, mercibuſque quibuſdam aliis, Iudæorum deniq; capitibus cogēdæ. Peculiaris præterea eſt contributio, quæ ab Ordd. univerſis in ſalaria miniſtrorum Regiæ aulæ, & diſſolvendum creditoribus in Bojemia Regiis fœnus uſitatum, ex cerevisia præſtatur. Vocatur vulgo *Toſudne*, groſſi nempe noſtrates in ſingula dolia, quatuor, quinque vel ſex. Ejus pars tertia in uſuras, duæ reliquæ in ſalaria diſtribuuntur. Exiſtimatur illa, quoties quaternûm groſſorū eſt, excedere ſexagenas noſtrates centies mille.

IV. Non legimus autem unquam majora Regi ab Ordd. ſubſidia fuiſſe decreta, quam (*ann.* 1610.) comitiis ſub Rudolpho II. penultimis, & (*ann.* 1614.) ſub Matthia primis. Supputant videlicet nonnulli, tam ad reddendum ab Rege conflatum æs alienum, quam ad uſus privatos, obveniſſe ex his Matthiæ Regi præter propter ſexcenties ſexagies, Rudolpho vero ex illis circiter ſeptingenties octuagies bis mille Bojemicorum groſſorum ſexagenas. Excitato & magis magiſque exundante in Vngaria bello Turcico, decretum fuit ab Ordd. * Rudolpho

* *Comit. an.* 1593.

pho Regi mediocre ſubſidium ſunt tamen nihilominus qui id pluſquam trecenties duodecies mille ſexagenas groſſorum noſtratium produxiſſe teſtantur. Quiſquis igitur omnia hæc attentus leget, cum reditibuſque regnorum vel rerumpub. cæterarum ex adverſo conferet, videbit uſque adeo ſtudioſam eſſe Regum ſuorum gentem Bojemam, ut non facile, hoc in genere, ab alia quavis poſſit ſuperari. Nec libertas perampla, nec locorum quibus conſtringitur anguſtia facit, quominus magiſtratum ſuum ſummum ex fortunis ſuis, manu liberali juvare, eique quantum ad adminiſtrandum rempub. opus eſt, ſumere conſentiat. Amici in vicinia illi tantummodo ſunt optandi qui non ἀνἴπαθεῖς, ut hactenus, eſſe porro velint, quique bonis eam ſuis abſq; moleſtia permittant frui, nec vel ſędes ei à patribus acceptas, atque fortunam proſperiorẽ invideant, vel ſervitutem miſerabilem excidiumve lẽtum machinentur. Boni omnis largitor, regnorumque & rerumpub. conſervator DEVS, quem Bojema gens, patriæ dulcis Statorem ſemper invocavit, nos vero ejus progenies, ingratitudine ſcelerata ex Statore vindicem iratum fecimus, offenſarum tandem cladiumque tot & tam acerbarum finem propitius faciat, & diſ-

perſis

perſis immaniter nobis, fortunam ſtatumque quem ſecundum ſub Imp. Rege noſtro Rudolpho II. experiebamur, læto quodam poſtliminio reſtituat!

CONFIRMA DEVS
BENE COGITATA!

Benevolo Lectori εὐπράττειν!

HIs ita de Regno gentis meæ compendio & minerva pinguiore dictis, (quoniam, quæ me fugerunt, non pauca eſſe eſt neceſſe,) monendus mihi es, Lector amice, & orandus. Monendus, ut ne ſis neſcius, me ob improbatos ritus in religione Romanos patria injurioſe profligatum, lare certo oportuniſque adminiculis compluribus deſtitutum, inter armorum ſtrepitus & horrores bellicos, hæc qualiacunque ſunt, eſſe meditatum. Orandus vero, ut quod tenuius quam oportuit, nec ſatis exacte, hic eſt deſcriptum, vel quod imprudentius forte excidit, ingenii imbecillitati potius, cujus mihi ſum conſcius, quam voluntati, temporum injuriæ, quam deſidiæ, imputare, excuſatum habere, imo vero vel eorum in quibus hallucinor amice me commonefacere, vel quod reipub. gentiſque Bojemæ illuſtrationi plenius atque accuratius inſerviat, cum hominibus rerum id genus cupidis & amantibus, communicare ipſe velis. VALE.

INDEX RERVM,

In hoc Libro præcipuarum.

A.

ACademia Pragenſis Euangelicis eripitur. 296
Adminiſtratorum religion. ſeries. 290
Albertus Luſcus Imp. Bojemia ejicitur. 349
Albertus Claudus Imp. &Rex. 357
Albertus Bavarus vocatur ad regnum. ibid.
Albis 3. ejus fontes ; ibid. oſtia 4. navigabilis. ibid.
Alta Myta. 30
Aluminis officinæ. 80
Appellationum tribunal Pragæ. 363. 465. ab eo provocatio. 466
Archiepiſcopus Pragenſis. 174. regem ſolet coronare. 178. eorum ſeries. 283
Archiepiſcopa Pragenſis quomodo erecta. 278
Argentifodinæ. 33.58.78.80.86.109
Arx Pragenſis in ſuillo monte. 15
Aurum & argentum in Bojemia. 9.485
Aurifodinæ. 9. ramenta. 51.53.58
Aureus Bojemicus. 492
Auſtria Stiriaque Bojemis adimuntur. 345

B.

BArones in Bojemia. 395.400
Bechina arx. 37.45
Bellum Smalcaldicum. 220. religioſum in Bojemia. 260.272
Bellici motus in Bojemia. 355,365
Berauna Vrbs. 48. unde dicta ; ibid. fictilibus præſtat. ibid.
Bernie Bojem. 503. earum indicendarum conferendarumque ratio. 504
Beſſovvca rivus. 4
Bilina amnis. 4.74
Blanice amnis. 5,51,54
Blato piſcina. 26
Bojemia 1. ejus ſitus, longitudoque & latitudo; ibid. inſignia & figura; 2. Sudetis montibus cincta ; ibid. limites ejus ; ibid. non habet aquam peregrinam: ibid. habet thermas & aquas medicas: 6. lacus & piſcinæ ; frugum vinique ferax; 7. ſale caret; 9. mineris gemmiſque abundat ; ibid. 10. ejus diviſio vetus:

12. nova;

12. nova; ibid. diſtrictus octodecim; ſit necne feudum Germanicum, vel in Germania. 112, 114. 121. penſionem Cæſſ. pendebat. 116, 140, 321. olim vaſta & inculta. 126, 147. à Czechis abſque controverſia occupata. ibid. Imper. Germanico fœderata. 138. ducatus Germanico Imperio vetuſtior. 135. ſuis legibus moribuſque ſemper uſa. ibid. 138, 398. ejus incolæ veteres. 143. interregnum. 348. 355. 358. bello concutitur. 355, 365. Duces non habet. 394

Bojemiæ Reges archipincernæ imperii. 119. non habent locum inter Ordd. Imperii. 137. ſunt liberi. ibid. eorum poteſtas limitata. 145. eorum coronandorum ritus. 171. juramentum. 179, 181. hæreditatene an electione regnum adipiſcantur. 185. ex Przemyſlo orti. 187 213. eorum reditus. 498

Bojemi. 125. habent liberum regem. 137. linguæ excolendæ negligentes. 149. eorum mores. 150. reguntur temperato unius imperio. 154. quale id fuerit olim & nunc ſit. 155. eorum leges. 165. privilegia de regibus creandis. 189, 190, 214, 222. regibus dignitatem abrogabant. 205, 318, 331. 334. dominos hæreditarios natura averſantur. 209. δἰσποδαίμονες. 247. religionem non ſemel mutarunt. 247, 252, 255. gentiles. 248. Chriſtiani. 252. in ſectas ſciſſi. 256. edictis regiis terrentur. 267, 269. patria ejiciuntur. 275. regimen apud eos eccleſiaſticum. 278. inter pontificios; ibid. inter Euangelicos. 286, 289. eorum fœderati. 467. virtus bellica elanguit. 468. nullum habent publicum theſaurarium. 469, 498. bellica virtute præſtantes. 474, 475, 479. iis uſitatus in milite conſcribendo mos. 481, 482. numus. 485. numi uſus & ſupputatio ſingularis. 492, 496, 497

Bojemici Senatus authoritas. 168. juramenta. 193

Boleſlavia vetus. 97. nova. 99. ejus conditor. ibid. baſilica & presbyterio clara. 100

Boreca opidum cerevyſia ſalubri nobile. 80

Borziſlaus dynaſta Caurtzimanus. 21

Borzivogius dux Chriſto dat nomen. 318

Bradavvca amnis. 61

Braumovū cœnobium. 27. cauſſa belli Boj. 28

Broda Bojem. 25. unde dicta. ibid. libertatem à Sigiſm. Imp. accepit. ibid. Teutonica. 36

Brzetiſlaus-Henricus in Boj. & Epiſcopus & Dux. 342
Bucquogius Comes. 35.45
Budiegovicæ urbs.37. unde dicta.38. religionis pontificiæ. ibid. celebris. ibid. ſalis emporium. 39
Burggraviatus Pragenſis ſupremus. 419. ejus procuratio & adminiſtri. ibid.
Burggraviatus Caroloſteinenſis.423. ejus procuratio. ibid.
Burggraviatus Hradecenſis. 453
Burggravius Pragenſis ſupremus. 174,409
Burggravii Caroloſteiniani. 49
Burggravius Hradecenſis. 454
Burggravius Pragenſis Minor. 419
Bydzovum.26,29. ejus conditor. ibid.

C.

CAdana.71,77.ejus conditor & religio. ibid.
Cadburze amnis. 61
Calixtini. 263
Callis aureus. 56
Camerariatus regni ſupremus. 420. ejus procuratio & adminiſtri. ibid.
Cancellariatus regni ſupremus. 421.ejus authoritas ibid. procuratio. 436
Cancellaria regni.435.ejus uſus. 436 confeſſus ex Optimatib. 437. conſilium diverſimodum. ibid. expeditio alia Bojemica, alia Germanica.440.441. locus venerabilis. 443
Carolus Rex. 16. fundat Pragam novam.17.ejus Bulla declaratoria. 190, 216,217. gentis ſuæ amantiſſimus. 353
Caroloſteina arx.49. κειμηλίων regni conditorium. ibid.
Caſei Plznenſes. 60
Caurzima.20. unde dicta. ibid. ejus conditores. ibid. conflagrat. 22. inſtauratur alio loco. 22. diripitur. 23
Cereviſiæ Bojemicæ. 8
Cives in Bojemia. 395. urbes incolunt. ibid. mercaturæ opificiorumque jura ſoli habent. ibid. utuntur ſuis inſtitutis & jure. 398,405.
Cladſcum urbs & propugnaculum. 103,104. ejus fortuna. ibid. unde dicta. 105
Clatovia urbs.61. unde dicta, & à quo condita. 64. principibus fidelis. ibid.
Clemens PP. dat Bojemis de Regg. coronandis Bullam. 222
Colina urbs.24. unde dicta. ibid.
Comitia Bojemorum. 407. indicuntur à rege. 408,vel

408. vel generalia vel nationalia. ibid. quomodo celebrentur. ibid.
Comitia Bojem. de rege creando. 205,209,211, 214. turbulenta. 350,351,356,357,358
Comites in Bojemia. 394.401
Compactata Baſileenſia. 263. antiquantur. 266
Confeſſio fidei Ordd. Bojem. 268. confirmatur. 270
Conſilium regium auguſtum vel anguſtum. 437. 439. Cameræ ſeu fiſci. 427
Conſiſtorium regium. 435
Conſiſtorium Euangelicorum Pragæ. 290. diſſipatur. 296
Conſul.431. ejus officium. ibid.462
Copa quid Bojemis. 497
Corkonoſſæ montes. 3
Cors Pragenſis. 16
Chablovvca amnis. 4
Chalcus Bojem.490,491. ejus temperatura. 492
Chodovve.67. unde oriundi. ibid.
Chomutovia opidum cereviſiæ bonitate celebre. 79
Chrudima. 30. equis abundat. 32
Chrudimca amnis. 3
Craſnicus Caurzimæ dynaſta.23. Neclanum armis laceſſit. ibid. fugatur. ibid.
Crocum Bojemicum. 8
Crocus præficitur rerum ſummæ. 157, 203. ejus poſteritas hactenus ſupereſt. 204
Crumlovia arx. 57
Cugeba homo ſtupidus. 31
Cunradus SStiekna. 258
Curiæ magiſterium ſupremum, 419. ejus procuratio. ibid.
Curiæ magiſter ſupremus. 427
Cutna urbs. 32. unde dicta. ibid. argenti cuprique fodinis excellit. 33, ejus immunitates. 34
Cydlina amnis. 3
Cyprianus Leovitius. 29
D. Cyrillus religionem apud Bojemos ordinat. 253.286
Crzezemyſlus princeps. 15
Crzivokladū arx 81. Burg-Leys Germanis. ibid. ſilvoſa. ibid. carcer magnorum virorum. 82
Czaſlavia Vrbs.35. ejus conditor. ibid.
Czechus in judicem electus. 202
Czechi, vide Bojemi & Bojemia.
Czechi 147. unde in Bojemiam venerint. ibid. ubi primum larem fixerint. ibid. unde ſe Bojemos vocent.148. eorum lingua. ibid.

D.

Deczinum propugnaculum. 88
Diplomata regia. 440, 441. aliunde quam ex Cancellaria Bojemica non eduntur. 444
Diſtrictus, Pragenſis. 13. Caurzimanus. 18. Hradecenſis. 26. Chrudimenſis. 30. Czaſlavienſis. 32. Bechinenſis. 37. Vultavienſis. 47. Podbrdſcenſis. ibid. Prachenſis 50. Plznenſis. 61. Racovvnicenſis. 80. Slanenſis. 82. Zatecenſis. 69. Litomierziczenſis. 86. & Boleſlavienſis. 96. Item, Cladſcanus. 102. Hebanus. 106. Cubitanus. 108
Doliſius Caurzimæ dynaſta. 22
Domazlicæ urbs. 61. unde dictæ. 66. oppugnatæ & deditæ. 68
Ducum Bojemiæ ſeries. 314
Duces inter Ordd. Bojem. nulli. 391
Ducatus ſeu ſolidus Bojemicus. 492
Dvvurum. 26, 30

E.

Epiſcopa Pragenſis erecta. 256
Epiſcoporum Pragenſium ſeries. 280
Equeſter Ordo in Bojemia. 394, 402

F.

Ferdinandus I. eligitur Rex 362. ejus de Bojemia proteſtatio. 125. Recognitio. 192, 208. Bojemos domat. 363. obit. ibid.
Ferdinand. II. Imp. jus ſuum in Bojem. gladio probat. 180, 272. in Regem Boj. aſſumi vult, non eligi. 367. regno à Bojemis deſtituitur. ibid. occupat regnum & Bojemos compeſcit. 369.
Ferri fodinæ. 10, 50
Feudorum origo. 135
Feudorum Germanicorum præfectura. 428
Fidrolets ſilva. 20
Fratres Bojemi. 265, 291. Edictis terrentur. 266
Fridericus Palatinus. 368. eligitur & coronatur Rex. ibid. facto prælio adverſo profligatur. ibid. in Hollandiam evadit. ibid. moritur. 369

G.

Gabreta ſilva. 2
Gemmarum fodinæ. 87
Georgius Rex. 358. geſſit bella varia. 359. pri-

vilegia regno obtinuit. ibid. dignitatem aſſeruit. 477. obiit. 359
Germani gens glorioſa. 121. Bojemos infeſtant. 128. eorum ſcriptores plerique Bojemis iniqui. 120
Gizera amnis. 4, 100
Groſſus Pragenſis. 487. ejus forma. ibid. 489. valor. 487, 492, 497
Groſſus albus. 491. ejus valor. ibid. diobolaris. 491, 492

H.

HÆredis vox homonyma. 212
Hebum ſeu Oegra urbs 107. conventibus & medone celebris. 108.
Henricus Carinthius Rex electus. 351, abdicatur. 352
Horzeſlaus Caurzimæ dynaſta. 22
Hoſtivitus dux, primus cum Germanis fœdus icit. 317
Hradczana opidum. 15
Hradecium reginæ. 26. ejus conditor & ſitus. 28. viduarum reginarum domicilium. 29. equis præſtat. 32
Hradecium Henrici. 43
Huſsitæ. 260, 263. ἀμυνόμενοι. 476. eorum victoriæ. ibid.

I.

INterregnum in Bojemia. 348, 355, 358
S. Ivan eremita. 5
Iaromirus Dux Boj. 131, 323.
Iaromierza. 26. ejus ſitus & conditores. 29
Ieſuvitæ. 58, 266
Ioachimi vallis opidum. 109
M. Iohannes Colonius Adminiſtrator. 24, 294
M. Ioh. Huſſus. 57. Bethlehem a ſacris. 259. repurgator religionis. 260, 289, crematur. 260
M. Ioh. Miliczius. 258
Iohannes Rex. 352. occumbit; ibid.
Iohannes Ziſca Huſsit. belli dux. 35. 362. ejus ſepulcrum. 35
Iordanis piſcina. 42
Iudices Bojemiæ. 312
Iudicia apud Bojemos. 447. ordinaria vel extraordinaria. ibid. eorum authoritas. 448. regia quæ. 449. terreſtria. 452. inferiora. 461
Iudiciũ Burggraviatus. 453. ejus juriſdictio. ibid.
Iudicium Camerale. 450
Iudiciumq́ Curiale. 451

Iudicium terreſtre Minus. 455. ejus Senatores. 456. juriſdictio. ibid. Majus. 458. ejus Senatus. 459
Iudicia extraordinaria. 460
Iudicia civitatum. 462
Iudicium corrogatum 463. ripenſe. ibid.
Iudex Curiæ ſupremus. 427
Ius Bojemorum aliud provinciale, aliud municipale. 398
Iura Bojemica à Germanis diverſa. 445. unde ſumpta. 446. Ordinum arbitrio figuntur refiguntur que. ibid.

L.

LAdiſlaus poſthumus. 358. moritur inopinato. ibid.
Lautſca frumenti feraciſsima. 70
Lauczna amnis. 3
Launa urbs 71, 76. ejus conditores. ibid. cives ſeu incolæ quales. ibid.
Leſlaus toparcha Caurzimanus.. 23
Libra numalaria Pragenſis, ſeu pondo. 492
Libuſſa. 13. princeps creatur. 159. maritum legit. 160. numum ſignat. 455
D. Lidmila. 49
Litomierzicæ urbs. 88. ejus ſitus & conditor. 89. habet jus Stapulæ. 91. pontis ſui incendium luget. ibid. vini copia & murinæ bonitate celebris. 91 religionum tenax. 92
Litomyſlæa arx cum opido. 32
Loctum ſeu Cubitũ urbs. 109. probe munita. 110
Lutſco. 70
Lucenſis ducatus. ibid. ejus diviſio. ibid.
Lucenſes quales. ibid.
Ludovicus Rex. 360. ejus regnum turbulentum. 361. occumbit. ibid.
Lunæ ſilva. 455
Luſatia. 11, 297. unde dicta. 306. ſuperior & inferior. 307. utraque diverſis paruit dominis. 308. à regno nuper alienatur. 309. 310.
Luznicæ amnis. 5, 40, 42.

M.

MAlice amnis. 5
Mareſcallatus regni ſupremus. 420. ejus procuratio. ibid.
Marchiæ Germaniæ limites. 124
Marobudus Moraviæ rex. 123. regni ejus fines. ibid. 144

Martinus de Huerda. 52. Euangelicorum perſe-
quutor. ibid.
Matthias Rex & Imp. 366. religionis turbas ne-
gligit. ibid. arma in Bojemos expedit. 367.
moritur. ibid.
M. Matthias Pariſienſis. 258
Maximilianus Rex & Imp. 364. pius & pacis ſe-
ctator. ibid. moritur ibid.
Melnicum urbs. 95. ejus ſitus & nomenclatura.
ibid.
Metallicorum magiſterium ſupremum. 427. ejus
procuratio. ibid.
P. Metudius Boj. Apóſtolus. 252, 287
Metuge amnis. 3
Miza amnis. 5, 65, 81
Mnata princeps. 15. fundat Pragam Majorem.
15. Moravos domat. 22
Monaſterium Aulæ regiæ. 50. S. Coronæ. 58.
Doxanenſe. 84. Oſſecanum. 87. D. Procopii.
19. Sedlecenſe. 37
Moneta publice recepta non mutanda. 484. Bo-
jemica. 486. ejus genera legesque. 491, 492.
in Boj. adulterina. 488, 495. peregrina. 495
Mons Cunaci. 31
Mons Cutnæus, 32
Mons pinifer. 4
Mons ſuillus. 15
Moravia. 11, 297. ejus metropolis & inſigne.
298. regnum. ibid. dilaceratur. 301. Bojemis
acquiritur. ibid. 22
Moravi Bojemiam vaſtant. 22. eorum reges. 299
Moſta urbs. 71, 74. unde dicta. ibid. religionis
in ea viciſsitudines. 75
Mrlina amnis. 3
Mſtibogius dynaſta Caurzimanus. 21, 23

N.

NObilitas Bojemica. 393. removetur ab arti-
bus quæſtuoſis. 396. inſtituta habet inter ſe
ſua. 399. opulenta eſt. 471
Notariatus regni ſupremus. 422. ejus procura-
tio. ibid.
Nummus in Bojemia. 485. uncialis in uſu non ad-
eo diu. 490. ejus valor. ibid.
Nymburgum urbs & propugnaculum. 97. ejus
conditor. 98

O.

OBoli Bojemorum 487, 491, 492
Oegra ſeu Ohrze amnis. 4, 71, 84, 107

Oenoptæ munus. 433
Officia Ordd. Boj. publica. 416. quotuplicia. ibid. hæreditaria quæ. 417. dativa. ibid. eorum authoritas. 418. alia terreſtria, alia regia. ibid. regia quæ. 426. inferiora 429. quamobrem & à quo inſtituantur. ibid.
Opes Bojemiæ. 467, 469
Optimates regni apud Bojemos. 418
Ordines regni Boj. 389. politici tres. 392. eorum libertas. ibid. quæ cujusque prærogativa. 394. ager Bojemus eis diſtributus. 395. ſua quisque habet inſtituta. 398
Otho M. Slavorum hoſtis. 130
Otho Brandeb. VVencellai tutor. 348

P.

PArdubicium arx cum opido. 31
Paulus Caichus primus ſacrorum apud Bojemos miniſter. 286
Paulus Pauczecus vetuſtiſs. Euangelicorum ædiculam diruit. 388
Peldrzimovum urbs. 42. unde dicta. 43
Peregrini quomodo inter regnicolas apud Bojemos recipiãtur. 394. arceantur à repub. ibid.
Pilſna urbs. 60. unde dicta. ibid. bene munita, & privilegiis ornata. 61. obſeſſa. ibid. expugnata. 62
Piſeca urbs. 51. unde dicta. ibid. ejus clades. ibid.
Plauczniciæ amnis. 14
Podiebradæ ditio regia. 26
Policzca urbs. 30
Pons Pragenſis. 5
Populi Bojemi genera. 389
Prachaticæ urbs. 50, 55. ſalis emporium. 56. expugnatur. ibid.
Praga. 4. regni caput. 13. unde dicta, & à quo condita. ibid. 14
Præfectura arcis Pragenſis. 428. ſatellitii regii. ibid.
Præfecturæ provinciales. 425. earum procuratio. ibid.
Præſes Cameræ. 427. ejus ſuccenturiati. ibid.
Prætura regni ſuprema. 421. ejus dignitas & procuratio. ibid.
Prætura in civitatibus. 430. ejus officium. 432
Presbyterium Cutnenſe. 34
Primas civitatis. 431
ProCancellarius, 437. diplomata regia ſubſcribit. 443

Prom.

Pron Slavorum omnium Dealter. 249. ejus lucus. 250
Provinciæ coronæ Bojemicæ unitæ. 297
Przemyſlus. 13. vocatur ad principatum. 161. inauguratur. 162. leges Bojemis fert. ibid. dividit curas cum Optimatibus. 163. ejus poſteritas continue apud Bojemos rerum ſummæ præfuit. 187

Q.

QVæſtura regni ſuprema. 424
Quatuor-Viri Euangelicis exſtirpandis conſtituti. 274, 286

R.

RAcovunicum urbs. 80. unde dicta. ibid. cerevifia celebris. 81
Radſlaus Moraviæ rex. 115
Regum in Bojemia origo. 165. poteſtas limitata. ibid. 407. eorum coronandorum ritus. 171. juramentum 179, 181. hæreditatene an electione regnum adipiſcantur. 185. ex Przemyſlo oriundi. 187. conferunt in regno ſuo beneficia eccleſiaſtica. 278,283. eorum ſeries. 343. reditus. 498. mediocres. 499. ordinarii. 500, 501. extraordinarii. 503
Rex Bojemiæ Elector. 191, 220
Regium Diadema Bojem. Delila. 165
Reginæ Bo[illegible]n. 371. earum dos. 26, 30, 87, 96. dos & prærogativæ. 372. habent ſuos miniſtros. 377. quæ cum quo principe vixerint. 378.
Regum liberi. 383. non vocanrur Bojemiæ principes. ibid. coluntur à Bojemis ſtudioſiſsime. ibid. pecuniæ ſupellectilisque paternæ hæredes. 384. à rege Bojem. coronato pro dignitate opibus ornantur. 385. inquieti ac ſeditioſi compeſcuntur. 388
Religionis in Boj. vices. 247, 252, 254, 257, 269, 270, 273, 290.
Rokytſana urbs. 61. unde dicta. 63
Rozhonius Caurzimanus homo inquietus. 21. Nezamyſlum irritat. ibid. capitur & naſo truncatur. ibid.
Rudolphi I. Imp. Atteſtatio. 191, 219
Rudolphus Dux Auſtriæ. 350. regnum occupat. ibid. moritur. 351
Rudolphus II. Rex & Imp. 364. bellum diuturnum cum Turco gerit. 365. Botſcajianis & fraternis armis turbatur. ibid. regnis cedit & moritur. 366

Rzipus mons. 20, 85, 147

S.

SAlmo piſcis. 43, 91
Sazava amnis. 5
Sculteti apud Bojemos. 406
Senatus regni. 424. civitatum. 430. ejus juriſdictio. ibid. 431
Seſtertius Ferdinandi. 491
Sigiſmund. Cæſ. 355. coronam arripit. ibid. bello infelix. ibid. cum Bojemis paciſcitur. 356. moritur. ibid.
Slana urbs. 83. unde dicta. ibid. ſcommate notata, & cereviſiæ bonitate præſtans. ibid.
Slavicæ gentes magiſtratus ſibi eligunt. 202
Sileſia. 11. 297. ejus inſigne & denominatio. 302. in Polonorum ditione. ibid. Bojemiæ infertur. 303, 305, 349, 352
Sobieſlaï ſenioris Conſtitutio. 214
Stabuli magiſterium. 429
Stanni fodinæ. 78, 86
Status in regno Boj. duo. 390. eccleſiaſticus. ibid. politicus. 392
M. Stephanus de Colonia. 24 Bethlehemi à concionibus. ibid. 260
Straconicæ opidum. 59
Strzibrum urbs 61. ejus ſitus, conditores & nomenclatura. 65. cereviſiæ bonitate clara. ibid.
SubCamerariatus regni. 422. ejus procuratio: ibid.
Sudeti montes. 2, 86
Svevica lingua. 145
Suſsice urbs. 51, 53
Svviet piſcina: 44
Svvanto-VVjt Slavorum Deaſter. 249. crematur. 250
Sumava ſilva. 1, 2
Syncretiſmus Bojemorum. 75

T.

TAborum urbs. 37. ejus conditores: 39. unde dicta. 41. ejus Fortunæ. ibid.
Taboritæ. 264
Teplicæ h. e. thermæ Bojemicæ. 6, 111
Tribunalia judicum apud Boj. 445. ſuperiora vel inferiora. 447
Tribuni plebis in urbibus. 432. eorum officium. ibid.
Trutnovum. 26, 30
Trzebona propugnaculum. 43, 44: deditur. 45
Tyna ad Vultavam, 43. unde dicta. ibid.

V.

VLdricus Dux Bojemiæ. 132, 328
Vpa amnis. 3
Vſta urbs. 93. ejus conditores. ibid. unde dicta. 94.

V.

Venationis magiſterium. 429
Vinum Bojemicum. 7
Vires Bojemiæ. 457, 471, 482
Vitri officinæ. 10, 32, 46
VValdi diſcipuli in Bojemia. 256
VVatava amnis. 5, 51, 58
VVelvari opidum. 84
VVenceſlaus Dux & martyr. 320
VVenceſlaus II. Rex veneno ſublatus. 264. ſanctus. 394. numum publicum alterat. 486
VVenceſlaus III. Rex 349. necatur. 350
VVenceſlaus IV. Rex. 354. captus à ſuis bis. ibid. Imperio privatur. ibid. moritur. ibid.
VVilelmus Roſenſis. 210
VVindi ex Sarmatia. 145
V. ladiſlaus creatur Rex. 336
VVladiſlaus II. Rex 360. regno utilis. ibid. ejus de liberis Diſpoſitio. 172, 208, 221
VVlaſtiſlaus princeps Lucenſis. 70
VVodniana urbs. 51. ejus clades. 54
D. VVogetiechus diſciplina Græca imbutus. 287
VVoliti & vvzyti Krale opponuntur. 212
VVorlice amnis. 3
VVratiſlaus II. princeps creatur Rex Boj. 164, 328.
VVratiſlaus princeps Lucenſis. 70
Vultava amnis. 4. 59. ejus fontes. 4
VVydrziduch ſilva. 69
VVyſſehradum arx. 13

Z.

ZAtecium urbs. 69, 70, unde dicta. 71. à quo condita. ibid. religionis Euangelicæ tenaciſsima. ibid. cerviſiæ bonitate clara. 72. ejus clades. ibid.
Zbiſlaus princeps Lucenſis obtruncatur. 70
Zvvicovum propugnaculum. 59

FINIS.

Summa Privilegii.

ILluſtrium & Præpotentium D. D. Ordinum fœderatarum Belgiæ provinciarum decreto cautum eſt Bonaventuræ *&* Abrahamo Elſeviriis, *Academiæ Leydenſis typographis, Ne quis præter illorum aut hæredum voluntatem toto decennio proximo, his in regionibus excudat, aut alibi extra provincias excuſum inferat vendatve librum hunc, cui titulus,* Reſpublica Bojema. *Quod ſi quis contemta auctoritate, directe vel indirecte, librum hunc, totum, vel partem ejus, hoc ſive alio modo, extra dictum temporis intervallum typis mandare, vel impreſſum alibi in has oras inferre & vendere præſumſerit: confiſcatione exemplarium, mulctaque inſuper ſexcentorum florenorum damnas eſto: uti latius patet in ipſo privilegio, dato Hagæ in conventu D.D. Ordinum Generalium,* XV *Maji,* MDCXXVI.

G. V. HERTEVELT Vt.

Ad mandatum Præpotentium D. D. Ordinum General. ſſ.

I. van GOCH.

DA AG7C.391